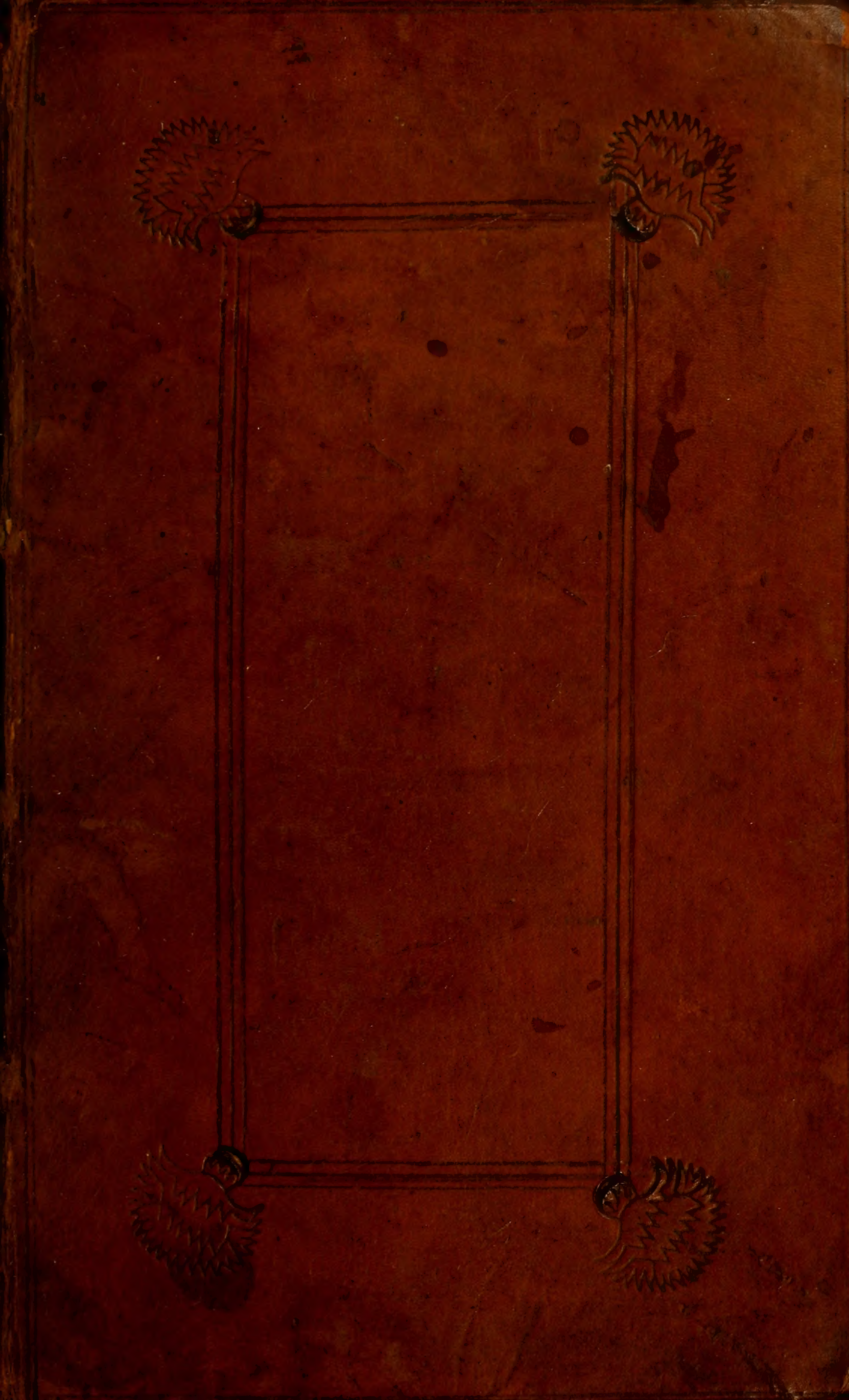

CONSILIO MANUQUE
A. L. Peirson.

£2=5=0

2

To Dr. A. L. Pearson
from his friend
J. G. King

THOMAS SYDENHAM

Maria Beale pinxit. *A. Blooteling Sculp.*

Thomæ Sydenham, M. D.

OPERA UNIVERSA.

In quibus non ſolummodò Morborum Acutorum Hiſtoriæ & Curationes novâ & exquiſitâ methodo diligentiſſimè traduntur, verùm etiam Morborum ferè omnium Chronicorum Curatio breviſſima, pariter ac fideliſſima in Publici commodum exhibetur.

Editio Tertia.

Huic Editioni acceſſit Schedula Monitoria de Novæ Febris ingreſſu.

LONDINI,

Typis *J. Heptinſtall*, impenſis *Walteri Kettilby*, ad Inſigne Capitis Epiſcopi in Cœmeterio D. *Pauli*, M DCC V.

Amicissimo Viro

Dno. JOHANNI MAPLETOFT, M. D.

In Collegio *Greshamensi*

Apud

LONDINENSES

PROFESSORI;

Nec-non *Societatis Regiæ* ibidem

SOCIO.

D*UO omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hîc mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, Tricesimus jam agitur annus à quo* Londinum *petens ut inde* Oxonium *denuo proficiscerer, (á quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maximè ingenuum Dominum D.* Thomam Coxe (*qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magnâ cum ce-*

lebritate factitavit,) Fratri meo tunc ægrotanti conſulentem, auſpicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota ſua Humanitate ſuavitateque morum me percontatus eſt, cui me demum Arti, interciſa jam repetens ſtudia, ſumptaque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel ſomnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, neſcio quo fato meo, me ad eam ſeriò accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra Conamina vel minimum in publica commoda ceſſerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auſpice ea ſtudia primùm ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academicâ inſumptos Londinum *reverſus, ad Praxim Medicam acceſſi, quam cùm intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentiâ curiosè obſervarem, mox in eam veni ſententiam, quæ mecum ad hodiernum uſque diem crevit; Hanc ſc. Artem haud rectiùs perdiſcendam eſſe, quàm ab ipſius Artis exercitio atque uſu; veròque admodum eſſe ſimile, quòd qui ad naturalia*

mor-

morborum Phænomena oculos animumque accuratiſſimè maximéque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, ſatis ſecurus, quòd Naturam ſi ſequerer Ducem, etiam Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita ſolo, *nuſquam vel latum unguem à rectò tramite diſcederem. Hoc me filo regens, primò ad preſſiorem* Febrium *obſervationem animum appuli, & poſt devoratum haud mediocre tædium, & moleſtiſſimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permiſi, tandem in methodum incidi quâ iſtæ poſſent ſanari; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum conceſſi. Cùm verò ab illo tempore* novas *Febrium* ſpecies, *mihi hactenùs incognitas, ſibi invicem jugiter ſuccedentes animadverterim, ſtatui apud me quæ ad eas pertinebant ſingula, vel ab eiſdem pendebant, ſummâ quâ poſſem diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando priores cœpti mei tenuitatem atque*

angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideo tantùm aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque his *quidem, proprii cerebri phantasmata,* illis, *nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrationes hasce meas non nisi annorum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor* Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scri-*

ptis

ptis publicis, quæ ingenuos, quod ſpero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo ſcilicet, quemadmodum acutè Romanus Philoſophus, ut quicquam Calumniæ ſit ſacrum, cui nec Rutilius ſacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac aſperitate naturæ Convitiandi libido adhuc inceſſerit, recténe an ſecus ſcripſerim haud æſtimantes æquâ lance, qui vitio ſtatim vertunt, ſi quis novi aliquid, ab illis non priùs dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujuſmodi ego homines æquo me animo laturum ſpero; certè Convitiorum ſerram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Chriſtiano ſanè perdignum, quod olim* Titus Tacitus, *obtrectanti* Metello *regeſſit*: Facile eſt in me dìcere, cùm non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego, Conſcientiâ Teſte, didici, maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit audiant

ant inoffenſæ. *Atque hæc ſunt quorum victus pondere Librum hunc luce donandum eſſe ſentiebam.*

Tibi verò (Chariſſime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te meliùs judicare valeat, ſi quo in loco aut pretio habendæ ſint quas hic trado Obſervationes; *cùm per ſeptennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque inſignioribus, quæ ſequentes exhibent pagellæ, tute etiam oculis uſurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitatéque notiſſimâ, ut religio tibi ſit fictis inſinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles ſapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, ſi id ſeriò agerem, nullatenùs paterentur; multo minùs tu tibi impoſueris iſtis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc deſcripſi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobaſti. Noſti præterea, quàm huic meæ Methodo ſuffragantem habeam, qui eam intimius*

timius

timiùs per omnia perſpexerat, utrique noſtrum Conjunctiſſimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem Viro, ſive ingenio judicioque acri & ſubacto, ſive etiam antiquis, hoc eſt, optimis moribus, vix ſuperiorem quenquam inter eos qui nunc ſunt homines, repertum iri confido; pauciſſimos certè pares. Verùm non opus eſt, ut ulteriùs tuam fidem ſolicitem, de qua jamdiù perſuaſiſſimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cùm enim jam ſenex ſim, &, ſummi numinis favore, tantum mihi ſit Viatici quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus.*

Felix ille animi, Diviſque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci Reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non faſtoſi mala gaudia Luxûs.

Sed

Sed tacitos ſinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ.

Quod reſtat, exorandus mihi es, ut hoc propenſi in te animi, & quo te proſequor, Honoris pignus æqui bonique conſulas; præſertim cùm nullo jure Tibi imputari poſſint quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα *comparuerint, quorum omnium in me ſolùm cudenda eſt faba; nec tu plectendus, ſi quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnis mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis anſam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitiâ, & quòd ex animo ſim*

Tibi ſemper Addictiſſimus

Thomas Sydenham.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Quemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profectò, tu quis primus ædificiorum, aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facilè dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentiùs, nunc frigidiùs exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abundè notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeu-*

ticæ

ticæ ſolertiæ partem acceptam ferimus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hâc noſtrâ *Britanniâ*, ipſoque hoc ſeculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primò ſententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi ſcientia ulteriùs promoveri poſſit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive *morborum* omnium deſcriptio quoad fieri poteſt graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis* ſeu Methodus circa eoſdem *ſtabilis* ac *conſummata*. Sanè morbos craſsè depingere

ſatis

ſatis obvium eſt; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere, ut evitetur Cenſura, quam *Clariſs. Verulamius* in nonnullos ejuſmodi Promiſſores vibravit, longè majoris eſt negotii: *Satis ſimus* (inqvit vir Nobiliſſ.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſæpius curioſam: Attamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potius, quàm ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abeſt ab ea Hiſtoria quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta transeant, atque eventus promiſſis reſpondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipſi ſcriptores, nec quiſpiam hactenùs Medicorum ſanare valuerunt.

Quod autem ſpectat ad *Hiſtoriam Morborum*, ſi quis rem attentiùs perpendat, facilè videbit ſcribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgo exiſtimatur. Quorum pauca hæc impræſentiarum attingere ſuffecerit.

Primò

Primò, expedit ut morbi omnes ad defi-nitas ac certas *ſpecies* revocentur, eâdem prorſus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ quâ id factum videmus à *Botanicis* ſcriptoribus in ſuis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui ſub eodem genere ac Nomenclaturâ redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & naturâ inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus Plantæ deſcriptionem, quâ ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujuſque ſpeciei ſigna, & characteres quibus ab invicem diſcriminantur, contempſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδεῖς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe qui, licèt ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem tractentur, diſſimillimâ ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palàm fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque ut *Hypotheſi* alicui quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejuſmodi diſcriminatio non tàm

ad

ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hâc in parte defectus, obſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimenta & Obſervationes, Medicas benevolo ſaltèm animo communicârint, unius ſc. ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ, ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix poteſt quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affigant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata ha-

bent, conſtaret veritas. Adde quòd ſiquando ſymptoma aliquod, quod cum dictâ Hypotheſi oppoſitè quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi ſunt; tum illud ſupra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi saltèm pede tranſmittere conſueverunt, niſi fortè beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò ut in deſcribendo aliquo morbo pecularia & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam variè ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, ſed variâ methodo tractatos, varia etiam ſymptomata exerceant. Unde niſi cautela adhibeatur, neceſſe eſt ut admodum vagum & incertum ſit circa morborum ſymptomata judicium. Prætereo quòd *Caſus oppidò rari* ad morborum Hiſtoriam propriè non pertineant; quemadmodum & in deſcriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum

rum morſus inter ſigna diſcriminantia iſtius plantæ neutiquam recenſentur.

Denique, *Anni tempeſtates*, quæ ſcilicet cuivis morborum generi potiſſimùm faveant, diligenter obſervandæ ſunt. Non inficior nonnullos eſſe omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ inſtinctu, annorum tempora, non ſecus quàm quædam aves aut plantæ, ſequuntur. Sæpe quidem ſubiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, ſatis obvium, à paucis tamen fuiſſe hactenùs obſervatum; cùm quo ſydere ſtirpes, aut pecudes ſolenniter procreentur plurimi curioſiùs adnotârint. Sed quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo tempeſtatum, in quibus ægritudines ingruere conſueverunt, notitiam multùm Medico prodeſſe, tam ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque horum utrumque minùs feliciter evenire, ubi iſtiuſmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt quæ in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin, omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Diſquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam ferè inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendio-

more aut etiam aliâ viâ, vel causæ morbificæ quibus obviàm eundum est, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici possunt, quàm certâ ac distinctâ peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua, quæ suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficisci, nihilominus adeò æquabilis ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis, ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint; non secùs ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui verbi gratiâ *Violam* accuratè descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimùm causam accuratiori morborum Historiâ ad hunc usq; diem destitui, quia sc. pleriq; eos pro confusis inconditisq; Naturæ, malè se tuentis & de statu suo dejectæ, effectis tantùm habuere,

re, ac proinde laterem lavare crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes Curativas possit Medicus desumere, quàm iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit, quòd si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam præmonstrantibus; Quæ quidem Phænomena, si inter se sedulò conferantur, manu quasi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ sensu, non verò Phantasiæ erroribus depromuntur.

Atque his sanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum ascendit, ad medicinæ nempe fastigium Medicorum ille *Romulus*, nunquam satis laudatus *Hippocrates*; qui hanc Arti Medicæ insuper struendæ solidam ac inconcussam substernens basin, *viz.* νόσων φύσεις ἰητροί, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujuslibet Phænomena apertè traderet, nullâ Hypothesi adscitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit ex observatione methodi istius, quâ utitur

natura tàm in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo natas: cujuſmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus poſſet modis ſubvenire contenderet unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo quibus Natura morbum expellere ſatagit atque amovere: Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorsùs nullis.

Altera ab hac Methodus quâ Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulteriùs provehi, in eo potiſſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur;

datur;

datur; eam intelligo quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neq; enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuſlibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neq; hoc neq; illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri Intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licèt non ſemper & ubique, frequentiſſimè tamen, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particu-

lares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam si id tantùm agit *Observator*, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpius huic remedio cessisse, quid mihi, obsecro, profuerit, si infinitæ ferè medicamentorum decantatissimorum copiæ, quâ jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quòd si repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatìm potiùs quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec è contrà quàm sit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantùm per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars quæ Medicorum est provincia) à multis retro annis ad ἀκμὴν per-

perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquiſſimo & peritiſſimo duce *Hippocrate*, & priſcâ Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certò ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegiſſe videar, fas mihi ſit è via parumper deflectere, quo ſcilicet evincam Cauſas illas remotiores, in quibus aſſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unicè deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀκαταλήπτους ac inſcrutabiles; ſolas verò proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atque ab his ſolis Indicationes Curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quòd ſi Humores vel diutiùs quàm par eſt in corpore fuerint retenti (quia ſc. Natura eoſdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam extraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejuſdem caſtra tranſierint; his inquam modis & his ſimilibus, dicti Humores in formam ſubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ his

his aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licèt minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius antequàm hanc induerat speciem, nihilominus reverà Affectus sunt ab essentia dictæ speciei in hunc gradum recèns evectæ pendentes. Adeò ut quilibet *morbus specificus* Affectio sit ab hac vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive Plantæ, sive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satìs luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos pronunt variæ istæ Excresentiarum species, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem & depravationem vel alias ob causas, in formâ sc. *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Essentiæ* sunt sive *Species*,

à

à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè atque diſtinctæ. Et ſanè qui seriò atque ad amuſſim penſitaverit φαινόμενα illa quæ Febrem v. g. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. fere ſemper ſub Autumno ingreditur; quod certum ordinem ac Typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi αὐτόματον (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia penſiculatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ac normam è terrâ naſcitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum naturâ ubique agnoſcatur. Illud interim

rim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεκδιηγήτους, non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari poſſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem eſt qui non videat curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primo primis ferè ac remotiſſimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen neceſſariò debent cognoſci, & poſſunt etiam, ſine ficulneis hujuſmodi adminiculis; cùm Intellectui ſe apertè ſiſtant, vel proprii ſensûs teſtimonio, vel Anatomicis Obſervationibus ab aliis jampridem factis, retectæ. Atque ut impoſſibile planè eſt, ut Medicus eas morbi cauſas ediſcat, quæ nullum prorſus cum ſenſibus habent commercium, ita neque eſt neceſſe; abundè enim ſufficit ut ſciat unde immediatè oritur malum, taleſque ejus affectus atque ſymptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non diſſimilem, valeat accuratè

ratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur parvam illam Crasin & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minùs certò curandi scopum attinget, etiam neglectâ otiosâ istâ atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medicâ Desiderata duo (Veram scilicet & Genuinam morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Assentientem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovendâ dictâ Evacuatione, ad morbi sanationem necessariò conferet; optandum est tamen ut beneficio *specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semitâ ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur Aberrationes istas, in quas sæpe

ſæpe invita dilabitur Natura in morbi causâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubveniatur) poſſit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendi profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatìm cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſc. Natura in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbificam foras ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quâ nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritóque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantùm agit, ut è primis ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi

Specifici

Specifici non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus quæ ab his pendent; alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hîc objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulò diligentiùs inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* Specificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* Specificè atque immediatè perſanant, nullo habito reſpectu ad hanc aut illam Intentionem ſive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, niſi argumentis ſatis validis atque irrefragabilibus poſſit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarſæ* verò radices ſine motis *ſudoribus* tam egregiam operam præſtitiſſe. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi

tioni iſtorum morborum qui eis ſanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejuſmodi remedia maximè propriè deſignantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, ſi ad hanc mentem noſtram reſtringantur, non cuivis homini contingunt, neque oſcitantibus temerè ſe ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in ſingulorum præſervationem proſpectum pariter ſit de curatione malorum magis inſignium quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuſlibet ſolo. Et ſanè dolendum eſt *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innoteſcere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis ſpem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimiùm diffidere *Mineralia*; unde eſt quod Mineralia Indicationibus potentiùs reſpondere, quàm vel Plantas vel ex Animalibus deſumpta, lubens fateor; at non ſpecificè tamen mederi, eo quo diximus ſenſu ac modo. Me

quod

quod ſpectat, non hîc aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujuſmodi diu multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter ceſſit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare auſim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is ſum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſæculo hominum induſtriâ atque labore Intentionibus aptè reſpondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à viro *Doctiſſimo* & *ſolertiſſimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibuſque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licèt ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exan-

C tlavi

tlavi laborum, expositurum, malum tamen pessimi hujus sæculi genium satis habeo perspectum, ut non aliam ex hac semente, quàm convitiorum atque contumeliarum messem expectem: Meque famæ meæ longè meliùs consulisse, si inanem aliquam atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde est: Mercedem aliunde præstolor. Si quis hîc objiciat alios æquè in hâc arte versatos non idem mecum de his rebus sentire; meum non est quid sentiant alii disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam desidero tantùm, non favorem. Res ipsa etenim brevi loquetur, an fidelitèr & sincero animo hîc egerim, an è contra ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim vel in terra defossus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm proposueram Morborum Historiam ac Curationem descripsero; cùm non tam metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthàc se accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observa-

ſervationum numero diſtendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem aſtruam: Fruſtra enim & cum tædio Lectoris repeterentur iſta ſingulatim, quæ in ſummas contraxi. Satis autem habui ad calcem Obſervationis cujuſlibet Generalis (ſaltem quæ ad annos nuperos ſpectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim ſpondeo nullam à me Methodum Generalem fuiſſe evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non eſt ſtabilita, atque confirmata.

Sed & ſpe fruſtrabitur qui ingentem Remediorum, ſeu Formularum ſylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe quibus indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenìm in eo præcipuè ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis ſatisfieri poſſit; quod qui minùs obſervabant, *Empericos* armis inſtruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd ſi quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſupèr remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis

animis hac in re displicebo. Nôrunt enim Sapientes Bona ea esse omnia quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsùs agendum præcipit, (atque ejusmodi alia quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruisse, quàm si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltèm quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræsentiarum supersedendum mihi esse duxi.

AUTHORI

AUTHORI,

IN

Tractatum ejus de FEBRIBUS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.
Nam post mille artes, Medicæ tetnamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris causamq; modumq;
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;
Quas tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.
Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.
Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minùs usta domus.

Se

Se tandem Sydenham *Febrisq; Scholæq; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
Non temerè incusat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.
Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?
Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Queis ipsis major Febribus ardor inest.
Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.
(sus,
Quid Febrim extinguat, varius quid postulat u-
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.
Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpe incerto, quò calet, igne perit:
(ignes,
Dum reparat tacitos malè provida sanguinis
Prælusit busto, fit calor iste rogus.
Jam secura suas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec solùm faciles compescit sanguinis æstus,
Dum dubia est inter spemque metumq; salus;
(num
Sed fatale malum domuit, quodq; astra malig-
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.

Extor-

Extorſit Lacheſi *cultros, Peſtique venenum*
Abſtulit, & tantos non ſinit eſſe metus.

(*Peſtem*
Quis tandem arte novâ domitam miteſcere
Credat, & antiquas ponere poſſe minas?

Poſt tot mille neces, cumulataque funera buſto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.

Ætheriæ quanquam ſpargant contagia flammæ,
Quicquid ineſt iſtis ignibus, ignis erit.

Delapſæ cœlo flammæ licèt acrius urant,
Has gelidâ extingui non niſi morte putas?

Tu meliora paras victrix Medicina; tuuſque,
Peſtis quæ ſuperat cuncta, triumphus erit.

Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te ſimul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock *A. M.* Ex Æde
Chriſti Oxon.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

DICTAT ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri salutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem mollem vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. Hisce rerum circumstantiis ita intimè essentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo, ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret, è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longè quàm

fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris à recto quem tenet cursu detorqueretur, veruntamen cùm sibi relicta vel nimiopere satagendo, vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui debemus nos nostraque. Rectè enim *Boethius*, atque ex rerum sensu,

Constat æternâ positumque lege est,
Constet ut genitum nihil.

Sed ut instantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem asseramus; Ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unà cum aere particulas μιασμώδεις, per emunctoria, Apostematum specie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celeriùs fungitur natura, nunc vero tardiùs, pro variâ methodo quâ causam morbificam deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem deposcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat; cùmque in sanguinis massa corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, necesse omnino est, non solùm ut subitò vel in salutem ægri vel in mortem determinetur (prout sc. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam ut pejora vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi planè sunt morbi isti quos *Acutos* appellamus, qui velociter sc. atque cum impetu & periculo ad statum moventur. Quamvis, si minus accuratè, haud

tamen

tamen minus verè loquamur, isti etiam morbi pro Acutis sint habendi, qui, licèt respectu Paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardiùs moveant, respectu tamen Paroxysmi cujuslibet particularis, citò atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales sunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus est indolis ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cùm hujusmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (uti se res habet in materia Morbificâ *Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item suppurata in civitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & spirituum, (ut cùm Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tussi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ sanguis vitiatus & ad ejusdem eliminationem unicè dispositus, partem obruit gravatque: In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ad hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii à secretâ atque inexplicabili Aeris alteratione hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari sanguinis & humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impresserit: Hi durante arcanâ illâ aeris constitutione nec ultrà pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ oriuntur, qui cùm à causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; ex-

ceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* ſive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici graſſantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi ſumam, generalem eorundem hiſtoriam ante omnia proponens.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum univerſæ quâ patet Medicinæ pomœria perluſtrantem tantâ admiratione percellet, quàm diſcolor illa & ſui plane diſſimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejuſdem anni tempeſtates, quàm quâ diſcrepantes diverſorum ab invicem annorum *Conſtitutiones* referunt, ab iiſque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diverſitas tum propriis ac ſibi peculiaribus ſymptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis diſparem prorſus ſibi vendicant, ſatis illuceſcit. Ex quibus conſtat, Morbos hoſce, ut ut externâ quadantenus ſpecie & ſymptomatis aliquot utriſque pariter ſupervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipſa, ſi bene adverteris animum, alienæ admodum eſſe indolis, & diſtare ut *Æra Lupinis.* Haud equidèm ſatis ſcio, an diligentius examen (quali ritè inſtituendo vix unius hominis brevis ætas par eſſe videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam ſerie, ceu facto circulo, alios ſemper excipere; an verò omnes indiſcriminatim nulloque ſervato ordine, pro occultâ Aeris diatheſi & inexplicabili temporum ratione, mortales inceſſere. Hoc ſaltem pro comperto habeo ex multiplici accuratiſſimarum obſervationum fide, prædictas morborum ſpecies, præſertim Febres continuas

continuas ita toto, quod aiunt, cælo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie novoque gliscente malo, anceps rursum hæreo, quâ mihi via insistendum ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiâ notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versa. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occultâ potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinántque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facessit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propriâ ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Ad hæc ſunt & particulares quædam ejuſdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licèt ſecundum manifeſtas aëris qualitates, ejuſmodi Febres quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur magis minuſve Epidemicè graſſentur, vel ſerius ocyúsve ingruant; præ cæteris tamen ejuſmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aëris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejuſdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aëris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciunt, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aëris qualitates corpora noſtra ad hujus illiuſve morbi Epidemici generationem magis minuſve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem ſemper modo ſe habere, iiſdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in pleriſque ferè omnibus quos adoriuntur, ſtipatos; atque eâdem prorſus viâ ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquàm *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum quâ ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quod ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejuſdem generis, qui aliò tempore graſſabantur, multùm abludentes, quòd non tan-

tùm

tùm in Febribus locum habet, ſed in pleriſque aliis Epidemicis.

Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Status, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoſcunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poteſt, ut aliâ qualibet anni tempeſtate ſubnaſcantur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver Autumnuſve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conſpirare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat; & è contra eſt, ubi tam parùm illis inter ſe convenit, ut corpus præ-diſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Equinoctio*, ſive *Verno* ſive *Autumnali*, ad amuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii maturè admodum ſe ingerunt, menſe ſcilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbreſcentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo ſenſim imminuti circa *Solſtitium Æſtivum* evaneſcunt, niſi quod pauciſſimæ poſtea forſitan hunc illúmve petant. In horum numero ſunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt ſeriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æſtivo Solſtitio* pariter ſe ſubducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invaleſcentes non niſi ſub *Æquinoctium Autumnale* ſtatum indipiſcuntur, quo præterlapſo paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujuſmodi ſunt *Peſtis* ipſa, & *Variolæ*, iſtis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, mense *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii qui eâdem tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria, Febres Quartanæ,* & *Tertianæ Autumnales.* Hi omnes, utut eorum aliquos quos semel invaserint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium & nomen & Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quod attinet, observandum est, maximam earum partem quæ *Continuæ* sunt nulla hucusque nomina, in quantum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse, appellationes autem quibus dignoscuntur ab insigni aliqua alteratione sanguini impressa vel evidentiori symptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ Petechiales, &c.* Quandoquidem verò singula fermè constitutio præter has quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est celebrioris nominis, cujusmodi sunt *Pestis, Variolæ, Dysenteriæ, &c.* non satis video, cur istiusmodi Febres non potiùs sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm à qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ specei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmis interjecto, atque hoc quidem charactere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum visibili easdem prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* mense, v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbrescunt, non statim genuinum Typum induunt, (quod intermittentibus Vernis quidem solenne est) sed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut nisi

casti-

castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint; at retuso paulatim Constitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palam fatentur, sive Quartanæ illæ fuerint sive Tertianæ; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero sunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod sedulò advertendum, quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parciùs id temporis sævientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales lacessunt, prout anni genius & sensibilis aëris temperies huic aut illi magis suffragantur. Qui verò morbus circa Equinoctium Autumnale maximopere fuerit, & cumulatissimam edit stragem, totius anni Constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui eâ tempestate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui isto anno invadunt obtinuisse facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot sunt σύγχρονοι se accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm *Variolæ* eo tempore latissimè depopulantur, Febris toto anno sparsim oberrans ejusdem planè inflammationis est particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad spontaneos sudores, tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit abundè constat. Pariter, cùm *Dysenteriæ* dicto tempore præcipue fuerint grassatæ, Febris quæ eo anno infestat earundem indolem non leviter æmulatur, (nisi quod

quod illæ causam morbificam per sedes eliminent, & pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum à consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quòd malo correpti Apththis similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sanè Dysenteria de quâ agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantùm discrimine, quod introvertatur, & in intestina se exonerans, per eadem viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem qui sub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cum ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis præsertim ingravescant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Postremo observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quæ cùm idem planè nomen sortiantur, aliâ tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi unâ atque generali causâ singularum productrice, omnes conveniunt, hâc scilicet aut aliâ aëris Diathesi peculiari; & ex consequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent. Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primum aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem

nerationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cùm specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur) incassum desudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causâ morbificâ in humano corpore aggestâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licèt valentem, si certa quædam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, *manifestam* aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hâc itaque tam spissa rerum caligine, nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspenso pede ac tardiùs procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem observare; quibus itidem præsidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenωn suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem unicuique sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatum congerendum fortasse unius Medici ætas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricandâ tam multifariâ horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum *Epidemicorum*, qui non tantùm,

tùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum ſerie ejuſdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet quo ſe invicem excipiebant & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum uſque 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſſignando à manifeſtis aëris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliquâ dyſcraſiâ in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aëris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum ſpecies quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribendâ Plantarum Hiſtoriâ ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſta polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his quæ jam trado omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, forte ne in recenſendâ quidem universâ Epidemicorum familiâ; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine in-

fra

fra dicendo se mutuò exceperunt, venturis sæculis eundem perpetuò servaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat & hanc in qua degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod, si quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini.*

ANNO 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præsertim *mali moris*) sub initio Julii, & quotidie increbrescentes, mense Augusto quàm immanissimè debacchabantur, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein verò sensim decrescentes superveniente hyemis frigore extinctæ sunt, perpaucos Octobris mense aggressæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium & appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut aliæ

liæ quævis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menses perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) subsecuta est *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ statis solùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine; & sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimo vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attinere, quod raro admodum surgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quasi compendium quoddam, & e contra singuli earum Paroxysmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maximè versari, quod *Continuæ* conceptum semel effervescentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus câdem defungerentur. Quarto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo nòn sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665, ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: insequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hâc aëris Constitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, par-

ciùs

ciùs licèt, se immiscuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad usque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* succedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiscentibus, *Variolæ* hinc & inde sparsim se ostendebant, quæ denuò ad conspectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem Continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Constitutionem pervadebant & se mutuò insequebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim tum de Febre hâc, tum etiam de Intermittentibus, sive Ver sive Autumnum attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hâc *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hâc præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum constitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, necessariò sequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentiùs accurset.

At præter Symptomata quæ cæteras Febres stipabant, dicta Febris sequentibus insuper urgebatur: Æger plerumque animam tantùm non agebat, vomituriebat, lingua sicca & nigra, ingens ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhœa, nisi fortè Medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutiùs affligebat. Sed suopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto sudore vel potiùs leni madore, morbus solvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant Sympto-

Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quòd ad rem nostram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

CAP. IV.

Febris Continua Annorum, 1661, 62, 63, 64.

1. PRimò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud satis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterúmve ab illis sumatur exemplum. Primò, licèt fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facilè desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neu-

tram

tram tamen ejuſmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus paſſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Febribus ejuſdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod in paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeo effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri poſſit. Verùm utut ſit, (neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar; quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoque eadem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolummòdò dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujuſdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ab eâdem concitari, omne genus febrium quæ eruptionibus ſtipatur, teſtatum facit; utpote in quibus, iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & parvâ qualitate affecti.

Quinimo nec, mea quidem ſententia, minùs liquet febrilem ſanguinis commotionem ſæpè (ne dicam ſæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipſe ſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominémque etiam, cui ſanguis purus, intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujuſmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris, vi-

ctûs, cæterarúmque rerum non-naturalium (ut vocant) mutatione, identidèm febre corripiúntur; propterea quòd eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverint; minimè verò quòd particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio, febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem materiam in sanguinis despumatione post febrilem commotionem, solenniter excretam, vitiosam esse, quamvìs sanguis laudabilem anteà diathesin obtinuerat; id quod vix magìs mirandum est quàm quod esculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant, postquam aliquot in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem, sistatur; eâ nimirùm ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimiùm torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sivi cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit (uti ferè in pueris) vel justâ spirituum copiâ destituitur (ut in decliviore ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiam his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plùs satìs debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cerevisiæ aut aliûs cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tametsi dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur,

puræ

puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre ampliùs non potest. Quanquam haud me latet ægros temerariâ sanguinis missione mulctatos, convenientium Cardiacorum usu aliquando servari, sanguinemque ad tenorem defæcationi suæ peragendæ idoneum restitui posse; Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hic omitti nequit. Nam aliàs non solùm præ nimiâ sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarúmque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantùm conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstat. Æstuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ-sectionem (siquidem ipsa juxta casus prænemoratos necessaria fuerit) solicitus sedulúsque inquiro nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit omninò medicamen *Emeticum* præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis

 tempore,

tempore, ægrúmque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in defervescentiâ Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuêre. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*. Observavi nihilominus in Febribus inflammatoriis quæ malignæ vulgò habentur, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhœam*, quemadmodum in hac Febre, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger satis jam morbo debilitatus, enervatur ulteriùs, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hâc emissione.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione institutâ nunquam ferè non comperies, siquando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porrò etiam compertum habebis etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem observavi Diarrhœâ semel obortâ, medicamenta adstringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro-sumpta, sive exteriùs applicata.

Emeticum quale passim à me propinatur hujusmodi ferè est. ℞ *Infus. Croc. Metall.* ℥vj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabios. com. aa.* ℥ß *M. F. Emet.* Quod hauriri

jubeo

jubeo tempore pomeridiano, duabus horis poſt leve prandium. Verùm quò tutiùs, ac feliciùs vomitio ſubſecutura ſuccedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℔ vj, vel viij. ſint in promptu, quippe quòd periculoſa ſint iſta medicamenta niſi copioſè diluantur: Ideóque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicatò procedunt.

Sæpè miratus ſum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curioſè contemplabar, eámque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibns inſignem, quì factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea, *v. g.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipſos excruciârant, & adſtantes perterrefecerant, mitigari ſolent ac ſolvi, quódque morbi reliquum eſt εὐθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium poſtulaverit (Venæ-ſectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino eſſe, ut Venæſectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vaſa ſanguine diſtenta ſunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vaſa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuſo cum impetu ſanguine atque effuſo, adeóque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis hiſtorias aliquot commemorare poſſim, illis tamen hic ſuperſedere viſum eſt, monuiſſe contentus maximâ hâc in re cautelà utendum eſſe.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipſo planè Febris initio, ſiquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis ſymptomatibus, ex humorum in ventriculo, locíſque vicinis deliteſcentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandeſcet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus,

qui vel ſubſtantiâ ſuâ in penitiores corporis partes tranſmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempeſtivâ operâ vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriente.

Quòd ſi nobis (ut ſæpe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando, ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen convenire exiſtimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eò uſque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam ampliùs nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cùm æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragendâ deſpumatione impedivit; quin & ſeriùs idem facere minimè dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi, celebratâ jam vomitione, ſemper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub noctem, vel horâ ſomni Paregoricum quempiam hauſtum exhibere jubeo. Ex. g. ℞ *Aq. papav. rhœad.* ℥ij. *aq. Mirab.* ʒij. *ſyr. de mecon.* & *ſyr. papav. errat. aa.* ℥ß. *M. F. Hauſtus.*

At ſi vel ob copioſam ſanguinis jacturam, quam curationis decurſu paſſus eſt æger, vel ex vomendi frequentiâ, dejectionibuſque in Emetici hujus uſu factis, vel ex præſenti ejuſdem ἀπυρεξίᾳ, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetuſtate, nullum jam

ſuperſit

ſuperſit in poſterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice hauſtûs præſcripti, Diaſcordii ſatis largam doſin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ ſociati exhibere jubeo. Præclarum ſanè Medicamentum, modò eà quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli menſuram impleat.

Hìc autem loci, priuſquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non eſt, omninò tutum non eſſe (ſaltem in hâc Febre) Vomitoria ex infuſ. Croc. Metall. parata, puerulis, ullìſve infra adoleſcentiam conſtitutis vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, ſed ſatis interim efficacia ſuppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè ſemper Diarrhœam minitantem radicitùs exterpare poſſit; vel ſaltem ut medicamento aliquo idoneo acrem iſtam materiam, ejúſque vim corroſivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi moleſtum illud accidit, quòd ad infantes, pueróſque febre correptos accerſitus, indicationem conſpexi, quæ quidem medicamenti uſum ſuaſit cujus ope extra periculum collocari potuiſſent, quod tamen exhibere, veritus infœlicem exitum, non ſum auſus. Verùm in adultis nullam inde noxam hactenus obſervavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs diſquirere ſoleo, utrum evacuationibus prægreſſis non obſtantibus, ſanguis etiamnum adeò exæſtuet, ut illius effervеſcentiæ limites adhuc ponendi ſint, ac ſufflamen addendum; an verò eò uſque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti ſibi abſque ægri periculo poſſit. De horum ſingulis nonnulla mihi dicenda ſunt.

1. Itaque ſi ſanguis eouſque exæſtuet ut meritò adhuc ſuſpicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui moleſto ſymptomati, ex nimiâ ſanguinis ebullitione prognato, obnoxium eſſe, poſtridie Emetici exhibiti *E-*

nema præſcribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clyſtere* ℔ j. *Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema.* Idémque repeti, pro re nata, jubeo, quo ſæpe fit ut ſanguine nonnihil ventilato refrigeratóque, illius effervеſcentia ſatis compeſcatur. Interdum tamen uſu venit, ut Venæ-ſectionem etiam ſemel adhuc atque iterum repetere neceſſe ſit, nempe in temperamentis admodum ſanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini uſu inflammatoriam quandam diatheſin ſanguini ſuo impreſſerunt. Verùm plerumque tanto, támque inſigni remedio (quale quidem eſt repetita Venæſectio) non opus eſt; ac proinde, ſi prædictos caſus exceperis, effervеſcentiam illam Enematum adminiculo ſatis reprimemus. Quare ſi ſanguis nimiùm æſtuet, atq; effervеſcat, ſingulis, vel alternis diebus, prout res poſtulaverit, Clyſterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum uſque morbi diem vel circiter. Veruntamen ſi magna vis ſanguinis miſſa fuerit, vel æger ſit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſanguis multùm efferbuerit. In his etenim caſibus, uti metuendum non eſt, ne omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eò uſque procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certiſſimum eſt, eorundem uſu ſanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minùs propriè) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam proſperè ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſanguinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres aduſque decimum, plus minùs diem impero; nonnunquam etiam aduſque duodecimum; quod in illis præſertim obtinet, quibus ſanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes Autumnales (ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His ſi ſanguinem miſeris, periculum eſt, ne ſedimentum illud, quod prægreſſa fermentatio depoſuerat, in maſſam ſanguineam reſorbeatur, novaſque turbas excitet: Venæ-

ſectionis

ſectionis itaque loco, rebus ita ſe habentibus, Clyſteribus utor, & quidem ad diem uſque duodecimum, modò æger ſit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, ſive Venæ-ſectionem adhibueris, ſive omiſeris, ſi ſanguinis efferveſcentia nimis elangueſcat, adeóque ſtimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clyſteribus etiam ante diem decimum, multóque magis eo præterlapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compeſcere atque reprimere conaremur? Quod ſi verò poſt tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clyſteribus utaris, profectò non minùs abſonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm ſi quis efferveſcenti Cereviſiæ nimis amplum ſpiraculum aperuerit: Etenim aperto illo ſpiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ ſeparationem unitis viribus incumbat. Poſtquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν poſitus fuerit, quantum ad illa ſymptomata attinet quæ ex nimiâ ebullitione naſcuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis aſtrictam illi alvum præſtitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materiâ ad ſui concoctionem ſuaviter, ac blande propendente. Quocirca ſi præcedentes evacuationes, ſanguineæ maſſæ quaſi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolum Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ ſcilicet nondum ſectâ metuendum eſt ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas, *&c.* aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parùm ſanguinis emiſſum,

nullá que

nulláque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples, ulteriùs in ipsius perniciem ditesceret: Locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget, quamdiù evacuationes insignes calorem ejus insitum non prostraverint. Hujusmodi ægris domi nascuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omninò, vel saltem levissima permiserim. Interim verò si æger ex profusis evacuationibus lassus & languidus, vel ætate fuerit provectus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum censeo; imò paulò maturiùs idem fieri potest, modò non metuendum sit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur; Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverâ cogitando assequi possum, quid sibi velint Medici, cùm sua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti sæpe faciunt; nihilominus tamen eodem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris secernat: hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifestiùs idem opus aggreditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverâ significat, quàm peccantis materiæ à sanâ separationem. Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cùm autem finem spectat, atque declinationem, secretione jam conspicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eò celeriùs ac certiùs proficiendam.

Atque

Atque hoc reipsa est, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt, uti sæpius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm si refrigerantia quælibet seriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si febris ad diem vicesimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porro observatu dignum est, quandoque accidere, ut æger Clysterum, aliorumve catharticorum usu circa declinationem morbi intempestivè præscriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexiâ omnimodâ frui, post diem autem unum alterúmve senties, non tam pristinam febrim vires suas redintegrâsse, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror subitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem stadium (nisi forsan in intermittentium classem se reponat) decursura, quod in præcedentibus monstratum fuit. Cum ità se res habeat, non aliter tractandus est æger, quàm si antea febre non detentus fuisset, verùm quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non nisi prædicti temporis, scilicet 14 dierum spatio peragetur, utcunque molestum fuerit ægro, à prægresso morbo satis jam debilitato, eoúsque sanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, passim sunt ejusmodi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæ-sectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata

Moderata autem illa quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis ſtillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compoſ. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Meliſſophyl. Fernel. Caryophyl. & de ſucco Citr. &c. *fortiora* verò ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliiſve ejuſdem indolis. Quæ ſequuntur in frequenti uſu ſunt.

℞ *Aq. borag. citri, Scordii compoſ. & ceraſor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ʒij. *ſacchari cryſtallini q. ſ. Miſce, ſumat cochl.* iiij, *ſæpius in die, præcipuè in languoribus.*

℞ *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. ſtillat. ſyr. meliſſophyl. Fernel. Caryophyl. & de ſucco citri, aa.* ℥ß. *Miſce f. Julapium, de quo capiat ſæpius.*

℞ *Pulv. è cheliſ. cancrorum compoſ. lap. bezoardici Oriental, & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈j. *fol. auri n.* j, *Miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit, ex ſyr. è ſucco citri, & Caryophyl. aa.* ʒij. *ſuperbibendo cochl. aliquot Julap. præſcript.*

℞ *Aq. theriac. ſtillat.* ℥iiij. *ſemin. citri* ʒij. *contundantur ſimul & f. Emulſio. Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem. ſumat cochl* 2. *ter in die.*

Plures verò formulas recenſere ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt, aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque langueat, eam in iſto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, niſi ægrorum, vel amicorum quibus ſtipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipſis citra inſtituti, & ſcopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me ſæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accerſitum, nil feciſſe aliud poſt Venæ-ſectionem, & vomitionem peractam (ſiquidem eas poſtulaſſet indicatio) niſi quod ipſis præſcriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non niſi juſcula avenacea, & hordeacea vel ſimilia haurirent; tenuem

tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte *S*accharato singulis, vel alternis diebus usque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versùs febris finem, cœptâ jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicitè observata fuerit, usitato circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ separationis signis, tum etiam ex manifestâ omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestivè factum fuerit, periculum est ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque febris recidivam conciliet; vel etiam suâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam factâ, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo immissi, regressum ejus facilè impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atque post Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod sedimentum à Vernalibus depositum tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multísque morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus Purgantium omissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quam in casibus priùs memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem,

quàm

quàm ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valdè debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audactèr possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione ægri virium, potionem propino. *Rec. Thamarind.* ℥ß. *fol. sennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiß. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *dissolve mannæ, & syr. rosac. aa.* ℥j. *Misce, f. potio cap. mane.*

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præscripto meo, defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usquè tempus præscripsi, eadem propemodum est, cum illâ quam modò commemorabam; Utì juscula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum saccharo confectæ; juscula tenuia ex decoctò pulli; Cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque æstuante ardore Febrili, immiscere potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodo sublationem coctus, & his similia; quamvis juscula Avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumerò etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam supérque purgato, nihilominùs valde debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnum glutinosi, viscosíque phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantum ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eúmque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret; licèt observaverim ego, rem adeò periculosam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere; quod crasin sanguinis multùm prægressâ æstuatione debilitati (proindéque nuper ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptoma illud pau-

corum

corum admodùm dierum ſpatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi conſtat.

Hâc ipsâ, quam propoſuimus ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibuſque, quæ malignitati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cùm nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturámque in perficiendâ ſanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliáque ſymptomata (quæ genuina ſunt ejuſmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant affecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quod ego, aut quiſquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam malignâ qualitate (cujus ſigna evidentiſſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpe in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tempus modò dictum. At ſi remedia refrigerantia, vel Enemata ſeriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque acceſſitus, poſtquam Febri per quadraginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui quo deſpumationem ſanguini inducerem: ſed nempe uſque adeò debilitatus erat ſanguis, partim ſenio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus,

tibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis ſcopum meum aſſequi poſſem; ſed vel illorum Febris virium ſuarum tenax permanebat, vel alioqui, ſi adeſſe videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum proſtratæ erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remediorum ſucceſſu fruſtratus, alio conſilium vertere ſæpe coactus fui, cum ſucceſſu non vulgari; nempe adoleſcentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec eſt quod quis multùm miretur, hâc methodo, licèt inuſitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut ſemet à materiæ ſecernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cùm proclive ſit intelligere, inſignem effluviorum vegetorum copiam à ſano, & athletico corpore in corpus ægri exhauſtum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præſtare valuiſſe, quod modò præſcripta methodus præſtitit; ubi calor applicatus tum magis eſt humano corpori congener, tum ſimul blandus, humidus, æqualis, perenniſque. Atque hæc ratio, ſpiritus, & halitus, forſitan Balſamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipſe illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab illis cum ſucceſſu fœlici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Methodus hactenus enarrata, ſi quis illam prudenter, & cum deſtinato animi conſilio obſervaverit, ægros, ſi non ab omnibus, ſaltem à pleriſq; moleſtis illis ſymptomatibus immunes præſtabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem ſupervenire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non ſatis opportunè

tunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ ſive cautelâ, ejuſmodi accidentia ſæpiſſimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hîc attingere; verùm ad ea tantùm ſymptomata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cum tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

Atque (ut hinc ordiar) ſi æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempeſtivè ſumendo, vel calido nimis temperamento ſuâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapſus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) ſi non omninò dormiat, ſæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, ſi vultu ac loquelâ ferociat, ſi medicamenta, potúmve communem avidè & quaſi raptìm bibat, vel denique urinam habeat ſuppreſſam; in hoc, inquam, caſu, liberaliori manu quàm ſuprà indulſi, ad venæ-ſectionem, clyſteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo; verno tempore præſertim, (quo etiam aliàs ſymptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejuſmodi auxilia ſine multo diſcrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eouſque ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodùm difficile erit eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ ναρκώσεως vi prædita ſunt non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maximâ doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti tunc temporis maſſæ ſanguineæ, æquabilitèr admiſtæ, neque verſus ſeparationem adhuc vergenti, ab exhibito hujuſmodi medicamento manus injicitur, adeóque depuratio illa tantópere ex-

Phrenitis.

petenda impeditur. Verùm ſive hæc ratio ſit hujuſce phænomeni, ſive alia aliqua magis abſtruſa, judicent illi quibus animus atque otium eſt talia ſpeculari. Interim ex fideli atque idoneo obſervationum plurimarum complexu rem ipſam certiſſimam eſſe pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel ſtatu hujus febris ad ſymptoma hoc levandum, vel non prodeſſe omninò, vel, quod ſæpe accidit, etiam obeſſe; verùm in ejuſdem morbi declinatione eadem mediocri doſi adhibita non ſine ſucceſſu uſurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo uſus ſum, nec fruſtrà; citiùs autem nunquam proſperè exhibitum novi. Quod ſi autem illius uſum ad decimum quartum uſque diem diſtuleris, tanto magis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cùm ſæpe obſervaverim, hanc rem plerunque inducias ferre poſſe ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur nè *Cardiacis*, calidiſque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberiùs, quo caſu ægri ſubitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti ſoleo, ſunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. I. ß. vel ſequens. *Rec. flor. Paralyſ. M.* I. *Coq. ſ. q. aq. cera ſor. nigr. Colaturæ* ℥iij *Diſſolve ſyr. de meconio* ℥ ß. *ſucci limonum Cochl.* ß. *Miſce.* vel *Rec. aq. ceraſor. nigr.* ℥j ß *aq. Epidemicæ* ʒij. *laudani liquidi, gutt.* xvj. *Syr. Caryophil.* ʒj. *miſce.*

Illud unicum hìc addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eouſque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat ut æger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit medicamentum illud tantò fœliciùs effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſoleo Pil. coch. ma. ℈ij. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. alias excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici

Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietam ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quodſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & fridigè ſincipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodeſſe.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decurſum *tuſſi* moleſtâ divexari nimirum commotâ vehementèr ac tumultuante ſanguineâ mole, omnibus jam ad ſeditionem & partium ſtudia ſpectantibus, fit ut humores quidam ſoluti diffluenteſque è maſsâ ſanguinis per vaſcula pulmonaria, vel etiam per diapedeſin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem ſcilicet atque exquiſito ſenſu præditam, transferantur: hinc *tuſſis* oboritur; quæ primò ſicca eſt, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox craſſeſcit, atque expectoratu difficilis evadit, eo quòd ſenſim febrili calore torreatur, atque aſſetur: hinc fit, ut ſuffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires deſunt ad lentam hanc viſcidamque materiam tuſſi eliminandam. Ego in hoc effectu rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentèr expreſſum, niſi forſan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorſus averſetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, ſiquidem illo per ægrum uti licuerit, Bichicis aliis anteponendum cenſeo, ob eam cauſam præcipuè, quòd cùm neceſſe ſit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodeſſe velimus, hoc pacto ventriculum jam ſatis ſuperque debilem & ad nauſeam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eâdem operâ præpedimur, nè reliqua, eodem ipſo tempore tranſigenda, procuremus. Neque verò ſatis aut intellectu aſſequor, aut experientiâ edoctus ſum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, uſu in febribus abhorreamus, eo quòd ſcilicet inflammabile ſit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud ſuâ naturâ calidum eſſe, certè tamen calor ille tantus non eſt, ut aliundè non abundè penſe-

Tuſſis.

tur: præ cæteris enim manifestâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præsertim si copiosior acciderit) tum exoneratur sanguis à molesto humore, commodè jam excreto, tum eâdem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodùm malè habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ, eâdemque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne & ventriculo nauseam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque sed frequentèr interdiu noctuque propinandum erit, quo non solùm expectoratione factâ tussim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti est, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Narium hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* superveniat; sive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quòd ebullitio non satis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodùm juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgo fieri consueverunt, qualia sunt venæ-sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, *&c.* quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentiâ, his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut in idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quæ supra enumeravimus (ac venæ-sectionem potissimùm) accommoda satis esse, nec ego ipse dubitarem iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quàm perfectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustrà aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici*

ratici aa ℥i ß. *ſyr. de meconio* ʒvj. *ſyr. paralyſeos* ℥ ß. *M. f. hauſtus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potiùs illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priuſquam illud aliquantiſper excurrerit vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligentèr advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quod quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc accederit.

Singultus.

Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſeceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de *Singultus* causà diſquirenti ſatisfacere non poſſe; nihilominùs obſervavi ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, lociſque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturæ vires non ſuffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum exiſtimavi curam eo dirigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur largâ doſi exhibitum, nempe ad ʒij, à ſcopo meo non aberravit; cùm *ſemine anethi*, aliiſque, quæ tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

Diarrhœa.

Si in morbi hujus decurſu *Diarrhœam* obortam conſpexeris, (quæ uti jam alicubi ſuprà notavimus (accidere tum ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quovis morbi tempore (niſi vires contra-

indicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis opinor in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si exhibito licèt emetico nihilominùs *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre inflammatoriâ, ubi vomitorium, hoc symptoma non solùm non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ ß. *ros. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini s. q. Collaturæ* ℔ ß. *dissolve Diascordii* ℥ß *M. F. Enema.* Non suaserim ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propriâ vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne suâ mole lacessat intestina, adeóque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberiùs provocet.

Sed forsitan objiciet hic aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potiùs quàm sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium universim loquuti fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam,

attingam, ſenſim, & ſine ſenſu peragi ſolet, atque, plerunque paulò pleniori διαπνοῇ potiùs quàm ſudore manifeſto) Diarrhœam, ſi forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen eſt, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio ſubducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ ſuâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, inteſtina jam ad excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidiſſimam illam excrementorum conſiſtentiam (tali enim formâ plerunque viſuntur) ſatis indicare ea pro criticâ morbi ſolutione habenda non eſſe.

Forſan etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio*, eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent. *Ileus.*

Horrenda hæc affectio eſt, & huc uſque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtinis continentur non verſus alvum ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os aſſumpta per vomitum ſubitò excernuntur. Et, meâ quidem ſententiâ, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dicto. Cùm enim ſinus illi quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à naturâ formati ſint ut ad deſcenſum fæcum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, mortui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cùm aut valvula quæ ad initium coli expoſita excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membrana ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus verò inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet. Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementèr obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratæ, flatus crassi magnâ copiâ collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui civitatem internam intestini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quàm intestinorum motus habendus, neque hæc totius intestinorum ductûs inversio est, sed illorum tantùm quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò, opinor, quòd in affectu iliaco causa inversionis peristaltici intestinorum motûs ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima intestina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum suum invertere, ac violento impetu materiam molestam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori intestina *tenuia* ipsi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in consensum trahuntur, vomituriente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam sæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hâc methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore

more debilitata corrobarentur. 3. Ut ventriculus ac inteſtina ab iſtis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut ſatisfaciam, curationem hoc ritu inſtituo. Primò *ſalis abſinthii* ℈j ex cochleari uno *ſucci limonum* mane, & ſerò ſumendum præſcribo; intermediis verò temporibus *aquæ menthæ ſtillatitiæ* ſine ſaccharo, alio-ve quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel ſolius repetito uſu & vomitus & dolor ex eo natus ſubitò evaneſcent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indeſinentèr accumbere jubeo. Poſtquam verò dolor cum vomitu per ſpatium bidui triduive omnino ceſſaverit, tum *pil. coch. ma.* ʒj. *in aqua menthæ* diſſolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certiùs vomitûs recurſum prævertam) toto catharſeos tempore ſæpius ſumendam injungo. Neque catulus removendus antequam uſum pilularum æger aggrediatur.

Obſervavi fruſtra pilulas iſtas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atq; adeò ad modum naturalem reducto inteſtina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus aſſumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferrent. Inde eſt quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per ſpatium quoddam medicamentis iſtis ventriculum reſpicientibus uſus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præſcribo, ita ut nonniſi cochlearia aliquot juſculi ex pullo Gallinaceo parati ſorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ ſanationis ſigna appareant, ac etiam poſt ſanationem per longum tempus in prædictæ aquæ uſu perſiſtere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis eſt obnoxius.

Pauca hæc univerſam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine conſulto ob ſimplicitatem ſuam & ſplendidioris ſive verborum, ſive pharmacorum apparatûs defectum, aſpernatum iri confido.

Atque

Atque hæc ſunt illa ſymptomata, quæ in febre hac occurrere ſolent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc ſuperſedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti ſunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem poſtulent, febre enim ritè tractatâ ſponte ſuâ ceſſant.

De *Febre continuâ* hujus Conſtitutionis, ac de ſymptomatibus ejus hactenus.

CAP. V.

Febres Intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.

QUandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quò naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt. 1. Tempus *Exhorreſcentiæ.* 2. Tempus *Ebullitionis.* 3. Tempus *Deſpumationis.* Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet (ut de his rebus ſummatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſsâ ſanguineâ utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet atque *horrorem*, averſationis ſuæ teſtem

restem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quo faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solenne nempe machinam, quâ in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori operâ subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quòd qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (*exhorrescentiæ* scilicet) fato fungantur, nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illâ vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atque illud quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & sortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præcedenti non satis subactus, ac

ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulſus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priuſquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxyſmum excitet,) de hac re, inquam, ſi quis mihi negotium exhibeat, ego plane me neſcire fateor. Neque verò quiſquam alius, quod ſciam, in hac cauſa tam præclarè ſe geſſit, ut arcanum hoc opus naturæ ſatis enarraſſe videatur. Ego Philoſophi nomen non ambio, & qui titulum illum ſe mereri exiſtimant, atque me fortaſſis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus ſim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obverſantur, vires ſuas experiri velint, antequàm aliis dicam ſcribant. Libenter enim quæſierim, cur *equus* ad ἀκμὴν ſuam pertingat ſeptem annorum ſpatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc menſe *Maio*, illa *Junio*, iſta alio florere ſoleat, ut innumera alia nunc ſileam. Quod ſi doctiſſimos quoſque viros non pudeat ſuam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, ſi in re non minùs difficili, atque forſitan prorſus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abſtineam: quippe cùm perſuaſiſſimus ſim, naturam non minus hic loci quàm in aliis quibuſcunque, methodo quadam certâ atque ordine progredi: *quartanoſa* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iiſque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque paroxyſmum, tum illum quo riget æger tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, *&c.* Quæ quidem Symptomata iiſdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur ſudor, quo uberiùs prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſuetâ denuò recrudeſcat; in *Quotidianâ*

ſcilicet

ſcilicet quolibet *νυχθημέρῳ*, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die, calculatione videlicet factâ ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licèt haud raró ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primùm aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimiâ producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimiùm illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc veró caſu cùm Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitiùs inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantiâ, materiæ turgeſcentia ſive *ὀργασμὸς* tardiùs revertentem & ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs deſpumatione ſuâ defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimó è duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quam eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ *νυχθήμερον* omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eó ſeriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe, atque

Autumnalibus,

Autumnalibus, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menses sunt *Februarii*, atque *Augusti*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout scilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad easdem producendas facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam minusve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ suæ Paroxysmo, ipso scilicet *Joannis festo* correptam fuisse. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ postmodum adeò Epidemicæ evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in istâ quæ tunc obtinebat aëris temperie, ad istos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Et quidem usque adeo necessaria est hæc Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulò contemplemur, neque de earum duratione prognostico aliquò ritè facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempestatum, tum naturæ Febrium diversæ ratione. Verum quidem est Febres utriusque tempestatis ingenium non planè dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultûs, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres istæ totâ suâ naturâ sive essentialiter distinguantur.

Intermittentes Vernales.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* sunt, vel *Tertianæ*, & vel seriùs, vel ocyùs ingruunt pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minùs tamen viscidi sunt hi, quàm quos in Autumno

tumno prægreſſi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commiſſi, quos durante hyeme natura in ſanguinis maſsâ congeſſerat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quaſi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vaſa cereviſiâ repleta atque in arenâ vel cellâ frigidâ diutiùs repoſita, ſi igni admoveantur, tumultum ſtatim concipiunt, & liquor ad volatum pronus eſt. Sanguis hoc modo affectus purgationem ſui molitur, atque ſpirituum volatilium ope negotium hoc ſat citò peragit, niſi fortè nimiâ viſcidorum ſuccorum vi inſtructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licèt hoc ipſum accidat, effervеſcentia tamen verna rarò continua, ſuique ſimilis manet, verùm diſſilire atque in diverſos Paroxyſmos quaſi findi ſolet. Sanguine enim opulentis hiſce ſpiritibus jam turgido, natura negotium ſuum quaſi præceps aggreditur, & quarundam partium ſecretionem ad modum perfectæ ſolutionis per Paroxyſmos particulares peragit, priuſquam univerſali ſeparatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quòd vernâ tempeſtate, præſertim illâ quæ æſtatem propiùs attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, niſi fortè conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubito conſopiuntur, vel ad intermiſſionem properant; vel denique partes humorum ad ſeparationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ, Peripneumoniæ, Pleuritides*, aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potiſſimùm Vere caput ſuum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rariſſimè fuiſſe diuturnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maximè ſenex, vel debilis quiſpiam, officioſiſſimâ damnoſiſſimâq; imperitiſſimi cujuſlibet περιεργία, modo probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharſin indebitè celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam uſque ad tempus illud quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cùm hujus morbi genio ſit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim

frequenti

frequenti Paroxyſmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus obſervare licuit) ſemper eſt eluctatus. Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre graviſſima illa ſymptomata quæ, ut infrà dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores Hydropicos, &c.* Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxyſmorum ingeminatione (accidentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primùm cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo paſſu receſſit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò *Autumnales* longè aliter ſe habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non eſt, & ſanos invadit, citò nonnunquam ſe proripit, neque pluribus ſtipatur Symptomatis, quàm quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianæ; ubi tamen Epidemicè graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinctiam ad menſes duos, vel tres, fortè etiam inſequuturum uſque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculoſiores ſunt, & obſtinatiores, longè quàm ſunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eoſdem paucis adhuc Paroxyſmis multatos quandoque jugulant; quo in caſu æger tempore *exhorreſcentiæ*, ineunteque adeò Paroxyſmo ut Plurimùm moritur, quod jam dictum. Quod ſi æger in ſenectutis tantùm fuerit confinio, nec-dum ejus limen prætergreſſus, licèt non in eodem verſetur diſcrimine ne inter Paroxyſmos primò laceſſentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, niſi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec niſi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum ſubinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum, Hydropem,*

pem, &c. Juniores verò ferendo huic morbo pares sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur, frequentiùs tamen non nisi adveniente *Verno Equinoctio*, vel etiam Autumno insequenti, ubi sc. venæ sectionem aut Catharsin admiserint. Sæpe non sine stupore sum intuitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuscunque demum ætatis aut temperamenti fuerit is qui Quartanâ corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eâdem semel laboraverit, non diu admodum eum secundâ hâc vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxysmos sponte suâ solvetur, quod scitu dignum erat.

Intermittentium Vernalium Curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod spectat, licèt illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cùm nemo quisquam, quod sciam, earum unquam operâ satis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantùm egerint, ut morbus inde confirmatior pertinaciùs obsisteret, si tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixè efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abundè constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, fœlicissimè successit; præsertim si quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem, exhibueris immediatè ante Paroxysmi insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per *diaphoretica*; quæ sudorem in Paroxysmi solutione obortum promoveant, ægro interim optimè stragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, sæpe obtinuit: humoribus enim

in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adoleſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clyſteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim ſi ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quò tempeſtas ipſa parùm cautos facilè inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam ſpiritus illi qui ſubitò ad deſpumationem ſe accingerent, pauperiores facti minùs valeant, accidere poteſt, ut hujuſmodi Febres Vernales auxiliis quibuſcunque fruſtrà tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſanè non ſolent illæ couſque durare, quippe quæ vel ſponte ſuâ deſinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales.

Intermittentes autem *Autumnales* non tam levi operâ ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si Autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum ſolent invadere. Sin minùs, *Auguſtum* præſtolantur, & *Septembris initium*; in ſubſequentibus verò menſibus rariùs occurrunt.

Cùm earum ingens aliquod agmen ſimul invaſerit, obſervare licebit earum Paroxyſmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili planè modo, atque eodem tenore, niſi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibuſdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Obſervandum eſt etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi eſt Typum ſub primis Invaſionis diebus ritè diſtinguere, quandoquidem Febre continuâ adſcitâ primùm adoriuntur, neque facile eſt aliquandiu, niſi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remiſſionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam deſinit

nit Intermissionem, & Typum anni tempestati aptè respondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* sunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profecto eâ affinitate inter se connexæ sunt, & sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cùm toto (ut ita dicam) cælo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus; Nempe anno surgente atque progresso, sanguis etiam pro ratâ proportione exaltatur (haud secùs ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad ἀκμὴν suam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit; ac tum præcipuè cùm ab accidentali aliquâ causâ promotus fuerit, putà sanguinis immodicâ jacturâ, frigore admisso, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam verò sanguis in hoc decidentiæ statu constitutus impressioni morbificæ cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aëris constitutio quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque hùc spectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimùm adustus, ebullitione suâ non nisi tardissimis motibus defungatur, suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam verò ut manifestum evadat quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est: Continuarum hujus tempestatis, atque intermittentium discrimen in eo maximè versari; quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς unoq; tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eâdem defungantur. Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs massa sanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex mensium spatio despumationem suam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvendâ impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim νυχθημέρια, sive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum, *h. e.* horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo idem etiam non raro in continuis Febribus hujus constitutionis spectari, quæ sæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd si verò effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo

relaxatur

relaxatur quodammodo ſanguinis humani tonus, unde ſe ad deſpumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel ſponte accidit, niſi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo ſanguini deſpumando par ſit.

Verùm illud hìc jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam, atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quaſdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis effervescentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt quæ à levi aliquâ offensâ ex ſex rerum non-naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aëris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſanguine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis, ſive illa ſanguis ſit, ſive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſsâ moveri atque agitari poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad de-

ſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per efferveſcentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè ſolicitéque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac ſpecificis morbo obviàm eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramque viam ingreſſus aliquando fui, atque illæsâ (uti opinor) verecundiâ profiteri poſſum, non ſinè ſummâ curâ, atque attentione animi indefeſsâ, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas Fermentationes (de quibus ſuprà locuti ſumus) peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui euſque ſanitatem ſuam expectare inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliquâ certâ, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolùm inhibere, ſed etiam omnino abrumpere novit, exiſtimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam ſummopere expetendam patefaciat: quod ſi non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare auſim; neque enim civis boni eſt, illud in rem ſuam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione ſemetipſum privare, quam à ſummâ bonitate liceret expectare, ſi ad publicum bonum promovendum ſe accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & ſapientiæ.

Quan-

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hâc methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excipit, quam præ foribus jam esse haud raro denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanariis verò in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ-sectione jam dixi, levi operâ ad Catharsin possunt transferri, nisi quod hæc non usque adeò perniciosa sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undiquaque cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ij *Pilularum Cochiarum majorum* solutarum in ℥j sequentis misturæ. ℞ *Aq. vitæ* ℔ j. *Theb-*

℔ j. *Theriac. Andromach.* ℥ iij. *Croci Angl.* ʒj. *M.* ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuò eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnâ cum cautelâ ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſç. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejicendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſc. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficaciùs, nec tamen tutò minùs. Atque hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem aliam experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futurâ Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochiæ*, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxyſmis ejuſdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ atque efficaci, quod etiam repeti poteſt Paroxyſmo genuino proximè ſubſequente: In ſummâ ægri debilitate à dicta Paroxyſmi ingeminatione Electuarium, quod jam ſequitur, præſcribo: ℞ *Conſerv. fl. Borag. Bugloſ. an.* ℥ j. *Conſerv. Anthoſ.* ℥ ß. *cortic. citri condit. Nucis Moſch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒ iij. *Confec. Alkermes* ʒ ij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & veſperi, ſuperbibendo cochl. 6. ſequentis Julepi ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis ſtillat. an.* ℥ iij. *Syr. Caryophyl.* ℥ j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam ſimpliciorem ſaccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum

uſu;

uſu ; ægro Juſcula è pullorum carnibus, Avenacea, *&c.* concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo eſt, opinor, in hâc arte vel mediocriter verſatus, qui neſciat quàm parum votis reſpondeant methodi iſtæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus deſtinantur, ſi *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias ſæpiùs impetrat morbo, quàm eundem debellat, cùm poſtquam ad ſeptimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum interim reſpirat, mox de novo recrudeſcens haud ſegniùs quàm priùs laceſſit ; atque ut plurimum, quotieſcunque demum repetatur illud medicamentum, non niſi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejuſdem exhibendi habeo compertum.

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſumendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallet, ſed etiam nè de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharſi, multò minùs Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere : cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiuſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim, longioréque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere ; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem, atque omni ſe ope exerentem conamur

mur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione iſtâ ἐυεξία tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus ratiodibus hanc ego methodum cæteris antepono, *Peruviani corticis* ℥ j. *cum ſyrup. Roſar. rub.* ℥ ij. miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris mane & ſerò quotidie devoret diebus à genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec artem ἀπρεσδιονύσως oſtentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans ſit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucuſque intellexi, ſi modò totam rem naturæ permiſerim. Id quod ego non ſine admiratione, præcipuè in infantulis, ſæpe obſervavi; ſanguine namque depuratione ſuâ defuncto, Febres illæ ſponte ſuâ evanuerunt. Quòd ſi autem è contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas, (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur, atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutione Epidemicâ Venæ-ſectio celebretur, fiet ut morbus in longiſſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iiſque periculoſiſſimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non ſolùm diuturnitatis, verùm etiam ipſius mortis grave periculum imminet. Hic itaque Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum ſubmovere valuerit, ut naturæ

ſaltem

ſaltem ſuppetias ferat, eamque illis adminiculis ſublevet quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effœtis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *abſinthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque fruſtrancis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura Paroxyſmo aliquo graviore correpta,ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeóque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non raro uſu venit, qui longâ Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore penitùs defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltèm ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt, ut provectioris ætatis ægri eodem ipſo tempore, vel paulò antea inſignem aliquam aëris mutationem ſubeant, ſive (quod potiùs optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando, ſive mutando ſaltem locum in quo primùm hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſane eſt quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantùm non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minùs convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem & calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus, depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt ; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priuſquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt, cùm primùm æger à Paroxyſmo liberari poteſt : Exempli causâ. In Quartanâ quæ primùm in Autumno invaſit, non citiùs aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit,

vel

vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri poterit perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui-drachma in aquæ Cœleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſc. horis ante paroxyſmum. Id quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujuſmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priuſquam huic argumento clauſulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium Intermittentium duratione, atq; de tempore ad ſanguinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud nunc ſpectemus quod Natura vulgaribus atque uſitatis tantùm medicamentis ſuffulta, præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem vel à meipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provictioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum.

oriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant quasi perfectè jam sanati.

Omnino interim cavendum est, ne purgetur æger nisi morbo penitus depulso. Quamvis enim partes Naturales illuvie istâ quam in illas congessit Febris, hoc pacto quadantenùs sublevari videantur, nova tamen materia derepente succrescet, Febre sc. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem suppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucrifecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ, ut *Theoriæ* isti morem gerant quæ in tollendis obstructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis spem omnem ponit, repetitis purgationibus miserè plectuntur; quibus sanè, quicquid id demum est humorum quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs stationem suam tueri, quàm si non fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxysmus incidere debeurat, persentiscitur, omnino evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimanâ ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus haustulo aliquo Paregorico horâ somni assumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxysmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcircò spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetitâ sanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam ista res vacet periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit. ℞ *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ ij. *Rad.*

℥ ii. *Rad. Asparag. Brusci, Petrosel. & Polypod. quer. an.* ℥ j. *Cortic. Median. fraxini, & Tamarisci an.* ℥ ß. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M. j. Sennæ mund.* ℥ j ß. *(irrorat.* ℥ iij. *vini albi) Epythimi* ℥ ß. *agarici troch.* ʒ ij. *sem. fœniculi* ℈ iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔ j ß. *sub finem adde succi aurantiorum* ℥ iij. *In colaturâ dissolve Syr. Cichor. cum Rheo. & Magistral. ad melancholiam an.* ℥ j ß. *F. Apozema*, de quo capiat ℔ ß. singulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis statu comitantur, observandum est, Vernarum paucissima esse, si ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent istæ, tum etiam quia in humoribus non usque adeo terrenis, & minùs etiam malignis fundantur.

Hydrops. Primum hìc sibi locum vendicat, subinde occurrens *Hydrops* ; unde primò quidem Crura intumescunt, deinde etiam venter ; qui exinde nascitur, quòd sc. sanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde summâ eorundem inopiâ jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare, quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tandem deponitur, atq; his jam distentis, neque ulteriùs quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Raro autem juvenes obsidet hæc malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum sæpenumerò iteratis eandem inconsulto nimis accersiverint.

Verùm Hydrops ex causâ memoratâ superveniens aperientium & catharticorum usu facilè sanatur, si modo recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim usu Apozematis jam præscripti, *vel* sine

ſine admiſtione Hydropi magis appropriatorum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaq; donec Febris exulet, ac tum demum negotium proſperè ſuſcipiendum.

Verum enimverò ſi tam importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo uſque videatur differenda donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omnino illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani, ſummitat. Abſinthii, & centauri min. baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ*, &c. in vino factis; quæ non ſolum huic ſymptomati obſiſtunt, effœtas ſanguinis vires de novo inſtaurando, ſed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori ſubveniunt.

Infantes autem poſt Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tuſſis, aliqua tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica quam in Febrium continuarum fine aſſumendam præſcripſi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, ſi opus fuerit, intermiſſo. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, doſim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 ſedes ſingulis diebus non procedat. Poſt finitam catharſin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti ſoleo. ℞ *Ol. lilior. & tamariſci an.* ℥ ij. *Succi rad. bryoniæ & apii an* ℥ j. *bulliant ad ſuccorum conſumptionem, addendo unguenti de althæâ & butyri inſulſi an.* ℥ j. *gummi ammoniaci in aceto ſoluti* ℥ ſs. *ceræ flavæ q. ſ. f. linimentum.* Sanè quamplurimi

Rachitis.

plurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum ſedulo ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine causâ videri poſſit, nihilominus ab ipsâ Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddet fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes anteà memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nulla ſpes ſit eaſdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occœperit; iiſdem enim gradibus quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quàm ſi ſedulâ animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aëris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cùm qui aliis annis, ſimili licèt περιφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantùm foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc niſi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & inflammatio poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primùm difficultate & moleſtiâ, ſupervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonſtrant, intercisâ planè omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſtò copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram ſociam operam ut plurimùm commodaſſe obſervavi.

Multa

Multa alia sunt accidentia quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omnino, vel non ritè celebratam, quibus impræsentiarum enumerandis supersedebimus, cùm curationis eadem ferè ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentia præcedaneâ depositi repurgatio, quippe quod suâ morâ malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantùm purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ-sectioni præsertim, cedere dedignatur, verùm & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est ac sui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vitâ terminatur. Miratusquè sæpenumerò sum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuisse, cum non raró accidisse viderim. Cùm reliquæ Amentiæ species copiosis evacuationibus, & Venæ-sectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cùm jam æger in sanitatis limine est, si *vel* Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus, venæ-sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum verò certissimè non tantùm Fatuum, sed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentiæ speciem à nimis exaltatâ & vividâ sanguinis crasi produci, hanc verò ab ejusdem debilitate, &, ut ita dicam, vappiditate à diutinâ Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè sunt.

Maniæ species quædam.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo, pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raleigh,*

vel ſimilem in *Aq. Epidemicâ, Theriacali*, vel aliâ. Poſſunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generoſiore reficiendus eſt; foras ne exeat, in lecto ſe diu multúmque contineat. Alvus ſub hoc regimine juſtò erit aſtrictior unde ut etiam à calidorum medicamentorum uſu à Febre quis ſibi metuat, ſed vano prorſus timore; cùm ſpiritus antecedente morbo penè exhauſti novum deinceps non valeant accendere. Poſt aliquot ſeptimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti poſſunt Cardiaca ad dies pauculos. Diæta verò Analeptica jugiter inſtituenda, & poſt brevem intermiſſionem repetendus eſt denuò Cardiacorum uſus, atque in eo perſiſtendum donec integrâ ſanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam* etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque ſanavit, frigidiori ſc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapſo *Sarisburiam* accerſebar, ut cum Medico erudito & ſagaci, mihique conjunctiſſimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili conſulerem, cui imaginatio haud parùm fuit læſa. Verùm adhibitis, etiam cùm jam prægnans eſſet, remediis modò dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nullâ Febre prægreſsâ, accidere ſolet, alîus ſanè proſapiæ eſt, ac proinde longè diversâ quoad evacuationes methodo tractanda; tametſi vel in hâc ſpecie, ea quæ cerebrum atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis fortè præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ-ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-ſectiones ægrum potiùs in *ſtultitiam* ducunt, quàm curationem abſolvunt.

ſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſemis vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, verbi gratia, die lunæ primò Pilulas aſſumpſerit, præcisè eodem ipſo die, nec frequentiùs, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, uſque dum perfectè convaluerit. Hâc methodo humores qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, aliâ quaſi ῥοπῇ eis inductâ.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ. Abſinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm. aa.* ℥ j. *conſ. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ ß. *cum ſ. q. ſyrup. Caryophyl. f. Electuarium*, capiat ad magnitudinem nucis moſchati bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigidè infuſi Flores *Paralyſeos*.

Febris Continua atque *Intermettentes* quas ſupra deſcripſimus, ſoli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Conſtitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certò ſcio, quòd ab anno 64. ad Annum uſque 77. rariſſimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualeſnam ſcilicet erant iſtæ quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro variâ Conſtitutione quâ inceſſunt: ſed cùm non ſatis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertiſſimæ invadebant, ſupervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum aciculatum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere

æger octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hujusque diminaverat sive sudore, sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magnâ spe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. *Londini.*

PRægressâ Hyeme frigidissimâ, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cùm ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longè diversa; quarum vix ullæ eâ anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhœa*, quam priùs diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hîc pariter ac in Febribus Constitutionis præcedentis sicca reperiebantur, attamen, præmissâ maximè Venæ-sectione, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægressâ nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè voti fueris compos. Sanguis sæpe Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non verò usque adeo Gelatinâ illâ albescente quâ illorum sanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena

hujus morbi Διαγνωστικὰ, Anno verò surgente ipsa *Pestis* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis, viz. Bubonibus, &c.* Hæc indies magis ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam instante unius septimanæ decursu octo plùs minùs hominum millia delevit; tametsi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis veris exordium; quo appetente & ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc subnectam.

CAP. II.

Febris Pestilentialis & Pestis Annorum 1665, 66.

IN superioribus obitèr admonui è febribus nonnullas in malignarum classe vulgò reponi, cùm indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole, sed à therapeiâ perperam administratâ proficiscatur. Nam cùm ad morbi solutionem à naturâ destinatam haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temerè instituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus susque deque conversis, non modò tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, uptote quæ ab illis Febrium speciebus, ob symptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque insignitis, totâ suâ ideâ ac ingenio

genio diffideat. Reverà enim cum ipfiffimâ Pefte fpecie convenit, nec ab eâ nifi ob gradum remiffiorem difcriminatur. Quocirca utriufque effectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aëris maffæ occultam ejufmodi five crafin five texturam obtingere, quæ diverfarum diverfis temporibus ægritudinum anfa atque pararia exiftat, nemini obfcurum eft, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempeftate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiffe contentum, ulterius non graffari De Variolis, ac imprimis de Pefte, hujufce capitis argumento, res eft fat fuperque manifefta.

At vero quæ qualifque fit illa aëris difpofitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philofophantium turba nugatur, planè ignoramus; quicquid fit, hoc faltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiffimo jure veneremur, quod aëris conftitutiones λοιμώδεις, id eft, Peftem malorum omnium immaniffimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus fufcitandis inferviant. Unde fit quod hunc orbem noftrum *Britannicum* Peftis vix frequentiùs quàm poft annorum circiter trigenta vel quadraginta intervalla (fummo fc. perniciei vigore, ac totâ furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Peftem infigniorem fubfequentes, fparsìm occurrunt peftiferorum funera, paulatim imminui ac evanefcere folita, Peftilenti aëris diathefi etiamnum ex parte perfeveranti, nec dum in aliam falubriorem penitùs immutatæ attribuenda funt, quippe quæ antegreffæ meffis duntaxat fpecilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno poft graviorem Peftem uno aut altero pafsim graffantur, Peftilentes effe foleant; & licèt aliquibus veræ Peftis notis deftitutæ, tamen ejufdem naturam ac indolem quamplurimùm referant, necnon confimilem medendi ratio-

nem sibi vendicent, quemadmodum inferiùs ostendemus.

Verùm præter istam aëris constitutionem, ceu causam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματ@ sive seminii à pestifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore consortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exiguâ primùm scintillâ mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aëri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali consortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summâ curâ à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intrò subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac Æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porrò & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secùs ac cæteræ rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aërem in diathesin huic morbo adversantem, glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm seminium Pestilentiale, nullâ aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin ubi in frequentiorem aliquam Urbem semel pedem intulisset continuatâ strage funera usque

& usque

& uſque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet in quem Peſtilentis miaſmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpe eveniſſe animadverſum eſt numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodùm nullo. Nec tamen diffiteor fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejuſmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aëris diſpoſitionem quantumvis λοιμώδη peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accedente ſimul idoneâ aëris diatheſi popularem fieri. Aliàs enim non aſſequor quì fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos Peſti per univerſam ferè *Italiam* immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs interclusit.

Primus inſultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac ſi torculari premerentur, Febris ardens uſitatâ ſymptomatum συνδρομῇ ſtipata, indeſinentèr ægros divexant, donec aut mors ipſa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuoſiſſimo diſcrimine liberet. Rariùs quidem accidit ut citra ullam Febris præſentionem ingruat, ac homines de improviſo è medio tollat, *maculis purpureis*, præſentanei interitûs nuntiis, etiam dum in foro verſantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadverſione dignum) niſi in Peſtis admodum funeſtæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non

exiſtit

existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate progresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minùs perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleate definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postularit quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stripes vicissìm sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minùs quam animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia suâ promanantes, sortita est. Neque interim magnoperè urgebit ista Quæstio, Quî demum morborum medela administrabitur, dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam similarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, pronè est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum *inflammatione*, originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissimæ, præ tenuitate suâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate quâ potest tam aliàs pollet (ut in principio & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subitò ac quasi ex improviso calorem

lorem nativum diſſipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam ſubitò extinctorum maculis purpureis undiquaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Febris cruoris præ inteſtini conflictûs violentiâ diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximiâ, etiam ſine aliqua ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præſentione cietur. Secùs quàm ut plurimùm accidit ubi cauſa morbifica minùs ſubtilis exiſtet, & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur, ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtuſiore inſtrumento ſimilitèr adacto, in ſublime non attollitur ſed perforatur. Verùm ejuſmodi ſubitanea extinctio rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad inſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remiſſior exiſtat, Febres, quas Peſtilentes vulgò appellant producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno alteróve poſt anno, donec iſta Febrium ſpecies prorsùs diſpareat.

Certè, me judice, in inflammatione iſtâ quam Latini *Ignem Sacrum* appellant quandam Peſtis imaginem non obſcuram intueri licet. Eſt enim morbus hic apud ſaniores Medicos, Febris Continua à ſanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura ſe liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis ſæpe non appareat) Macula rubra, lata, diſperſa, quam *Roſam* appellant, oritur. Solvitur autem iſta Febris, poſtquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis ſub alis, vel in inguinibus dolor,

Vid. Sennertum, lib. 2. cap. 16. de feb. Sympt. contin:

lor, ut etiam in Peste fieri consuevit. Et ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & insequenti calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripi, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ sanguinis leviusculè ustulatæ ac quasi syderatæ brevi spatio foràs ablegantur, sponte suâ, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamèn Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summâ quâ pollet substantiæ tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepentè profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citiùs dissolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solennem nempe machinam quâ quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod si quis mihi hìc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon *Bubones* ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas quâ Epidemica Pestis ut plurimùm exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati sanguinis affectiones popularitèr ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis*

nensis exortum antecesserunt. Nec verò nullius est momenti illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnesque qui à Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos qui ab eadem convaluissent, cachexiæ aliisque affectibus à residuâ priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apostemata ea Carbunculi*, postquam inflammatæ particulæ unà cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facilè sanata fuerint.

Verùm perquirat hîc fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, quî fiat ut medicamenta calidioris censûs, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tùm ad hujusce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammatæ difflantur, atque exterminantur. Quòd si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpe accidit) mox sanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum usum passìm deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum restat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statis horis dietim assumpta, complures, qui aliàs salvi intactique verisimilitèr permansissent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortasse qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine insimulabunt, quòd ab Urbe dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeóque observationum copiâ minùs instructus, de hâc re tamen disserere sustineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset,

fuisset, tamen ea quæ crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenùs defuit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quòd meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum ; aut ut methodo, quâ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vice illius substituamus. Nisi fortè hîc aliquis regerat rem etiam satìs feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verùm enimverò annon auxilium quod præstant hujusmodi medicamenta, potiùs manifestæ ipsorum facultati, quâ sudores affatìm proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodò, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrùm evacuationem aliquam sollicitando, potiùs quàm virtute quadam specificâ ægrotantibus non succurrant. Qui enim, verbi gratiâ, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *sarsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, hæc verò sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit ; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quâdam mechanicâ tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò pleniùs expendamus, quæ eò spectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium suppeditetur ; advertendum venit, quòd in verâ Peste

Natura

Natura, dum neque ſponte ſuâ aberrat, neque vi aliquâ tranſversìm agitur, per *abſceſſum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus pateſcit, negotium ſuum exequitur. Atqui in Febre, quam Peſtilentem nuncupamus, mediante diaphoreſi per univerſam corporis ſuperficiem idem efficitur. Unde colligere eſt, pro diversâ, quam natura in utroque morbo præmonſtrat, viâ ac ordine, etiam diverſam medendi rationem inſtitui debere. Nimirum ſiquis materiam veræ Peſtis, ope ſudoris amoliri ſatagat, is diversâ à naturâ viâ inſiſtit, utpote quæ id per apoſtemata molitur. Contrà verò qui aliàs quàm per ſudores Febris Peſtilentis materiam eliminare tentat, is curſum inſtituit cum naturæ ductu ac ῥοπῆ nequaquam convenientem. Cæterùm in Peſte verâ, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id eſt, apoſtematum eruptio promoveri poſſit, nondum conſtat; niſi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre poſſe exiſtimet; quæ tamen multùm dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo caleſcentem, in majorem æſtum conjiciant. Certè ſudores in hoc caſu fruſtrà eſſe compertiſſimum habeo; quanquam haud inficior poſt magnos ſudores ad trium quatuorve horarum ſpatium productos, ac deinde abruptos, tumorem ſe in conſpectum dare, quem ego à ſudore proficiſci minimè arbitror; utpote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens conſequatur, nimirùm cùm jam aliquam ſarcinæ partem, quæ naturam plùs ſatis gravabat, ſudores abſtulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoreſin ſuſcitandam propinatis vehementiùs incaleſcat. Verùm quàm fallax & infida ſit hæc peccantis materiæ per apoſtemata à ſudoribus foràs evocatæ, exterminatio, teſtor funeſtos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quiſque (ut modeſtiſſimè dicam) medicationis ac morbi periculum evaſit. E contrà vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis ſuis intenti verſarentur, nec ullius ſive naturalis ſive vitalis, ſive denique animalis facultatis læſione perceptâ,

ſanitatem

ſanitatem brevi recuperarunt; niſi qui malo ſuo fato in medicaſtrum aliquem incidentes, ejúſque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad ſudandum in cubilibus compoſiti, ab eo ipſo tempore deteriùs ſe habere inceperint, ac demum ingraveſcente ægritudine, inauſpicati conſilii noxam ſuo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in ſe eſſe hujuſce morbi per tumores judicationem ex eo manifeſtum eſt, quòd interdum *Bubo* qui primùm laudabilitèr ac cum ſymptomatum remiſſione protuberavit, poſteà ex improviſo diſpareat, ejuſque loco *Maculæ purpureæ*, certiſſimi mortis indices, ſuccedant; cujus retroceſſionis cauſa magnis illis ſudoribus ad eruptionem promovendam deſtinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac ſuſtentare debuerat, alioverſùm per ambitum corporis diſtrahendo ac diſſipando leves in auras diſflaverint. Utut ſit, hoc ſaltem planiſſimè conſtat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ cauſæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non niſi lubricam admodum & verſatilem adjunctam eſſe. Atque hinc fortaſſe non minùs commodè, quàm à *malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei cauſa atque origo peti poſſit. Nam & in *Arthritide* aliiſque morbis, qui exiguam habent malignitatis ſuſpicionem, materiæ morbificæ recurſus non minori certitudine fatum accerſit. Ex quibus omnibus manifeſtò conſequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propenſionem preſsìm, ac paſſibus æquis ſequi tenetur, hîc ejuſdem auſpiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem, quia pauciſſimi hactenus perſpexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Peſtis intulit, haud paulò auctior evaſit.

Quare cùm minimè ſecurum ſit in exterminando hoc morbo naturæ veſtigiis inſiſtere, proximo loco diſpiciendum venit, quâ demum arte ſecundæ quam diximus Intenſioni ſatisfiat, nempe aliam atque à Naturali diverſam, hujuſce morbi ſolutionem aggrediendi. Hoc

autem

autèm dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plerósque audire in hoc morbo venæ-sectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hâc quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulispèr expendam. Ac primùm quidèm Medicorum, qui grassante nuperâ lue in Urbe præstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Parcam quidèm, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec intereà alia satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominùs vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ sententiæ patronis universìm ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroekio* aliisque Observationum scriptoribus passìm videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quæstioni superiùs propositæ respondeant. Sanè Venæ-sectionem in Peste convenire, complures iique gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus, Joannes Costæus, Nicolaus Massa, Ludovicus Septalius, Trincavellius, Forestus, Mercurialis, Altomarus, Paschalius, Andernachus, Pereda, Zacutus Lusitanus, Fonseca,* aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copiosâ, qualem non postulamus, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus,* medicus superi-

 oris

Cap. 7. de curatione per venæ-sectionem.

oris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstrâ versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re disserentem. *Ego* (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modo opportunè & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quòd aut tardiùs aut parciùs quàm opus esset, aut quòd utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit.* Et paulò post hæc subjungit; *At in tantâ timiditate & parcâ detractione quî fieri potest ut quis rectè possit judicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantùm detrahitur, si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè etiam opportuné. Verùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitiâ non faciant, ignorantiâ tamen pravæ dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis.* Quæ omnia experientiâ confirmaturus, paulò inferiùs sic pergit; *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare; quod ipse perfectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hanoniæ abhinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsâ largâ & tempestivâ sanguinis missione.*

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, hùc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hâc nostra *Britanniæ* ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram ac à proposito nostro non alienam, hîc loci apponere.

Cùm

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam noſtram miſerrimè afflixerunt, peſtis etiam multis in locis graſſaretur, ac fortè in Caſtrum *Dunſtar*, quod in provinciâ *Sommertonenſi* ſitum eſt, aliunde invecta, aliquot præſidiariis cum macularum efflorescentiâ derepente exanimatis, complures etiam alios corripuiſſet. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis ſtipendia inter alios faciebat, à præſidii præfecto enixè rogat ut ſibi liceret commilitonibus ſuis truculento morbo correptis pro virili ſuccurrere, quo annuente, ſingulis ægris, ſtatim à primo morbi inſultu, atque nullo adhuc tumore conſpicuo, ſanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam ſtantibus ac ſub dio vena pertuſa eſt, nec aderant vaſcula quæ cruoris in terram effluentis menſuram definirent. Hoc facto eos in taguriola ſua ad decumbendum dimiſit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractaſſet, mirum dictu, ne unus quidèm deſideratus eſt. Vir Nobiliſſimus juxta ac morum probitate atque fide ſpectabilis D. *Franciſcus Windham* militum Tribunus, ac prædicti caſtri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnùm in vivis eſt, pro eâ quâ eſt humanitate rei geſtæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipſi circa hanc rem ſingulare ac memoratu dignum aliquando obſervare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea quæ deſæviente nuperâ Peſte *Londinenſi* à me uſu atque experientiâ annotata fuerunt inferiùs oſtendam.

Hujuſce autèm praxeos utilitatem etſi non mente tantùm ac judicio aſſequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Peſtilentis fermenti per diaphoreſin diſſipatio, præ ejuſdem per Venæ-ſectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè proſternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus ſuis non vacat; primò enim, multis, ac præſertìm calidioris temperamenti juvenibus, ſudores ægriùs

grius proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quod tristioris adhuc ominis est, vanâ spe aliquantispèr lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cum enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultrà texturæ modum distensas prorsùs frangit ac comminuit. A quâ fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe non secùs ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflictâ, primò intensiùs rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi pòst tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondùm penitùs dissipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabilitèr quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies impensiùs sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo superiùs innuimus modo, sæpe ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentiùs patescat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, summâ fide edisserere lubet.

Nobilem

Nobilem fœminam ineunte *Maio* anno 1665, ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento ſanguineo præditam inviſi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaſerat, vomitiones importunæ, aliaque ſymptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-ſectione auſpicatus, poſtero die ad præcavendam Diarrhæam, quæ, ut in hujuſce Tractâtus initio monuimus, ob omiſſam, quod poſtulabat in principio morbi vomendi propenſio, Emetici exhibitionem, deferveſcente Febre ſupervenire conſuevit) Vomitorium imperavi, quod ſatis commodè ventriculi ſaburram elicuit. Poſtero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum uſu inſolentior viſa, mihi non levem ſollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis eſſe judicavi (quemadmodùm etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ quæ ſuperiùs tradita eſt, quæque conſtanti ſucceſsûs ſerie hactenùs à me uſurpata fuiſſet, medendi rationem ſibi vindicare. Quocirco adſcito in negotii ſocietatem medico alio ſeniore, venæ-ſectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata ſanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi noſtro conſilio iterum celebrata eſt; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clyſmata alternis diebus injecta ſunt. Sub finem ægritudinis, quoniam ſymptomata valdè anomala ac inconſueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum claſſe fortiora aliquot præſcripſimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis exceſſit. Inſolitum hujuſce Febris ingenium per aliquot poſt dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, ſummum ardorem, etiam poſt reiteratam venæ-ſectionem, in prædictâ ægrâ perſeverâſſe; ruborem genarum adfuiſſe; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è narribus fluxiſſe; necnon ſanguinem ipſius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non abſimilem fuiſſe; quin & tuſſim aliquam & obſcuros quoſdam in partibus vitalibus dolores emicuiſſe; porrò

& eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs esset idonea (illæ enim hoc tempore suâ sponte quasi dissiliunt & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pluritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pluritides eo ipso tempore admodùm populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis, etiamsi nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eâdem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pluritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commissi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter grassabatur) prædictæ proxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hâc unâ urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modò loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronunciare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in meâ viciniâ afflixit, eandem tàm in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium συνδρομὴν adfuisse. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi,

adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides ſubductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitoſæ illius Luis in tantum perſeveraret ſævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuriâ ad Peſtiferorum auxilium advocarer. Nec multò pòſt complures Febricitantes inviſi, quorum Febrem, illius quæ ante deceſſum meum tam proſperis ægrorum rebus à me tractata fuiſſet, morem atque genium æmulari non ſine magnâ admiratione deprehendi. Ideóque propriâ experientiâ fretus ceu duce, quibuſcunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam ſimilitèr adminiſtrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs ſanguinem (cui etiam Ptiſanæ ac dietæ id genus refrigerantis uſus acceſſit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione ſolito ſucceſſu deſtitutus præ adſtantium protervià, qui præjudicis inanibus occupati debitam ſanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, ſaltèm dum in hoc cardine curandi ſcopus verſaretur, ſanguis aut ſufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,) inſignem obicem conatibus meis oppoſitum ſenſi, ac proindè alium à venæ-ſectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex uſu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquandò inſons dedi, non ex eo quòd ſanguinem ademerim, ſed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento ſanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginoſis, vomitu enormi, aliiſq; id genus ſymptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adeſſe tumoris ſignum interrogatus reſponderet, ſtatìm liberali manu ſanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati ſuperficies puriformem Pleuriticorum ſanguinem referebat, præſcriptâ etiam ptiſanâ cum juſculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro ſecunda vice parem ſanguinis jacturam ſubiit, quâ etiam ſequente aurorâ ſimiliter mulctatus eſt. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum inviſens, cum

quidem multò meliùs se habere, & nihilomniùs amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementèr obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxàt venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contrà niti pergerent, satiùs fuisse ut nulla omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certiùs interiturum. Præsagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirùm materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari oportuit, cùm jam omnem abscessûs spem Phlebotomia totiès repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximiâ disrumpentibus, Æger autèm post aliquot horas satis concessit. Cùm ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursus mihi molestiam facesseret, magnâ cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri possit medendi modus qui morbum non minùs efficacitèr abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diù multúmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris absolutam deincèps expertus sum.

Curatio. Primò, siquidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediatè insequentis beneficium abundè compensavit. Post venæ-sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minimâ interpositâ morâ stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quæ

quidèm

quidèm capitis obtectio ad ſudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, ſi vomitus non adeſſent, hæc & ſimilia hydrotica exhibui; ℞ *Theriac. Androm.* ℥ ß. *Elec. de ovo* ℈ j. *pul. è chel. cancror. comp. gr.* xij. *cochinell. gr.* viij. *croci gr.* iiij. *cum s. q. ſucci kermes. f. bolus, quem ſumat. 6à quâque horâ, ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. benedicti & ſcord. comp. an.* ℥ iij. *aq. theriac. ſtill.* ℥ ij. *ſyr. caryophil.* ℥ j. *miſc. f. Jul.*

Quòd ſi vomitio interpellaret, ut in Peſte ac Febribus Peſtilentialibus ſæpiſſimè accidit, medicamentum ſudoriferum tantiſpèr propinare diſtuli, donec ſolo tegumentorum pondere (niſi quod linteaminis pars ſubindè ad colligendos hiatus vultui ſuperinducerentur) ſudor promanare inciperet. Nam (quod quidèm obſervatu ſummè dignum eſt) cùm materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſeſe exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eiſdem introrsùm reflexis, ac in ventriculum & inteſtina decumbentibus provenientes, ultrò ſedantur: Adeò ut quantacunque ſtomachi ſubverſio præceſſerit, aſſumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad ſudores ex voto proliciendos conducant.

Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem ſuum ex Febre Peſtilentiali graviter ægrotantem vocaſſet, atque ego de medicamento ad ſudorem ſuſcitandum exhibendo, ſermonem injicerem, retulit ſe jamjam varia eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, omnibus iis quæ antea exhibuiſſet vel ingratiſſimum ac ſummè faſtidioſum, me facilè effecturum ne illud deinceps evomeretur. Promiſſi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululùm maduiſſet, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutùm redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogalæ ſalviâ alteratæ*, vel *cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis

naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſterſione interìm omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum ac immundum mutari permitto; Id quod ſummâ cautelâ obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudeſcit illicò ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novaculæ relinquitur.

Et profectò *Diemerbroeckium* alioſque nequeo ſatis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primò enim ægrum ſudore diffluentem viribus meliùs quàm anteà conſtare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnari non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoreſin conjecti, tantum abeſt ut ſe exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum ſupervacanei humoris ſudando deceſſiſſet, tantundem novi roboris ſibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot poſteriores ſæpe non ſine ſtupore obſervavi erumpere ſudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expreſſerat, magis naturalem, genuinum, copioſum quique multò plus levaminis afferret, planè ac ſi verè criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in ſummo ſudoris vigore juſculis ac ſorbilibus confortativis ægrum reficere, quid ſecum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos ſudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio ſub finem imminere videatur, juſculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his ſimilia ſorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad ſudorem continuandum ex more deſtinatis, virium labefactationi abundè ſuccurrunt. Cæterùm in re adeò manifeſtâ non opus eſt ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeως utilitatem palàm proclamat, videre eſt, quòd quamdiù æger ſudore diffluit benè ſe habere exiſtimet,

ſtimet, neque minùs ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimùm corpus areſcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quaſi poſtliminiò redeunte.

Per horas à finito ſudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur, induſium ſponte ſuâ in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalviâ alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infuſione ſc. thamarind. fol. ſennæ, rhabarb. cum mannâ, & ſyr. roſar. ſol.* Atque hâc medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre Peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus eſt, poſtquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandum quantumvis inhabili, hactenus non ſuſtinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vaſa confertim remeante, ſubitaneus ægri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur ſudores, qui ad ſpacium ſuperiùs requiſitum producti, omnem tumoris molem paulatim abſumere ac diſſipare valeant; idque longe minore ſalutis periculo, quàm ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, ſicubi circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uſpiam propoſuiſſe, niſi quod probè exploratum habeam. Sanè cùm ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolùm ægrorum omnium, cujuſcunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meæ concrediderant, ſummâ fide ac diligentia ſalutem procuraſſe (quorum interim nemo à me aliàs tractatus eſt, quàm ego memet tractari cuperem, ſi mihi

mihi ex iiſdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum medela poſt cineres meos majori cum certitudine adminiſtraretur; ratus quantulamcunque in hoc ſcientiæ genere acceſſionem, etſi nihil magnificentius, quàm *odontalgiæ* aut *clavorum pedibus* innaſcentium curationem edoceat, longè maximi faciendam eſſe, præ inani ſubtilium ſpeculationum pompâ, ac levicularum rerum notitiâ, quæ fortaſsè Medico ad abigendos morbos non magis ex uſu futura eſt, quàm *Architecto* ad conſtruendas ædes *Muſicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè ſiniſtrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam ſaltem non ſatis aſſequatur, poſtremo loco ſubjungam. In præcedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine ſæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quaſi rem aliquam ſingularem & ſeorſim ſubſiſtentem, ſed per totam hanc mundi machinam ubique diffuſam ſub hoc titulo mihi repræſentarem, quæ ratione aliquâ & conſilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur; quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philoſophorum cogitâſſe videntur. Verùm ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, ſed ſenſu, (ni fallor) & ſobrio, & à ſanis omnibus non intellecto ſolùm, verùm etiam uſitato, in hiſce pagellis uſurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *cauſarum naturalium complexum* quendam ſignificari volo; quæ quidem cauſæ brutæ licèt, atque omni conſilio deſtitutæ, non tamen ſine ſummo conſilio reguntur, dum ſuas quæque operationes edunt, ſuoſque effectus exequuntur. Nimirum ſupremum illud Numen cujus vi producta ſunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinitâ ſuâ ſapientiâ ſic diſponit omnia, ut ad opera deſtinata ſe certo quodam ordine atque methodo accingant, neque fruſtrà quicquam molita, neque niſi quod optimum eſt, ac toti Rerum Fabricæ, ſuiſque privatis naturis maximè accommodum, exequentia: perinde atque *automata* non pro ſuo, ſed artificis conſilio moventur.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, *partim etiam Anni* 1669, *Londini.*

ANNO 1667. appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illâ, quæ proximè est prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latiùs grassantes, sub Autumno Ἐπιδημικώτατοι factæ sunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, superveniente brumali frigore parciùs lacessebant; at proximo Vere adolescente, postliminò invaluit hic morbus viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti priùs, retuso impetu coerceretur. Posthæc tertiò demum cum Vere surgente increbuit, at jam languidior, & succiso quasi poplite minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præcesserant æstatibus: Mense verò Augusto 1669. penitùs intercidit, Dysenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retrò: Quo non obstante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ incessebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequen-

ſequentibus ſpeciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multò pauciores invaderet quàm Variolæ, eaſdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cùm jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invaleſcentibus, receſſit, prædominium Epidemicorum hujus conſtitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominùs per hæc tempora non planè deſiit unquam, donec tandem cum Variolis menſe Auguſto 1669 omninò diſparuit.

Binos hoſce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præſertim æſtate, quam dicta Conſtitutio defamabat, *Diarrhœa* ſcilicet, aëris Conſtitutione jam tum ad ſubſequentem *Dyſenteriam* vergente: Utut verò hæc ſe res habuerit, id ſaltem conſtabat, morbum hunc Febrem quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud eſſe videretur, quàm ipſa Febris introverſa, & viſceribus incumbens.

De tribus hiſce morbis, qui ſoli in hac *Conſtitutione* Epidemicorum nomen ſibi jure vendicabant, ſigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fuſiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorſus exhibentes φαινόμενα, & parili ſymptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt durante hâc annorum ſerie, aliam verò annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſtoriam ante omnia præſcribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo votoque maxumè ceſſit.

CAP.

CAP. II.

Variolæ Regulares An. 1667, 68, *&* *partis* 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquam, mense putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obsederit. Duplex est harum species (ut & Variolarum quæ quibuslibet annis infestant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licèt essentialiter, ut aiunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1. *Interstinctæ* vel Discretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, capitis & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post,) doloris sensus in partibus quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique Variolas in procinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerentes Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub Vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurorâ in conspectum se dederint; & (quod sæpe sæpiùs observavi) quæ Variolæ infantes statim ab hujus-

hujuſmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuæ, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſimè confluunt. Atque hæc ferè ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hîc loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxiori atque ἀμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliquâ ægritudine tranſigatur, priuſquam expulſio materiæ, puſtularum eruptione ſe prodat.

Variolæ diſcretæ quarto ut plurimum die, (ſi primum etiam incluſeris) ab invaſione erumpunt, nonnunquam ſeriùs aliquanto, ante illum verò rariſſimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum ſymptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitùs evaneſcunt; ac proinde iis affectus ſatis pulchrè ſibi videtur valere, niſi quod adulti in ſudores propenſi vix ab illis poſſint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non niſi puſtulis jam maturationem attingentibus ægrum deſerit, idque ſuâ demum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modo: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ cutem carneſque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primò inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ priùs ſubalbebant, pro puſtularum quibus obſidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ uſque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor

veſicam-

veſicam inflatam ac reſplendeſcentem per eaſdem extenſam non malè refert. Eſt etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, ſi nempe major puſtularum vis à prima eruptione ſe in illos effuderit. Proximè à facie intumeſcunt manus, digitique pro puſtularum numero diſtenduntur. Uſque ad hunc diem puſtulæ quæ faciem obſederant, læves ad tactum fuère atque rubræ, jam verò aſperiores evadunt (quod quidem primum eſt incipientis maturationis indicium) & ſubalbidæ; paulatim inſuper ſuccum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad ſummum evecta apicem, colorem exhibet in puſtularum interſtitiis ſatis floridum, & Roſarum Damaſcenarum æmulum. Et ſanè quo mitiores ſunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipſæ puſtulæ, tum & cutis in earundem interſtitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam deſcripſi. Uti verò quæ faciem occuparunt puſtulæ, aſperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minùs aſperæ, albæque magis conſpiciuntur indies.

Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio ſatis apertè recedunt, & puſtulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & juſtam magnitudinem adeptæ (quæ his annis ad piſum grandiuſculum aſcendebat) exareſcunt deciduntque; atque, in hac variolarum ſpecie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditùs pereunt. Veruntamen manuum puſtulæ, cæterarum partium puſtulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei aut reliqui corporis puſtulæ deſquamatione, at verò manuum quæ ſunt, diruptione abitum ſibi parant. Puſtulis faciei ſuccedunt ſquamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt puſtulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujuſmodi ſquamulis exurgentibus recedentibuſque viciſſim, tandem excavantur foveæ iſtæ quæ ſæpenumero in convaleſcentibus

ab hoc morbo diu visuntur; quamvis rarò admodum *Variolæ Interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis anni mensibus invasere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluxerint, ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* dicta sunto.

2. Symptomata cum Discretis communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hîc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas atque ægritudo, vomituritio, *&c.* immaniùs affligunt quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in sudores dissolvitur æger ac in alio genere jam suprà descripto, ubi magna, ut fit, in eosdem propensio ut plurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio ut plurimum die erumpit species hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *post* illum; cùm *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusivè à primo insultu morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam; sit tamen, licèt oppidò rarò, ut ob atrocius aliquod symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxysmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus ut in Rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hisce in casibus, licèt infrequentes sint, Variolas solito seriùs erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentiâ constrictas atque impeditas: Quæ quidem

quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cùm agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant ſecuturas Variolas & è *Confluentium* genere eſſe, & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Diſcretis*, mox ab eruptione (uti dictum eſt) quæ morbi inſultum comitabantur ſymptomata nullum jam ampliùs faceſſant negotium, in *Confluentibus* longè aliter ſe res habet; cùm tam Febris, quàm alia ſymptomata etiam ad multos dies à puſtularum eruptione ægrum diſcrucient.

Variolæ dictæ nunc Eryſipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non niſi à Medico in his morbis verſatiſſimo diſtinguuntur, ſaltem quoad faciem externam: Nam qui ad diſpar in utroque morbo eruptionis tempus, aliáſque circumſtantias, quas utriuſque hiſtoria longè ab invicem diſcrepantes exhibet, ſedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo diſcriminaverit. Creſcente morbo, non in molem aliquem ſpectabilem, uti *Diſcretæ*, attolluntur, quæ faciem præſertim occupavêre; at ſibi invicem implicitæ primò ſe habent inſtar veſiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm ſolent *Diſcretæ*; dein adinſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, ſolitam cutis ſuperficiem non multùm ſuperantes. Præterlapſo die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum, non verò flavum, ut in *Diſcretis* accidit; intenduntur indies tum aſperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis deſquamatur, quod in quibuſdam faciei partibus, ſi morbus truculentior fuerit, non niſi poſt viceſimum diem ſolet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis puſtulæ matureſcentes ad colorem ſubfuſcum vergunt, tantò etiam lentiùs, ſi ſuo utantur genio, abſcedunt; ut è contra quantò minùs confluxerint, tantò magis & flaveſcunt, & ſe ocyùs proripiunt. Pellicula hæc ſeu ſcabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit nullâ quidem ſcabritie vultum afficit, at verò mox

illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ indolis perquam corroſivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm ſolent Variolæ diſtinctæ, ſed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, ſi admodum ſævierit morbus, humerorum etiam & dorſi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus ſubjectis expoſitiſque.

Animadvertendum eſt autem, Morbum hunc magnum æſtimari non pro Variolarum frequentiâ, quæ reliquum corpus, ſed pro earum numero tantùm quæ faciem obſedêre; quæ ſi his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucæ atque Diſcretæ ſint eæ quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm ſi membra omnia denſo agmine pervaſerint: Atque ex adverſò quantumlibet ſpiſsè truncum & artus occupaverint, ſi in facie rariores comparuerint, magis in vado res eſt. Quod de numero diximus, & de Variolarum more poteſt affirmari, maluſne ſcilicet is fuerit, an ſecus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique obſervavi Puſtulas manuum atque pedum majores fuiſſe quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versùs aſcenditur, eò ſenſim minores & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hæc de *Puſtulis* cenſui dicenda.

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel puſtulæ ipſæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa.* Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantum viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ ſuperveniente Salivatione: Poſterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac ſpecie laborantes non ita certò diſcruciat. Utrùm providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quòd in puſillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitùs nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majoribus ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus definio, cùm Hiſtoriam tantùm ſcribam, non ſolvam Problemata.

Hoc

Hoc certò ſcio, quòd non ſolum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, ſed etiam quod quæ per illas fit evacuatio tam eſt neceſſaria, quàm ſunt vel Puſtulæ, vel faciei & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduóve præterlapſo. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eâdem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrimè excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterúmve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminiò recrudeſcat. Dicta autem die, undecimo ſcilicet, tumor faciei unà cum Salivatione imminui incipit, at tunc primùm ejus loco manus intumeſcere ſolent, aut debent.

Diarrhœa non ita maturè infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque verò tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primò ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat uſque ad puſtularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori, ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, ſupervenuint, jam proximè diſſeremus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto ſemper à primo morbi inſultu computandi initio) maximum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magiſque ad amuſſim expendi debere, cùm liquidò conſtet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (ſc. *jam deſcripti)* genere intereunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primò enim qui *Diſcretis* Variolis laborat æger, cùm ſatis promptè ſudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri ſolere jam diximus,) ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intrò aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio ſibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerant facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licèt interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc uſque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubitò ſuâque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc eſt notandum, quòd ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgeſcentiam impedit, & proinde mortem accerſit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æſtaſve fuerit, æger ætate florens, neque ſanguis detractus.

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei intumescentia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantùm, sed faciei insuper & manuum intumescentia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido disjectâ fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non ampliùs competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala jam taceamus) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unà cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterúmve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigentéque; quo quidem vix aliud est minùs fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit; materia Ptyalismi quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus quem assumit in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentâ & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v. g. à nimiâ sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens,

 ens,

ens, ut magnis viribus, ac furibundo nisu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem causa effectum longe diversum, seu contrarium, ut videtur, producit, Affectum sc. *Comatosum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peste, laxatâ, inflammationis vi, sanguinis compage, *maculæ purpureæ* se ostentant Pustulis intersperſæ, mortis ferè semper prænunciæ. Frequentiùs hoc evenit, ubi aëris Constitutio morbo isti Epidemicè grassanti præ cæteris favet. Aliquando in pustularum summitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò subsidentes, se produnt variis in locis; quæ cùm nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficiò regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, postéaque pedetentim subflavum illum, qui variolis genuinis, ac suum morem obtinentibus, naturaliter competit; quòd satis liquidò cernitur in illâ quæ circa morbum hunc versatur praxi, in quo omnia Symptomata eò sunt mitiora, quò magis pustulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adolescentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè si vino, aut alio quovis liquore spirituoso se nimiùm impleverint,) usque adeo in hoc morbo nonnunquam sanguis accenditur furitque, ut per Arterias & vesicam viam sibi faciat, & quâ data porta ruat; quo quidem *mictu-sanguineo* vix aliud symptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem insuper causâ nonnunquam, licèt rariùs, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis quæ in maximè *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando

Aliquando etiam *Urinæ ſuppreſſio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præſertim, idque in ſtatu, vel etiam declinatione *Diſcreti* generis.

Sunt & alia ſymptomata, quæ à προφάσει aliquâ jam dictis contrariâ interdum oriuntur, ſi nempe æger à frigore nimis intenſo fuerit læſus, vel ſi præter jus faſque vena fuerit pertuſa ad ingentem vim ſanguinis amiſſionem, aut alvus nimiâ Catharſi ſubducta; unde puſtulæ nonnunquam faſtigiis cedunt & derepente conſidunt, ſuperveniente inſuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus ſi fuerit, ut ſuprà innuimus,) ingens eſt diſcrimen, & anceps morbi exitus, materiâ ſc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorſus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus eſt cenſendus, quàm ipſa Puſtularum eruptio, niſi eæ fuerint *perpaucæ.*

Quæ verò à ſuſcepto frigore pendent ſymptomata, raro admodum occurrunt, ſi cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, naſcuntur; Cum enim morbus hicce inter calidiſſimos jure optimo habeatur, longe minùs ab hâc parte peccatur, quàm ab alterâ.

Qualis verò ſit hujus morbi eſſentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectûs defectum, neſcire planè me fateor; veruntamen prædicta ſymptomata penſiculatim trutinata mihi videntur ſubindicare, *Inflammationem* eum eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amoliendâ, per dies priores duos treſve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum formâ ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis.* Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi

peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejuſmodi inflammatas ſeligat congregetque quæ ſanguinem laceſſunt, atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtinâ quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine peractâ, *Expulſio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abſceſſibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abſceſſuum ſuâ ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exareſcentiæ ſtatum percurrere ſolent; quæ omnia ſi ritè atque laudabili modo abſolvant & exequantur, in tuto res eſt, cùm exinde curationis ſumma dependeat; ſin minus, omnia peſſum ruitura ſunt. Et quidem poſtremum hoc negotium priori illo *ſeparationis* opere, tanto plus temporis ſibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluidoque corpore tranſigatur, atque in ipſo (ut ſic dicam) naturæ foco; poſterius autem denſo ſpiſſoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes ſuas exequi cogatur.

His ita præmiſſis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in ſanguine conſervetur, qui neque nimis properè ſeparationem nimiâ ſuâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non ſatis idoneam præſtet. 2. Ut abſceſſuli, puſtulæve ſummâ curâ ſuſtineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in ſe materiam omnino avehant, ipſæque etiam evaneſcant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; ſolicitè imprimis cavendum eſt, hoc tempore præſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aëre loci in quo decumbit æger, igne nimium ex calefacto, ſive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum uſu; præcipuè verò ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim

lentiſque

lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſalem quandam deſpumationem opportuniùs pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas aliàs Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis quæ ad ſeparationem minùs opportunæ ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeóque redduntur expulſioni minùs accommodæ. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certiùs atque univerſaliùs eadem *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illâ ſic abſolutâ, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimùm ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contrariâ, contrarius planè rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt hujuſce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidâque cuſtodiâ, Variolæ nimis protruſæ in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujuſmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cùm ex alterâ illâ methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetiſque temperamentis) noſtrâ ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter,

& cum

& cum ſummâ ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturæ detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus venæ-ſectione, clyſteribus emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliaſque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentiâ ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur, nullarum planè virium ſit; eo quòd ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſimè conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſuadent, ut, ſiquidem ullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes deſpumandæ accuratè ſecerni debuerant, verùm etiam illud ipſum ſubducitur, quod cœptæ ſecretioni quaſi pabulum continenter ſuppeditaret; unde ſæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortaſſe melius, quòd evacuationes jam dictæ præceſſerant) paulò pòſt ex improviſo quaſi repercuſſæ detumeſcunt, idque ob eam potiſſimùm cauſam, quòd materia deſit, quæ quaſi à tergo præeuntem inſequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obſtantibus, ſi vel minimùm ſuſpicari liceat variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras eſſe, utile prorſus erit, ut non ſolùm ſanguis quam primùm mittatur, ſed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad ſecundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulſionis* accommodatam; quo tempore materia ſeparata, parvorum abſceſſuum ſive puſtularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud

illud hic agendum eſt, ut puſtulæ debito modo ſuſtineantur, quo ritè atque ordine deſtinatam periodum aſſequantur.

Sicut itaque ſupra ſatis, ut opinor, oſtenſum eſt, imprimis periculoſum eſſe, ſi æger præſenti Febre, at puſtulis vix dum apparentibus, in ipſo *ſecretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res eſt, ſi idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præſertim quod ad expulſionis initium vergit, crudis adhuc exiſtentibus puſtulis: Quamvis enim ſanguis, peractâ jam *ſeparatione*, atque relegatâ ad carnoſas partes materiâ, ab inteſtino tumultu magnam partem immunis ſit, interim tamen tener adhuc, recenſque, ac vix novo ſtatu & quaſi texturâ indutus, ἐυπαθὴς eſt, faciléque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeò leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verùm illius loco non tantùm ſymptomata ſuperiùs memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ἕξιν depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ in ejuſdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalfactæ, minùs commodè illam exequuntur; vel denique fortaſſis abortâ hâc novâ ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, uſque adeò ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non uſque adeò nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque hujuſmodi quæ carnoſarum partium temperiei

temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, in quàm incerto lubricoque sit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exercet, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verùm etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis judicibus causam dicentes, severissimam sententiam facilè eliciant; eo scilicet consilio, ut ipsi pluris æstimentur, & super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorsus est, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porrò cernere est, quòd minùs mirùm sit, si Nutricibus, per se nimium plerumque officiosis & satagentibus, res malè sæpenumerò succedat; Nempe res ardua est, & quæ muliercularum ingenium atque judicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, præsertim cùm anni tempestas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentem profectò atque sagacem Medicum omnino postulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admisso frigore pustulæ reciderint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii simus: Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest, ut virium inde jacturam metuens, adeóque Cardiacis aut fortioribus aut sæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviso suscites. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, & vim calidioris stimuli facilè sentit; unde fit, ut sæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est quàm prægressæ venæ-sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunto.

Jam

Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cereviſiam verò tenuiorem pane toſto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac ſubinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juſcula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriclo concocturo moleſtiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam ruſticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuſo veſcatur, modò cautum ſit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab uſu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius eſt ac naturalis, temerè propellere nonnulli ſatagunt: Cùm pro certo habeam, eo magis univerſalem fore materiæ Varioloſæ ſeparationem, quò tardiùs iſtæ prorumpunt, proinde & ſecuriores poſſumus eſſe ne ſe denuò intrò condant, & rectiùs matureſcent: cùm, ſi ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ adinſtar fructuum præcociorum inani ſpe lactat. Adde, quòd ab hac nimiùm feſtinatâ diligentiâ periculum eſt (in calidioribus præſertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus ſatis Cardiacorum ſupplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, univerſam penè corporis ſubſtantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, niſi plus æquo properaſſes, in *diſtinctarum* ordine lætiori omine ſubſtitiſſent. Porrò non ideò ſtatim foràs propellendæ ſunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus ſuſpicio oritur, quia ſc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimùm laborat angitúrque; cùm ne vel unâ quidem inſtantiâ poſſit oſtendi, quempiam ideo interiiſſe, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iiſdem ſeriùs ocyùs extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore & re-

Curatio.

medii-

mediis Cardiacis, præmaturè ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus & temperamento ſanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi ritè peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidêre, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultrà efferentibus, quibuſcunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, conceſsâ ſc. Cereviſiâ tenuiori, demptoque partim ſtragulorum quibus torrebatur onere, puſtulis exiturientibus commodùm viam ſtravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinacitèr ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu ſe contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempeſtivè Cardiaca ingerunt; Etenim *Sanguinis mictus, maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſuprà,) eo tantùm nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, rectè exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unicâ ſaltem vice, quo exigantur puſtulæ. Inter iſta quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum, Diaſcordium, &c.* ſi in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admiſceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cùm ſanguini æſtuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit atque amolitur. Neque etiam conſulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod anteà innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis,

vel

vel humoribus è maſſa ſanguinis per primos dies exagitati atque æſtuantis, in inteſtina exoneratis) non tamen hîc magis deerit natura dictis materiæ varioloſæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, ſuâ jam ſponte ſiſtetur Diarrhœa,) quàm ſolet in halitibus iſtis extrò vertendis eliminandiſque, qui in ventriculum inverſi ſub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò eſt, quòd ſi ad adoleſcentem vegetiorem accerſor, & qui inſuper liberaliore ſive vini ſive liquoris cujuſcunque ſpirituoſi compotatione morbo anſam dedit, non ſatis habeo ad frænandam ſanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abſtineat, niſi ad hæc ſanguis è brachio mittatur: Quod ſi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, miſſionem mihi ſaltem eſſe petendam exiſtimo. Superinductâ enim Inflammatione iſtâ, quam ſanguini impreſſit liquorum ſpirituoſorum Fervor, intenſo illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit ſanguis, ut non rarò in veſicam vaſorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejuſmodi ſymptomata, quæ per omnem morbi decurſum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante puſtularum eruptionem ſunt peragenda.

Ubi primùm eruperint Puſtulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Diſcreti* fuerint generis; an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem diſtent, quantumlibet conveniant quoad ſymptomata quædam utriſque communia. Si itaque ex puſtularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque ſymptomatum graviſſimorum, quæ in *Confluentibus* etiam poſt eruptionem fatigant, evaneſcentiâ, de genere *Diſcreto* mihi conſtet; ægrum Cerèviſiâ tenuiori, juſculis avenaceis, hordeaceis, *&c.* reficiendum curo, modo quem ſuprà deſcripſimus. Atque ſi tempore æſtivo eoque caliditiſſimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorſum attineat ægrum in lecto jugiter ſtratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potiùs ſingu-

lis diebus, per aliquot horas de toro ſurgat, eâ lege, ut tam loco, quàm veſtitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abſtinente, morbus minori cum moleſtiâ, ac etiam breviori ſpatio tempora ſua peragat, quàm ſi eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æſtuationem fovet, & prodeuntibus veſiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi neceſſitatem ægrotanti imponat, proſpicio ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat, accenſo interim non niſi hyeme incumbente, manè & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſuprà allatis, tum ipſâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo cùm halituum à materiâ jam in pus converſâ prodeuntium eruptio liberior à puſtulis tandem cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini ſemi-cocti cochl.* 5 *vel* 6, vel aliud medicamentum Cardiacum temperamentum exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v. gr. ex pane & Cereviſiâ Saccharatâ, è farinâ Avenaceâ cum Cereviſiâ & Saccharo, *&c.* Neque aliis omnino erit opus, in genere ſc. *Diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Diæta, utriſque moderatis, ſe tractari patiatur; niſi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia ſymptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici uſum ſubinde ſuadeat.

Hæc ſanè, reclamante licèt immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et

licèt

licèt non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus quàm omni prorsùs periculo vacat ex sua naturâ hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, nisi vel à frigidiore tempestate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ servarentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere; quod quidem, licèt in hac specie per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculosam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema solvere; quî fiat sc. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quàm quòd ob rem domi angustiorem, & agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimò & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diascordii*, *Decocti* C. C. *&c.* usum didicere quàm in sæculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cùm in singulis fermè ædibus reperiatur stolida aliqua ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non dedicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculosæ plana res aleæ est; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles

 fit,

ſit, major pariter adhibenda eſt cura ne caleſiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſuâ naturâ majorem ſibi vendicet refrigerationem quàm altera iſta, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumeſcentiam, (ſine quâ de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hâc libertate privandus eſt æger, ſed monendus etiam ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor quo diluendæ ſunt Variolæ ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus *Ptyaliſmus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ evacuationibus, atque hìc in ejus locum quæ per puſtulas fieri debuit ſubſtituatur (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in alterâ procedit) ſummopere annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſiâ tenui aut ſimili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum primâ eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omnino deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materiâ Varioloſâ jam putreſcente, ſeu Veneno, inficitur ; cúmque nulla ampliùs detur porta per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur ; niſi forte (quod ſit nonnunquam) manuum intumeſcentia,

tumeſcentia, quæ ut ſeriùs quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardiùs recedit, ejus ſit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hìc eſt tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò, ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum ſpecies alteram illam longè ſuperat, & ſuſtentetur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujuſce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuſcunque: quæ licèt ob vim quâ donantur incraſſantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui aſtipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumque ſatis bene dormiunt) cùm mitiùs ferveat, minùs hujuſmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè conciliando, efferam nimis ſanguinis ebullitionem ac proinde Phreneſin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum uſu Faciei & Manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri ſecuritatem, cum non raró juſtò citiùs detumeſcat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum uſque naturæ terminum ſuffulcitur & protrahitur; mitigato enim ſanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyaliſmus* denique hiſce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortitèr incraſſantis ad horas aliquot ſiſtitur in quibuſdam, mox tamen aucto novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus felicitèr peragit,

git. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis* de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desiisse. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥ j. in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitiâ solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporiùs quàm aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxysmum* vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere, quæ, si *Paregoricum* horâ sexta septimáve vespertinâ sumatur, aliquatenùs præcaveri possint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyalismus*, naturâ, ut supra ostendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique constituente; ut nec hîc *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhœæ* frænum injicio, cùm utrumque ex æquo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistendâ hujusmodi Diarrhœâ, multa infantium millia letho dedit, dum falsò secum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum specie atque in *Distinctâ* discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantùm officere Diarrhœam ubi per pustulas fit evacuatio, *hîc* verò naturæ opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missâ itaque Diarrhœâ, καὶ τῇ φύσει ex præcepto Divini senis συμπράττων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superiùs Adultis, Diætam, istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob pustulas crustosas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal.*

dal. dulc. inungo persæpe, tum ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nikil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt quo tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minùs exacerbatæ nullam qualitatem Causticam contraxêre.

Curatio Symptomatum.

Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè sc. ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur) prædicta illa à naturâ abhorrentia atque periculosa symptomata præoccupet, & securum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causâ exorta sint hæc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores, ægri facies die *octavo* non intumescat (pustulis interim satis dense se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum interstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compescendum sanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è vestigio hauriendum præcipio; quod quidem somnum blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam, sanguinem unà cum colore ad faciem, prout morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quòd si eò usque processit malum hâc φροφάσει ortum, ut sudor qui huc usque copiosè manavit, sponte suâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi quæratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cùm in propinquo mors sit) ægro subveniri posse autumo, quàm vel Narcotica affatim ex-

 hibendo,

hibendo, vel ſanguinem liberaliter extrahendo, corpuſque auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atq; ἄτοπον videbitur quod jam propoſui, ſi ad illos animum advertamus, qui ob copioſas narium Hæmorrhagias ſubitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus ſalvi evasère. Illud inſuper eſt perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcircò inſtat mors, quòd puſtulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cum inſigni rubore, etiam animam agente ægro) ſed quòd facies non turgeſcat; ad promovendam verò hanc faciei intumeſcentiam, quicquid id demum eſt quod ad ſanguinem contemperandum facit (Venæ-ſectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) neceſſariò æquè ac Paregoricorum uſus, atque ob eaſdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac ſi in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cum nullum hîc ſymptoma frequentiùs occurrat) Venæ-ſectionem ſtatim ſuaderem, ſed in illâ tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgeſcit, in *diſtincto* ſc. genere, & puſtulis copiâ ſatis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum uſum, ſanguis adeò efferus eſt, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci poſſit. Cùm enim ita ſe res habet, Medicus ad conſcientiam ſuam potiùs quàm ad incertam famam ſe componens, vel ſanguinem, ut antè dictum detrahere debet, vel ut æger aëre liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut ſatis efficeretur, ſæpe mihi viſum eſt in tali agone phrenetico ut æger lecto aliquantiſper exurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter iſta vero quæ oculis ipſus uſurpavi, innumera ſunt illorum exempla qui his modis quaſi Orci faucibus erepti ſunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris ſc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapſi aëris frigori ſemetipſos etiam noctu expoſuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel

raptim

raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauserunt, adeóque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hîc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, circa mediam æstatem Variolis correptus est, iisque paulò post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verùm dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes & anni tempestatis, & habitûs ægri, crassi sc. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quædam vitæ indicia conspicari sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit, adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, ægrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco si in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta sit & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut suprà diximus, die non insolens est,) *Gargarisma* necessariò in usum trahatur, & ut sæpe die nocteque syringâ in fauces sedulo injiciatur, seriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisiâ tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Rosarum. Vel sequens usurpari poterit. ℞ *Cort. Ulmi* ʒ vj. *Rad. glycyrrhiz.* ℥ ß. *Passular. enucleat. n.* xx. *rof. rubr. p.* ij. *coq. s. q. aq. ad* ℔iß. *colaturâ dissolv. Oxymel. simp. & mel. rosar. an.* ℥ ij. *M s. f. Gargarisma.* Quod si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu ferè undiquâque præclu-

so,

ſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulo majori. ſc. *ad* ℥ j ß; quando, ob eximiam quâ laborat æger ſtupiditatem, minor doſis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet. Sed neque huic remedio ſatis fidere poſſimus, atqui (quod verè dolendum) aliud adhuc certius deſideratur ad truculentiſſimum hoc ſymptoma debellandum, quod ſolum ac ſuo marte eos ferè omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum ſpecie *die undecimo* intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phreneſis* antedicta, à nimiâ cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorſus videtur ſymptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à ſanguine regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi ſublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *mictum ſanguinis*, vel violentam ejuſdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflamminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ ſuppreſſione* quæ juniores ac vegetos nonnunquam inceſſit (à confuſione ſc. magnâ & ſpirituum *ἀταξίᾳ*, ejuſdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accerſivi; ſed nihil æquè feliciter hîc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam ſatis copioſè reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hîc

poſſim

poſſim compellare Medicos quoſdam è familiaribus meis qui in hoc caſu ex meo conſilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Varioloſæ repercuſſione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum & conformi regimine ſunt tollenda; qui tamen non ultra ſpatium quo iſta perſtant continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depreſſio ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio mali quidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iiſdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio, Laudano liquido, &c.* jure optimo concedetur, idque non tantùm ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata hujus generis oppidò rara ſunt, ſi cum illis conferantur quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minùs culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebrâ puſtularum retroceſſione invaluit, ex eo natum eſſe, quòd qui earundem depreſſionem in genere *Confluentium* obſervaverint, illam pro materiæ Varioloſæ ob ſuſceptum frigus receſſu habuerint, cùm nihil ſit hîc præter morbi morem: Atque in genere *Diſtincto* idem ſuſpicantur, quia ſc. puſtularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non ſatis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem ſolet perducere.

Ægro jam convaleſcente puſtuliſque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem deguſtaverit, circa diem nempe *primum & vicesimum*, ſanguinem è brachio extrahendum cenſeo, ſi morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio quam ſanguini impreſſerunt Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minùs Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui

poſt

post atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omnino similis, *tum* etiam à magnis istis inflammationibus quæ post morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris sanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancraticè valebant, postea cum humoribus calidis acribusque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At si pauciores extiterint pustulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Post venæ-sectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidie surgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ-sectionem & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ, fol. Verbasci, Sambuci, Lauri,* cum *flor. Chamomillæ & Meliloti,*) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Historia & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus quæ insecutæ sunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Febris Continua Annorum 1667, 68, *& partis* 1669.

JAM ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hâc *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque. Ita se hìc res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam

Petechiæ,

Petechiæ, ſatis manifeſto indicio ſe prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua ſanorum ſimilis non rarò comparuit, niſi quod quandoque albida, ſicca rariſſimè nunquam verò nigra. Æger in ſpontaneos eoſque effuſiſſimos ſudores ab initio morbi ſolvebatur, ſed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur iſti, periculum erat ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum inſuper numerus augebatur, atque alia ſymptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ ſeparatio, quæ ſatîs videbatur laudabilis *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm poſt διαφόρησιν de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutiſſimè protrahebatur plerumque; neque Criſi aliquâ factâ, nec ſponte more aliarum Febrium deſinens, ſed vehementibus ſymptomatis miſerum excrucians ad ſeptimanas ſex vel octo, niſi Mors intercederet. *Ptyaliſmus* quandoque ſatis copioſus ſub finem accedebat, ſi nempe nulla inſignior præceſſerat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, ſi neque evacuationibus, neque uſu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra ſpem omnem fugam ſibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab iſtâ aëris Conſtitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profectò dicta Febris, ſi non eadem planè eſſet, ejuſdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis ſolummodò ſymptomatis iſtis, quæ eruptionis vel conſequentiæ, vel effecta erant neceſſaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis ſcrobiculo ſubjacent, ſi manus admoveretur, linguæ item color, urinæ conſiſtentia, *&c.* Sudores ſpontanei copioſi ab initio oborti ubique reſpondebant. Propenſio itidem quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem aſſurgeret, ſe per *Ptyaliſmum* exonerandi, eadem prorſus erat atque in Variolis hiſce, quoties ſcilicet *Confluebant.* Cùm inſuper hæc Febris eo præcipuè

puè tempore ſæviret, quo latius quam unquam aliàs, quantum ego obſervavi, hîc locorum graſſabantur Variolæ, nemini dubium eſſe poteſt, quin ejuſdem omninò ſint proſapiæ. Id certò ſcio, Phænomena practica omnia quæ Curationem reſpiciebant, eadem planè fuiſſe in utroque morbo, exceptis iſtis, quæ Variolarum eruptio, ejuſq; effecta in iſto morbo indicabant, quæ, cùm nulla eſſet in hac Febre, indicari proinde non potuêre; quod quidem mihi abundè conſtabat ex accuratiſſimis illis obſervationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi eſt venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ proinde mihi ſunt inviſa atque illi cui maximè, ſed ut hanc Febrim à cæteris diſtinguam) ut iſtam à ſimilitudine quam cum hac Variolarum ſpecie habet, *Febrem Variolosam* inſigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen ſanus eâdem illam methodo debere curari facilè ſibi perſuaſerit, cùm in his mediantibus Abſceſſulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque; in hac Febre autem non niſi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *ſudores* profuſi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur deſignaviſſe quàm *Salivationem*, quam tamen ipſa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœâ*, quæ ſæpiſſimè à radiis inflammatoriis per arterias meſentericas in inteſtina delatis, atque eadem ad excretionem ſolicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* uſu venit, aliiſque Febribus Inflammatoriis, ob ſanguinis paticularumque fervidarum orgaſmum, ut eventilentur ſatagentium) vel immenſis etiam *ſudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præſcripto ubique comitabantur: quibus, cùm ſymptomatici eſſent ipſi, *Salivatio* quæ Critica aliâs erat futura, aliò derivabatur: ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omnimo animadvertendum est, quod in *Febre* illâ, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia quæ à sanguine erat sejungenda tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine præviâ Digestione, quâ ad debitam evacuationem disponeretur, (determinato sc. ad hoc tempore,) idque vel *Διαπνοῆ* paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex unâ parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum effervesceret ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cùm Febris Naturæ instrumentum fuerit, ad hujus secretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cùm subtilissimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi summè exacuerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandulâ aut parte aliquâ externâ sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea in Apostema, pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quâ ista quæ carnibus infesta sunt amolitur, sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea quæ sanguinem malè habent. Quo in casu, Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos Abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certiùs obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellendâ *Variolarum* materiâ, licèt ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque

que in hoc etiam caſu, Indicationes Curativæ eò ſunt dirigendæ, ut naturalis per puſtulas evacuatio ritè adminiſtretur. Jam verò cùm in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur craſſior illa materia, non niſi prævià Digeſtione egerenda, ſicut in Febre ſuperiùs deſcriptâ, incaſſum Ebullitioni obſecundamus ad obtinendam hujuſmodi Digeſtionem; quinimo è contra, haud leve eſt periculum ne huic viæ inſiſtentes, ſtimulos addamus morbo, cujus *eſſe* in inflammatione plus ſatis violentâ conſiſtit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis conſtituerit, quod in Febre Peſtilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis poſteriori huic morbo reſpondeat,) neceſſariò in hoc ſtabit rei ſumma, ut ſedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens ſcopum, hujuſce Febris Curationem aggreſſus ſum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Curatio. Ad ægrum accerſitus, mox ſanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præſertim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-ſectionem inſuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam juſſi, niſi redeuntis ſanitatis ſigna aliter ſuaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & ſaccharo, vel ſimile injiciendum præcepi; præſcripſi & Julapium ſequens vel aliud ejuſmodi, frequenter per omnem morbi decurſum aſſumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralyſ. an.* ℥ iiij. *Syr. de Limon.* ℥ j ß. *Syr. Violacei* ℥ j. *Cap.* ℥ iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; ſerum lactis, Aquam hordei, & ſimilia ejus farinæ pro potu ordinario conceſſi; pro victu juſcula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* juſculis verò è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne ſe in lecto aſſiduè contineret, ſed illo abſtineret bonam diei partem, idque quotidiè; quandò obſervaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide, Rheumatiſmo,* aliiſque omnibus

bus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-ſectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta ſummè Refrigerantia, & repetitam ſæpiſſime Phlebotomiam ne hilum prodeſſe, dum interim æger lecto indeſinenter affixus, ejus calore torreatur, æſtate præſertim. Quocirca nec ſudores quibus ſubinde diffluebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti uſum vetando, me deterrebant: Etſi enim, ſumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum ſibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magiſtrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, ſed è contra vehementiùs incaleſcere; ita ut non raro *Phreneſis*, *Petechiæ*, cæteraque peſſimi ominis ſymptomata mox hujuſmodi ſudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *ſiniſtro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adverſari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectiſſimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certiſſimæ ac conſtantis Experientiæ teſtimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non ſuffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui ſudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle ſudores qui à præviâ Digeſtione humoris alicujus in ſanguine ſtabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hîc ſe res habet; æger enim à primo ſtatim morbi impetu in ſudores uberrimos ſolvitur, qui ſoli morbi hujus pars magna ſunt, & ſit Phænomenis omninò omnibus ſit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore & ſanguinis æſtu, quàm ab humore aliquo deliteſcente, & poſt debitam Concoctionem è ſanguine per ſudores expellendo, pendere videtur. Quod ſi demus, hujuſmodi humorem Digeſtione maturandum

turandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorſum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis eſt noſtræ) plus nimio ſatagenti morem gerere, hujuſmodi ſudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cùm non minùs ſudores reſpiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, ſunt medicanda?*

Stante hâc Conſtitutione, accerſebar ad virum doctiſſimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini* jam *Petworthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effuſiſſimis ſudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Conſentientibus aliis aliquot medicis, utrique noſtrum familiaribus, Vena ſecta fuit, ſurrexit è lecto, abſterſo primum ſudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus uſus eſt, præſentiſſimo cum levamine, multis malis atque periculoſis ſymptomatis mox diſſlatis; &, cùm eidem methodo inſiſteret, intra paucos dies ſanitati reſtitutus eſt.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc ſæpiſſimè comitabatur, me à dictâ Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus ſum (cùm ſc. ab halitibus inflammatoriis è ſanguinis maſsâ per Arterias Meſentericas in inteſtina excretis, atque eadem vellicantibus illa naſceretur) nihil huic profluvio ſiſtendo æquè conducere atque Venæ-ſectionem, & ſanguinis contemperationem, *aquâ Hordei, ſero lactis* atque aliis ſuprà nominatis procurandam.

Hæc ſanè Methodus optimè mihi ceſſit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus ſpectator interfuerim, adhibitis ſc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo ſæpe liberato, ita tamen ut mihi ſemper videretur is non mediocre diſcrimen adiiſſe, nullâ id ſuadente neceſſitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numeroſiſſimæ ſcatebant; ſitis

tis, quæ ut plurimum vix moleſtabat, jam intenſiùs urgebat; Lingua, quæ aliàs humida ſolebat eſſe, neque à ſanorum linguâ, niſi quòd, ut diximus, ſubalberet aliquantiſper, multùm abhorrens, ſicca in hoc regimine arefactaque, quin & nigra ſæpe comparebat. Poſtremò illi ipſi ſudores quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre: Exactâ enim per corporis habitum nimis largâ ſeri copiâ, ſanguis humori iſtiuſmodi ulteriùs ſuppeditando par non erat, cùmque iſtâ quâ dilui debuerat humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus æger; atque in externis partibus conſtringebatur, omnino præter naturæ morem quem in hac Febre obſervare ſolet; donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuatâ denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recèns ingeſtum, ac cum illo Febrem, à finibus ſuis pelleret. Quæ quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rariùs etiam contingebat.

Jam vero, ut ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana meritò audiunt) per *Salivationem* non raró fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ fit Enemate; cùm ab utrâque periculum ſit ne humor aliò divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejuſdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hâc, necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668, *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, *Diarrhœa.*

 luit,

luit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosâ* adhuc regnante, formâ tantùm diversâ, atque alio se symptomate efferentem. Cùm enim mihi constaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere ex qua solebat ista quæ tùm depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc solicitantibus; cùm interim sanguinis massa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atque illæsa, nullo Febris visibili signo exteriùs se prodente. Adhæc æger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jampridem ostendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omnino naturæ fuisse atque essentiæ cum illâ, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus quem Venæ-sectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sæpe diximus, in sanandâ etiam hac *Diarrhœâ* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo promptè cessit: Cùm verò aliâ longè diversâ tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro* aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive etiam Astringentibus; ex levi, suâ naturâ, morbo in exitialem sæpissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

INeunte *Augusto* An. 1669, *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina sine Dejectionibus*, uti etiam *Dysenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs spargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos quibus vigebat hæc *Constitutio*, quâ nihilominus Dysenteriæ ἐπιδημικωτάτως sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfectè in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia quæ Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cùm jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus cassa, & *Dysenterias* jam memoratas quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos

1669.

qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc solutâ alvo, nunc verò astrictâ; quæ cùm illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit quæ in *Dysenteria* indesinenter molestabant, cæterisque iis effectubus quæ huic evacuationi necessariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore, *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus quibusdam in locis impetebant.

1670. Anno verò subsequente vix dum ingresso, ipso nempe *Januario*, successêre *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuêre, non ampliùs visi per eos annos omnes quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quòd proximo anno eâ ipsâ tempestate quâ in præcedente eruperant, rari hâc illâc dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distinguam, ob Phænomena irregularia inusitataque à me observata (quæ postea in earundem Historiâ tradentur) à præcedentis *Constitutionis* Variolis longè distantia *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio*, *Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incursantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysenteriæ* postliminio revertebantur atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs quàm prægresso anno desævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt,

ut

ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dysenterica Febris* & *Variolæ* hyemem omnem funestabant.

1671. At circa initium *Februarii* Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant quàm quovis alio tempore observasse me memini, à quo sc. expiravit *Constitutio* ista quam sibi adeò faventem illas habuisse suprà notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso omnino evanuêre, Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dysenteria* jam tertiò regressa est, sed contractior quàm anno ultimo elapso, quo ad ἀκμὴν pervenisse videbatur; supervenienti autem Hyemi tertiùm etiam cessit. *Febre Dysentericâ*, & *Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Annò 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hâc inquam de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm solæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Augusto Dysenteriis* mox facessebant; *Dysenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facilè erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aëris ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysenteriæ*, *Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* 1672.

ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas* : Variolæ hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à calvo, pelli, non statim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, ac verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Constitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempestate quacum minùs ei conveniebat ; e. gr. *Dysenteriæ*, etsi morbus *Autumno* maximè propriùs, unum fortasse aut alium, licèt raro admodum, *Vere* incessebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio* (qui mensis certissima est *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernarum Februarius*) *Febres Dysentericæ* grassabantur ; Autumno verò jam se propiùs admovente, *Dysenteriæ* (morbus, si accuratiùs loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem succedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dysenterica* & *Variolæ* ; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem sed & subsequens etiam Ver, nec non æstatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febribus Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur : Atque hæ rerum erant vices dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quòd sicuti Epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti* sc. *status* & *Declinationis* ; ita etiam *Constitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendò favet, pro ratione temporis quo dominatur suas etiam periodos habet, quatenus sc. indies magis ac magis Epidemicè grassatur, donec ἀκμὴν attigerit suam; atque exinde iisdem ferè gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cedens, Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primùm,

mùm ſe oſtendit; quæ quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis Cataſtrophe tam ſunt benigna atque εὐφόρητα, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod ſatis demonſtrant *Dyſenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Conſtitutionis*, ut mox fuſiùs declarabimus. Hujus *Conſtitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipſi ſervarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669 ſe latiùs diffuderat quàm alio quovis anno, quantum ego obſervaveram, eam anni partem quæ Æſtatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eâdem prorſus fide, quâ veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſuevit: Qui ab ingluvie ac crapulâ nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facilè cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maximâ difficultate & anguſtiâ per alvum dejectio; Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens; inflatio & diſtentio; Cardialgia, ſitis, Pulſus celer, ac frequens, cum æſtu & anxietate, non raro etiam parvus & inæqualis; inſuper & nauſea moleſtiſſima, ſudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiarum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis conſimilis notæ ſymptomatis, quæ aſtantes magnopere perterrefaciant, atque etiam anguſto viginti quatuor horarum ſpatio ægrum interimant. Eſt etiam & *Cholera ſicca* à ſpiritu flatuoſo ſuprà & infrà erumpente, idque ſine vomitu vel ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum

exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè & facto quasi agmine sese obtulit.

Curatio. Sedulâ mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob causas mediâ mihi viâ insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis exlixatur, adeò ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris posseti) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* successive injiciendis inservit, donec quâ per superiora, quâ per inferiora, tandem omne jusculum absumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia subinde admisceri poterit; quanquam & citra ejusmodi additamenta, jusculum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita Ventriculo insigni liquoris quantitate sæpius onerato, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retusâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso, quod tres vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit: mihi hoc crebro in usu est, ℞ *Aq.*

Paralys.

Paralyſ. ℥ j. *Mirab.* ʒij. *Laudani liquidi gut.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc quam propoſui diluendi humores via multo tutiùs, ac expeditiùs, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgò inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cùm ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat, ac omnia ſuſquedeque vertantur; *hæc* è contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advenâ reddant planè inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi morâ, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facilè accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At verò diligenter eſt animadvertendum, quòd ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquammultas continuatis, puta 10 vel 12, fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantùm exhibendum eſt urgentibus Symptomatis, ſed etiam craſſantibus Vomitu ac Diarrhœâ mane & ſerò quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſimè tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Auguſti*, quo primùm cœpit menſe, terminos exceſſit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licèt enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æquè ac menſe præcedente, hoc morbo poſſunt corripi, nimia ſc. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum: Quiſquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quocum ſolo nobis impræſentarium res eſt, Phænomena ſtudiosè collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptomatum

tum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto cœlo distare; haud aliter ac si in aëre peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dysenteria partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

VEntris *tormina sine dejectionibus* initio *Augusti* 1669, ut suprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ, neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum dissideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quóvis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturiùs, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit) plures aliquot incessère. Unde, per-

de, perpauci licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo, cùm tamen id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ità se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoque enim circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illúmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febribus solenne est,) atque hunc brevi post ventris tormina; ista verò dejectiones: Sæpe verò nulla antecedit Febris præsensio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen adest ingens cruciatus, & intestinorum depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosæ* sunt omnes, non *stercorosæ*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur, idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quædam lineamenta; quandoq; tamen nè minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modò frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minùs rectè *Dysenteria* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine densè obsitâ, &, si vehementiùs fuerit excalefactus, nigrâ etiam atque siccâ: Prosternuntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copiæ à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur quàm peccans materia possit è sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod si intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluserit, plura tamen

men diversi generis symptomata miserum expectant: v. gr. nonnunquam progresso morbo, loco filamentorum sanguineorum quæ eodem incipiente dejectionibus permista conspici solebant, *sanguis sincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cùm corrosionis majorum aliquot vasorum quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrænâ* insanabili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna faucesque sæpenumerò obsident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd si prædicta symptomata superaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quæque suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat (quo facto, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimum intestinis dolorem inferunt, alvi sc. fæcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosæ* eo tantùm tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud rarò exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cùm fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dy-*

senteriarum

ſenteriarum ſpecies, ut ſunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diverſis *Conſtitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diverſam ſibi ſuo jure vendicent. Neque eſt, cur hos Naturæ luſus hac in re tantopere demiremur; cùm in confeſſo apud omnes ſit, quòd quo profundiùs in quæcunque Naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum noſtrum longiſſimè ſuperant. Adeò ut quiſquis ille fuerit qui in ſe receperit hæc omnia mente aſſequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis auſis excidet, neque voti per omnia compos reddetur: Convitia interim, (ſi quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utiliſſimorum quam fecit ſemente, certò certius ſibi metenda proponet, idque eam tantùm ob cauſam, quòd primus invenit.

Porrò obſervandum eſt, quòd *Epidemici* omnes ubi primùm è Naturæ ſinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videntur inhæreſcere, quàm ubi jam magis adoleverint, quóque magis ad occaſum vergunt, eò magis indies craſſi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demùm fuerint inimicæ iſtæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Conſtitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par eſt ut eaſdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere exiſtimemus, quibus primùm eruperint, quàm poſtquàm earum vires fuerint refractæ. Ita primis menſibus quibus graſſabatur *Peſtis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis verſarentur, inopinantes extincti ſunt, nihil prorſus mali præſentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, niſi Febre atque aliis ſymptomatis præcedentibus, unquam proſtravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipſis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuiſſe, quàm poſt principia, licèt pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam ſc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dyſenteriis* pariter, de quibus

quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licèt, si ad ægrorum numerum respexeris, latiùs indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant quàm ineunte morbo; symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero Ἔλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Adde quòd quo diutius perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invasit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensionem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimò Dysenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ incessebant, principio magis spirituoso ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriis & conatus & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorosæ præsertim, & minores, & magis insolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis stercorosæ erant, donec tandem fatiscente *Epidemicâ* hâc *Constitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *stercorosæ* magis essent quàm *mucosæ*.

Curatio. Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia quæ huic morbo accidunt symptomata, diligenter ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in massâ sanguineâ contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis atque humorum eò contendentium impetu patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quæ omnem

adhibeur

adhibent operam ut humores acres continuò infestantes expellant, mucus iste quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parciùs, nunc copiosiùs, unà egeritur. Proindè ultrò se *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores sectâ venâ immediatè revellerem, quo facto insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem.

Hâc itaque Methodo sum usus; Quo primùm accersebar die, venam cubiti tundendam suasi, eâdem nocte & *Paregoricum* propinavi, & sequenti aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *fol. Sennæ* ʒ ij. *Rhei* ʒ j ß. *Coq. s. q. Aquæ, Colaturæ* ℥ iij. *dissolve Mann. & Syr. Ros. solut. an.* ℥ j. *m. f.* Potio sumenda summo manè. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, soleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum, attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, eâ quantitate admisceatur ut ad pleniorem Catharsin assurgat, in Dysenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantùm Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque ταξίην universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporiùs aliquanto subjicere quàm post Cathartica consuevimus, horâ sc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo suprà monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem

 petrem

petrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 16 vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi unâ.

Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similibus, subinde degustandum concessi. *Ex. gr.* ℞ *aq. cerasor. nigr. & fragor. an.* ℥ iij. *aq. epidem. scordii comp. & cinnamomi hordeat. an.* ℥ j. *margarit. præparat.* ʒ j ß. *Sacchari Chrystallini q. s. adde aq. rosarum Damasc.* ʒ ß. (ad gustum sc. gratiorem) *misc. f. Jul. de quo cap. coch.* iiij. *vel* v. *in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in senioribus ac Phlegmaticis usurpavi, quo nempe spiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & micæ panis albiss. an.* ℥ ij. *coctis in aq. font.* ℔ iij. *ad* ℔ ij. *& postea s. q. sacchari albiss. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cerevisiatum; vel, ubi dejectio virium id postulaverit, *Aq. font.* ℔ ij. *cum Vini Canarini* ℔ ß. *simul coctæ* pro potu ordinario frigidè assumebantur. Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulsi, quàm infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hactenùs innotuère, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane, & horâ somni, donec omnino convalesceret; imò quo certiùs adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octavâ quâque horâ, *i. e.* ter spatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore dosi quàm suprà recensui, nempe ad gutt. xxv, si prior dosis fluxui cohibendo haud par fuerat. Insuper *Enema ex*

lactis

lactis vacc. librâ dimidiâ, & Theriac. Androm. sesquiunciâ sing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licèt plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hìc autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantùm assurgat, satis erit ut (Phlebotomiâ ac Catharsi fortiori omissâ) *Rhabarbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒ ß. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum s. q. Diascordii concinnata, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ij; noctibus autem insequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeatæ* ℥ j, *& laudan. liquid. gutt.* xiiij. Diætam interim observando qualem in curatione Dysenteriæ suprà descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unicâ instantiâ (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nullâ cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione insignis *Tho. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hâc Constitutione *Dysenteriâ* Acutissimâ laborans, me in subsidium accito, ipsissimâ hâc methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem præparavi. ℞ *Vini Hispanici* ℔ j. *Opii* ℥ ij. *Croci* ℥ j. *pulv. Cinnamomi, & Garyophyllorum an.* ʒ j. *infundantur simul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam*

 consistentiam

consistentiam acquirat; *Colatura servetur pro usu.* Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cùm sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem *πάντων δωτῆρα ἐάων* non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliquâ *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosâ ac debitâ, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam simplicem succum à naturâ oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet; & mirandos illos effectus quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructos fuerit, majora præstabit quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit: Rudis enim sit oportet, & parùm compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & DiarrhϾ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium, Cardiacum unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hactenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis,

dicamentis, atque illis quæ tam ſanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres iſtos humores qui ex eodem in fiſtulam inteſtinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo *Tormina ſicca* & *Dyſenteriæ* invadebant, Methodum ſequentem conſtanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique aſtipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem eſſe ſentirem, atque annis ſequentibus, cùm jam magis à ſubtilitate recederet morbus, prorſus inutilem.

Ita verò proceſſi: ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingeſto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitâram; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quod eâdem quâ illic copiâ frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quâcunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam: Hoc labore exantlato, & tranſmiſſo ſero lactis omni (quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſuâ in madorem ſolvebatur (à ſero lactis ſanguini immixto.) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres vel quatuor poſtquam è lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujuſmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dyſenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampli-

ùs confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regiâ *Britannicâ* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipsus retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ* quàm aliis in locis, sive *Nostrates* essent ægri, sive *Mauri*, dictâ Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortunâ in eandem dissitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio submerguntur *Dysenteriæ*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostrâ *Britanniâ*.

Primo illo Autumno quo vigebat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatissimus, *Dysenteriâ* acutissimâ laborans, me quem consuluit suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto assiderem, & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanuêre; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quàm plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quòd sæpenumerò hic morbus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum assiduâ desidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucosum quiddam & subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui medicari satagit vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus atque Astringentibus quæ pro variis ulceris, quod supponitur, temporibus injici solent; vel etiam Fotu, Insessu, Suffumigiis, ac Sup-

positoriis

positoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, sed ex illo potius, quòd *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indesinenter proritatum singulis sedibus mucosam illam materiam, quâ ex naturæ providentiâ intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quò possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditùs eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quàm robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Diætâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suâque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt raró admodum, ut *Dysenteria* sub initio non ritè curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integrâ sanguinis massâ Crasin quasi Dysentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores intestinis continuò suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quàm plurima esset experta antequam ad me accederet, Venæ-sectionem tantùm, missis cæteris præsidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut sæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis æmulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Antequam finiam, hoc est notandum, quod tametsi in his annis quibus Dysenteriæ adeò Epidemicè grassa-

rentur, evacuationes priùs memoratæ prorſus neceſſariæ erant antequam ad uſum Laudani deventum fuiſſet; attamen in *Conſtitutione* quavis huic morbo minùs faventi, iſtæ tutò omitti poſſint, ac curatio compendioſiori viâ, ſolo nempe uſu Laudani, abſolvi, eo quem deſcripſimus modo. Atque hæc de *Dyſenteriis* dicta ſunto.

CAP. IV.

Febris Continua partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

EO ipſo tempore quo ſæviebat *Dyſenteria*, & *Febris* quædam illi ſimillima, quæ Dyſentericis accidere ſæpe ſolebat, unà exorta eſt; quæ quidem non eos tantùm quos jam ſauciaverat Dyſenteria, ſed ab illa prorſus immunes, (niſi quòd ſubinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *ſine* illis, paterentur ægri) pariter inceſſit: Eaſdem enim ubique προφάσεις ſeu cauſas manifeſtas & apparentes habuit, quas *Dyſenteria*; eadem etiam per omnia ſymptomata, quæ Dyſentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, ſi evacuationes per alvum Dyſenteriâ laborantium excipias, & quæ ab iſtis neceſſariò pendebant ſymptomata, dicta Febris ejuſdem prorſus naturæ cum ipſis Dyſenteriis videretur; & deinceps per hujus *Conſtitutionis* decurſum omnem, parem cum illis ſubiit ſymptomatum quorumlibet alterationem, eiſdem ſcilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, & Declinationem affecta, quibus afficiebantur in genere *Dyſenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dyſenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, ſed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maxumè quibus invaſit,) vel iſta ad eam poſt accedebant, ſæpius vero nulla erant. Sudores, qui in

Febre

Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quàm in illâ specie immanior: Linguæ ægrorùm, licèt humidæ atque albæ ut in alterâ specie, crassâ insuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam discessum meditaretur, erat propensior quàm vel prior ista, vel alia quævis Febris species quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ Dysenteriis supervenit) cùm jam ferè desineret, materiam fœdam atque acrem è sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis præsertim quos contumacior morbus diutiùs maceraverat, & regimen justo calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphthæ* istæ, quæ *Dysenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis Astringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharsi exigeretur.

Hæc erant certissima hujusce Febris κριτήρια; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aëris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dysenteriæ in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò altiùs repetam. Notandum est itaque, quòd, licèt aëris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint Epidemicorum qui ad illam propriè referuntur Productivæ (cùm à recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti,) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent Qualitates manifestæ, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardârint. Unde etiam est, quòd, cùm

varii

varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa sit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimùm sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à prægressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aëris Qualitati acceptum referre debent quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio sumunt mutuo. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipsæ maneant, licèt apud vulgus ob φαινομένων diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiaria, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magnâ in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maxumè, ad

Rheuma-

Rheumaticorum ferè dolores accedens : Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Anginâ laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur ; differebant autem respectu tantùm qualitatum sensibilium quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subtaneâque harum Febrium circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licèt neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrebat annum :) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile certam Febris speciem omni tempore è Phænomenis elicere ; licèt eam satis rectè possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria insuper Febris symptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum spectant, ritè observaverit. Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio, sive Methodi, sive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas symptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias spectat, *varia* Constitutionis *tempora* eæ tantùm respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora, vel remissiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipsa pertinent.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dysenteriis*, ut supra dictum, est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quòd se paululum subduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent ; persistebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hâc *Constitutione*.

Pro hujusce *Febris Curatione* ; cùm observassem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris* *Dysentericorum* quamplurium eadem planè esse cum illis quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura

Curatio.

natura materiam illam corrosivam atque acrem, quæ & ipsius Dysenteriæ, & supervenientis Febris causa *Continens* est, solet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggressus sum, quam in Dysenteriæ curatione supra fusiùs diduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hîc juvare, sed & obesse deprehenderim, (secus atque in *Dysenteriâ*) cùm ab his detineretur materia illa quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ, & similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel iterumve Catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi si alii viæ insisteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc essent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convalesceret (quod *Hystericis* frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parvâ dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam, neque unquam præscripsi nisi biduo triduove à postremâ Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, nascente fermè *Constitutione* hâc, dum irrequieto solicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbissimo sincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, fassa est se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassa-

grassabatur, à quatuordecim retrò diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectebam, si *Dysenteriæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudatâ eandem restitui: Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hoc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est. Neque alia mihi ulla fuit opus dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in suppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint sufficere.

CAP.

CAP. V.

Morbilli Anni 1670.

SUB initio *Januarii* 167⁰⁄₁. (ita ut solent præmaturè) *Morbilli* sunt ingressi, atque indies magis invalescebant, donec instante *Verno Æquinoctio* *ἀκμὴν* adepti, exinde iisdem gradibus imminuti tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Historiam (cùm omnium quos hactenus vidi in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus, atque Occasum temporibus supra notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omnesque adeò ex illis, iisdem mœniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *secundo* die in Febrem consummatam definit, vehementi ægritudine, siti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò siccâ) tussiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & somnolentiâ perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor; atque hujusmodi lacrymarum in oculos effusio certissimum est signum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etsi in facie, exanthematum specie hic affectus ut plurimùm se prodit, in pectore tamen non tam exanthemata quàm maculæ latæ & rubræ superficiem cutis non superantes, conspiciuntur; sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris subviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimùm symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum*, aliquando diffe-

differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morſibus perſimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis variæ figuræ, interſtinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibuſdam papulis rubris haud longè ab invicem diſſitis, ſupra cutis ſuperficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu poteſt deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò ſolam occupant, ſenſim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias ſe diffundunt hæ maculæ; licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem transgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum* ; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi ; Tuſſicula nihilominus, Febriſque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eoſdem decumbente, ſomnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptâque cuticulâ, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latiſſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur ; *nono* verò nullæ ſunt prorſus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quaſi farinâ conſperſis particulis ſcilicet diſruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in fruſta diſtrahitur, & poſtea à toto corpore ſquammularum formâ decidit. Evaneſcunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à ſpacio quo perdurare ſolent Variolæ, deceptum) eoſdem introverti affirmat, licèt reverâ illi curſum à natura deſtinatum abſolverint, & ſymptomata quæ iiſdem recedentibus ſuperveniunt ex eo nata autumat, quòd juſtò citius ſe intro *Morbilli* receperint. Obſervare enim eſt, Febrem atque ſpirandi difficultatem nunc temporis augeri, importuniùs urgere Tuſſiculam, ita ut

nec

nec interdiu, nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum licèt omni prorsus periculo vacent *Morbilli* si modo peritè tractentur. His etiam non raro accidit *Diarrhœa,* quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumque ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo abhinc ortâ spirituum profusione continuâ, versatur. Aliquando etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescunt primò, mox nigrescunt: id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum est ubi primùm nigredo ista conspicitur, nisi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutùm subveniatur.

Curatio. *Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam sibi poscit hic morbus, ratione, cum *Variolis* satis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi plenissima sunt, utut frequenter in usum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul submoveatur. Fœliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, quâ æger ad dies binos solùm ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quò sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè separabiles, à quibus offendebatur, per cutis spiracula difflaret; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem sanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde haustro delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At præ reliquis ***Diacodium*** omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum

cursum exhibendum curavi. Ex. gr. ℞ *Decoct. pectoral.* ℔ j ß. *syr. violac. & capill. Veneris an.* ℥ j ß. *mis. f. Apozema. Cap.* ℥ iij *vel* iiij. *ter vel quater in die.* ℞ *ol. amygdal. dulc.* ℥ ij. *syr. violac. & capill. Ven. an.* ℥ j. *sacchari cand. albi q. s. mis. f. eclegma, de quo sæpiùs lambat, præcipuè quando tussis urget.* ℞ *aq. cerasor. nigr.* ℥ iij. *syr. de meconio* ℥ j. *mis. f. haustus, sumendus sing. noctibus.* Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium quàm Narcotici dosis, pro ratione sc. ætatis.

Rarissimè perit qui hoc utitur regimine; nec, præter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur: Tussis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam prætergresso; cumque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò sponte suâ & paulatim decrescit & tandem fatiscit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo Calidiorum usu, post eorum discessum (quod valde est familiare) Febre vehementi atque *Dispnœâ* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu *vel* tenerrimorum Infantum venas in brachio secui, eductâ eâ sanguinis quantitate quam ætas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc statim symptomate enecandos, benedicente summo Numine, misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post *Morbillorum* recessum, quibus ita est exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* ministros jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipsæ Variolæ; nec dum mihi visus est qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-sectione pariter sanatur; cùm enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruentibus ortum suum debeat (quod etiam in *Pleuritide, Peripneumoniâ*, aliisque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis usu venit) à quibus illa ad excretionem stimulantur

lantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam quæ infantibus accidere ſolent, omiſsâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, cum Gingivarum intumeſcentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ-ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occultâ aliquâ proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium quod adfert Venæ-ſectio Infantum *Pertuſſi*, (quam Noſtrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet Pectori dicata longo poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre, Dyſpnœâ, Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quam plurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cùm regimini, & Medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptiſanam Pectoralem atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis

ſimul

ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Equinoctium* uſque *Vernum* creſcebat indies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, ſequenti *Julio* planè deſiit; nec eſt reverſus per omnes annos quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quòd inſequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hæc dicta ſunto.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

MOrbilli prædicti, (quod jam ſuprà innuimus,) *Variolarum* ſpeciem, ab illa quam propagaverat *Conſtitutio* præcedens, diverſam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio ſc. *Januarii* 16$\frac{69}{70}$: quæ licèt non uſque adeò Epidemica atque ipſi Morbilli, eoſdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiſcentibus, per reſiduos hujus Conſtitutionis annos perſeverabat. *Dyſenteriis* nihilominus primas concedebat, ſub auſpiciis *Autumni* iiſdem faventis atque amiciſſimi, graſſantibus; *Hyeme* verò, *Dyſenteriis* alienâ tempeſtate preſſis, denuò recrudeſcebat hæc de quâ agimus ſpecies. Atque hunc ſervabant ordinem per ſingulos hujus *Conſtitutionis* annos, niſi quòd poſtremo quo illa vigebat *Autumno*, Anno ſc. 72, (langueſcente jam iſtâ *Conſtitutione*, & Dyſenterias jam exoleſcentes ſegniùs promovente) *Variolæ* præter ſolitum hoc quoque tempore graſſabantur, atque ita pares *Dyſenteriis* concurrebant, ut haud facile eſſet dictu, quis morbus plures occuparet; licet quantum ego conjectando valui, prævalere *Dyſenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo

ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel tranſgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parùm præter opinionem mihi primùm comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quam plurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermiſſis iis quæ cum Variolis ita prolixè ſuprà deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantùm à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quòd cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* ſolenne quidem eſt, Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentiùs viſebantur. Illud etiam addam, quòd nonnunquam, licèt rariùs, ægrum etiam pauciſſimis notatum puſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propiùs accedere, atque *Inflammationis* magis intenſæ eſſe participes, quàm quæ in *Diſtincto* Genere uſu venire ſolet.

Confluentes verò ab aliis, quas per alios annos ego obſervaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recenſebo, diſcrepabant. Nunc *ſecundo*, nunc *tertio* die ſe primùm monſtrabant, ſpecie tumoris ſubrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Eryſipelate* quidem denſioris, nullo ferè viſibili puſtularum diſcrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum puſtulis rubris efferatis in unam

nam conflatæ variegabant, inter quas ſparſæ, in femoribus præcipuè, veſiculæ quædam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſruptâ ſubinde pelliculâ copiosè effluebat, ſubjectâ carne nigredine & Sphacelo quaſi affectâ. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* 16$\frac{69}{70}$ accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochiâ S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veſiculas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc alba brevi pòſt materiam quandam cruſtoſam ſplendeſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente puſtulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur: Cumque in aliâ Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & pleriſque emorientium ſupremus eſſet; in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderatè calido oppreſſus mortis refrigerium maturiùs præoccupaſſet, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demùm elapſo ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quòd qui lethalibus iſtis veſiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe quo hæc ſpecies invadebant accidiſſe memoravimus, Libitinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis adhuc

huc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Pustulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primùm apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quòd hi ex die Eruptionis, & aliis signis in historia morbillorum suprà recensitis, certò innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdiòràque stigmata inurebant cuti. Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hâc omni *Constitutione*, quâ tam Epidemicè sæviebant Dysenteriæ, *Variolæ* regimine justo calidiore provocatæ per Dysenteriam nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hactenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hasce non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, mitescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturescentibus est propius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno, benignæ plane essent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad salivationem dispositione, atque aliis.

Curatio. Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ quà immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquidò constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrænata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, sed potiùs fervidissimum illum æstum (quo hic morbus, pustulis maxime ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis fatigat

fatigat atque exurit) illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane sc.* & *C. C. C.* exiguâ quantitate in multâ aquâ factum, & Saccharo dulcoratum hic juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unà simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eò tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuaret calore. Præter hæc omnia, sæpenumerò ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuissent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo verò & suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam aliâ de causâ periclitantur fœminæ, nisi quòd sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei manuumque tumori in statu conservandis necessariò conferet; cùm ex adverso Remedia calidiora, licèt ad hunc scopum rectiùs videantur collimare, cùm tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi est quamplurimas mulieres hoc errore periisse, dum sc. Assistentes, ne pustulæ ob sanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur,

tur, quo facto misellas certiùs pessundederunt; quantumlibet *astringentia* varia Cardiacis admiscentes, Hæmorrhagiam sistere, atque pustularum unà tumorisque debitam elevationem tueri satagerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm stirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus sanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo *Mensium profluvio*, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licèt hoc symptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco existimavi Lactis & Aquæ usum à me præscriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberaliùs adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cùm appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus, Candidissimusque, Dominus D. *Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur; qui cùm omnia satis bene respondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens assensit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tam ad salivam facere quàm ad refrigerium & refectionem sæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia perulentâ, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* horâ somni quotidie imperaverimus, convaluit: neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi

morbi ſpecies, ſatis magnæ erant; Salivatio copioſa & facilis ad metas uſque; poſtremò, quantumlibet puſtulæ quæ faciem obſidebant, cùm matureſcerent nigredinem affectare viderentur, in pleriſque tamen ejus partibus flaveſcebant.

Quibuſcunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* ſpecies, huic *Conſtitutioni* peculiaris, alias aliarum *Conſtitutionum* ſpecies ſuperaverit, cùm tamen *Diſcretæ* eſſent Puſtulæ, vel ſaltem *paucæ*, docuit experientia, non opus eſſe tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; ſatis autem fuit, ut æger pro ſitis modo atque imperio cereviſiam tenuem potaret, juſculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto ſubinde, veſceretur; & ſi ex Ephebis exceſſerat *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, aſſumeret. Neque aliud quicquam tentabam (niſi quòd ægros lecto addicerem) ubi puſtulæ *raræ* comparebant. Atque hâc ſolâ Methodo Chariſſimus mihi filius, *William Sydenham*, diſtincto hujuſcemodi Variolarum genere laborans menſe *Decembri* 1670, favente Numine, reſtitutus eſt.

De Variolis hujus *Conſtitutionis* nihil ſuperaddam, cùm jam aliam ſpeciem fuſiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm diſcrepant, quòd naturæ ſc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde ſequitur, diligentiorem adhuc operam fuiſſe navandam ut reſtingueretur intenſior iſte calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAP.

CAP. VII.

Colica Biliosa An. 1670, 71, 72.

PER omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos fervidósque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi veniet tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi Adstrictio; donec tandem ab inelu-ctabili

ctabili horum ſymptomatum vi *totalis Periſtaltici inteſtinorum motûs inverſio* (niſi maturiùs quis tulerit ſuppetias) atque *Iliaca Paſſio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* ſtatim tranſeunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fæcibus, per omnem inteſtinorum ductum ſurſum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, ſincera ſi fuerit atque ἀμιγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut inſoliti cujuſdam coloris ſpectatur.

Cùm ſingula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo ſive humore, ſive halitu, è maſſa ſanguinea in inteſtina excuſſo, naſci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc eſt, ut ſc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in viſceribus concluſus; altera verò ab hac, ut Anodynorum uſu & compeſcatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur immitiſſimus dolor.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberaliùs educi (ſi nempe id fuerit hactenus intentatum) & poſt horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Poſtero die Catharticum aliquod Lenitivum præſcribo, interpoſito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Obſervandum eſt autem, quòd ſi malum hoc ſive Fructibus Horariis nimis avidè ingeſtis, ſive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem ſuam debeat, unde ſc. ſucci pravi corruptique primùm in ſanguinem tranſmittebantur, atque ex eodem poſtliminio in viſcera; rebus, inquam, ſic ſtantibus, ventriculus ante omnia eluendus eſt Lacte Cereviſiato affatim hauſto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die primùm vena ſecanda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum. *Curatio.*

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam inteſtina ad inverſionem quaſi feruntur, Catharticorum operationi obſiſtant, intendendæ ſunt eorundem vires, neque Leo ſubere excipiendus; fruſtra enim

enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna, & Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primùm exspiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius a-

liquando

liquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *guttæ* xvi in Aqua Cardiaca stillatitiâ solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit per aliis quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse permittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, eâ utrâque omissâ à *Paregoricis* ordienda tela est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressum ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint; (non raró enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituoso liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio convaluêre morbo in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, priùs quam consulatur Medicus, repetito

Enematum

Enematum usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671. Nobilissimus Dominus Baro *Annesly*, *Colicâ Biliosâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis Experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua naturâ reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenùs excogitari potuit quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuêre; Anodyno interim mane & serò indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demùm intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitùs expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

Pauper quidem mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicâ Biliosâ* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare, diu, sed frustra erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim ista repeterentur,

tur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primùm erat exhausta Narcoticorum vis,) Ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepêre, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxumè exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majoris adhuc est momenti) validiori istâ caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Diætam, si junior fuerit æger, & calidioris temperamenti refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, *&c.* & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo quàm cerevisiam tenuem mitémque, vel lac cum Aquâ coctum: neque ulteriùs quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandum sanitatem necessaria, pleniorem victum & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive

Mirabilis

Mirabilis, sive aliùs demum cujuscunque quâ sanus maximè delectabatur, usus hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans à liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porrò ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta (*viscera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus cibi *δύσπεπτοι* cane pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *εὔπεπτοι*, eâ tantum sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

Colica Hysterica. Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quàm in Passione Colicâ Iliacâve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas

manas revertitur, nihilo leniùs sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab irâ sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cùm ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμενα. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasêre, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cùm ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (præter morem suum, cùm per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non partiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v.

gr. *Syr. de Althæâ, &c.* quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subitò compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosâ* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia *ἐν παρόδῳ* attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causâ tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hic locum non habent nisi in casu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius *ἀταξίᾳ* atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt, magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licèt *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullúsque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen ap-

portat)

portat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumerò evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obsistat, ut, quamlibet sæpissimè repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi sectâ priùs ægræ venâ, aut alvo subductâ; quod in fœminis temperamenti magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomiâ, vel Catharsi, fortè etiam utrâque, *Anodyno* via aperienda est. Celebratâ enim harum utravis, *Narcoticum*, quod priùs summâ licèt dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit cui destinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebriùs parciúsve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantùm respicit; cùm non hìc loci illam, quâ morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cùm verò hic morbus tam in Hypochondriacis quàm Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur, par est ratio) sæpissimè in *Ictero* desinere soleat, atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quòd in hac Icteri specie curandâ Cathartica omnia, vel omnino omittenda, vel si adhibenda fuerint, *Rhabarbaro* solùm, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, nè à Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cùm Icterus huic occasioni originem debens, sensim sponte suâ facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem Icterus longas mo-

ras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, ℞ *Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M.* 1. *coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad* ℔ ij. *Colaturâ disselve syrup. de quinque Radicibus* ℥ ij. *Misc. f. Apozema, capiat* ℔ ß. calidè mane & serò usque dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colicâ neutiquam prægressâ, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Chelagcga, i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ℞ *Electuar. è succo rosar.* ʒ ij. *Rhabarb. subtiliss. pulv.* ʒ ß. *Cremor. tartari,* ℈ j. *cum s. q. syr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas*, quales sunt istæ *Tunbrigenses*, adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis.*

SECTIO

SECTIO QUINTA

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673, *atque integrorum* 1674, 1675.

CIRCA initium mensis *Julii* 1673 alia quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò necdum ita ad eam unicè dispositâ ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species quæ Anno 1670 primùm cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes. 1673.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tùm currente, post acerrimum gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperatò tempestate calidiori quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenteriæ & paulò ante, & circiter Festum *Nativitatis Domini* hîc illîc spargebantur: Hæ autem extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox

enim morbus hicce (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

1674. Præmaturè admodum sequente Anno, mense sc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant isti qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amussim servabant, atque isti qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis indies magisque grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introduxêre isti persimilem. Cùm enim (quod priùs est notatum,) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duas pustulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores insuper sensim & majores donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent & benignæ, jam receptâ pristinâ feritate, & pessimis symptomatis stipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum species Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm solitis calidior multò esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidiore imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

1675. *Febris* hæc quæ per annum perseverârat omnem, initium *Julii* 75. longè latéque depopulata est; sed *Autumno* jam appropinquante in viscera cœpit converti, nunc *Dysenteriæ* symptomatis, nunc *Diarrhœæ* se prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat stupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium*

Autumnale

Autumnale penitùs disparebant, vix unum alterúmve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cùm proclivior esset Febris hæc materiam morbificam in viscera deponere, quæ Dysenteriam quandoque, sæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occasione Ventris Tormina eam edidisse stragem vulgò putabantur quæ Febri huic reverà fuerat imputanda; licèt nemo qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, nescius sit quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dysenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *symptomatis* magis quàm *morbis* Essentialibus ac *Primariis* haberi debuisse.

Hunc Febris ista cursum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eò usque tepida atque ad instar æstatis placida fuerat tempestas, derepentè in frigidam humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tussis* increbuêre magis quàm alio u-lo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tussibus hisce supervenire solebat *Febris* hujus Constitutionis *Stationaria*, quæ ansâ hinc arreptâ & magis grassabatur, & quædam etiam symptomata variabat. Cùm enim paulò antè, insultus; ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris esset, quæ *Julio* 1673 ingressa sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tusses* usque ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepentè minuebantur. Febris autem eadem planè mansit atque erat antequàm Catarrhi se ostenderent; licèt nec ita prorsus Epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde spargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præ-

 cedentis;

cedentis; ſed cùm jam ſecundum fermè annum explevissent, non ita atrocia erant ſymptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certò ſcio illam perquam *Anomalam* atque irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejuſdem omninò indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP. II.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆC perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant majorem & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quàm ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* inſequente, ſymptomata Pleuritica Febri ſuperveniebant, & ſanguis è venis extractus (ſaltem pro primâ & ſecundâ vice) *Pleuriticorum* referebat ſanguinem; at morbo jam provectiori ceſſabant ea ſigna Inflammationis intenſioris.

Præter ſymptomata Febribus *univerſis* communia, *hanc* Febrem iſta ſequebantur: Ut plurimùm afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, ac mitiori aliquanto quàm Rheumatiſmo laborantes. Primis diebus calor & Frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudatiunculas erat propenſior. Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec à colore naturali multum recedens, niſi quod magis alberet, neque ſitis multùm urgebat: Quòd ſi excalefieret æger

ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubfuſcâ, ſitis etiam intendebatur; Urináque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum.*

Inter hujuſce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in Aphoniâ deſineret abſolutiſſimâ.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo* vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat; quo ſolent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, ſtertebat etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximé. In utriſque verò ſi ingererentur Calidiora remedia & ſolicitarentur ſudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis ſymptomatis anſam præbebat.

Ubi

Ubi verò ſymptoma hoc nec ſponte ſuâ acceſſit, nec medicamentorm vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut ſupra innuimus, Febris hæc per Dyſenteriam ſibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum poſterior præcipuè ſæpe excurrebat, ſtupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti obſervatione aſſequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris ſymptoma.

Curatio. Curationem hujus Febris quòd attinet; ſub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab iſtis longè diverſis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eò quòd Catharticis minùs pareret, quibus feliciſſimè Febres omnes Conſtitutionis prægreſſæ deviceram, ſtatim didici. Febrem hanc eſſe alterius planè familiæ, & diutiùs quàm ſolebam aliàs, in ejus ſpecie inveſtigandâ hærebam, & ex conſequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis ſcopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Expidemicum ſibi σύγχρονον, cujus perſpecto genio de hujus naturâ veriſimile aliquod conjectare poſſem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum iſtarum quæ anno 1670 invaſerant, reliquias omnino referrent, jamque & mitiſſimæ eſſent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum & ab alias ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædentia* quàm diligenter maximè potui ſemper intento, viam pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſióque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem

lorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetitâ adhuc venæ-ſectione levabatur æger, niſi forte morbus in Pleuritidem veram tranſiret; quod non-nunquam accidebat poſt regimen juſto calidius, præſertim primo *Vere* quo invadebat, ſc. Anno 1664; quo tempore à ſolis acceſſu occaſionem nactus (cum etiam nondum adoleſceret morbus & principio magis ſpirituoſo inniteretur quàm poſtea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientiâ & exemplo à repetitâ Phlebotomiâ deterrerer, licèt luce clarius eſſet Febrem hanc, præcipuè ſub primum ingreſſum, haud parum inflammatoriam fuiſſe, nihil jam reſtabat quo ejus calor reſtingui poſſet præter *Enemata* ſæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem apertè prodentes, illud *ſtuporis* Phænomenon, Febri huic quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuò repetenda eſſe Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-ſectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, ſubſtituebantur illa, atque ejus penſabant defectum, ſanguinis fervorem placidè ac ſenſim contemperantia, & cauſam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplaſtra *Epiſpaſtica* ſatis ampla cervici poſteriori applicita in hac Febre potiùs ex uſu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epiſpaſtica parti cui imponuntur ſolent imprimere, materia, quæ ſecus in caput aſcenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi ſanguinis ſcopum facienti, tandem morbus quaſi naturaliter ſponteque ſuâ cedebat; quantumlibet ſæviret ſi methodo ab hac diversâ eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus ſatis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque curſum inſtitui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliiſque circumſtantiis convenire mihi viſa eſt, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Empla-

ſtrum

ſtrum Epiſpaſticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clyſterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem ſedari poſſet tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ ſcilicet ſecundâ tertiâve poſt meridiem. Repetabatur Enema illud ſingulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo ceſſandum eſſe duxi, imò & maturiùs, ſi nempe Febris diem quartum & decimum exceſſiſſet, jamque inveteraſceret; quo in caſu licèt ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen poſt elapſos hos dies ſupervacanea eſſe comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægreſſam jam retusâ, atque ægro ἔξω βέλυς conſtituto, & à ſymptomatis violentioribus quæ ab eo pendebant, ſecuro, nihil prius erat, quàm ut morbum ſuo uti Genio, & quaſi ſenſim deflagrare, ac ſuis viribus ruere ſineremus. Quod mihi ſemper ceſſit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cereviſiam verò tenuem ad arbitrium conceſſi.

Reſtat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ aſtipulante ægris optimè ſolebat vertere, in deſcribendo hujuſce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abſtineret, ſaltem ad horas aliquot; vel ſi id vetaret major ejus debilitas, veſtes ſaltem indueret, & ſupra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam ſimul ſanguinis Diatheſin contemplarer, ſubiit mihi in mentem ægrum à corporis poſiturâ nonnihil emolumenti capere poſſe, ſi nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augeſceret calor (quod omnino fieri neceſſe eſt ſi in lecto ſe jugiter contineat) neque ſanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindéque ſpiritus animales calefiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantum-

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus quæ inflammationis intenſioris ſunt participes, ut non ſemper lecto incarcerentur, animadvertendum eſt tamen, eoſdem, ſi diutiùs quàm par erat pro unâ vice à lecto abfuerint, declinante præſertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatiſmo* deſinere poſſint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam ſuperficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ ſi cui contingant, lecto addicendus eſt, quo apertis cutis ſpiraculis commodè difflari poſſint iſtiuſmodi particulæ quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, ſudore non provocato: Hujuſmodi autem accidentia oppidò rara ſunt, nec niſi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior eſt, longè tutiùs ægro permittes ut in lecto aſſiduè decumbat, quàm vel initio, vel in ſtatu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, ſi æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atq; incenditur.

Hîc ſi quis objecerit, dictam Methodum, licèt ad ſanguinis impetum à Capite amoliendum reficiendumque ægrum, ſatis commodam, minùs tamen expedire, eò quòd evacuationi per ſudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Reſpondeo, nihil agere contrà-ſentientem, niſi priùs argumentis confecerit, hujuſmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile eſt. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, & quæ per Catharſin ſit exterminanda, *&c.* Quinimò eſt cur arbitremur, dari quaſdam Febrium ſpecies, quas Natura methodo ſibi peculiari, ſine viſibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo ſc. in ſanguinis maſſam eique aſſimilando materiam illam morbificam quæ cum eodem minùs quadrabat. Quâ ego nixus ratione, ſæpenumerò tam in hac Febrium ſpecie, quàm aliis, modò Intermittentes non eſſent, mox à primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, eaſdem in ordinem redegi, imperatâ tantùm Cereviſiæ tenuiſſimæ, quoties ac quantum deſiderarent

derarent

derarent Potu, esuque tam jusculorum quàm aliorum, cujuscunque generis sint, ægris interdicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aurâ liberiore, nullâque prorsus evacuatione vel semel institutâ. Sanè omnimodâ solùm hujusmodi per biduum triduumve abstinentiâ liberos meos, ac amicitiâ mihi conjunctissimos curavi: Verùm hoc remedio non nisi in junioribus ac temperamento sanguineo præditis est utendum.

Quòd si demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt & à præviâ Digestione fluunt, non verò istos qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potiùs tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas Febrium species, licèt non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Febrium species ejus esse indolis, ut in παρακμῇ sudorem hunc Criticum sibi postulent: Tales sunt particulares Intermittentium Paroxysmi; magna item & frequentissima Naturæ Febris ab illâ pendens Constitutione quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hìc evacuationes locum habere debent, nisi quatenùs morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato succumbat. Quin & Febris Pestilentialis causa, cùm tenuissima sit & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus difflari potest, suffragante ubique experientiâ.

Istis autem in Febribus in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando

cando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ solâ methodo restituere, cùm, ut docet Divinus senex, Τῆς φύσεως ἀντιπρατέσης κενεὰ πάντα: Atque illud quidem usu venire autumno in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eosdem importuniùs solicitamus, sæpenumerò nullâ cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput sursum latâ; Attamen neque in hac Febre, neque in aliâ qualibet vel ex eis quæ sudore Critico solvi non solent, si fortè hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ Concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, quî certò scire possumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis fortè in Thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo vero cunque modo hæc se res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calorem eum secum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ possit sufficere, neque eo intensiorem à regimine fervido forinsecùs accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ-sectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm felicissimè succedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis lacesseretur, non solùm Anomala malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum habuisse; Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insanâ loquacitate se prodebat, quàm *stupore* Coma æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, (licèt nonnunquam sponte suâ ortum illud viderim,) à nimiâ tamen Curatricum diligentiâ in provocandis sudoribus malè positâ, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris specie sudo-

ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quòd per ultimos annos hujuſmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos qui ex ephebis vix exceſſerant ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-ſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam & pedibus, Emplaſtris Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, *&c.* in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus quas deinceps tractavi univerſis; quod quidem ſi & ſymptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, nos in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumerò committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parciùs humano Generi ea proſpexiſſet, quàm poſtulat ſpeciei Conſervatio: cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eoſdem fugandos, *vel* iis ſæculis quibus Medendi Ars maximè caput extulit,

tulit, & à quampluribus exculta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ-ſectionem dico, & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Anteà diximus Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem uſque *Triceſimum* differri ſolere, (in *ſtupore* ſcilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapſis, incongruum aliquod atque abſurdum ſive cibi, ſive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impenſe vitiato. Hoc in caſu, quandoquidem jam exhauſtæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam conceſſi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Menſe Septembri 1674. filium novennem Librarii cujuſdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum ſymptomate jam ſæpe memorato laborantem, tractabam: Extracto è brachio ſanguine, & Clyſteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importuniſſimæ Matri obſtabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat quàm ego cum ſalute filii ſtare poſſe arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs deſtinabatur, quàm filio reſtituendo, trigeſimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam abſurda miſerè diſcupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuiſſet; atque ita tandem prorſus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis ſymptomatis frequentiùs ſuperveniebat, quandoque tamen, at rariùs *Phreneſis* abſque ſtupore nonnullos invadebat, in quà æger inſomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliáque patiebatur ſymptomata iis ſimilia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phreneſin actos infeſtabant. Inducias non tulit ſymptoma hoc, ut ſolebat

Affectus Comatosus jam memoratus donec fieret digegio, ægrum verò intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hîc mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quam post Venæ-sectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe Experientiâ mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant, quandoque & *Diarrhæa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obstante, cùm morbi causa in sanguinis massâ clauderetur, Venæ-sectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam pòst Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones sanguineæ ac mucosæ: Licèt protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum, vires essent, maximè verò à Dejectionum frequentiâ quæ nocte prægressâ multùm fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte Dejectiones stercorosæ conspiciebantur. Mane & vesperì sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convaluit.

Diarrhæam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc ista facessebat negotii: cúmque ea neque ægro prodesset, neque etiam officeret, quantùm mihi observare licuit (sive adesset stupor, sive etiam abesset) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos staret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur:

retur : quo in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur, atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi hujus decurſum : ingens enim illa propenſio quâ hâc Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convaleſcentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec niſi poſt longas magnaſque evacuationes tandem demiſerant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem quàm à ſanguine ob morbum contumaciorem eo uſque depauperato debilitatoque ut ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur ; ita affectis author ſemper fui, ut ſingulis auroris noctibuſque cochlearia quinque vel ſex Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægris vires creſcebant jugiter, & evaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis continuâ, quam ob inſignem ſtuporem eam ferè ſemper comitantem, lubet *Comatoſam* appellare.

CAP. III.

Morbilli Anni 1674.

ORiente anno, menſe ſc. *Januario* 167$\frac{3}{4}$ ingreſſa eſt *Morbillorum* ſpecies quædam ab eâ diverſa quæ eodem menſe Anno 16$\frac{7}{0}$ invaſerat ; neque tamen minùs Epidemicè ſæviebant hi atque iſti, ſed non perinde erant regulares, neque ita conſtanter Typum obſervabant : Nunc enim citiùs, nunc ſeriùs erumpebant ;

cùm in alia ſpecie, eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm iſti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hâc in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſimè, eas cuticulæ deſquammationes ad inſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ ſpecie haud minùs certò conſpiciebantur, quàm poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyſpnœa*, quæ Morbillis abiturientibus ſolebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata ſymptomata, in præcipuis tamen ſatis iis competebat Hiſtoria quam de morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670 Epidemicos deſcriberem, quæ idcirco impræſentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores iſti, ad Vernum uſque Æquinoctium invaleſcebant, à quo tempore decreſcentes, appetente Solſtitio æſtivo, aut non diu poſt, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illâ differat quam in Morbillorum hiſtoriâ jam fusè tradidi, exinde petenda eſt. Unicam tantùm hîc, pro meo more, inſtantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatiſſima, atque in exemplum nata, Comitiſſa *Sarisburienſis* me accerſivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternoſve ante eruptionem, ut ſanguis, pro ſuo genio, particulas facile ſeparabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel ſtragulis, vel igni quibus ſani aſſueverant, quidquam adjici patiebar; ab eſu carnium arcebam, juſcula Avenacea, Hordeacea, ac ſubinde pomum coctum concedens, cereviſiam tenuem inſuper, vel lac cum aquæ triplo co-

ctum

ctum pro potu. Urgenteque pro more Tuſſi, Ptiſanam Pectoralem ſæpe aſſumendam præſcripſi. His peractis omninò convaluere, brevi illo ſpatio quod hic morbus ſolet percurrere; neque vel per ejus decurſum, vel eodem fatiſcente, ſymptomate quovis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis menſibus quibus hæc morbillorum ſpecies ſe prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbilloſa* hic illic ſparſa, in quâ ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præſertim poſteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo ſaltem diſterminabantur, quòd non univerſum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licèt ejuſdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-ſectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utriſque irritata; at Methodo quæ Morbillis ſuperiùs dicata eſt, lubens conceſſit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ An. 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incurſantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxère, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè graſſabantur initio Anni 1674, Variolarum ſpeciem introducebant tam earum ſimilem, ut eædem iſtæ revixiſſe omnino viderentur, non aliæ ſubnaſci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum ſpecie poſt elapſos priores annos duos, puſtulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conſpicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus eſſet; jam priſtinâ ferociâ, & infauſto malorum ſymptomatum ag-

mine ſtipatus denuò revertebatur. Etenim puſtulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem iſtæ pervenerint; immaturæ enim fuſcæ tantùm erant colore. Puſtulæ quinetiam perpuſillæ erant ſi numeroſæ, (Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rariſſimè.) Verbo dicam, iſtas quas anno 1670. deſcripſimus ſatis referebant; licèt non in omnibus cum iis quadrarent, diſtarent autem pauculis quibuſdam, quæ quidem majorem ſub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas eſſe magis craſſæ & inconcoctilis oſtendebant: Maturæ enim pejus olebant, ita ut eiſdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum abſolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla ſpecies alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim eſt perdignum, quòd quantò mitior eſt morbi ſpecies, tantò citiùs puſtulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in ſpecie iſtâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingreſſa eſt, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ diſcrimen, quo ſemel elapſo, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè ſequenti ſpecie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo ſeptimo* maximè periclitabatur, quos ſi æger ſuperaverit, ſalvus omnino erat, nec quenquam poſt hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenùs obſervavi. At verò in hâc ſpecie Confluentium, æger etiam poſt diem *Viceſimum* contrucidabatur; nonnunquam & ſi convaleſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantùm tibiæ intumeſcebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibuſque familiare eſt,) ſed brachia inſuper, humeri, crura, parteſque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud raro ſuppurabantur, & in ſinus ingentes & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo

etiam

etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se Epidemicus promoveret per tres hasce Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aëris diathesi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm se ostendebant, ad παρακμὴν suam usque progrederentur, tamen ad instar recidivæ alicujus morbi à materia pristinâ denuò fermentescente, aër rursùs ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit; qui quidem morbus redintegratus sumptisque de novo viribus, reviviscere planè & quasi rejuvenescere videbatur. Tanto autem magis anomolæ hæ erant, tantóque magis intensam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, istâ crassior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis elucescat, existimandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aëre supponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diversum in alio non ita multùm distante; hoc enim si fieret (fit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem difflare valeret; vero autem similius mihi videtur hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aërem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbus variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectiùs solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Vario-

las, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiorem naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabas, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm species alia quælibet quam mihi hactenus videre contigit; &, si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

Curatio. Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimiâ inflammatione pendent, statim produci, Febrim sc. Phrenesin, maculas Purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu multumque apud me satis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem & faciei manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiæ secretionem indigere; Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, à carne pustulis obsessâ retrò agendis, sartus tectus conservetur; *Pustularum* verò, ut blando partium

externarum

externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, sive methodo jam à me laudatâ, sive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhùc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque atque faciei intumescentiam facerent; desiderari sc. aliquid, quod Putrefactioni magis intensæ, quam in his Variolis præ cæteris quibusque observaram, vincendæ par esset. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem existimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, satisfacere posse. Quamobrem Ægro sibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere solent, jam desinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto sextove* dictum *spiritum*, cerevisiæ tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Hic spiritus, ceu morbo reverâ specificus, symptomata omnia ad miraculum ferè compescebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumescebat: Variolarum interstitia, ad colorem magis rubrum, & Rosæ Damascenæ æmulum magis accedebant: Pustulæ quoque minutissimæ grandescebant, saltem quantum ea species pateretur: Pustulæ etiam quæ aliter nigræ comparuissent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo saturato ubique tincta conspiciebatur: Celeriùs maturescebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadver-

madverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Diſtillatæ cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingeſſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia hujus Medicamenti commoda recenſui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenùs potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo decimòve ferè ab eo ſiſtatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot ſubire ſolent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab iſta fuit; Quandoquidem, quod plus ſemel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur diſcrimine, quòd ſaliva his diebus viſcidior reddita fauces præcludat, cui quidem ſymptomati hoc in caſu Diarrhœâ ſuccurrit, quæ vel ſponte ſuâ deſinet, vel ſaltem, ubi nullum amplius à variolis periculum eſt, Lacte & Aquâ miſtis, & Narcotico aſſumptis facilè compeſcetur.

Ægro interim in lecto jacenti, incluſis quoque brachiis, ſtragula præter ſolita adjici non patiebar; conceſſi etiam, ut ab hac in illam lecti partem ſe pro arbitrio transferret, ad ſudores arcendos, in quos procliviſſimus erat, hoc non obſtante remedio. Juſculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, ſi vel langueret æger, vel ægrotaret ſtomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulſi. Hauſtum verò Paregoricum jam à quinto ſextove die ſingulis veſperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus) præſcripſi; *Laudani Liquidi* ſc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralyſ.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto ſurgere permiſi; viceſimo primo ſanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conſpiciebatur, quàm ſolebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatiſque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimiâ Compotatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm aliàs vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ distingui possent. Remedii hujus δραστικωτάτε confisus viribus, venam nullam secui, licèt tempus quo accersebar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cùm à nimiâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocyùs accersendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis calore & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu imprægnatam uberius adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius est coercita. Salivatione satis copiosâ, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum facessissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat donec evanescerent pustulæ; posteaque extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum

dum ſextum menſem attigerat. Puſtulæ utriſque perpuſillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Eryſipelatis modum prodibant, generiſque nigri dicti. *Vitrioli ſpirituum* utriſque in potu omni inſtillandum curavi, quem non obſtante ætate, Junioris præſertim, tenellulâ, ne hilum averſabantur; quin & nullo ſymptomate graviori affecti convaluêre illico. Amiciſſimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utroſque mecum inviſens, ætate majorem jam convaleſcentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum eſt autem, quòd, ſicuti Variolæ hujus Conſtitutionis quæ non confluebant, ſatis erant benignæ, ita neque remedio jam præſcripto opus habebant; ſatis verò erat iſtâ eas Methodo tractare quam generi *Diſtincto* jam ſuprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licèt non nemo fortaſſe parvi penderit pro ſæculi genio, ſcio tamen ego haud parvo mihi labore, curâ atque induſtriâ, per multos annos continuos ea ſteriſſe; neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi, vel pretio exiſtimationis propriæ, quam ſatis intelligo à ſubjecti novitate(gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* veſtigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (niſi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non inſtitutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, ſi quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ ſunt iſtæ Febres quæ ab iis pendent Conſtitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ ſunt; Etenim ſi in prioribus illis mundi ſæculis Variolæ nuſquam gentium comparuerint, ſequitur neque iſtiuſmodi Febres uſpiam locorum extitiſſe unquam. Vero autem ſimillimum eſt, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuiſſe repertas: ſi enim per antiquiora

quiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluiſſet, ſagaciſſimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuiſſet; qui cùm morborum Hiſtorias & clariùs intellexerit, & deſcripſerit accuratiùs quàm Poſt-natorum quiſpiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro variâ ſc. ejuſdem ætate ac duratione: quodque, ſicuti alii morbi jam olim exſtitêre, qui vel jam cediderunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujuſmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm intercident, novis cedentes ſpeciebus; de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc ſe ita res habere poteſt, quicquid de eâ videatur nobis βραχυβίοις, qui herì tantùm nati ſumus, cras fortè interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquiſſimi, congeſſerunt rationes, ævi multò productioris, ſi cum Antiquiſſima mundi Epochâ eæ conferantur.

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ Anni 1675, *cum Pleuritide & Peripneumoniâ ſupervenientibus.*

CUM tempeſtas placida ac tepens, immò verò æſtatis ſimillima, præter ſolitum ad poſtremos uſque *Octobris* dies perſeveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multum diverſa, frigida ſcilicet atque humida ſubitò ingruens, *Tuſſes* ubique numeroſiores graſſabantur quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes, cujuſcunque is fuerit

ſive

five ætatis, five temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant spectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos effecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapsum, in producendâ Febre Epidemicâ suprà descriptâ omnes nervos intenderet, cùmque jam nullus existeret morbus alius Epidemicus cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodam Tussis Constitutionis opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occasionem ex Tussi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimanâ illâ quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tàm improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti priùs semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm stimulante Tussi in Pleuram ac Pulmones uberiùs deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infrà dicendis liquebit. Addo, quòd

cùm

cùm Pleuritis, quoties eſt morbus primarius, eo plerumque anni tempore ſoleat invadere quod inter Ver atque Æſtatem ambigens, utriuſque quaſi fibula eſt; hic morbus alieno prorſùs ſydere natus, pro ſymptomate tantùm Febris, quæ iſti anno propria fuit, ducendus eſt, atque accidentalis Tuſſis ſobole.

Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tuſſibus, (tum etiam iſtis quæ aliis annis contingunt, modò ab iiſdem cauſis naſcantur) deberi monuit experientia; animadvertendum eſt, effluvia iſta, quæ à ſanguinis maſsâ per inſenſilem tranſpirationem ablegari ſolent, à frigore cutis ſpiracula ſubitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tuſſim mox excitant. Cúmque hoc pacto detineantur calidæ iſtæ & recrementitiæ ſanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in ſanguinis maſsâ facilè accenditur; ubi ſcilicet vel tanta eſt halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud ſufficiant, vel calore adventitio ſive Remediorum, ſive Regiminis juſto calidiorum quaſi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus ſatis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiſcunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funeſtat, atque per id temporis dominatur. Nova hæc Febris ſtatim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejuſdem ubique genio obſequens, licèt ſymptomata quædam adhuc retineat, à Tuſſi, quam habuit parentem, perdentia; Ac proinde ſatis conſtat in Tuſſi qualibet ex hac προφάσει natâ, non tantùm ipſi morbo, ſed & Febri, quæ Tuſſi huic paratiſſima accedit, occurrendum eſſe. *Curatio.*

Hác innixus baſi, iis qui meam implorabant opem hoc modo ſuccurrere conabar. Si Tuſſis nondum Febrim, atque alia ſymptomata, quæ ut plurimum ſe adjungere ſolere diximus, accerſiverat, ſatis eſſe arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcere; hortabar item ut exercitii uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptiſanam Pectoralem refrigerantem ſubinde hauriens. Sufficiebant nimirum

mirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata quæ illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentiâ à carnibus, & liquoribus spirituosis, tum etiam refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, viâ sibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus difflabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodynis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, si quis liquoribus spirituosis calidisque medicamentis idem moliretur, cùm utroque modo inviscatâ, atque induratâ Tussis materiâ, halitus isti, qui à sanguine placidè ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massâ præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sæpenumerò non paucis è vulgo inconsultoribus pessimè cessit, qui, cùm spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectu Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque insanâ hâc sapientiâ morbum suâ naturâ levissimum & facilè sanabilem, in periculosum ac sæpe lethalem transformabant: Nec minùs hallucinabantur (licèt magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud rarò præ cæteris quibuscunque præsidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus, quo sc. supra descripsimus modo, sed etiam nonnunquam suâ sponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat caloris ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, noctu

maximè

maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Constitutionis* plerumque sequebantur ;) quibus sæpe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & pessimis ejus symptomatis rectissimè, (quantum accuratè factâ observatione mihi constitit) occurrebatur venæ-sectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato ; Clystere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstineret à carnibus, nunc Cerevisiam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Ptisanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem sorberet. Elapso jam biduo triduove, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundò detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tam in hâc quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retusâ acie, non diu & continuò repetenda esse, maximè in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis ; cùm talium sanguis atque humores εὐμετάβλητοι sint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam ultra solitam periodum ægros discrucient.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerat, sensim excuteret, symptomata universa placidè solebant evanescere ; cùm qui morbum ferociùs atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomiâ sæpius repetitâ quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæ-sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad Curationem sufficiat, (modò non obstiterint

medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel vel ut plurimum bis venam secasse, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpiùs educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo quidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæsectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifestarum aëris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominùs eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ-sectio possit concedi ut huic symptomati, si multùm sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis ut à repetitâ Venæ-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pluritide quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ-sectionem respuat, neque juvebit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre stabit cadétve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet an-

ni

ni *Constitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Francisci Windham* Equitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas atque Emulsiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem propinavi; suasi ut lecto absisteret quotidiè ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies restitutus est, & celebratâ Catharsi omnino convaluit.

Notandum autem est, quòd tametsi symptomata hæc quæ tussi supervenire solerent, ea propè essent, quæ hanc hyemem funestabant; attamen tussis ipsa sine illis sola invadens, eâ tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ-sectionem, neque Clysteres sibi vendicabat, modò febris à regimine, vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cùm satis erat ad eam compescendam ægro liberioris aëris foras usum concedere, & carnis esum, ut & vinum ac id genus liquores spirituosos qui Febri ansam præbeant, omnino interdicere. Porrò *Tabellas* sequentes sæpiusculè devorandas imperavi; quæ quidem ad tusses à frigore susceptas coercendas omnibus aliis quæ mihi adhuc innotescunt, longè præcellunt. ℞ *Sacchar. Cand.* ℔ij ß. *Coq. s. q. aq. communis usque dum adhærescat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. sem. anisi, & sem. Angelic. an.* ℥ ß. *pulv. Irid. & flor. Sulphur. an.* ʒij. *ol. chym. sem. anisi* ℈ij. *f. s. a. tabellæ, quas secum continuò portet, ac earum unam frequenter assumat.*

At priusquam his, quæ de Morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum

dum mihi est; quòd nempe non satis cum *malignitate* istâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum qui receptam à viris Doctissimis, sive hujus seculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodat manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ sentio in medium proferre, quò hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipse enim cum eruditissimo *Scaligero,*

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quid mordicùs hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minúsve adversantibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subitò alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ità ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissione, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilentiales, tum quòd admodum fuerint subtiles, tum etiam quòd sanguinis partibus maximè spirituosis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem

ſunt evectæ, atque etiam humoribus magis craſſis incorporantur, minera illa maligna non tantùm ſudoribus difflari non poteſt, ſed ſæpenumerò etiam augetur, quibus iſti ſollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis uſu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac ſpirituoſæ, tantò magis intenditur ea quam habent aſſimilandi facultas; quantóque etiam magis excalefiunt humores iſti in quos agunt, tantò libentiùs in aſſimilantium caſtra migrant, earundem impreſſionibus cedentes. Cùm ex adverſo ratio dictare videatur, medicamenta illa quæ contrariæ ſunt naturæ non tantùm particularum calidarum atque acrium vim inhibere, ſed etiam humores condenſare obfirmareque, quo ſpirituum morbificorum fortiùs ſuſtineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magiſtrâ edoctus ſum & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum puſtulas nigras, eò promptiùs ſumpſiſſe incrementum, quò magis calefieret æger, eaſdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.

Jam ſi quis me roget, quî fiat ut, cùm *malignitas* in ejuſmodi particulis calidis ac ſpirituoſis conſiſtat, haud raró ita parca Febris ſigna conſpiciantur, etiam in morbis ſummè malignis; reſponderem percontanti, Primò in præcipuâ illâ, & maximè inſigni malignitatis, inſtantia, ipsâ *Peſte*, abunde conſtat particulas νοσηρὰς ita ſupra modum ſubtiles eſſe atque aculeatas, (præſertim ubi primùm incipit graſſari) aut auræ ad inſtar ſanguinem pervadant, ac ſyderatis quaſi ejus ſpiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger ſine Febre perit.

At verò in minori iſto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, ſymptomata Febrilia ita parum conſpicua redduntur, nonnunquam a confuſione in ſanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio concluſis; unde naturâ quaſi oppreſſa, non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exerere quæ morbo competunt, at anomala ſunt

φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus everſam dirutamque; quo in caſu deprimitur ſæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora ſe oſtendunt Febris indicia quàm pro morbi genio, ob metaſtaſin mineræ malignæ vel in Genus Nervoſum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra ſanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem poſſum quænam alia Medendi Methodus *malignitate* qualicunque adhibenda ſit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut ſive Epidemicus de eorum numero ſit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejuſdem ritè diſpoſitæ eliminationem per ſudores ſibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam ſibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præſidio viam ſibi aperiendam præſtolantur; in ſingulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipſo morbo ſtabit cadétque, pari uſa fortunâ, & pari etiam paſſu recedens; atque ex conſequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes iſtæ ſibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque iſti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejuſdem eſt indolis, medebitur Diaphoreſis, quæ concoctionem ſubſequitur ceu ejus effectum *Variolarum malignitati* ſubveniet tempeſtiva Abſceſſulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis ac methodo illâ optimè ſuperatur, quibus libentiſſimè cedunt peculiares iſti morbi ad quos illa ſpectat, ſive hâc methodo procedendum fuerit, ſive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAP.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

ATque ita demùm animadvertimus, spatium illud annorum, quo finiuntur prægressæ observationes, genera *Constitutionum* omnino *Quinque* peperisse; Quinque nimirum peculiares aëris Diatheses, totidem *Epidemicorum* species peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infestabat quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidâque hactenus assequi potuero) in quâ Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo suo tempore ad exitum disponeret, vel per justam διαφόρησιν, vel διαπνοὴν paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facilè adducor ut credam, præcipuam hanc esse atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materiâ morbificâ eâdemque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; cùm credibile sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sæpiùs grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentiâ in sæculis jam elapsis tot & tanta scripserunt; quicquid demum in causa fuerit quòd ita raræ comparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ pòst invasere; se ducem præbebat ac πρόδρομον. *Febri* autem isti *Primariæ*, de quâ suprà, adaptantur, ni fallor, illustria illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa est regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam:

Neque enim ſatis video, quî poſſint accommodari dicti Aphoriſmi ſubſequentibus iſtis Febrium ſpeciebus, quæ diverſam longè habent indolem, & raro ejuſmodi Methodo aliquâ ſolvi ſolent, quâ nos adjuti, ſi ad eam accedamus ſcilicet, eamque perficiamus, morbos hoſce ſubjugare poſſimus. Ut ut verò hæc ſe res habeat, notatu dignum eſſe autumo, quòd cùm Febris hæc, quæ ab illâ *Conſtitutione* pendebat qua Intermittentes cæteris prædominabantur, (ſi vel diutiùs perſiſteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhauſtus) ſubinde in Intermittentium caſtra de facili tranſiret; iſtæ Febres, quæ ſequentes funeſtabant annos, etiamſi diutiſſimè cruciarent, rariſſimè tamen Inttermittentes fierent: indicio ſatis manifeſto eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* iſtas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam ſi quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* ſpeciem ex notis in Febrium deſcriptionibus à me traditis queat expiſcari, cùm plerumque ſingulæ iis implicentur ſymptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujuſmodi ſunt calor, ſitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego reſponderem, difficile id quidem eſſe, at non planè impoſſibile, modò quis ſerio atque ad amuſſim exegerit circumſtantias eas omnes quas in Hiſtoria præcedenti indigitavimus; maximè ſi in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen inſtituat. Ponamus enim Medicum à Febre Continuà laborantem accerſiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex obſervatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè reſciſcat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè graſſantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis eſſe debeat Febris iſta, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri poſſit ut Febris iis tantùm ſe prodat ſymptomatis quæ omnibus omnino Febribus ſunt communia, (præſertim ſi in ἀταξίαν & confuſionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorſus aliena eſt) alii tamen Epidemici characteres na-

turæ

turæ atque indoli suæ proprios ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quænam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minime sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, *&c.* Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam, haud obscuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distinctionis notæ quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cùm subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautissimis, & minutissima quæque pensiculatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguentia semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modò illa à statu naturali ac suo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot observationes hæ nostræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vigebant exolescente

Inter-

Intermittentium Autumnalium prædominio, ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris præsignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conspectum se dabat. Neque etiam cieri hîc poterat sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in Phrenesin, aliaque symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febre Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est, (*Inflammatoriarum* autem omnium quæ ab illo tempore invasêre, chorum duxit) nulli sudores sponte suâ prorumpebant, at à sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger suâ sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illico symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriis* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; at plerumque solis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior; sed in neutrâ emolumento fuit ægro, cùm non à præviâ Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quò liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratissimâ Circumstantiarum omnium observatione necessariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossible planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem

quod

quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collocare, modò ne plus satis properemus; quâ quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitialius esse autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel sponte suâ sensim evanuit, vel in eum se Typum redegit, ut jam mihi innotesceret quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari quòd perinde sit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant, cùm Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè quæ hactenùs observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo quo invasêre ab anno 1661. ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui pòst sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejuſmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum ſatis cognitâ hujus aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febris Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs ſæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuſlibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eiſdem adhibendâ, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatiſmus. Febris Eryſipelatoſa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm univerſos hoſce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exoneratâ in partes ſive has ſive illas, pro morbi ratione, materiâ Febrili, ſibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipſam pro morbo primario habendam, reliquoſque

que affectus à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuantur, symptomata esse, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariæ*, de quibus suprà egimus, magis minúsve Epidemicè infestant, quod jam diximus, prout annorum Constitutio in secretâ atque inexplicabili aëris temperie fundata, eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quâ sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui Generali in aere, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente ut exinde tales talésve sanguinis atque humorum dyscrasiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perseveraverit, se in Veris usque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempestas succedat, *Pleuritides*, *Anginæ* similésque morbi alii solent invadere qualiscunque demum fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde atque alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dispescam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo dissideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad alias tamen causas externas, ac Procatarcticas spectat, sæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & crapulam taceamus, quâ matre proseminantur tum istæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago; causa evidens

dens externa Febrium quamplurimarum inde petenda eſt, quòd quis ſcilicet vel præmaturiùs veſtes abjicerit, vel ab exercitio incaleſcens ſe frigori incautiùs expoſuerit; unde Poris ſubitò occluſis, retentíſque iis halitibus quibus aliàs per cutis ſpiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris ſpecies in ſanguine ſuccenditur, prout vel Generalis Conſtitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyſcraſiæ in hanc vel illam Febris ſpeciem potentiùs determinaverint. Et ſanè exiſtimo plures modo jam deſignato, quàm *Peſte, Gladio,* atque *Fame* ſimul omnibus perire: Etenim ſi quis ægrum Medicus de primâ morbi occaſione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum iſtorum numero ſit quos ſuprà tractavimus) audiet quaſi ſemper, vel eum veſtem aliquam temerè depoſuiſſe cui pridem aſſueverat, vel corpus motu excalefactum ſubitò frigori permiſiſſe, atque ex alterutrâ harum προφάσει incidiſſe in morbum. Quam ob cauſam familiares meos ſemper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam veſtium, quibus, aſſuevere, ſibi detrahant, niſi menſe uno ante *Solſtitium Æſtivum*: Nec minori cum ſtudio eoſdem hortor, ut ab exercitio caleſcentes frigus ſedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum eſt, quòd licèt morbi iſti, qui ſub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, ſi non omnes, *Eſſentiales* fuerint morbi, ſæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam inſigniti nomine, iſtis Febribus ſuperveniunt quas *Stationarias* appello, & ſunt nuda earum *ſymptomata*: Quo in caſu non jam illa Methodus adhibenda eſt, quæ iis debetur quoties morbi ſunt Eſſentiales, at iſta potiùs quam ſibi poſtulat Febris cujus nunc ſunt ſymptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda eſt: In genere autem ad Anni Febrim ſerio attendendum eſt, inveſtigandúmque quo illa pacto facillimè expugnari poſſit, Venæ-ſectione, an ſudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc ſi ſuſque deque habeatur, cum ingenti ægrorum diſcrimine perſæpe

ſæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipſos Affectus, quos ego Eſſentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ ſymptomata tantùm eſſe; reſpondeo, ſymptomata ea fortè eſſe reſpectu Febris ad quam propriè ſpectant, at ſymptomata ſunt ſaltem Febrium, quæ illa ſemper ac neceſſariò producunt. V. g. in *Pleuritide* Eſſentiali Febris ejus eſt indolis, ut ſemper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Eſſentiali ejus indolis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantùm, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus, multùm conferet nobiſcum perpendiſſe, quòd qualia ſint ſymptomata quæ invaſionem Febris hujus alteriúſve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejuſmodi Febris Accidentia ſunt tantùm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem graſſanti, anno 1675. ſuperveniebat. Quotquot enim hâc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiſſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ pòſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo eſſentiales Intercurrentes

res plerique, non tamen omnes, ſolent infeſtare, haud rarò ſubinnuit ad quam claſſem hujuſmodi Affectus referendi ſint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin, is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim nôrit diſtinguere; licèt Differentiarum characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſsè ſubtiles ac delicatæ, ut eaſdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies, (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinent, ſedulò penſitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandóque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, experientiâ jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentiſſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nôrit; Venæ-ſectione v. gr. Sudoribus, Catharſi, aut ſi qua eſt alia magis appoſita.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

S*Carlatina Febris*, licèt nullo non tempore poſſit incidere, ut plurimum tamen exeunte æſtivo ſe prodit, quo quidem integras Familias, Infantes verò præ cæteris infeſtat. Rigent, horrentque ſub initio, ut in aliis Febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: poſtea cutis univerſa maculis parvis rubris interſtinguitur, crebrioribus certè & multo

latioribus

latioribus, magiſque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac ſunt illæ quæ *Morbillos* conſtituunt. Ad duos tréſve dies perſiſtunt hæ maculæ, quibus demum evaneſcentibus, decedentéque ſubjectâ cuticulâ, reſtant furfuraceæ quædam ſquammulæ ad inſtar farinæ corpori inſperſæ, quæ ad ſecundam aut tertiam vicem ſe promunt, condúntque viciſſim.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris ſanguinis effervеſcentia à prægreſſæ Æſtatis calore: aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior quò minus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materiæ peccanti, quæ ſatis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tunc hinc & à Venæ-ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulſione particulas ſanguini infeſtas cum eodem intimiùs permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſiùs fortè exagitabitur ſanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ ſeparatione in qua jam totus eſt; (Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite poſſit accendi?) ſatis habeo ut æger à carnibus in ſolidum abſtineat, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, tum ut neque uſquam foràs prodeat, neque ſe perpetim lecto affigit. Cute jam penitùs deſquammatâ, & ceſſantibus ſymptomatis, è re fore exiſtimo ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi *nomen*, (vix enim altiùs aſſurgit,) ſine moleſtia, aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm è contra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliiſque remediis ſupervacaneis nimis doctè & (ut vulgo videtur) ſecundum artem ſupra modum ingeſtis, morbus ſtatim intenditur, & æger non rarò nulla alia de cauſa, quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

Curatio.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. *Si Convulſiones Epilepticæ,* vel etiam *Coma,* huic morbo ſub initium eruptionis ſupervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportet ut *Epiſpaſticum* amplum ac forte poſteriori cervici applicetur, atque porro ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio ſtatim exhibeatur, repetendum ſingulis noctibus uſque dum convaluerit; imperando interim ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis eſu abſtineat.

CAP. III.

Pleuritis.

HIC morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potiſſimùm verò anno inter Ver & Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis à novâ ſolis viciniâ excalefactus in efferveſcentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis aggreditur, ſæpe etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis, (licèt aliquando multò ſerius ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro, circa coſtas corripitur, qui nunc verſus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverſo verſus anteriora pectoris ſe propagat. Tuſſi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde ſpiritum ſubinde reprimit, ut prima tuſſiendi molimina coerceat. Quæ ſingulis vicibus *Anacatharſi* rejicitur materia, ſub initio morbi pauca & tenuis conſpicitur, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta; ſed procedente morbo copioſior eſt & magis concocta ſanguine

guine etiamnum permixto. Febris interea pari paſſu incedit, quin & vires ſumit à ſymptomatis illis quæ ab ipsâ naſcuntur. Atque dicta Febris cum funeſto comitatu omni, (*Tuſſi* ſcilicet, *ſputo ſanguinis, dolore, &c.* pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, ſenſim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non ſemper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis ſicut in principio morbi, tuſſiendo educatur, & conſequenter Febris cum reliquis ſymptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo eſt nimis adſtrictâ, nunc ſolutâ nimis, dejectionibus crebris & liquidiſſimis. Eſt ubi morbo admodum invaleſcente, & Venæ-ſectione non celebratâ, æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani dyſpnœâ laborans, tantùm non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitiſſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quæ naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel mitiùs ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate,* atque *Febre Hecticâ* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quando effectus primarius exiſtit, producere ſolet, originem ſuam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque ſupervenit, cujuſcunque demum generis eæ ſint, ex præcipitatione ſcilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel muſculos intercoſtales. Atque illud quidem in ipſo ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc exiſtente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem ſubactâ, adeóque nec ad ſeparationem debitam per loca magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi ſæpiſſimè ex intempeſtivo ac præpoſtero calidorum medicamen-

dicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibuſdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitaſque multo meliùs in paſcendis pauperibus, quàm in iiſdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes quàm inconſultò atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pluritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempeſtas inter Ver atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempeſtate illâ Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleuritidem autem, ejuſmodi quam diximus præcipitationi ortum ſuum debere, evacuati per Venæ-ſectionem cruoris color ſubindicare videtur. Nimirum ſanguis (ſaltem ille qui poſt primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, ſevi liquati præ ſe fert ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ac ſuperficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diverſam, utpote quæ fibris, inſtar reliqui ſanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulſa diſcolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortaſſe nihil aliud eſt quàm Fibræ ſanguineæ, quæ rubicundo ac naturali ſuo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aëris frigore in membranam hujuſmodi ſubalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum eſt, quòd ſi ſanguis è ſectâ venâ non recto flumine verſus Horizontem proſiliat, ſed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri ſe proripiat gradu, ſæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me cauſam neſcire fateor: Neque æger ab iſtiuſmodi ſanguinis miſſione perinde levatur, ac ſi modo primùm deſcripto

fluat

fluat. Quinimo cùm hoc ipso modo extrahitur, si orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut verò sanguis se habet; Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte naturâ periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus, liberandos, morbósque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem à propriâ & peculiari sanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore gradu tantùm, & pro majore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Curatio.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accensas, quæ in membranam costas succingentem vim fecerunt, & incendio collabefactârunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ-sectione spem ponens maximam, ut primùm accersor, sanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde sequentem statim à Venæ-sectione primùm celebratâ sumendam præscribo.

℞ *Aq. Papav. Rhœad.* ℥ iiij, *Sal. Prunell.* ʒ j. *Syr. Violar.* ℥ j. M. F. Haustus. Eodem tempore sequentem Emulsionem præscribo.

℞ *Amygd. dulc.* N. vii. *Sem. Melon. & Pepon. an* ℥ß. *Sem. Papav. alb.* ʒ ij. *contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo Aq. Hord.* ℔ j ß. *Aq. Rosar.*

 ʒ ij.

ʒ ij. *Sacchar. cand.* ℥ ß. *M. F. Emulsio*; *Cap.* ℥ iiij. *quartâ quâque horâ.* Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda, e. gr.

℞ *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥ j ß. *M. F. Apozema* ; *Cap.* ℔ ß. *ter in die.*

℞ *Olei Amygdal. dulc.* ℥ ij. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥ j. *Sacch. cand.* ʒ ß. *M. F. s. a. Eclegma, de quo lambat sæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per se, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno sæpe cum fructu assumuntur.

Diætam quod spectat, carnibus omnino interdico, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo ut jusculis vescatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptisanâ ex decocto Hordei cum rad. Acetosæ, Liquirit. *&c.* ac nonnunquam Cerevisiâ lupulatâ tenui.

Porrò, sequens Unguentum præscribo. ℞ *Ol. Amygd. dulc.* ℥ ij. *Ung. Pomati, & Dialthææ an.* ℥ j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum mane & serò, superimponendo folium brassicæ. Jubeo item ut in dictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum.

Eodem ipso die quo primùm accersor, si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus die sequenti, ut etiam tertio die ; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (nisi priùs æger convaluerit) Venæ-sectionem repeto, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admodum sæviunt : At verò, si vel morbus remissior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ-sectionem post tam brevia intervalla repetitam ; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quâ quidem in re normam mihi statuo Contraindicantia ; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis pro rei ratione

tione demendum præcipiam, rarò tamen observavi *Pleuresin* confirmatam in Adultis minori quàm 40 circiter *unciarum* sanguinis impensâ sanatam: licèt in Pueris semel tantùm aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quæ nonnunquam supervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-sectionibus obicem ponit, quæ quidem ipsa hâc Methodo brevi sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus.

Enemata vel in solidum omitto, vel maximâ, quâ fieri potest, inter repetitas Venæ-sectiones intercapedine tuto injicienda, eaque non nisi simplicissima illa è Saccharo in lacte soluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæstuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaserint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut si æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultimâ Venæ-sectione, nisi fortè priùs id contingat, symptomata omnia mitescent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus spirituosis quibuscunque, & à crassioribus cibis arcendus est) pristinas vires non ita diu pòst resumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico solicitetur.

Jam verò si quem moveat, quòd huic viæ insistentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora sit promovenda, operosiùs differamus; sciat ille hæc non per incuriam nobis excidisse, sed deditâ operâ diuque satis cogitata, neglecta tandem fuisse & præterita: Cùm semper existimaverim in summo discrimine versari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus, nimiùm periculosæ insuper res est aleæ; cùm non rarò eveniat, partè aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam

per ἀνακάθαρσιν rejectâ. reliquam adhuc crudam manere, idque succeſſivè, præſtantiſſimis quibuſque remediis maturantibus expectorantibuſque incaſſum uſurpatis, cùm expectoratio nunc quidem ſatis auſpicatò procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim uſquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſanè nullum prorſus eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum tracheæ vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certò ac tutò Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ ſanguinis (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpe quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obſtante triſti illâ apud Hippocratem de *Pleuritide ſicca*, prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & ſanitati reditum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetitâ venæ-ſectione ferè tota ſtat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis & neſcio quibus Medicaſtris in locis ab oppidis populoſioribus longè diſſitis celebrata, miſeros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque adeò in vitæ magnum diſcrimen ſæpiſſime conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo ſuccurrendi, ſi fortè fortuna impingatur, hîc ſubnectere. Qui verò

punctûrâ

punctura hujusmodi plectuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis post Phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor se figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium extendatur; attamen læsa pars tumore admodum insigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix superanti, sed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter distillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnosticum est habendum. Ita curatur; ut & propriis oculis ipsus observavi.

℞ *Rad. lilior. albor.* ℥ iiij. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* ℔ ij. *Deinde* ℞ *farin. lini & avenac. an.* ℥ iij. *Coquantur farinæ ad Cataplasmatis consistentiam in s. q. lactis à radicibus prædictis colati, & radicibus contusis misceantur. f. Cataplasma, parti affectæ calidè applicandum mane & vesperi.*

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at sæpius sub ejusdem exitum, Vereque adhuc nascente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conspicua. Paulò habitiores ac crassos ea præ cæteris aggreditur: virilem ætatem vel assequutos, vel etiam (quod sæpius accidit) prætergressos; liquoribus spirituosis (vini maximè spiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pituitosis, brumæ tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tussis hanc nacta occasionem, mox subingreditur, quâ ministrâ dicti humores pituitosi in pulmones irruunt: quo tempore si fortè æger nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberaliùs hauriat, crassescente jam

ferè

ferè quæ tussim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem sanguinis massam depascitur. Primo Febris insultu nunc incalescit æger, nunc friget: Vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert; Anhelus sæpenumerò spiritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (quâ loquendi formulâ ægri utplurimum utuntur.) Dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde interceptâ circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

Curatio. In curandâ hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cùm verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidiè subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satìs rectè substituitur, in illis qui à largiori & iteratâ sæpius Phlebotomiâ abhorrent.

Ad

Ad hunc itaque modum processi; ſanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec paſſus ſum ut ex eo ſurgeret ad duas treſve horas; cùm omnis ſanguinis eductio, quæ univerſam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto faciliùs toleretur: ita ut mitiùs cum ægro agatur cùm in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quàm ſi ſex ſeptemve tantùm amiſerit, poſtquam è cubili ſurrexerit. Die ſequenti Potionem ſequentem mane ſumendam propino.

Rec. Caſſiæ extract, ℥ j. *Glycyrrhizæ* ʒ ij. *Ficus pingues N,* iiij. *fol Senn.* ʒ ij ß. *Agarici trochiſcat.* ʒ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *diſſolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ℥ ß. *Miſ. f. potio.*

Poſtridie ſanguinem ſecundâ vice mittere ſoleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam modò præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali, Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur conſulo.

A Carnibus & earum juſculo, maximè verò à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo & liquiritâ, (Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque iſtâ quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosâ in ſanguine aggeſtâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones explosâ; in qua non tantùm iterata Venæ-ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Vera Peripneumoniâ*; quam ego ejuſdem planè indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantùm differe, quòd *Peripneumonia* Pulmones univerſaliùs afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ-ſectione ſc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Aſthma ſiccum* aliquantulum accedat, tum quoad ſpirandi difficultatem, tum etiam alia quædam ſymptomata, ab illo tamen

tamen ſatis dignoſcitur, cùm in iſtâ manifeſta Febris atque inflammationis ſigna ſe prodant, quæ in hoc nuſquam comparent; quamlibet in hac ſpecie minora ſint longè ac obſcuriora illis quibus inſignitur *Vera Peripneumonia.*

Diligenter autem animadvertendum, quod ubi Vini ſpiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes ſe olim addixerint, minimè tutum erit eos ſtatim ac derepente ab iis depellere; ſed ſenſim id agendum, quo minùs *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam ſternat. Quod etiam in morbis quibuſcunque ab hac προφάσει oriundis, obſervari debet. Cùm verò de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hîc obiter dicam. Optandum ſanè eſſet, quòd aut idem omnino exulet, aut ſaltem ſpiritibus reficiendis, non verò iiſdem extinguendis uſurpetur: niſi quis internum ejus uſum prorſus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis ſolùm ad *Ulcera digerenda* fotubus immiſcendum, aut *Ambuſtis* extùs admovendum: quo poſtremo caſu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facilè palmam præripit, cùm cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam citò abſolvat, *digeſtionem*, quæ non niſi admodum tardè ſua tempora percurrit, etiam non moratus: Nempe ſi lintea ſpiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili læſis, quam primùm hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta ſubinde repetantur donec dolor ab igne penitus evanuerit, & poſtea ſolùm bis in die.

CAP.

CAP. V.

Rheumatismus.

NUllo non tempore incessit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & οἷς γόνυ χλωρόν. Hâc ut plurimùm occasione nascitur; æger sc. sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quas statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa infelix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno alterove, (est & ubi citiùs) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genubus præsertim; qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quam postremùm affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris & symptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente, materiâ sc. febrili in artus translatâ; quod satis arguit Febris ipsa sæpiùs recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu repercussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit; quamvis essentialiter ab illâ distinguatur, prout cuivis facilè constabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perspectus: unde forsan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede transiverint scriptores Medici: Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Utut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licèt rarissimè hominem è medio tollat, Febre semel depulsâ, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minùs peritè tractetur, non ad menses tantùm, sed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam mi-

serum

ſerum haud infrequenter diſcruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibuſdam periodicè repetitis, ad inſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit: imò verò poteſt fieri ut ubi diu multúmque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in internâ magis quàm externâ digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licèt non hujus eſt proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſimè dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrociſſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materiâ aliquâ ſabuloſâ in iis partibus hærente penderet; cùm reverâ materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeò ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetuâ agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tam eſt ſimilis quàm ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejuſque

ejusque nimio fervore represso, tum medicamentis refrigerantibus atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accersor, statim sanguinis ℥ x. è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incrassansque ad hanc ferè normam præscribo. *Rec. Aq. Nymph. Portulac, & Lactuc. an* ℥ iiij. *Syr. è limonibus* ℥ j ß. *Syr. Viol.* ℥ j. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum*; vel etiam Emulsionem in curatione morbi Lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, *Cataplasma è mica Panis siliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. brassicæ* parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum curo. *Diætam* quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus substituo juscula Hordeacea, Avenacea,, Panatellam, & ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetosæ, *&c.* in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cùm calor qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequente sanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ-sectionem repeto: rarò enim usu venit ut altera quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justò calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna sive Paregorica dicta Remedia effusiorem sanguinis missionem postulant: Quamobrem, utut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiosè mihi ab his temperandum existimo, modò mihi animo sit curationem à sanguinis missione solùm petere, cùm illorum usu figatur morbus, neque tam facilè Venæ-sectioni cedat; quæ ideò ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm erat opus, celebranda

celebranda eſt, Quid quod & in morbi ſtatu, neque eum quam titulo pollicentur, *ἀναλγησίαν* valeant præſtare.

Interim dum prædicta remedia, Diætaque ſedulò uſurpantur; *Enema* è Lacte Saccharato ſubinde injici curo, diebus ſcilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultimâ Venæſectione diligenter obſerventur, seriò hortor moneoque; quibus elapſis *Potionem Catharticam* è Lenitivis præſcribo mane hauriendam, & inſequenti veſperi doſin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralyſ.* quo ſc. ſanguinis orgaſmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in priſtinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim ſe recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem ſpirituoſum quemlibet, neque etiam cibos, ſive ſale, ſive aromatis conditos, ſive etiam *δύσπεπτα* quæcunque, niſi diu poſteà, deguſtare liceat.

Poſt venam, quoties ſupra innuimus, pertuſam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsùs evaneſcent; at verò reſarcitâ, quam fecerat ſanguinis detractio, virium jacturâ (ſuperveniente maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia ceſſabunt, atque æger pancraticè impoſterùm valebit.

Jam verò, tametſi prædictâ Methodo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtivè atque ſub ipſo morbi ingreſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum ſortiatur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptomatis vulgo habentur. Hîc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere perſuaſum mihi habeo; multos autem

tem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam) quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritide* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua cauſa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm τὶ ἀνεπιτήδειον exiſtat, totam ſanguinis maſſam inquinat, & confertiſſimo peſſimorum ſymptomatum agmine hominem laceſſit. Quod quidem non de *Arthritide* tantùm, ſed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licèt vulgò jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula ſæpe ſæpiùs non aliter eſt accipienda, quàm quòd, ubi primùm ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondùm certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licèt partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſanè niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immenſum creſcet, & omnem ferè morborum numerum abſolvet. Cùm, ſi id ſedulò agamus ut abdita cujuſque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſuâ ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus quâ

hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu existenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò consultum esse, quando *Rheumatismus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-sectiones disterminare; quæ tandem vel penitùs materiam morbificam averruncabunt, vel saltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane & serò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque discriminis inter verum Rheumatismum, ut supra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen speciem esse Rheumatismi quæ ad Scorbutum quam proximè accedit, omnino confitendum est, utpote quæ insigniora hujus morbi symptomata æmulantur, & pariter eadem fermè remedia sibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatismus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obsidet, sed eandem in tumorem ac in aliâ specie raro attollit, neque febrim sibi comitem adjungit. Insuper non adeò fixus manet, sed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque symptomatis stipatus. Nunc hunc vel illum artum discruciat, mox internas solùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum se proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam se protrahens, ad instar morborum qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori naturâ sunt; adeóque ad affectuum hystericorum classem referri debere planè, suspicarer, nisi quòd iteratâ experientiâ comprobassem eum remediis hystericis minimè cessisse. Illi etiam qui longum & repetitum *corticis Peruviani* usum experti sunt huic malo sunt obnoxii; quod quidem (ut obiter id attingam) unicum est incommodum

quod

quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id ſit, hic affectus ſive ex hâc occaſione, ſive ex alia quacunque causâ originem ducit, quam faciſlimè debellatur vinciturque uſu ſequentium, quæ niſi privato commodo publicum prætuliſſem prorſus mihi reticenda eſſent. Etenim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus modo laborantes, ſanavi, quibus Venæſectiones, quamtumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres teſtacei, *&c.* ne hilum profecerunt. Atque hæc ſunt,

℞ *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ ij. *luſul.* ℥ i. *pulv. Ari Comp.* ʒ vj. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒ ij. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ſequentis* ℥ iij.

℞ *Cochlear. hortenſ.* M. viij. *Beccabung. Naſturt. aquat. ſalviæ, menthæ, an.* M. iiij. *Cort. Aurant. n.* vj. *nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ ß. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* ℔ xij. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* ℔ vj. *pro uſu.* Atqui præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;)

neque multùm profectò abludit, nisi quod adsunt pustulæ, ab iis symptomatis quæ inflicta ab apum vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo *Erysipelatis* notissima species ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, nisi præcesserint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, ac alia peperit symptomata, (quæ indies ingravescentia nonnunquam in *Gangrænâ* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hâc ut plurimum προφάσει, quòd scilicet æger vinorum subtilium magis magísque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo & vix tolerando, at quoties levissimam scalpturam subeunt, rursum apparent.

Curatio. Hîc ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique, quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam discutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulò frequentiùs dejecerit æger) haustum aliquem Paregoricum

Paregoricum. e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralyſ.* vel alium ejuſmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo. ℞ *Rad. Alth.* & *Lil. an.* ℥ ij. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. M.* ij. *flor. Melilot. ſummit. Hyper.* & *Centaur. min. an. M.* j. *Sem. Lini* & *Fœnugr. an.* ℥ ß. *Coq. in ſ. q. aq. ad* ℔ iij. Coletur liquor & tempore usûs adde ſingulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ. ℞ *Spir. Vin.* ℔ ß. *Theriac. Androm.* ℥ ij. *pulv. Piperis longi, Caryophyl. an.* ʒ ij. *M.* Charta emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæ-ſectione liberis *Enema* è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph.&c.in *Rheumatiſmi* curatione jam dicta,qualibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæ-ſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hic obiter dicam, quòd licèt non ſolùm hic affectus de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum qui cutim impetunt & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici ii ſunt) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diversâ tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa

menta quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞ *Theriac. Andromach.* ʒ ß. *electuar. de ovo* ℈ j. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliſs. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditurâ Citri f. Bolus ſumendus mane & horâ ſomni per dies* 21, *ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. Benedict.* ℥ vj. *aq. epidem. & theriacal. ſtillat. an.* ℥ ij. *ſyr. Caryophyl.* ℥ j. *miſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞ *Unguent. ex oxylapatho* ℥ ij. *unguent. pomati* ℥ j. *flor. ſulphuris* ʒ iij. *ol. Rhodii* ℈ ß. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ-ſectione atque Catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvunt, ægrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hâc ſive *maculâ*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eâdem verò evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus, etiam affectûs curatione eâdem viâ atque iiſdem poſt evacuationes univerſales,

niverſales, plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modò dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium ἐυπέπτων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant quàm proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAP. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulò poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi mautrè ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet ampliùs, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtragulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonſillarum, laryngis, ita ut tantum non ſuffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties ſcilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque ſatis tempeſtivè convenientium remediorum uſu, ingruenti occurritur procellæ.

Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranulâ utrâque; dein, ut partes inflammatæ *melle Roſaceo ſpiritu ſulphuris* ad ſummum acorem permixto, tangantur, author ſum: mox *Gargariſma* ſequens præſcribo, non vulgari modo uſurpandum, ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur, & repetatur ſubinde. ℞ *Aq. Plantag.* *Curatio.*

Rof. rubr. & Sperm. Ranar. an. ℥ iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact.* N. iij. *Sacch. cand. Alb.* ʒ iij. F. Gargarifma. Jubeo etiam ut de Emulfione in cura *Morbi lateralis* præfcriptâ vel fimili, indies fumat.

Sequenti mane, nifi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum remiferint, venam in brachio rurfum ferio, Catharfi in diem pofterum rejectâ, At fi utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum ftatim exhibeo; quod quidem poft fanguinis miffionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime neceffarium effe multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum eft, Febris, aliaque fymptomata, etiam peft Catharfin, bellum minentur, iteratâ, ut priùs, Venæ-fectione prodomanda funt, ut & *Epifpaftico* amplo ac forti, pofteriori cervici applicando. Per integrum hujufce morbi decurfum, Enema refrigerans emollienfque omni mane, dempto illo quo Catharfi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujufcunque demum generis, ut & jufcula ex iis parata, facra funto; jufculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vefcitor; ptifanâ ex hordeo, vel cerevifiâ tenuiffimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie abfiftat; cùm hujus tepor tùm Febri, tum reliquis fymptomatis, quæ hâc methodo expugnare fatago, vires addat. Animadvertendum eft autem, quòd iftiufmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, fymptoma tantùm eft, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea fibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρησιν & cutis fpiracula exterminanda eft, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur; quod fedulâ obfervatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum fibi parant, & in hoc vel illo fymptomate definunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm fit *fymptoma*, quæ

in

in illo demum terminatur. Impræſentiarum duas tantùm *Hæmorrhagiam* ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

Hæmorrhagia Narium. *Hæmorrhagia Narium* quâvis anni tempeſtate infeſta, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingraveſcente, quàm adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, quâ derepente ſibi per nares, quâ datâ portâ faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc viciſſim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſuâ ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel aliâ occaſione quâlibet æſtuare contingat.

Eum hìc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejuſque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incraſſantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia. Julapia inſuper refrigerantia atque incraſſantia, unà cum Emulſionibus, in morbis Inflammatoriis ſuprà deſcriptis. Lectulo item ut abſiſtat per aliquod ſpatium quotidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeranſque, nec vel ſemel quidem omittatur: Hauſtu quinetiam horâ ſomni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, conſtrictus ſanguinis furor coerceatur. At vero, quando hujuſmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lympha acrior, quæ ſanguini permiſta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem & refrigerationem, ſolenne mihi eſt Catharti-

cum

cum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad ad externas applicationes. Lintea quadruplicata immersa aquæ frigidæ in qua *Sal prunellæ* dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici sæpius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur. ℞ *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥ j. *Phlegmatis Vitriol.* ℔ ß. *Coq. tamdiu donec omnia fuerint dissoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Chrystallis subinde natis separa. Liquori residuo adde ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raso liquore hoc probè humectata, nari ex quâ sanguis stillat indatur, per dies duos isthîc relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicita sanguinem sistunt ex quacunque demum parte externâ idem defluat.

Hæmoptoe. *Hæmoptoe* etiam, quæ in æstatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robusti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ senibus item juniores. ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagiâ jam tractatâ mihi est; cùm & hæc quoque Febris sit, quæ tam nomen, quàm essentiam exuit suam illâ quâ soluta est Crisi; hoc ferè tantùm discrimine, quod in morbo *priori* sanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* vero in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu, dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quòd Catharsin minùs ferat, à quâ, præsertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium horâ somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tam incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvent.

Atque

Atque hæc ſunt quæ hactenus obſervavi de numeroſâ iſtâ Morborum Tribu in varias familias diſpartitâ, qui *Febrium* ſub nomine cenſentur, atque de iis ſymptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id ſerio egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò ſincero candidoque, nullique adeo Hypotheſi adſtricto, eorum Hiſtoriam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautelâ pari ſubnecterem. Quòd ſi vehemens deſiderium Methodum certiorem minúſque lubricam, in utiliſſimo tuendæ mortalium vitæ negotio, expiſcandi conſtabiliendique, me in ſemitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit, quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimiùm fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucuſque animos addiderit, & poſterorum experimenta ſine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas qui violentâ morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indeſinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſupetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ) animo meo hæc primum agitanti minùs ſatisfaciebant; cùm reâpſe cernerem, ludicra iſta Cerebroſorum commenta ita parùm ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thraſones Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglectâ Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod ſalvâ Verecundiâ, me mihi polliceri poſſe ſaltem ſpero) ſcopum quadantenus aſſequutus ſum, &

dulciſſi-

dulcissimum improbi laboris in bono proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè sunt quæ jam habeo comperta, (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *symptomata* quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 *Decembris* diem An. 1675. quo hæc conscribo.

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

EPISTOLÆ
RESPONSORIÆ DUÆ
A
THOMA SYDENHAM, M. D.
PRIMA
De MORBIS EPIDEMICIS
Ab Anno 1675. ad Annum 1680
AD
Amplissimum, Doctissimumq; Virum
ROBERTUM BRADY M.D.
Collegii Cajo-Gonevillensis Custodem, nec-non Regium in Medicinâ apud Cantabrigienses Professorem longè celeberrimum.
SECUNDA
De LUIS VENEREÆ
Historia & Curatione,
AD
Ornatissimum, Eruditissimumque Virum
HENRICUM PAMAN M.D.
Collegii Divi Johannis Cantabrigiensis Socium, Academiæ Oratorem Publicum, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicinâ Professorem.

LONDINI, 1705.

Clarissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

NEmo uspiam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda quas agit partes eorum quispiam consideravit satis, viresque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiæ, & efficaciæ horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Constitutiones *haud perperàm indigitas, ne leviter quidem, vel medici, vel Historiæ Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perscrutari satagerunt. Fieri sanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aer sese insinuet quin quas subit alterationes & mutationes à rebus quibus impregnatur easdem sanguini & succis communicet, & imprimat; unde ut plurimùm ab hac vel illa prava aeris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis Diathesis. Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum historiam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium constitutiones instituisti, cùm in iisdem, aeris actiones in sanguinem, succos, & spiritus præsertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur. Et nullus dubito quin Febrium indoles ab annorum temperie in quibus grassabantur observata utilissimam, si non unicam, methodum constituit ad praxim stabiliendum. Perge itaque, & siquæ adhuc restant observationes Febrium annorum nuperimè elapsorum, fac ut palàm fiant, quâ in re quàm maximè humani generis saluti prospicies.*

In Sectione prima, Cap. quinto, *libri tui, paucis egisti de usu* Corticis Indici, *& ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio quosdam haud infimi subsellii medicos, qui in*

magna

magnâ quantitate & dosi sæpius repetitâ eum exhibent; alios item qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsiones conficiunt, quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & continuas quasdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem variâ formâ & multiplici præparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quærerem ego annon rejectâ tam severâ & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeò prodiga, nec minùs certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata atque calumnias sat superque persenties; neque nunc minùs quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingenuis ferè omnibus displiceant & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere: Isti verò, si Febrium Historiam longo usu comprobatam, vel earundem essentias, causas & differentias, vel veram tandem medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monstrasti; & si tua non placet, qui carpunt dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,*

Tibi jure meritoque amicissimum,

R. BRADY.

Cantabrigiæ,
Decemb: 30: 1679.

Amplissi-

Amplissimo Doctissimoque Viro

ROBERTO BRADY, M. D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses Professori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris qui nunc sunt homines facillimum esse omnino par est: si enim ea tantùm mihi innotescant quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista & è triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid quod è re Medica sit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quàm aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus triginta, & Calculo diu malè multatus, facilè mecum reputo quàm seriò gauderem si quod meis malis levamen aliorum indicio possit afferri. Cùm autem paucissimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur ut publico commodo hâc in re inservire queant, iisque tantùm quibus *è meliore luto* quàm mihi *finxit præcordia Titan*, votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium: Semper enim existimavi, neque id sine ratione, majoris esse felicitatis certam vel levissimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidisse, quàm vel *Tantali*, quod aiunt, vel *Crœsi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremque: quod enim uberius & sapientiæ & bonitatis suæ specimen quis potest edere,

quàm cùm se è communi generis humani naturâ decisum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula & contempta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ Genio) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus & sapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut suæ consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo satis liquet quòd cùm facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præsidiis quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana & scelerata audit eorum qui negant se recusare quò minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est debere me ea quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi plane apperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Sparta* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni & probitati animique candori ea tribuo encomia quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa quibus à nonnullis proscindor convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd si vita innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto læserat, me ab illis sartum tectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me ideò plectere quòd alii deliquerint; id tantùm ratus ad me attinere ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus quæ mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primùm autem agam de *Febribus Intermittentibus*, nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos istos ordine sed breviter percurrere,

qui

qui illum accipiebant quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto meliùs innotescet quo tempore & quibus gradibus quæ jam obtinet Febrium *constitutio* nobis obrepserit.

Annus 1676. eosdem peperit morbos quos genuerat Constitutio prostremo loco commemorata in dictis Observationibus, *viz*. Annor. 1673, (in cujus Autumno ea se primùm exeruit) 1674, & 1675. At verò exolescente fermè hâc crasi, mitiores erant quàm pro suo genio qui subpullulabant morbi, & minùs insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas, aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cùm & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cùm tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet non tam manifestam quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifestâ aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam.

Annus 1676.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licèt non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant quod solito longiùs procurrerent: nam cùm pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoxium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus quò diutius obsisterent. Neque tamen Methodum medendi ab usitatâ illâ diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum

trahebat quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim ſolum abdomen, uti aliàs in hoc malo, ſed universi jam corporis muſculi, brachiorum crurumque præ reliquis, ſpaſmis tentabantur diriſſimis, ita ut æger è lecto ſubindè exiliret, ſi fortè extenſo quaquaverſum corpore eorum vim poſſit eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam receptâ medendi rationem ſibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque ſæpius ingerenda quàm aliàs ſolebam, omnino indicabantur. Ex. g. Ad quendam vocatus per id temporis truculentiſſimo illo, quod modo deſcripſi, ſymptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, ſummus in me amor, labor improbus in morbis dignoſcendis curandiſque unà cum nomine mihi ſemper occurrunt) & enormi vomitione, ſpaſmorumque violentiâ animum agentem, cum ſudore frigido, & pulſu vix micante, guttas 25. *Laudani Liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus ſc. ne vehiculum paulò copioſius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenſo conamine perſæpe fit) anſam daret: dein lecto aſſidens quaſi ad ſemihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compeſcendæ, nec ſedandis Convulſionibus adhuc pares eſſe, toties illud ipſum repetere, & doſin in tantum augere cogebar (interpoſito tamen ſpatio, ut quid à jam ingeſto mihi foret ſperandum priùs ediſcerem, quàm novas adferrem ſuppetias) donec tandem pervicaciſſima illa ſymptomata ſub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuo excutere ſatagebant. Seriò itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, ſed in minori doſi, ſubinde aſſumeret, etiam poſtquam convaluerit, ad ἐυεξίαν ſc. confirmandam; quod nobis ex animo ceſſit.

Neque eſt cur me quiſpiam juſto audaciorem pronunciet, eo ſc. nomine quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experientiâ;

rientiâ certò constabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (sunt autem tres, *Vehemens Dolor, Vomitus vel Dejectio enormior, & insigniores spirituum animalium ἀταξίαι*) in iis & Remedii Dosis & repetendi vices cum syptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ: Quæ enim dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impresentarium ab orci faucibus liberabit.

Atque hi sunt morbi isti qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint qui annum sequentem *viz.* 1677. funestaverint, non habeo dicere. Cùm enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ità diu posteà Podagra etiam, quæ non jam tam artus quàm viscera sævissimo dolore excruciabat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis (Quem, si tùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deindè redintegrandæ sanitatis causâ per idem ferè spatium rusticari cogebar: *Autumno* reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici: cum autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

Annus 1677.

Proximi anni (*viz*, 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos, urbe ferè exulaverant, nisi quod nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeo favebat ut Epidemicæ rursus audirent; neque eum tantum gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à quâ pendent, aeris διάθεσις suam ἀκμὴν attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ,

Annus 1678.

eo uſque tamen exeunte Æſtate & Autumno ſubeunte præ cæteris ſæviebant, ut nulli ampliùs morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululum fatiſcentes *Variolis* locum cedebant, atque aliis inſuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempeſtas in orbem rediret.

Sed ut jam ediſſeram quæ de harum Febrium & naturâ & cauſis ſedulâ obſervatione aſſecutus ſum: Imprimis notandum eſt, quòd licèt olim *Quartanæ* frequentiùs occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ*, (niſi quis poſtremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt Tertianæ Quotidianæq; aliquando cum rigore atq; horrore invadentes, ſubſequente primùm calore, mox etiam ſudore, tandem in omnimodâ ἀπυρεξίᾳ deſinerent, atq; poſt ſtatam periodum ægros de novo laceſſarent; ne hunc quidem jam morem ſervabant ultra tertium quartumve Paroxyſmum; maximè ſi æger lecto addiceretur, & aſſumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod aiunt, addiderit. Poſtea vero Febris hæc eò uſque etiam præter indolem ſuam incrudeſcebat ut *Intermiſſionis* loco *Remiſſionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* ſpeciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quòd ſpectat; jam à multis annis mihi innotuit quàm ſit periculoſum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cùm recentes ſint nullumque typum indutæ in continuatis viciniâ adhuc hærent) per ſudorifica moliri: quamvis enim notiſſimum ſit ſimul cum ſudore prorumpente inquietudinem atque alia ſymptomata ſtatim evaneſcere, & ἀπυρεξίαν ſuccedere, & ex conſequenti huic paululum eſſe indulgendum, ſaltem non eſſe obſiſtendum Paroxyſmo fatiſcente, tamen eſt compertiſſimum quòd ſi juſto copioſiùs eliciatur ſudor, quæ intermittebat Febris jam fit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ caſu in vitæ diſcrimine verſatur, hic ſervatur, perit ille. Ratio eſt hæc, niſi mea me fallit conjectura, quòd ſc, iſtiuſmodi profuſus ſudor, cùm materiæ febrilis, paroxyſmi calore eò uſque evectæ ut jam per de-

ſpumationem ejici poſſit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte quæ unico Paroxyſmo reſpondet, de reliquo ſanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ-ſectionis v. gr. & Catharſeôs incommoda (quarum utræque relaxando tonum ſanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certiſſimam mihi ſpem fecit; de quo verè affirmare poſſim, non obſtante tam vulgi quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidiſſe ab ejus uſu vidiſſe unquam, vel cum ratione ſuſpicari potuiſſe, niſi quòd illi qui longum & repetitum corticis Peruviani uſum experti ſunt (ut in *Capite de Rheumatiſmo* præmonſtraverim) in ſpeciem quandam *Rheumatiſmi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam rarò ex hac occaſione naſcitur, & quando accidit facillimè Remediis ibidem deſcriptis cedit.

Et profectò ſi tam effectorum durationem quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia quotquot ſunt remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo inſignium eſſe virium deprehendatur, ſed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abeſt ut de ejus inſalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potiſſimùm de cauſis, niſi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendáque ſymptomata quæ Febres intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis deguſtaverit, Cortici vel ſemel aſſumpto, imputantur. Secundò quia cùm occultâ vi & non per ſenſibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, ſtatuunt plerique materiam morbum committentem quæ propelli debuerat, tanquam hoſtem intra mœnia vi Corticis aſtringente incluſam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evaſiſſe cùm adhuc catenam trahat. Aſt hi non ſatis attendunt Sudores paroxyſmum finientes id omne quod in lucido ſanitatis intervallo accumulabatur prorſus eliminaſſe,

manere tantùm morbi ſeminium tempore maturandum ; quodque Cortex fugientem paroxyſmum à tergo urgens, & intercepto qui debuerat ſubminiſtrari morbi commeatu ſive fomite, non poteſt in ſanguine retinere quod jam in illo non niſi tanquam in embrio reperitur ; ac proinde neque ſtrangulationum neque obſtructionum quæ vulgò objiciuntur, reus eſt peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi ſuâ aſtrictoriâ febres fugare ? Qui id probare velit neceſſe erit ut prius alia aſtringentia pari virtute prædita in medium afferat ; mihi certè vel eorum fortiſſima adhibenti in experimentum nondum è voto ceſſit. Quid quod illos etiam ſanat qui ab ejus uſu tanquam à Cathartico aſſumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt ? Id verò demum eſt rectè ſapere ſuo ſe quemque pede ac modulo metiri. At ſi quis fucum ſibi faciens, aliis ſe præditum eſſe facultatibus exiſtimaverit, quàm quæ inſerviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* (ut Deo ſc. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundiſſimâ animi proſtratione jure merito exhibeatur :) vel *Philoſophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum excommodet ;) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ* (quibus vita communis adjuvatur :) Hìc primùm Hypotheſin aliquam à ſchola *Naturalis Philloſophiæ* depromat, quâ vel unicam differentiam ſpecificam rerum in naturâ poſſit enodare ; ex. gr. rationem reddat quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore, nuſquam alio cernitur infectum, *&c.* Hoc ſi effecerit in ejus caſtra haud invitus tranſeam : ſin aliter, non verebor dicere quòd Medici cura omnis atque induſtria in expiſcandâ Morborum Hiſtoriâ, iiſque remediis adhibendis, quæ Experientiâ Indice ac Magiſtrâ eoſdem valent depellere, debent collocari ; obſervatâ tamen iſtâ Medendi Methodo quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed vero & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Dicam

Dicam itaque paucis quod usu didici de Methodo quâ Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque & viginti (si bene memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cùm hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio sive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinem prorsus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxysmi, pro recepto id temporis more, exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nominè, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppidò rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxysmo aliàs invasuro liberatus quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14 recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitæ discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres Intermittentes debellatas iri confidebam, si qua par erat cura accederet, & diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu, impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere,

Primò

Primò *Periculum* quod minitabatur, non tam ex ipſo Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo quòd minùs opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxyſmo vacuis in corpore fuerit aggeſta, pulvis prædictus, ſi immediate ante Paroxyſmum deglutiatur, facit quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxyſmi ſcilicet impetu, poſſit eliminari, quæ proinde præter fas incluſa ægrum in vitæ diſcrimen ſolet conjicere. Hoc ego me malum propulſare poſſe exiſtimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, ſi ubi primùm Paroxyſmorum unus affligere deſierit, confeſtim pulverem exhiberem quo inſecuturus ſufflaminaretur, & diebus Intermiſſionis ſtatis ſubinde vicibus eundem repeterem uſque dum novus invaderet Paroxyſmus, atque ita paulatim tutóque proinde ſanguinis maſſam ſalutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva*, (quæ intra dies 14 plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur naſci quòd ſanguis non ſatis exaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè poſſe conducere atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præſens morbo, juſtis ſemper intervallis, antequam ſcilicet vires præcedentis doſis prorſus elangueſcerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accerſitus (*die Lunæ* v. gr.) ſi Paroxyſmus eodem die ſit invaſurus, nihil prorſus moveo, ſed id tantum ago ut ſpem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermiſſionis (*Martis* ſc. & *Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞ *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulverat.* ℥ j. *cum ſ. q. ſyr. Caryophil. vel de Roſis ſiccis, f. Electuar. dividendum in* 12 *partes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, incipiendo immediatè poſt paroxiſmum. ſuperbibendoque hauſtum vini cujuſlibet.* Vel, ſi *Pilulæ* magis arrideant, ℞ *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulv.* ℥ j. *cum.*

ſ. q.

ſ. q. ſyr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat vj. *quartâ quâque horâ.* Sed minori cum moleſtia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admiſceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atque ejus *cochl.* viij. *vel* ix. exhiberi iiſdem quæ dicta ſunt temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxyſmus, nihil impero, cùm utplurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per ſolitos ſudores, qui præcedentem paroxyſmum abſolvunt, deſpumatis ejectiſque è ſanguine, atque intercisâ novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris uſu, diebus Paroxyſmos diſtirminantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudeſcat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo* præcisè à quo poſtremam doſin æger aſſumpſit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam ſc. in partes* 12 *diviſam*) eâdem quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo ſemel Medicatio perſæpè morbum conficit, non tamen prorſus in tuto collocatur æger, niſi Medico tertiò quartóve eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi ſanguis à prægreſsâ aliquâ evacuatione fuerit debilitatus, aut ſe æger incautiùs auræ frigidiori feriendum expoſuerit.

Verùm etſi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idioſyncraſiam perſæpe accidit, ut ab ejus uſu tanquam à Cathartico fortiori aſſumpto æger violenter expurgetur: In hoc caſu omnino oportet ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam ſuæ naturæ quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis juſto citiùs per alvum expulſus diſperdatur, antequam ſuo fungeretur munere. In hoc itaque caſu *Laudani* ejuſdem *gut.* x. Vino inſtillari jubeo, & poſt alternam pulveris doſin aſſumi, modò Diarrhœa perſtiterit.

Dicta Methodus uſu mihi venit in cæteris Intermittentibus ſive *Tertianis*, ſive *Quotidianis*; utraſque enim ſtatim à finito Paroxyſmo aggredior, & repetito per

jam

jam commemorata Paroxyſmorum interſtitia medicamine (quantum ſcilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen diſcrimine quòd cùm Quartana rariſſimè niſi *Unciâ unâ* in doſes diſpertitâ, reliquæ *ſex Drachmis* poſſint ita expugnari, ut inducias ſaltem concedant.

At verò Tertianæ, Quotidianæque, etſi poſt unum alterumve Paroxyſmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raró (quod & à me antè eſt notatum) poſtea ad Continuarum fere ſpeciem vergunt, & ad *Remiſſionem* tantùm, etiam diebus quæ *Intermiſſionem* pollicebantur, accedunt; præſertim ubi æger lecto defixus regimine juſto calidiore, aut medicamentis Febri per ſudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in caſu à remiſſione quantumlibet exiguâ (id enim mihi unum ſupereſt) anſam arripiens, pulverem quam proximè à Paroxyſmo (quantum conjecturâ valeo) ingerendum propino, nempe quartâ quâque horâ ut modò dixi, ne quidem ipſum morans Paroxyſmum, cùm aliter in ſpatio interjecto plus ſatis brevi alexeteria Corticis vis ſanguini impertiri nequeat.

Cùm autem Febres quæ jam apud nos graſſantur, etſi poſt ſecundum tertiumve paroxyſmum reponere ſe in claſſem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi eſt religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus ſpeciei ſumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modò aſſiduus Lectuli calor, & intempeſtivus Cardiacorum uſus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in caſu Peruvianum corticem nihil quicquam profeciſſe plus ſemel obſervavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem Vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis poſſit ſuſpicari) febricitanti obfuiſſe; è contrà verò calor, ſitis, cæteraque Febris Symptomata ut plurimùm poſt aſſumptam hujus remedii quantitatem ſufficientem, mox evaneſcent, vino haud obſtanti. Hîc autem obſervandum, quòd quo magis Febris ſive ſponte ſuâ, ſive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis

quantitas

quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesqui-unciæ, vel unciis ejusdem duabus cessisse.

Cùm verò sint aliqui qui Corticem hunc nec in Pulveris formâ, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ ij. *sc. Corticis grossè pulverati in Vini Rhenani* ℔ ij. aliquandiù macero. Liquor hic per manicam Hippocratis sæpiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ Infusionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs usurpari poterit, quàm reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec Paroxysmi terga dederint.

Quandoque accidit ut in hoc modo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomiturítionem ferè continuam Corticem deglutitum, quâcunque demum formâ exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio priùs est compescenda quàm Cortex propinetur. Ad quem scopum collimans jubeo, ut sexies vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi Cochl.* j. *cum salis Absynth.* ℈j. *assumat*: Deinde *Laudan. liquid. gutt.* xvj. *cum aq. Cinnamom. fort. Cochl.* j. Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret ut aliâ formâ hoc remedium assumatur (saltem eâ quantitate quâ devincatur morbus,) sequens Julapium præscribere soleo. ℞ *aq. Cerasor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ ij. *Cort. Peruv. subtilissimè pul.* ʒiij. *syr. Caryophyl.* ℥j. *misc. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxysmi non ampliùs discrucient; instillando alternis dosibus, si Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ij.

Observandum est insuper, quòd cùm breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sangui-

nem

nem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum fieri non poteſt ut æger proximum à prima medicatione Paroxyſmum, uti in Quartana ſolet evenire, certò effugere valeat, ſed in his medicamentum ſæpe non niſi poſt biduum promiſſam curationem abſolvet.

Animadvertendum autem quòd ſi æger, non obſtante abundanti cautelâ ſuperiùs traditâ, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimiùm pertinaciter inſiſtere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, ſed pro ſuo judicio aliis modis curationem aggredi: cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod ſpectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus eſt æger, qualis qualis is demum fuerit qui ad ſtomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ ſanguinis maſſæ, & Febri poſtliminiò reducendæ admodum conferentibus) ſemper exceptis. Veſcatur itaque carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re ſolâ ægros nonnunquam reſtitui, etiam eos quorum corpora ob frequentem febris recurſum contra Corticem quaſi communita, ſalutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò ſe temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec ſanguis priſtinum vigorem de novo obtinuerit.

Hic autem advertendum, quòd cùm de Febribus Intermittentibus olim agens ægrum ſublato morbo ſedulò purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis ſolùm febribus quæ vel ſponte ſuâ, vel alio ſive medicamento ſive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex ſine ope Catharticorum non ſolùm *Paroxyſmis*, ſed & *Dyſcraſiæ* quam corpori iidem infixerunt, ſubvenit. Vitandæ itaque ante omnia Evacuationes qualeſcunque,

cùm

cùm vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet.

Hîc autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne Febribus Intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxysmi non cum rigore & horrore, quas postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem plane symptomatis tentabatur ac si *Apoplexiâ* verâ laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore saturato extat, qualis cernitur in urinâ eorum qui Ictero laborant, etsi non adeò intensè rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexiâ primariâ fieri solet; eædem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant; quod & ipse novi. At è contrà expectandum donec paroxysmus sponte suâ evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quamprimùm est exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam rarò, ut Senes qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ-sectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctati, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugatâ. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copiâ, quoties eam reddunt, excretâ, sensim vires labefactantur, & quasi substantia Corporis per hanc Cloacam

exinanitur

exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quâcunque προφάσει originem ducat, Curativæ Indicationes ad ſanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem reſtringendum, omnino dirigendæ ſunt. Ut ℞ *Theriac. Androm.* ℥ i ß. *conſerv. flaved. Aurant.* ℥ j. *Diaſcordii* ℥ ß. *Zinzib. condit. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒ iij. *pulv. è chelis Cancr. compoſ.* ʒ i ß. *Cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hiſpan. Coral. rubr. præp. & trochiſc. de terra Lemniâ an.* ʒ j. *boli Arm.* ℈ ij. *Gum. Ar.* ʒ ß. *cum ſ. q. ſyr. de roſ. ſiccis f. Electuar. de quo ſumat ad magnitudinem nuc. moſch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. & nocte per menſem integrum, ſuperbibendo ſeq. infuſionis Cochl.* vj. ℞ *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ℥ ß. *fol. abſinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min. & calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper.* ℥ j. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* ℔. v. *ſtent ſimul in infuſione frigidâ. Coletur tantummodo tempore uſûs.* Veſcatur cibis ἐυπέπτοις, *viz.* Carne vitulinâ, Vervecinâ, *&c.* Abſtineat ab eſu olerum & fructuum qualiumcunque, & ſingulis paſtubus bibat vinum Hiſpanicum.

Eâdem ferè methodo atque iiſdem remediis contumax iſte & diuturnus affectus, *Fluor.* ſc. *muliebris*, ſanatur ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eædem ſunt, quantumcunque inter ſe hi duo morbi diſſidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-ſectio ſemel celebrata, ac poſtea Catharſis ex *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. tribus vicibus repetita *Corroborantium* uſui præmitti debent, deinde verò per totum proceſſum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans ſubſtruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis uſu ſummatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm ſanè qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum tranſmittendo neceſſarium, aut ex ignorantiâ peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorre-

bit;

bit; qui cùm pars ſit ejuſdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato ſuo commodo poterit adduci. Quod ſupereſt, ſi ætati placuiſſet ad ea animum advertere quæ annis abhinc quatuor in Hiſtoria Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuiſſe omnino eſt credibile) quo pacto ſc. Cortex in interjectis Paroxyſmorum ſpatiis debuerit miniſtrari, tum poſtea repeti ægro jam convaleſcente; viverent fortaſſis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues ſanè illos conatus noſtros communi omnium bono dicatos, & monita ſpreverint ibidem dictata verbis inſequentibus, quibus ea breviter continentur quæ hîc fuſiùs explicare viſum eſt, *viz.*

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe Marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſumendum eſſe dictaverint;) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti derepente injiciamus remoram. Proximo Loco, neque Catharſi, multò minùs Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiúſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione iſtâ ἐνέργεια

tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono. Peruviani corticis ℥ j. cum syrup. Rosar. rub. ℥ ij. misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. 1. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex suprà laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè præripiat, attamen in *Tertianis Vernalibus*, si modò æger sanguineo, temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex. gr. Mittatur sanguis è brachio die à paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo ut Vomitorium opus suum absolvat ante Invasionem paroxysmi insequentis, quo elapso immediatè aggrediatur usum sequentium. ℞ *Extracti gentian. Absinth. & Centaur. min. an.* ʒij. *Misceantur ac dividantur in* ix *doses, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, superbibendo decocti amari sine purgantibus & vini albi an.* ℥ iij. Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil. quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non sit. Ut ℞ *Serpentar. Virginian. subtiliss. pulv.* ℈ j. *vin. alb.* ℥ iij. *Mis. sumat. duabus horis ante paroxysmum & stragulis bene coopertus sudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

Annus 1679. Sequenti anno (nempè 1679.) sub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidiè increbrescentes mense Augusto quam immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cùm autem de his jam fusiùs egi, nihil ampliùs adjiciam, nisi quòd *Novo Epidemico* à manifestâ aeris crasi pedenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris quos mihi contigit observare annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in singulis ferè familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè desiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à nisu violentiori & laborioso. Primis ferè diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo quòd parciùs expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propiùs accedere videbatur, nisi quod mitiùs aliquantum sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat quòd & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in Tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Solenne sit licèt Tusses sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hâc præcipuè de causâ arbitror contigisse. Quum mensis *Octobris* crebrioribus quàm solebat, & fermè continuis permaduisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibitâ, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arteriæ glandulas eliminare sategit, & tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per Venæ-sectionem, quàm Catharsin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes seri particulæ ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum usu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant conferre; cùm omnis eorum actio vel in incrassandâ materiâ, quoties justo tenuior vim ex-

pultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuandâ, quoties ob viſciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certò ſcio inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam ſanguinis maſſam eò uſque debilitari à retentis particulis ſeri naturæ inimicis, pulmoneſque inſuper Tuſſi irritatos ita conquaſſari motu violento ac ferè continuo, ut non raro via ſternatur ad *Tabem*; à cujus inſidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neque multo tutiùs adhibetur Sudorifica, à quorum uſu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ ſanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur ut accendatur *Pleureſis*, quod per decurſum dictæ Tuſſis Epidemicæ ingenti vi hominum cum ſuo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epiſpaſticum* ſatis amplum ac forte poſteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari poſſit. Poſthæc *Catharticum* è Lenioribus, Infuſionem ſc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Roſ. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorſus convaleſceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, ſi Potio minùs ægro arrideret, *Pil. Coch. major.* ℈ij. quotidiè devorandos imperavi, horâ ſcilicet quintâ matutinâ ſuperdormiendo.

Hâc etiam Methodo, Phlebotomiâ ſcilicet & repetitâ Catharſi, eâque ſolâ expugnatur *Tuſſis Puerorum Convulſiva*; malum aliàs pertinaciſſimum & penè inſuperabile. Alii quid valeant hìc præſtare planè neſcio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non ſemel perdidiſſe ſatis ſcio. Sed leniora tantùm Cathartica hìc conveniunt, eaque cochleatim ſunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ' ἐπικρασιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tuſſi medetur, quòd ſcilicet, licèt non multum humoris ſeroſi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen & ſpirituoſi Halitus è maſſa ſanguinis in pulmones ſtatis temporibus tranſmiſſi atrociores illos tuſſiendi Paroxyſmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones

impetus

impetus haud aliâ methodo æquè ſiſti poſſe videtur & præcaveri, atque hâc quâ motus priori contrarius (per viſcera ſcilicet) morbi cauſæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuſcunque demùm generis ſint, (ſi modò recèns adhuc ægrum corripuerint) ſummopere cavendum, ne alvus ei ducatur niſi miſſo priùs ſanguine. Qui enim Morbi à Conſtitutione aeris Epidemicâ pendent, aut jam Febres ſunt, aut in earum claſſem leviſſimâ de causâ tranſeunt; cùm ex tumultu in ſanguine & humoribus à Catharſi vel leniſſimâ excitato, & ſubſequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulſaſſet conſuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tuſſi* in hoc de quo jam agimus Epidemico; aut *Diarrhœâ* quoties Febris cum illa faciens epidemicè graſſatur. Idem poteſt dici de quacunque aliâ aeris Conſtitutione quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non ſemper actu invadit, ſed benignioris naturæ ductu morbi fomes è ſanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodâ, exturbatur. Hoc conſtanter aſſero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-ſectionem, vel quod adhuc eſt periculoſius, eâ penitùs omiſsâ. Licèt enim objiciatur fæculentias in primis viis ſtabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur ſanguis, alvo non prius ſubductâ, certiſſimum tamen eſt evacuationem quam iſti præmitti volunt nullo modo reſarcire poſſe injuriam ſanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmiſſo. Atque negari non poteſt Catharticum mox à dempto ſanguine aſſumptum longè mitiùs vim ſuam exerere, neque perinde ſanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem ſolet ſi Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periiſſe exiſtimo.

Atque hoc mihi ſuffragante experientiâ multiplici compertiſſimum eſt. *Experientiâ*, inquam, optimâ duce & magiſtrâ: ad cujus leges & normam niſi exerceatur

ceatur Medicina, eam prorſus exulare ſatiùs eſſet. Luditur enim, quod aiunt, de corio Humano plus ſatis, cùm hinc Empirici, neque Morborum hiſtoriam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; iſthinc Sciolorum vaniſſimi ſpem omnem in affectato Artis ambitu, & ſpeculationibus utrinque pari ferè momento diſceptatis ponentes, quaſi junctis viribus majorem edunt ſtragem, quàm ederent morbi eorum deſtituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque ſola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipſis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum aſcendit. Et ſi dictá Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licèt morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo poſſit innoteſcere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes & peritos etiam magis exquireret quàm in ſtatu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim ſubtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum obſervatione verâ Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliquâ, Hypotheſibus etiam luculentiſſimis ſuffultâ, inveniatur, medendi Ars quam præcipit Natura rude Vulgi ingenium longiori intervallo ſuperabit, quàm iſta quæ à Philoſophia docetur. Fidem hîc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicinâ faciendâ partes occupant, & quemvis mihi arbitrum conſtituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere ſolitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex inſulſiſſimis Empiricis eſt qui ſe huic morbo curando imparem fatebitur, ſi id tantum agendum eſt ut duabus iſtis Indicationibus Curativis quæ vulgò obtinent fiat ſatis? Nempè ut Sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, & ſymptomatis eatur obviam quæ ejuſmodi evacuationibus ſuperveniunt. Certiſſimus enim eſt, *Theriacâ Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intro aſſumptis, unà cum regimine calidiori ſudores poſſe propelli; quem ſibi ſcopum unicè propoſuit in hujus morbi curatione, maximè ſi fortè *Malignitatis*

nomen

nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet Symptomata, *Diacodium* in promptu est quo somnus invitetur, quoties urgeant Vigiliæ; *Enema* quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipsus valet comprehendere suo Marte; nec è Medicorum præscriptis ediscere, quæ demum illa sit Febris species quam debellare satagit; si modò credamus (credent saltem fortè Posteri) varias dari Febrium species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi à reliquis diversam ferè postulant; Unam insuper candemque Febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio paululum diverso per singulos gradus quousque grassabitur, tractandam esse. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minùs insigni mutuabitur naturalem morbi Historiam ignorans (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit) cùm nequeat dijudicare an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & subtiliora illa minutioraque quæ in hoc atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt: quæ cùm tot sint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potiùs illustrabitur, & difficilior reddita non nisi sapientes & subacti judicii viros in filiorum numerum co-optari sinet. Sed hæc obiter.

Tusses modo dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem quæ Hyeme Anni 1675. adeò epidemicè grassabatur, & cujus Historiam traddidi *Sect. quintâ, Cap. quinto* libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc soboles tantùm esset ac effectus Tussis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem, felici semper cum successu, aggressus sum quam in Tussis curatione suprà descripsi; nempè *Venæ-sectione, Epispastico* cervici apposito, & *Cathartico* deinde tribus auroris

exhibito. Quamlibet enim in Tuſſi ſine Febre nullum præfiniebatur tempus quamdiu æger purgandus eſſet (utpote quæ continuari deberet, ut ſuprà notavi, donec vel prorſus convaleſceret, vel admodum imminuerentur ſymptomata) in Febre tamen quæ à Tuſſi pendebat, purgatio per tres dies inſtituta ei prorſus debellandæ par erat; quod in Conſtitutione de quâ jam agimus ſæpiuſculè obſervavi.

Hìc autem notandum occurrit, licèt hanc Febrem, quando ſe primùm exerebat, commitarentur defluxiones in Pulmones moleſtiſſimæ, poſt menſem tamen unum vel alterum, cùm colluvies iſta ſeri ſenſim è ſanguine eliminaretur, Febris ejuſdem planè indolis hinc indè ſine Tuſſi aliquâ infeſtabat non (penitus deletâ, ſed manente adhuc in ſanguine malæ Craſis impreſſione) ac proinde haud diverſam Curationem ab ea quam Tuſſis comitabatur ſibi vendicabat.

Verùm eodem quem dixi modo hæc Febris ſe extendebat uſque ad initium Anni 1680. quo hæc conſcripſerim; quo tempore etiam cum anno ſurgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium uſque Anni 1685, quo *ſecundam* hanc noſtram *Editionem* jam conficio, eædem adhuc perdurarunt. Etenim tametſi in hac urbe non adeò Epidemicè nunc temporis invadunt ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam ſunt, in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minùs graſſantur ac ſæviunt. Atque etiamnum generalis conſtitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc uſq; diem affirmare poſſim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidiſſe unquam, niſi fortè re malè geſtâ in earum claſſem fuerit evecta; vel una eſſet *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd ſcilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Conſtitutio hujuſmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies prius eſt retundenda quàm *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ, epidemicè graſſari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium ſpecie natura plus

Anni 1680, 81, 82, 83, 84,

ſatis

ſatis feſtinare videtur, & agendi vehementiâ juſto citiùs tempora materiæ morbificæ ſubingendæ, mox etiam diſpumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoriâ ſecus accidit, in qua non niſi poſt dies 13 vel 14, apparent ſigna materiæ febrilis tandem concoctæ, per ſudores ſubinde, vel potius per διαπνοὴν paulo pleniorem, eliminandæ. His rite perpenſis nullus dubito quin Febres iſtæ *Depuratoriæ*, quæ Annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quaſi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam quæ ante id tempus per ſeriem Annorum certam ſæviiſſent, (quanto autem tempore hæ invaluiſſent haud equidem ſcio:) Cùm enim Conſtitutio quæ ad Intermittentes faciebat ſævitiem ſuam deponens jam fermè exoleviſſet, Febres quas poſtea perturiebat magis humorales erant ac terreæ, unde non niſi lentè ac pedetentim ſanguinem depurare ſategerint, quæ in primis Conſtitutionis Annis ſubtilioribus principiis innixæ, atque adeò Intermittentium typo indutæ, celeri paſſu ſuis temporibus defungi ſolerent. Quòd ſi res ita ſe habeat, veriſimile mihi videtur hanc Febrim (*Depuratoriam* volo) poſtliminio reverſuram quam primùm præſens Conſtitutio aliquantulum remiſerit, eandemque ſerie quadam Annorum permanſuram antequam *Peſtis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint quibus Febris hæc graſſabitur, *Intermittentes* etiam ſubinde ſe exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando ſcilicet manifeſta aliqua aeris temperies ad id ſymbolum ſuum conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè medebitur ac nunc dierum Febribus Intermittentibus ſolet, non habeo certò dicere. At in *Peſte* atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios affectus ex ejus uſu expectare licet, quàm eos quos hodiè in *Pleuritide, Peripneumoniâ, Anginæ* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantùm non prodeſt, ſed & planè obeſt. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in poſterum Epidemicorum alii alios excipient, ſi quidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapſos, obſervaverit.

Atque

Atque hæc fere ſunt omnia, Vir plurimùm Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapſorum obſervavi. In *Rheumatiſmi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) ſæpenumero mihi ſubiit tecum dolere, quòd non niſi ingenti ſanguinis vi repetitis venæ-ſectionibus eductâ, ea poſſit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore fraguntur, ſed ſi paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm poſt illos elapſos materia Rheumatiſmum prius committens jam in Pulmones depluat, ægro ſcilicet frigore perculſo, vel aliâ aliquâ προφάσει leviori diatheſis latens in ſanguine jam foras in actum protrudatur. His de cauſis experiri ſtatui an ulla alia methodus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diverſa, quâ hic morbus poſſit debellari. Serio itaque perpendens quòd affectu iſte (uti jampridem in *Acutorum Hiſtoria* ſubinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis è pertusâ venâ color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judicabam morbum hunc Diætâ ſimplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæſectionibus, profligari poſſe; etiam evitatis quæ alteri methodo adjungebantur incommodis: neque me fefellit *Diæta à ſero lactis* Phlebotomia loco ſubſtituta.

Prægreſſa æſtate Pharmacopola mihi in viciniâ nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me acceſſebat. Rheumatiſmo autem miſerè cruciabatur his ſymptomatis ſtipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyſpnœâ, quæ poſt aliud fermè biduum evaneſcebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; poſteaque, pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum quàm crurum articuli per vices moleſtabantur. Cùm debiliori eſſet & ſicco corporis habitu, veritus ne minùs firmas jamdiu vires & labaſcentes dempto copioſiùs ſanguine prorſus exolverem (maximè cùm Æſtas

Æstas eo usque adoleverit ut jam metus esset ne superveniens Hyems redintegrandis viribus frequenti venæ-sectione attritis intercederet) imperavi ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempè in die donec penitus convalesceret. Tenui hâc Diætâ contentus, ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro cœnâ indulgerem. *Serum* autem *è Lactis libris octo* domi paratum quotidiè insumebat, quo satis benè nutriebatur. Post hos dies cùm non ampliùs urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum, cæteraque εὐπεπτα. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis quæ supra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæ-sectione ex præscripto in curationis subsidium tunc adhibitâ, ac sæpe repetitâ.

Siquis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaslibet vilipendere quòd simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico quòd nisi obstarent præjudicia vulgi nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm solennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam Bestiis, ut mox immolentur, coronatis, malè collocatur.

Quòd verò etiam ista quæ pro vilissimis habentur & nullius sunt pretii, accedente eâ quæ in Medico quæritur solertiâ & ἀγχίνοια, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quòd licèt ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem

qui

qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive, ut postea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapsa erat à qua venenum hauserat cùm ad eum accederem, jamque os & labia valde intumescebant, vehementer ægrotabat ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus. Ego *tres Aquæ tepidæ Congios* repetitis haustibus summâ quâ potui celeritate & diligentiâ ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat: volui etiam ut eluerentur intestina aquâ tepidâ sine ullo additamento copiosè per sedem injectâ, ubi primùm ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras quàm præscripserim absorpsit. Amici qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent ab eo didicerunt, quas primùm evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato pleniùs exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, solâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, Benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quòd labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis quæ aquam quam evomuerat penitùs infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata *Diætâ è lacte* solo ad quatriduum adhibitâ mox evanuere. Aquam *Oleo* (quod hìc unà cum opere ignari solent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis esuriret, exindè magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar. Utut è sero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis qui temperatè & cùm consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino ac aliis liquo-

liquoribus spirituosis jam à longo tempore plus æquo addictos hâc methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est ut eo ferè modo quem Libri nostri *De morb. Acut. Sect.* vi. *Cap.* v. tradidi, curetur æger: Tametsi ex quo eum scripsi, experientiâ didicerim satius esse post secundam vel ad plurimum post tertiam Venæ-sectionem *Cathartica* sæpe sæpius exhibere atque repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paragoricis*, à quibus aliàs, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cùm illorum usu figatur morbus, neque tam facilè Venæ-sectioni cedat. Purgativa verò ista è *Lenitivis* solùm constent, ut *Thamarindis, Sennâ, Rheo, Mannâ* & *Syr. Rof. Sol.* cùm alia quæ ex *Scammonio, Zalapio,* &c. parantur tumultum cieant & dolorem exasperent. At singulis vespertinis pòst peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporiùs quàm id fieri solet, propinetur.

Hìc autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore,* quoad sævissimum lumborum cruciatum, non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa quam morbus ipse cui adhæreret, Febris nempè Intermittens, sibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuscunque aliis evacuationibus exasperaretur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc ſunt, Spectatiſſime Vir, quæ in his Affectibus de quibus ſciſcitari libuit, ſedulâ obſervatione habeo comperta: quæ ſi aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi ſententiâ; me ſaltem pro tenuitate meâ debitum tuæ Claritati obſervantiæ ſpecimen exhibere conatum mihi ſeriò gratulabor.

Tibi ſemper Addictiſſimus,

THO. SYDENHAM.

Doctiſſi-

Doctissimo Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

MAgnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummatâ tuâ de Morbis Acutis historiâ, eâque sedulâ observatione, & fidâ experientiâ stabilitâ, non lucri aut famæ aucupio scriptâ, sed sincerâ fide, & mente honestâ; Cùm tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præsenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus quod volui, at fortassè quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudat quod facis, urget ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quas tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflammine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis *scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.*

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem Gentes Europeæ à se invicem sedulò satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia ad ipsos Indos *remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pœna, eo fortassè fine tardiùs remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantùm curari posse. Cùm jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & infimos quosque sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitiâ magno eam sumptu, majori etiam molestiâ tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter*

carnificum

carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & sincere explices quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat quàm queat minimo. Satis est ut æger sub Deo, non etiam pejùs sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desiderâtissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

H. PAMAN.

Ex Ædib. Lambeth.
Febr. 12. 16$\frac{79}{8}$.

Ornatissimo

Ornatissimo Eruditissimoq; Viro

Henrico Paman, M. D.

Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professori.

QUanquam eum quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatissime, nuper edidi Tractatum, quæ est tua tàm humanitas, quàm animi in me propensio, ceu opus undique consummatum deprædicare digneris; usque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm istius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quàm viam præmonstrasse, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam & Curationem queant investigare.

--------Fungor vice Cotis, Acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum *φαίνομενα*, & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot sæcula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefessâ industria præditi, tum etiam in Praxi quæ numerosas observationes suppeditaret versatissimi, perpulchre hîc operam suam collocare possint?

Tantum abest ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum habito, & novi quàm sit mihi curta supellex.

Morbos istos *Chronicos* quod attinet, quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam aliâ de causâ, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam: At verò singuli me dies docent quàm sit arduum cœptum id, & quàm periculosæ plenum aleæ (mihi præ cæteris qui isto ingenii acumine atque solertiâ, quibus hîc est opus, non satis valeo,) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* si demas, atque alios paucissimos numero) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis & sentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt subsidia Authores & lumina ostentant, magis Ignes Fatui sint, quàm veræ faces, & in salebras potius ac præcipitia sequentem agant, quàm mentem fideliter & rectà dirigant in genuinâ naturæ Methodo indagandâ atque inveniendâ: utpote quorum scripta ferè omnia *Hypothesibus* innituntur, quas peperit lascivientis ingenii & Phantasiæ luxuria; ipsaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eâdem Hypotheseων officinâ prodeunt; quin & ipsa Praxis quâ Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pestis est certissima & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeò grassantur, & regnant ferè in singulis paginis Cerebrosorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando quid valeant humeri. Impræsentiarum, ut animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem

de

de *Lue Venereâ*, & quam ſolam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos conveniſſe, qui ſive præ ſtudio, honeſto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu inſecuturæ pœnæ, ſive ut Caſtimoniæ laudem ſibi arrogarent, non dubitabant aſſerere *Luis Venereæ* Curationem docendam non eſſe. His ego non aſſentior; utpote qui exiſtimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, niſi ea quæ ſibi ſuâ ipſorum culpâ improvidi accerſunt mala, humaniorum officiis ſarciantur. Omnipotentis Dei eſt ſontes caſtigare, noſtrum verò miſeris pro virili ſuccurrere, atque ægris opem ferre; non autem curioſâ cauſarum indagatione illos acriùs urgere aut cenſorio vexare faſtu. Tradam itaque quæ in hoc morbo obſervavi atque expertus ſum: non quo hominum animos deteriores efficiam, ſed ut corpora (quòd mihi negotii datum eſt) reddam ſaniora.

Lues venereæ Hiſtoria.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum ſcire licet, noſtro orbi innotuerit: Undè etiam Morbus vulgò cenſetur iis tractibus *Americæ Endemius* in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potiùs è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxiſſe videtur; cùm à plurimis noſtratium, iiſque fide dignis, qui *Inſulas Caribbes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recèns à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram deſcenderint, tùm alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægreſsâ; ita ut non raró univerſam aliquam eorum familiam, viros ſcilicet, mulieres, liberoſque malè mulctet. Neque iſta Lues quæ afflictiſſimos hoſce ſæpe ſæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad ſymptomata, *Dolores* ſcilicet, *Ulcera*, &c. habitâ nempè diverſorum Climatum ratione, videtur diſcrepare, licèt nomine prorſus abludat, cùm *The Yaws* ab

illis dicatur. At nec medendi methodus quâ utuntur illi, à noſtrâ abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam: non obſtante eo quod hic apud nos dicitur de eximiâ *Guaiaci* & *Sarſaparillæ* vi quam in natali ſolo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantùm non exhauſta putatur. Probabile itaque mihi videtur *Hiſpanos* qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuiſſe ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim ſunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* eſſe poteſt. Ut ut ſit, contagioſa iſta Lues paulatim ſerpens, has orbis terrarum partes eo uſque inquinavit, ut ſi eâ celeritate graſſaretur adhuc quâ primùm invaſit, intra ſæcula aliquot actum eſſet de genere humano, vel ſaltem Noſocomiis de cætero addictum, prorſus impar eſſet iis rebus gerendis quibus continetur hominum ſocietas: niſi quòd, Vegetabilium inſtar, in alienum à patrio ſolum quaſi tranſplantata, Europæo noſtro non perinde lætatur, ſed languet indies, & mitioribus Phænomenis antiſcit. Novus apud nos hoſpes cùm eſſet, ſi quem arripuerat, mox omnem ſanguinis maſſam contaminabat, & diris capitis atque artuum doloribus tum etiam ulceribus variis in partibus ſe prodebat. At verò Centum retrò annis *GonorrhϾ Virulentæ* ſpecie ſe primùm oſtendebat, oſtenditque adhuc, hâc ſibi portâ exitum quærens; nullo alio manifeſto ſymptomate, niſi quòd in perpaucis ulcuſculum in pudendo (vulgò *a Shanker*) primum morbi eſt indicium; cujus virus cùm per Gonorrhœam non ejiciatur, ſanguinis maſſam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, undè miſellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit ſtamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori inſinuantur ex occaſionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per

os

os tenerum inficere poteſt. Secundò Infantes ſi nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licèt enim Adulti quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix niſi intercedente impuro coitu, quamvis ſimul dormiant, poſſint infici, infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quòd non ſemel obſervavi Infantibus à genitoribus, quibuſcum dormiebant, infectis contigiſſe. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo ſerpit Lues; cùm ſcilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo ſive ulcere, ſive etiam puſtulâ in uteri vagina ſtabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus ſana videri poteſt; veneno nempe vel iſtarum partium illuvie ita detento ut ſegniùs invadat ſanguinem, vel per menſtruas purgationes diluto ſæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnoſam virgæ ſubſtantiam, quantum ego judico, primum adoritur quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulceroſam διάθεσιν ſenſim inducens, efficit ut ſanies, qualem in *Gonorrhœâ* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam hâc ratione promoveor; ipſe ſcilicet vidi virulentam hujuſmodi materiam per ſubſtantiam glandis poroſam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Proſtatas* efferato ulcere ſolet depaſcere; quod haud raró cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus è medio ſuſtulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyùs aut ſeriùs, prout mulier quâcum conſuevit magis minúſve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis minúſve idoneæ) primùm dolore genitalium inſolito cruciatur cum quâdam rotatione quaſi teſticulorum; poſteà, ſi recutitus non ſit macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, ſeminis inſtar, qui quotidie à fe-

minis tàm colore, quàm consistentiâ recedens, flavescit tandem aliquanto dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore intensioreque non modò virescit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud absimile *Apthis* Infantium ora obsidentibus, quod indies latiùs & profundiùs depascatur, supervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum est autem quòd memorata pustula raró Gonorrhœam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum Glans tum ab aere cui exposita est, tum è frequenti linteorum attritu indurescens, noxam non ita facilè suscipit. Hujusmodi Verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, sola *Gonorrhœa* dicto modo nascitur. Hanc alia mox symptomata excipiunt, ut primò magnus doloris sensus in pene quoties erigitur, perinde ac si validâ manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incalescere: quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum παθογνωμονικώτατον existimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur pro natura suâ, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu cessans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maximè quâ in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosâ atque excoriatâ urethrâ jugi puris acrioris fluxu, natura in carne novâ vice jam deperditæ justo occupatior laxam quandam & spongiosam substituit, quæ mole quotidie aucta & sensim indurata *Caruncularum* excrescentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsâ morte timendum malum. Quinimò sæpe accidit ut sanies quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu in Scrotum

deposita

depoſita, atrociſſimum dolorem & Scroti inflammationem accerſat, nunc alterutro, nunc utroq; ejus latere in molem ingentem elato ; Gonorrhœa interim progreditur tardiùs, at verò urinæ ardor non mitiùs urget. Atque hæc ſunt communiora morbi hujus ſymptomata, manente hoc ejus ſtatu.

At verò quoties ſive Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio ſurſum fertur & ſenſim ſanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ indebito Aſtringentium uſu in corpore retentâ humores putreſcunt, *vera Lues* exoritur, in quâ Tumores ſive *Bubones* ſæpe in inguine comparentes primum ejus gradum conſtituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in atticulorum interſtitiis, humeros ſcilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes. & per intervalla, licèt noctu ægrum lectuli calore perfuſum rariſſimè deſtituant, nec niſi ſub auroram libenter evaneſcant. Cruſtulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flaveſcunt hæ fermè ad inſtar favi, quo ſigno à cæteris omnibus queant internoſci. Quandoque ſuperficie latiore varia occupant corporis ſpatia ad eum modum quo *Lepra* in Medicorum ſcriptis depingitur. Quanto autem magis ſcabies hæc diffunditur, tanto minùs æger diſcruciatur. Univerſa ſymptomata pedetentim incrudeſcunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò uſque exacerbatur ut ſe nequeat miſer diutiùs in lecto continere, ſed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo curſitet irrequietus fermè donec illuceſcat. Adde quòd præ doloris vehementiâ Cranium atque oſſa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera *Exoſtoſes* dicta, excreſcentiæ oſſeæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud abſimilia : quæ quidem oſſa tuberculis obſeſſâ jugi dolore ac inflammatione tandem carioſa redduntur & putreſcunt. *Ulcera* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur,quæ fauces ut plurimum primò aggredientia, ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagantur, quam mox abſumunt, ita ut is jam fulcro deſtitutus planè concidat. Creſcentibus indies ulceribus, & dolore au-

cto, æger partim indesinenti carnificinâ enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsecam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis quæ jam depinximus symptomatis elucescat, non mihi perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid verò de eâ sit certò mihi constat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, undè hæc tot malorum Ilias; constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis quorum efficaciæ Experientia, medicorum Magister, suffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum* cujus ope sine evacuatione prægressâ Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experientiâ didici sudorifica vulgaria haud minùs profecisse in hoc morbo quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitandâ salivatione pares cum Mercurio vires haberet pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra GonorrhϾ limites subsistens, longè ab eodem distat cùm jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio quâ GonorrhϾ materia ejicitur, alia prorsus est atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda est.

Gonorrhœa virulenta Curatio.

Gonorrhœam itaque quod attinet de quâ primò agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur

educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur quæ bilem, maximè verò quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde solâ *Julapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Diæta refrigerans* omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque soleo præscribere. ℞ *mass. Pilul. cochiar. maj.* ℥ iij. *Extract. Rudii* ℥ j. *resin. Jalap. & diagryd. an.* ʒ ß. *cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm.* vi. Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger superdormiat) ad dies 12 vel 14, vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ stillare solutus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licèt quadantenus subactum, ex levissimâ quâque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut simili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhœâ postliminiò recrudescente,

ſcente, ſi nempè æger catharſeôs moleſtiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si poſt hujuſmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex uſu erit loco pilularum, maximè in iis qui difficiliùs purgantur, potentius aliquod medicamentum ſubinde intercalare, cujuſmodi eſt Potio ſequens, quæ ſemel tantùm hauſta magis aliquando fecit ad ſiſtendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica ſæpenumerò ingeſta. ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *fol. ſen.* ʒ ij. *Rhei* ʒ i ß. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥ iij. *diſſolv. Mannæ, & ſyr. Roſar. ſolut. an.* ℥ j. *ſyr. de ſpinâ cervin. & Electuar. è ſucco Roſar. an.* ʒ ij. *Miſ. f. potio.* Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viij. tantùm bis vel ter, (idque interpoſito debito temporis ſpatio, nè fortè oboriatur Ptyaliſmus;) quod quidem remedium in eradicandâ Gonorrhœâ pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in ſeptimana pil. ſequentes exhiberi poterint, ℞ *pil. ex duobus* ʒ ß. *Mercur. dulc.* ℈ j. *cum ſ. q. Opobalſami f. pil.* iiij. *ſumendæ ſummo mane.*

Eſt autem ubi æger à Catharſi dicto modo repetitâ uſque adeò abhorret, ut ne conſpectum quidem, vel odorem ſolum remediorum ferre queat. Eſt etiam ubi corpus ex ἰδιοσυνκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impenſiùs in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſimè ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obſiſtunt: cùm ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quinetiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam præmemoratâ iſtâ, at non æquè tuta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate moleſtior, minùs tamen habeat periculi neque contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hâc

Hâc itaque viâ incedo *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejusmodi duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; posteà *Enema* sequens manè, & horâ quintâ pomeridianâ quotidiè injiciendum, donec penitùs cessaverint symptomata; nisi quod semel aut bis in hebdomade Catharticum impero, misso die isto Clystere. ℞ *Electuar. è succo Rosar.* ʒ vi. *Terebinth. Venet. vitell. ovi solut.* ℥ ß. *dissolvantur in aq. Hordei* ℔ j. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ℥ ij. *m. f. Enema*: Singulis etiam noctibus *Opobalsami* vel *Balsami è Mecha gut.* xxv. sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem quibus illa facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quâcunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus sale conditis, vel aliàs dyspeptis (quales sunt carnes Bovinæ, Procinæ, Pisces, Caseus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera εὔπεπτα. Volo etiam ut vel his parcissimè utatur, tantùm ut ægri vires non labascant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituoso, sive acescente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ, nisi quòd in prandio & cœnâ Cerevisia tenuis in parvâ quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandam. ℞ *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ ß. *sem. Papav. albi* ʒ ij. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viij. *contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Hord.* ℔ i ß. *Colaturæ adde sacchari Crystallini q. s. m. f. s. a. Emulsio.*

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut

ut plurimùm *ſanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas ſuadeo; ut maturiùs celebretur venæ-ſectio author non ſum, ne hâc προφάσει contagium penitùs inſeratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ ſive acrimoniâ ſuâ mordaci, ſive ſtipticitate non rarò magis officere ſoleant, quàm prodeſſe: veruntamen ſub morbi exitu *Aqua Roſacea* in pauca quantitate poteſt injici.

Hâc methodo, quæ mihi ſemper pro voto ceſſit in Gonorrhœâ ſanandâ, meliorem nondum comperi; maximè in iis qui facilè purgantur. In iis enim qui purgantur ægriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non niſi poſt longum temporis ſpatium perficitur. In his itaque ſanguis iterum mittendus, & acuenda ſunt Cathartica, tum etiam repetenda ſæpiùs, atque in eorum uſu diutiùs eſt perſeverandum, aut Clyſteres modo jam ſignato uſurpandi. Enim *Catharſis* hîc ad inſtar omnium eſt. Atque in hoc affectu, ſi in alio quopiam, verè aſſeritur, quòd qui mundificat bene, bene ſanat: modò ab *Aquis Mineralibus* ſibi temperet, quas certò mihi conſtat morbi reliquias è corpore eliminandas vi aſtringente & plus ſatis ſanativâ arctiùs conſtringere, & quaſi clavo figere trabali; unde quòd ſæpius obſervavi, *Scroti tumores* enaſcebantur quoties in morbi principio, vel ſtatu, pejoraque adhuc ſymptomata ut *Carunculæ*, ſi quando ſub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter aſſero, quantumlibet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in dicto caſu haud rarò præſcribantur.

Neque ſum neſcius quantum ſe venditent Practicorum nonnulli in hujus ſymptomatis curatione, quà breviore temporis ſpatio, quà remediis magni nominis & tituli abſolvendâ; interim obſervatione plus ſatis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, aſtringentium vi in corpore detentam maximum ægris dediſſe malum, ex quo perſæpe ſanguinis maſſam de novo ſubiens ipſam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* uſurpatum comperi; quo ſcilicet,

ſub

ſub prætextu *Specificorum*, tum univerſum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incaleſcentia ulteriùs adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhœa* quæ paulò antè evanuerat, quod me obſervaſſe memini, denuò in conſpectu prodiit.

Animadvertendum eſt autem, quòd ſi ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejuſdem ora præ inflammatione uſque adeò tumida, dura, ac calloſa reddantur ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quiſquis Gonorrhœam remediis purgantibus, fortiſſimis licèt, & quotidiè ad nauſeam repetitis, aggreditur, niſi eodem tempore id agatur ut pars ita affecta ad ſtatum ſibi naturalem redeat, ſublatis & duritie & tumore, undè Gonorrhœæ novus utique fomes ſubminiſtratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* ſequente. ℞ *Rad. Althææ, & liliorum an.* ℥ i ß. *fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *ſem. lini & Fœnugræci an.* ℥ ß. *Coq. ſ. q. aq. font. ut f. Fotus, parti affectæ admovendus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.* Peractâ fomentatione partem affectam *Oleo è ſemine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplaſtrum è Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis, præputii tumidis circumponendum. Quòd ſi *Ulcus* vel in ipſius præputii labiis, vel in ſubjectâ glande hærens ſuâ calloſitate facit ut illud non niſi ægrè poſſit retrahi, præter fotum jam dictum ſequens etiam *Linimentum* præſcribo. ℞ *Unguent. Baſilici* ʒ vj. *Unguent. è Nicotianâ* ʒ ij, *Præcipitat. aq. Roſ. lot. & optimè lævigat.* ʒ ß. *m. f. Linimentum, quo lintei raſura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt Fotûs præſcripti uſum.*

Ubi verò ſive quòd juſtò maturiùs Gonorrhœa ſiſtatur, ſive ab exercitio vehementiori, aut aliâ quâcunque de causâ, Scrotum jam morbi ſedes ab eadem in tumorem inſigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplaſmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum.* Hæc dum foras peraguntur, non deſino

ſino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præſcripſimus, introſumptis, tum etiam Diætâ ſupradictâ hoſtem urgere; neque mihi religio eſt quovis hujuſce mali tempore ſanguinis ℥ ix, vel x è brachio iſto detrahere quod teſticulo tumefacto reſpondet, ſi tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi ſuadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhœâ.*

Luis confirmatæ Curatio. Cùm verò eouſque invaluerit morbus ut jam ***Venerea Lues,*** vel ***Lues confirmata*** præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda eſt, & duriori huic nodo cuneus itidem durior eſt adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod ſciam, adferri poſſit extirpari hujuſce morbi, niſi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis ſanandi modis ſatis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hîc numerum abſolvat, id tantum mihi incumbit ut quæ in eâ excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit,) & obſervatio rationi ſuffragata mihi dictaverint, ediſſeram.

In principio autem ne conjecturâ quidem aſſequi poſſum quid ſibi velint crebra iſta monita quibus de corpore remediis *Catharticis,* & *Digerentibus,* Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita ſeriò cavetur; Ut de Venæ-ſectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim, ſi veritati ſit litandum, eo res redigatur ut *Veneno* Salivatio procuranda ſit (neque enim adhuc innoteſcit ſalubre aliquod medicamentum quo poſſit excitari, neque æger ſine ejus ope in tuto collocari poteſt, quæritur utrùm corpori conſtantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proindè frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem miſſione ſanguinis & tenui diætâ jam debilitato rectiùs committatur Venenum. Haud dubiè ſatius eſſe duxerit æquus rerum æſtimator nihil agere, quàm ita importunè ſatagendo nocere. Quid quod experientia teſtatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos ſalivationis impetum multò melius ſuſtinere,

quàm

quàm eos quorum quasi ante prælium incisi sunt nervi?

Misso itaque damnoso omni hujusmodi præludio, statim atque accersor *Unguentum* præscribo *ex Axungiæ Porcinæ* ℥ ij. & *Mercurii crudi* ℥ j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admisceo; cùm deterius fiat Unguentum, si quod adjecta ista frænum injiciant, & nihilo efficacius, si nihil prorsus agant: Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum*, idem hîc præstant (si quid tamen præstant) quod *Catharticis* adjuncta judice experientiâ, solent præstare; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiorem, à luctâ scilicet inter Antidotum & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est quòd naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertiâ parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accersor includendo) manibus suis æger perungat injungo; ita tamen ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito & posteriùs consuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Post tertiam inunctionem gingivæ ut plurimùm intumescunt, & *Ptyalismus* suboritur. Si verò intra tres dies post ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viij. *Turbith Mineral. in Conserv. ros. rubr.* exhibeantur ægro, qui post singulas vomitiones aut sedes sumat haustum liquoris possetici calidé. Cùm expuere inceperit, id jam medico negotii tantùm est ut gradum salivationis scrupulosè expendat, nè invocatis temerè suppetiis, salivationem eo usque evehat ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor spatio Nycthemeri,) vel symptomata, etiamsi parciùs expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit post quartam diem à statu salivationis;) & indusium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cùm priora ista unguento infecta salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longiùs protrahere quàm ægro expediat,

apta

apta nata sint. Quod si fortè priùs elanguescat salivatio quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad* ℈i. pro dosi exhibito.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus ἐυμεταϐλήτοις, quòd post unam vel alteram inunctionem (nempè simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illicò per intestina hunc hostem expellere satagat; undè non solùm dejectiones mucosæ & tormina ventris, ut in iis qui dysenteriâ laborant, eveniunt, verùm etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodò cedere soleat. In hoc casu à Mercurio sive extrà applicito, sive intrà assumpto, prorsus absistendum, donec hæc symptomata penitùs evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam salivatio bene assurgat) sistendus est usu *laudani liquidi*, ita dosim augendo atque repetendo prout urgeat symptoma; aut *Diascordii sesquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devoratâ. Diarrhœâ tandem cohibitâ, salivatio debito modo procedere solet, quæ antea vix appareret.

Convalescente de cæteris ægro, nisi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus est ptyalismi fructus) salivatio quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunq; sistenda est: fieri enim potest ut etiam post consopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat, bella denuò moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ postquam redintegratâ sanitate homo se auræ liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror Ptyalismi jam abiturientis & mox evanituri reliquias vel *Catharsi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet specie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, nascuntur sine dubio frequentes istæ *Recidivæ* quæ miseris accidunt, sanitatem tandem aliquando post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò pervenissent, si saliva-

rio non nisi suo tempore determinaretur. Longè itaque consultius esset, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omninò convaluerit & jam sub dio versetur (quod & ego per menses aliquot fieri aliquando jussi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re malè gestâ, eousque fuerit evecta salivatio ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutum modò est, sed & necessarium etiam Cathartico ingesto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri εὐφορίᾳ procedat, qui deindè suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nudâ Salivatione contenti esse debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis solennibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo, præter jam dicta, quibus & ratio astipulatur, & experientia, me velle doceri quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem quam Salivationem excitare post Catharsin, cùm remedia purgantia (*Scammoniata* maximè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud quicquid est veneni, eo scilicet qui purgatus fuit ad regimen consuetum, exercitium, & liberiorem aeris usum se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsin expellere conamur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum (per salivationem scilicet) quâ natura id efficere solet ac debet, non solùm negligamus, sed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & speciem amplectimur, pro Junone, quod aiunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantas-

mata nostra & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, *viz.* *Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citiùs fatiscente; seriò tamen animadvertendum est in quibusdam reperiri idiosyncrasiam sive temperamentum quoddam peculiare tam salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyalismum perducuntur,) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs salivationem eam procurare quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summopere cavendum est ne animo nimiùm obstinato salivationem importuniùs urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minùs intellexere ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerses, ita ut æger tantùm non agat animam fortè etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor vel quinque à postremâ inunctione salivationem frustrà præstolatus fuerit, inunctionem jam sæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot; religiosè tamen cavere debet, nè cùm tanto conamine salivationem incassùm sollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primùm vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet à remediis adhibendis donec ea penitus

evanuerint

evanuerint ſymptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam φύσεως ἀντιπρατ]ούσης ſalivationem accumulatis *Dyſenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverſo ſi lentè feſtinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ℈i. ſemel aut bis in ſeptimanâ exhibendo, vel per ſe, vel cum ʒ j. *Diaſcordii*, ſi æger in Diarrhœam propenſior ſit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim Ptyaliſmus ad plenum nunquam aſſurget, æger tamen copioſiùs quàm pro more ſolito expuet, & fœtor juſtæ ſalivationis comes neque imminutiorem hanc deſtituet: unde evincitur ſanguinem & humores eam ſive putrefactionem, ſive alterationem, quæcunque ea demum ſit, attigiſſe, quæ vel parit ſalivationem, vel cum ea naſcitur. Atque hâc Methodo univerſa hujus morbi ſymptomata tandem expugnabis, conceſſo utique debito temporis ſpatio.

Obſervandum eſt autem, quòd licèt ſalivatio remedia alia, qualiacunque, ea fuerint, in extirpanda *Lue confirmatâ* longe exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet ſanare; nec ſiſtetur illa, hàc jam penitus devictâ: unde rectè colligitur nullam vim ſpecificam Mercurio ineſſe qua Venerea Lues immediatè debellari poſſit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyaliſmo morbum expellat; pari fermè καταχρήσει (quod aliàs ſubinnui) atque ſcalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificùm queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unà ſtabulantur, vel ante Salivationem, vel eâ jam peractâ Gonorrhœæ curatio tentanda eſt; quod & tutiùs fit, me judice, & faciliùs etiam poſt finitam ſalivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægriùs dometur; quæ verò à prægreſsâ ſalivatione quadantenus ſubacta fuit, minori negotio expugnari ſoleat. At verò Catharticis religioſè abſtinendum eſt quouſque vel minimæ ſalivationis reliquiæ ſuperſint; Quamobrem *Turbith Minerali* ſemel

aut bis in hebdomade exhibito ſecurius rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuſlibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyaliſmus dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò obſervandum eſt, ſi tumor oſſi alicui, *Exoſtoſis* vulgo dictus, inſideat, qui etiam tamdiu permanſerit ut os jam carie afficiatur; incaſſum prorſus erit ſive ſalivatione, ſive aliâ aliquâ methodo curationem aggredi, niſi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Cauſtici* denudandum, & quamprimùm idem, quod aiunt *exfoliandum*, uſu ſcilicet remediorum quæ intentionem hanc implere ſolent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem paſſis ita familiare, ſi vel æger dolori ferendo par non ſit, vel eo uſque illùd excorietur ut ſanguine diffluat, idem nocte dieque vel *aquâ Roſarum Damaſcenarum*, vel *lacte aquæ permiſto*, vel *hordei*, *radic. Althææ*, & *ſemin. Cydoniorum decocto* ſæpiſſimè proluendum eſt. Unicum hoc ſymptoma memorabile, quod ſcio, ſalivationi accidit, ſaltem quoties ea more debito adminiſtratur; & ſanè ſi *dolor* & *oris exulceratio* arte aliquâ protelari potuerint, haud multo eſſet moleſtior morbi hujus curatio, quàm eſt aliorum aliquot longè minùs famigeratorum.

Diætam quod ſpectat & reliquum ægri regimen, eadem prorſus in *Salivatione*, ſaltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharſi* imperanda cenſeo: Cumque ei qui medicamentum aliquod purgans aſſumpſit, id tantum incumbat ut ſe in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis εὐπέπτοις moderatè veſcatur, nondum mihi conſtat quo nomine vel lecto ſemper addicatur qui Ptyaliſmum ſubit, vel à victu modico arceatur, qui ſcilicet naturæ cum veneno confligtanti vires animumque addat; unde etiam naturâ tanto oneri ſuccumbente, haud pauci, ſpiritibus, atque omni vitæ robore diaphoreſi, purgationibus, & jejuniis ſupervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem

tandem penitus exhaustis, miserè confecti sunt: Persæpè etiam morbo jam pulso, æger eâ spirituum copiâ quâ erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit; aut si fortè *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud ineleganter.

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hîc autem in promptu est istam objectionem diluere, quî fit ut nonnulli hoc morbo, (scilicet in statu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existimo; Hujusmodi ægris, œconomiâ illorum corporum eversâ ac viribus prostratis, apud nos aer crassus ac humidus resarciendis minùs idoneus est, cùm iste *Galliæ*, utpotè qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum quâ hic morbus devinci possit, melius callent, quàm nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam revertar.

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quòd præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tapefactam, *&c.* juscula insuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eousque subsederit gingivarum tumor ut dentes conserere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parcâ manu, sint indulgendæ: ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: Cùm enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, harolando non sum quorsum æger, nullâ urgente necessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cùm neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem, ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, minùs itidem periculosam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet quisquis in alterâ praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententiâ successit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli salivationis tædium & laborem plus semel irrito conatu exantlaverant, recidivam semper denuò passi, ex occasionibus, & propter causas quas suprà memoravimus.

Non est autem, Vir Candidissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè sollicitem, qui jamdudum de probitate meâ persuasissimus, existimationi etiam nostræ favere dignaris. Pleura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & sermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, seu *Nili* fons, ægriùs innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas rogo; cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te essem animo palàm testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clarè elucescunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm eâ condecorabas, inter illa quæ mihi comparavi pretiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me observata eximium est istud, (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse atque emolumento; atque ex

ad-

adverſo pravorum amicitiam (niſi ea potiùs, combinatio, ſive etiam conjuratio dicenda ſit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læſerint unquam, tamen neſcio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricaſſe. Vale, Vir Humaniſſime, & amare perge

Tui ſemper Obſervantiſſimum

THO. SYDENHAM.

FINIS.

DISSERTATIO EPISTOLARIS

AD

Spectatissimum Doctissimumq; Virum

GULIELMUM COLE, M. D.

DE

Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;

Nec-non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

LONDINI, 1705.

Humanissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

Miraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimùm de causâ hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis circa Morbos acutos commentariis, agnoscome accepisse fructus, ut ad grates authori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accuratè singulas annorum, aerisque quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cœpto antehàc inaudito, observasti; tam genuinas, faciléque obvias, pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut meritò tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & ægrotos, & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accuratè adeò absolvisti, ut pronum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum

riolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillimè curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeò possum dant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctissime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui ægrotis, miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus, te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta rectè procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo priùs exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque non solùm vulgo, sed etiam Medicis) ægros regère, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtempe-

obtemperantes incidi, obveniſſe comperi, ut, quicquid alii ſenſerint, me feliciſſimum reputem, cujus in manus tantus devenit theſaurus. Porrò & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum ſæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere, idque ſucceſſu haud pœnitendo, imô verô ſtupendo. Tam multum equidem hâc in parte præſtitiſſe mihi videris, ut nil ſupereſſe, quod vel aliorum, vel etiam Tui induſtriam exerceat, facilè crederem, niſi nuperrimè à doctiſſimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrikio *(qui humanitatem tuam plurimûm celebrat) audiviſſem, te innuiſſe novas quaſdam (quas & ad praxin ritè exercendam perutiles fore non poſſum non augurari, utpote à te factas) circa idem ſubjectum tibi occurriſſe Obſervationes; quas niſi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (ſi quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obſecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.*

Sed nec hîc ſubſiſtam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi obſervata fuiſſe circa Affectus, Hyſtericos dictos; qui ſanè ſicut doctiſſimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò laſſarunt ingenia, ſic (proh nimis ſæpe!) & medicandi traditas methodos

dos eludunt; documentaque dant, quàm parùm tutum ſit, in Philoſophicis, noſtræ rationi nimium fidere, niſi iis in rebus quarum certitudinem à ſenſuum teſtimonio petere valemus. Plurimum, Digniſſime Vir, ulteriùs & à præſenti ſæculo, & à poſteris, haud dubiè mereberis, ſi & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc ſaltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique conſulas, quòd, non mei ſolum, ſed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi ſe quam maximè devotos profitentur,

Devotiſſimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniæ,
Novemb. 17. 1681.

Specta-

Spectatissimo Doctissimoq; Viro

Gulielmo Cole, M. D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantùm leviter errantibus, ut fit, æquiores sint, sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat quæ à me præstolaris, sive jam editis de *Variolis* observationibus addenda, sive etiam de *Passione Hystericâ* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggesserat, possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hystericos* omnium post Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene locarem, & tædium brumalium noctium honestiùs fallerem; cùm jam ingravescente ætate non ampliùs Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit quod

me

me primùm instigaverit, me non ita atque speraveram incœptis ac votis meis parem esse sentio, cùm continua illa cogitationum series, quâ mens obstinatiùs desigenda est, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senectâ. Cùm itaque tam opportunæ appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam quæ priùs fusiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à *Variolis* exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicèt ea Febrium Intermittentium species quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet quo hæc conscribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes quibus vigebant; alienâ autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hìc illìc sparsæ, unà cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ Variolæ increbrescere quotidie, tandemque ἐπιδημικώταται factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, sc. 1681. luce meridianâ, quod aiunt, clarius mihi constabat quod jam olim Ratio suadere videbatur, ægrum sc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum esse, quàm Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie sicciore diutiùs quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba

herba exaruerit) ſanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs ſolebat ſuppeditare, deſtituebat; ex quo Variolas jam graſſantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteráque exinde nata ſymptomata præter modum ſæviebant. Atque hanc ob cauſam, ſi quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam ſanguinis craſin interturbans atque diſperdens, etiam ante juſtam materiæ morbificæ expulſionem, præmaturam mortem accerſebat. Id verò maximè fatorum ſævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob ſuprà dictam cauſam ita facillimè confluerent, vel ipsâ aëris intemperie id mali ſponte ſuâ procurante, quod aliàs ferè ſolent Scioli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omnium vel exquiſitiſſimas obſervationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Varioloſis ſalutis ſpes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; diſcrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura ſunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum eſt, & *ſanguinis mictum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam pauciſſimis puſtulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denſo agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquando tam præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, ſicut jam præmonuimus.

In proclivi eſt autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minúſve periclitetur pro majore minoréve exanthematum numero; cùm enim quælibet Puſtula *Phlegmone* primò ſit, licèt ſub exiguâ mole, mox in *Apoſtema* evadat, fieri non poteſt quin *Febris ſecundaria* à *Pure* jam in fieri pendens, magìs minúſve exacerbetur, pro Puris excoquendi quantitate jam in morbi ſtatu; quod in mitiſſimo confluentium genere, die à primo morbi inſultu *undecimo*, in mediocri, *deci-*

mo quarto, in crudissimâ verò & ægriùs domabili specie, *decimo septimo* fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Distinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis in tantum superat, quantum ab ipsâ *Peste* superatur, ità etiam supradictæ tres Confluentium species aliæ aliis præsentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in ætate quàm sexu locum habet; cum nemini non sit notissimum, Adolescentem in ipso juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque sanè mirabitur tam ingens discrimen à majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit, quòd si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgò a Boyle) fortè invaserit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm scilicet sanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis, incitatus, Febriculæ fomitem subministret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum invisens, faciem ad instar pulveris è limaturâ acicularum undique respersam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris succedaneæ, quàm, pro ratione quantitatis puris ex innumeris istis apostematis in sanguinem rejecti, desævire necesse est. Quæ quidem hominis funesta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri potest, utut bellè se habere æger, & sibi videatur, & astantibus etiam in hujus morbi Historia minùs exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & sanguinis mictu jam sepositis) quàm ex pustularum frequentiâ, seriò mihi perpendendum est, quibus potissimùm de causis ita densæ protruduntur, & si tutò fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipuè ægro suppetias ferre queam: cùm periculosæ plenum sit aleæ quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit,

rit, id tam meæ debetur solertiæ, quàm vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore & spiritu plus satis turgeat, vel quòd ipse æger, sive præmaturè se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimiùs admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copia & plenitudine, omnem ferè succorum & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis προφάσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, *viz.* ante diem sextum à primâ invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licèt moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cùm ingens illud vitæ periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hìc itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimùm usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege natu-

ram ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solùm dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus essentia, (quantum nos rerum essentias conjecturâ assequi valemus) in peculiari quâdam sanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet subigatque, quo faciliùs in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omnino necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant. At cùm jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut priùs in sanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod superest Tragœdiæ peragitur. Et sicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto Apostemate massam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinùs extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum stabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant;

titant; quæ quidem augeſcentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas deſinunt; quo quidem tempore fieri non poteſt quin aliquid ex illâ Apoſtematum colluvie, in maſſam ſanguinis, per venas circulari motu reducti, reſorbeatur; quòd ſi ſanies iſta nimiâ copiâ ſanguini ingeratur, non tantùm febrem accerſit, cui ægri vires planè ſunt impares, ſed etiam omnem ejus maſſam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput eſt: quinetiam ab intenſiore Febris calore, poſtremis hiſce diebus à nimiâ puris vi excitato, *Ptyaliſmus*, qui Variolis confluentibus comes indiviſus eſſe debet, præproperè ſiſtitur, unde ægro ſpiritus continuò intercluditur. Quod ſi dicta materia purulenta parciùs ſanguini infundatur, inſurgens Naturæ robur ſecundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abſceſſulis indies magis magiſque exareſcentibus, æger brevi convaleſcit.

Si vera ſit hæc & juſta hujus morbi Hiſtoria, cæcus ſit oportet qui non videat, omnem ejuſdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut ſecùs primis in diebus jacto, pendere. Nam ſi calidorum, & præcipuè jugi lectuli uſu, calentes hæ ac ſpirituoſæ particulæ acuantur, neceſſe eſt ut aſſimilandi facultas (quâ jamdiu plus ſatis pollent) adhuc intendatur & augeſcat.

Adde quòd ſanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impreſſioni promptiùs cedunt, undè plures quàm res poſtulabat, emergunt puſtulæ, & æger nullâ neceſſitate cogente in vitæ diſcrimen conjicitur. Quando oppoſitum huic regimen, & modicè frigidiuſculum, atque aeris uſus liberior, non tantùm fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, ſed etiam condenſat obfirmatque humores, quo ſe validiùs ſpiritibus morbificis opponant, atque eorundem ſuſtineant impetum, unde non major materiæ Varioloſæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd ſcilicet nimia materiæ morbificæ quantitas aſſimiletur, & ſuperexaltetur fermentum morbi, multatur is qui juſto citiùs ad lectum damnatur: at ex eodem fonte ſæpiſſimè profluunt tum mictus ſanguineus, tum etiam maculæ purpuræ, æſtivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc ſymptomata, niſi fallor ego, ortum ducunt ab æſtu & furore in quem agitur ſanguis à ferventibus & ſpirituoſis particulis, à quibus exagitatus atque inſigniter attenuatus, vaſorum clauſtra diffringit, nunc in mictu ſanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in muſculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quaſi *ſphaceli* oboriuntur iis in partibus, in quibus extravaſatus ſanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facilè poterant duo hæc ſymptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iiſdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem ſubminiſtrando, ſufflaminare ſatagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non ſolùm malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero eſt ubi æger libero aeri omnino eſt exponendus, ſi æſtas ſcilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergreſſus, aut liquoribus ſpirituoſis aſſuetus, præſertim ſi morbus nimiæ compotationi originem debeat: His inquam in caſibus, præcipitem nimis puſtularum eruptionem haud equidem arbitror ſatis coerceri poſſe, tum à lectulo, abſtinendo, tum etiam à Cardiacis; at ſanguis etiam ſine horum ſubſidio, ſpirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quaſi, neceſſe habet; atque inſuper tanta humorum congeries in exanthemata faceſſet, ut præ nimiâ puris copiâ in ſanguinem regurgitantis ſub fine

fine morbi, æger quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei variolosæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm scilicet materia morbum committens, tum præ nimiâ sui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuso in sanguinis massâ excitato, se nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus sanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dictâ, sæpiuscule occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementiùs sollicitandis infeliciter collocatur.

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licèt maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aere intromisso, maximè si statim ab emisso sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ-sectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illâ methodò copiosæ & iteratæ venæ-sectionis fuerat liberatâ. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumerò observaverim, reiteratam catharsin sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles & distinctas ut plurimùm reddidisse.

Neque verò me fallit permulta esse quæ contra sententiam hanc nostram, quâ ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in palæstrâ exercitatos: quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi

ad amussim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè sunt excogitata; unde sequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares sint, Scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentiâ expiciantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum paucorum licèt, consensu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego, cùm experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminandâ paulisper materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosæ quantitatem assimilando, ut æger ad Orci fauces sistatur à Febre secundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, paucissimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata seriùs ocyùs non efflorescerent, nisi fortè ex iis aliquot, quorum sanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quasi œstro quodam percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quòd a meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enascuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præsertim cùm ægri alvus hucusque ut plurimùm adstricta, pustularum eruptionem, seram licèt, certam tamen fore spondeat. Ast è contrario quot quantique letho patent aditus,

quoties

quoties pustulæ intempestivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen. 2. Mictus sanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus & quasi præ æstu ferociens, disruptis vasorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut suprà dictum est, debitæ eruptionis suppressio totalis, à nimis sedulo in præcipitandâ eruptione conamine; quo non magis scopus medico propositus attingitur, quàm si quis id agens ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa, seriatim & servato ordine indè exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio displosâ usque adeò omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo facto, procluderetur.

Jam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modicè contectum, foco non accenso, magis percalescere, quàm si idem probè vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentiâ notabili satis constet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum est; & prout ab eâdem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id vero præsertim hac in re imposuit, quòd sc. animadverterint ægrum suâpte sponte in sudores proclivem, qui cúm jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum

minue-

minuebant, ſecùs ac in iis qui non ſudabant. Primùm autem perpendamus quam ob cauſam Febri coercendæ ita impenſam navemus operam, quum ſit illa ſolennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ quâvis inimicâ in ſanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita ſedulò ſudorem provocemus ad mitigandam Febrem, eâdem operâ, ceu fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atque iis ipſis ſudoribus immaniori poſtmodum Febri anſam præbeamus; cùm hoc modo ſerum ſanguinis (quo tum ipſe ſanguis, tum etiam recèns natæ fervidæ iſtæ & Varioloſæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires ſumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ ſint à colluvie ſeroſâ, quam ſudores exhauſerant. Verbo dicam, Febris aliorumque ſymptomatum alleviatio à provocato ſudore, & puſtulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè ceſſit, qui eam ob cauſam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Obſervandum eſt autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypotheſi tantùm Variolarum è Confluentium genere ſubſecutarum: Namque Diſtinctum genus quod attinet, modò certò prævideri poſſit, ut nulla ægro imperat neceſſitas ſe in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, ſive hanc ſive illam viam incedentem, in tuto collocet.

Nihilominus non uſque adeò mihi eſſentor, ut ea quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod ſcio quàm ſit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones ſemper duxi, ut proprias etiam ubique pro ſuſpectis habuerim, quoties cum aliorum ſententiis pugnant: quod & hìc etiam mihi uſu veniret, niſi Phænomena practica quaſi uno ore rationis judicio ſuffragarentur. Seclusis enim practicis Obſervationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortaſſe erit aliud quàm rationis umbra aut phantaſma, hoc eſt mera opinio. Et

quoties

quoties inter homines fuerim, certior indè redeo, quàm ſit periculoſum, vel acutiſſimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet ſive Arte ſive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quaſi concalefieri, niſi factum ipſum veri ac falſi judicem ac ſequeſtrum conſtituant; quodque iſtiuſmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis pure ſpeculativis gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam poſſit innoteſcere, à veritatis ſcopo aberrent. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut ſævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquiſſimum eſt autem, cùm ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum ægro proſit noceatve jam ſæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarium conviciis proſcindere. Quòd ſi jam olim vera, licèt inopinabilia, ſentientes calumniandi libido obtinuiſſet, nemo quicquam tentaſſet quo invento homines juvari poſſint. Et ſanè quorſum ego has mihi faceſſeram moleſtias, niſi repetita ſæpe & ferè quotidiana experientia, hanc methodum vulgari iſtâ longè tutiorem eſſe, inclamarat? Non ſum uſque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitatâ atque exploſâ eorum opinione, qui, ſi plauſum venarer, omni obſequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri poſſim, ut hominibus, etiam ſeculis aliquam multis poſt mea fata naſcituris, ex meâ, ſi quæ erit illa, authoritate inſidias ſtruam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut ſit, hâc ego methodo meos ipſius liberos, ſanguine & propinquitate conjunctiſſimos quoſque & quotquot ſe mihi liberè permiſerunt omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum eſt, quòd ob-

ſtinatæ

ſtinatæ contra-ſentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties ceſſi, atque hâc de re eorum fidem appello quibus maximè familiaribus uſus ſum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum acceſſit, quòd aliquoties, etiam ubi aſtantes, ea quæ ſuaſeram omnia per integrum morbi curſum fuerant aſpernati, ægri tamen fatum (etiamſi à calore quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim uſque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente inſuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, ſi nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerſerer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen inſigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid ſuppetiarum afferatur; id autem aſſero (quod mihi ſatis eſſe debet) diuturnâ atque iteratâ ſæpè ſæpiùs experientiâ innixus, eum in longè minori diſcrimine verſari, qui à primo morbi inſultu lecto interdiu, & carnibus omnino abſtinuit, nec niſi potum tenuiorem ſibi indulſit, quàm qui ſtatim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca aſſumpſit. Hæc enim methodus, quod ſuprà etiam innuimus, ut plurimum denſam nimis exanthematum ſegetem cohibebit, & ex conſequenti etiam immodicam Febris ſecundariæ effervescentiam, quæ non ſolùm ſuo Marte perimit, ſed etiam ſalivam (de quâ in hujus Morbi Hiſtoria fusè egimus) præproperè incraſſando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum ſanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri poſſint; quæ duo ſymptomata primis morbi diebus invadunt, idque perſæpe nullo adhuc manifeſto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intenſiore inflammationis gradu ortis, fieri aſſolet. Mitto jam jucundiſſimum iſtud refrigerium quo ſe æger perfundi animadvertit ab aeris appulſu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam ſinguli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quaſi vitâ & ſpiritu recep-

tis

tis, hâc aurâ poſtliminio veſcerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi ſubiit cogitare, quanto ſæpius fucum nobis facit illa, quam talem eſſe opinamur, ratio, quàm ſenſus iſte certiſſimo nobis cognitus; quódque in morborum curatione, plus dandum eſt ægrorum appetitionibus & deſideriis impenſioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipſo facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratiâ. Febre ardente laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu conceſſum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypotheſi alicui innixa, quæ ſibi alium ſcopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adverſantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere faſtidit; hîc Ars, maximè illa quam profitentur Curatrices & Amici adſtantes, omnino comedendum eſſe acriter contendit. Alter poſt diuturnum ab eâdem causâ languorem, abſurdi aliquid, & quod fortè nocere poſt videatur, obnixè petit; Ars iterum moleſta ſe opponit, & mortem intentat morem non gerenti; niſi forte ipſus Artifex ſanum illum prudentiſſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt minus gratis) *eſt anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter verſatus, modò animum diligenter adverterit, facilè concedet ægros haud paucos, ubi primùm ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe meliùs habuiſſe. Neque hoc ſanè mirabitur, qui ſecum reputaverit, ſapientiſſimum rerum omnium Conditorem Statoremque univerſa tam exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conſpirent, ita eorum ſingula divino quodam artificio, propriæ eſſentiæ quaſi intertexto, donantur, quo ſubjectum eadem mala à ſe amoliatur; quod in morborum quàm

plurium

plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimùm Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentarium de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Asia*, *Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis,) atque insuper magna *Europæ* pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instàr brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαριέν, inquit, ἐς' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ· ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nomine tenus, maximus est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licèt huculque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, *Emplastro Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum

cendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, *guttæ* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid simile) sunt propinandæ. Et perfectò suspicor admodum, nè dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores, paroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique aliàs, ubi primùm pustulæ eruperint, suâ sponte certo certius evanescerent. Hìc autem fausto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, rarò insigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hisce diebus. Licèt observaverim Variolas, quoties *affectus Comatosos* à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale suprà descripsi, potiùs adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti ejusmodi *Convulsiones* quandoque (oppidò tamen rarò) *Intermittentium Febrium paroxysmos* procedere; *Affectus* verò *Comatosos* cum dictis paroxysmis unà invadentes & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quàm adultis persæpe vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæ-sectione, Cartharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eò usque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo

æternum

æternùm consopiretur; quando si in Febre debellandâ totis viribus contendam, symptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unà facessent. Quod seriò notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari soleat. De hoc verò alio in loco fusiùs dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, *ægritudine* sc. *vehementiori*, *intensiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore* quasi Rheumatismo laboret, & similibus contraindicantibus: quæ quidem symptomata omnia sæviora si fuerint, maxime in sanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare, à pustulis exitum certatim quærentibus ac mox valde confluxuris, præsagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægrotans, nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, *sanguinem* primùm è brachii venis educere, & post aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infusione Croci Metallorum* exhibere, quod non solùm materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque and plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tùm etiam usu potûs refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio à novo aere

aere per pulmones subinde reciprocato: quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de quâ suprà, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulo insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos semper excipio) quos unà cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessariò requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmaturè assimilandæ longè minor est suspicio, ita ex consequenti & Evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab eâ potissimùm, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni pustularum acie quasi in campum eductâ (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud ampliùs interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut suopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere & corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo

loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solum peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cum hîc quasi *Specifica* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specificâ operari, sed isti solùm Indicationi respondendo, quâ sanguini & spiritibus consopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantùm deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, quod ab assumpto Laudano persæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementiùs agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametsi ego à multis annis *Laudanum liquidum* satis auspicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipse præferendum censeo; licèt enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Dosin quod

spectat

ſpectat Syrupi, ea non ſolùm ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradui, & quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteri cujus ſpiritus ferociunt magis, vix ſufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere ſex Drachmas pleriſque convenire; jam in Varioloſis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, ſi quid præſtare velimus, eſt ſubſiſtendum; quæ quidem quantitas ſingulis vicibus morbo decurrente imperanda eſt. De adultis agimus impræſentiarum, etenim ſi infantibus propinetur, doſis pro ratione ætatis erit minuenda. Et ſane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Varioloſis, ac in adultioribus, cùm illi in ſomnos perdurante morbo proniores ſint. Quamvis & in his quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abſtinere multùm extimeſcerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile eſt admodum Paregoricorum doſin, quocunque in caſu iſta indicantur, certò determinare. Etenim ſive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, ſive in *vomitu enormi & alvi fluxu*, ſive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præſertim uſum paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo ſunt exhibenda, ut ſi prima doſis metam non attingat, alia atque alia debito tempore aſſumatur, donec tandem medicamentum Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primùm ſucceſſerit, nec citiùs, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt: interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio aliquo, & pernoſcere valeamus utrùm doſis ultima, id quod quærimus præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis quæ hactenus tradidi fidem adſtruam, at unicum impræſentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è noſtrâ viciniâ, nomine *Croſſe*, ad me accedens

cedens atque flens obnixè, petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, *pulverem Comitissæ* & alia calidiora remedia filio propinasse: quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Posseti* calentis vim, *floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem*: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidiâ (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantùm singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Undè etiam convaluit æger.

Hîc minimè reticendum est, quòd in quantâcunque demùm dosi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò sanguinis æstus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant,

rociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augeſcit atque incendit; proindéque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ diſcrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujuſce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ aliàs citiùs abſoluta eſſet, & quandoque etiam ſi Febris remittens tantummodo, & non interſtincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipſam æger haud effugerit.

Miſſis autem caſibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari poteſt hoc remedium, ego iſtâ primùm nocte exhibendum ſauſerim quâ lecto jam in totum addicitur, *ſextâ* nempe à prima invaſione; à quo tempore uſque ad *diem decimum ſeptimum* omni veſperi eſt propinandum, vel ſaltem donec æger ἔξω βελῶν, quod aiunt, fuerit conſtitutus. Sexto enim die caro Phlogoſi quaſi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum eſt autem ſedulò, ut Anodynum temporiùs ſumatur hìc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quaſi paroxyſmus Varioloſos ſub veſperam ſemper affligit; & quandoque accidit quòd, niſi maturiùs exhibeatur ſub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulò hebetior factus, mox incaleſcat, pòſt de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, ſpem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confeſtim ingeſto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ ſextâve pomeridianâ, utque in promptu ſit, ſi quando fortè ægritudo ex improviſo invaſerit. Quinimo perſuaſiſſimus ſum nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quod dicto medicamento, re jam poſtulante, deſtituerentur; cu-

jus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præceps est.*

Quapropter cùm tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statis horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis præstat in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus & sanguineo temperamento præditis pro singulâ dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantùm esse; quodque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè & serò, non tutò tantùm, sed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Neque verò hoc reticebo, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *i. e.* Octavâ quâque horâ, Narcoticum exhibere; quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quòd si tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpe accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum; cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥ j. *syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur quem in *Libro de Morbis Acutis & in Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam lar-

gâ

gâ doſi repetito, fixam iri, & Ptyaliſmum retundi. Quibus reſpondeo, omnino fatendum eſſe Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitùs ceſſare, ut non longiſſimis ab aſſumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiſcente, nonnihil recrudeſcat, imò verò gemino hoc commodo ſtipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico inſtauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein quod Saliva quæ excreatur, licèt parcior ſit, rectiùs tamen excocta eſt, quàm ſi Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyaliſmi defectus hic partialis pluſquam compenſatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici uſu & certior eſt & major in iis diebus quibus hæ partes ſolent intumeſcere: facies ſc. ab octavo die uſque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit ſubſidere) manus verò ab undecimo, uſque dum puſtulæ eas obſidentes maturuerint. Atque fidenter affirmo, neminem in hoc morbo probè verſatum poſſe neutriuſlibet horum tumorum abſentiam, quo tempore hi debent oſtendere, pejoris eſſe ominis, quàm Ptyaliſmum interceptum. Me quod attinet, longè tutius eſſe autumo Ptyaliſmi compeſcendi diſcrimen ſubire, quàm à Narcotico abſtinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis ſit oportet & parum obſervationi deditus, qui ægros ſuos ſubſidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda ſunt quæ hactenus diſſerui, ac ſi ego quotidianum Diacodii uſum, vel eâ quæ convenit doſi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, ſuaderem, niſi morbus periculum grave intentat, idque duabus de cauſis; primò quia uſque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax pleniùs accenſa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter aſſumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quod ſponte ſuâ ſomno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phreneſi illi corripiuntur, vel puſtulæ mali moris ſunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque ſanguinis at-

Z 4 que

que ſpirituum animalium motum interturbatum plus ſatis evincit.

Duo hæc quæ adeò prolixè tractavimus, nempe iſta methodus quâ inhiberi debet præpropera materiæ Varioloſæ primis in diebus aſſimilatio, tum & altera, quâ motus ſpirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, eſt præcavendus, duo ſunt quaſi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic diſcrimini non ſatis occurreretur, funeſta illa ſymptomata invitant quibus Variolarum tragœdia abſolvitur. Quocirca cùm præcipuè hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero ſatis, nihil ampliùs mihi reſtat agendum; in quantum ſc. Medicus ſum, non verò formularum medicarum Præſcriptor: Quas ego duas, ſive Artes, ſive Dotes, ſive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à ſe invicem diſtare arbitror.

Unum adjicio, ſi *Epiſpaſtico* opus fuerit, id peramplum & ſatis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appoſitum vim epiſpaſticam ante diem Undecimum, in quo de ſummâ rerum agitur, amiſerit; neque in eum ipſum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obeſſe poſſit, præ calore & æſtu quem ſanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportuniſſimè itaque applicabitur Epiſpaſticum nocte illâ quæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Appoſito per id temporis Veſicatorio, dolor quem ejuſdem morſus adferet prorſus deſinet ante diem illum quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipſo tempore dabitur exitus quo eo eſt opus ad vincenda mala iſta quæ illum diem præſtolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Hiſtoria fusè deduxi, facies quæ hactenus inturgeſcebat, jam detumeſcere incipit, & ſalivatio, quæ hucuſque pleno amne fluebat, decreſcere, condenſato jam, & non niſi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò

mitta-

mittamus Epiſpaſticum illud tûm faciei detumeſcentiæ tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus ſubſtitui, Febri inſuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit : quæ nunc temporis invaleſcit, ſanguine quaſi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abſceſſulis reſorptâ ; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, obſervaverim, pulſum in carpo ſalientem ægrè percipi poſſe hoc tempore, utut facilè ſe & pridie hujus diei & poſtridie etiam, digito exploratori ſe proderet.

Sed inter ea quæ à capite ſive derivant ſive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifeſtum eſt à veſiculis quas ſæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò, affert, etiam non excitatis veſiculis, humores ſc. in partes illas invitando ; unde dolor tam vehemens quandoque exortus eſt, ut cataplaſmate è mica panis ſimilaginei in lacte cocti eundem ſedare neceſſe habuerim : In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium inciſum & linteo involutum plantis pedum admovere ſoleo, à die octavo in quo primùm facies intumeſcit, donec jam morbus periculo omni vacet ; ſingulis diebus renovandum.

Neque interim iſtud mihi prætereundum eſt, ægrum ſc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino eſſe, & cereviſiam lupulatam eamque tenuiſſimam tantùm pro potu concedendam. Juſculis Avenaceis, pomis coctis, & jam dictâ Cereviſiâ commodiſſimè interea vitam tolerabit. At verò inſtante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in ſanguinis maſſam regurgitantes eandem tabo ſuo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, ſingulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices quibus æger in lecto eſt contegendus, neque plura ſint illa, neque pauciora quàm quibus ſanus utebatur. Quin & liberum ei ſit, quoties voluerit, ſe ab hâc in illam lecti partem transferre, quò præpediri poſſint ſudores iſti ſymptomatici, quos ægro nocere ſatis, opinor, evici. E-

odem

odem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger ſemper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixiùs disſerui.

Caſum nuperrimum, ceu ſpecimen integræ hujus Praxeos, ſubnectam. Hâc ipsâ hyeme me accerſebat fœmina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam ſuum nepotem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam ſanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorſum plurimùm dolebat. His malis ſolatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum ſtragulis acervatim injectis, tum calidis aſſumptis liquoribus ſudores per diem integrum omni ope ſollicitabat, ſed fruſtra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem ſudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras ſuſpicabar, eaſque inſigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd ſanguinem multùm excalefecerat irrito ſudoris extorquendi conatu, (quo quidem, ſi modò æſtate ægrotaverat, & mictum ſanguinem & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd ſemper obſervaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter ſolitum vexatis, Variolas inſequentes ultra modum confluxiſſe. Meum itaque eſſe ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem obſtruerem, à lecto illum arcebam, niſi ſtatis priùs horis ſomni. Die ſequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, ſanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floriduſque, cùm adhuc ſpirituoſum tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum ſanguine ut plurimùm conſpicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quintâ poſt meridiem diei ejuſdem, Infu-

Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex quâ satis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè meliùs habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à quo prius ægerrimè se divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum est. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usque diem perseverabat; quibus diebus licèt non ægrotaret, sed aurâ liberiùs vescens multùm reficeretur, tamen alvo subindè laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulteriùs, quod hîc fieri assolet, se à lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cùm nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hâc primùm nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralys. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quàm quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidiè donec extra aleam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum invisens, licèt mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum suprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eâdem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam

præ-

præſcripſi. Sequente aurorâ, diei ſc. undecimi, cùm poſt exoleſcentem vim Anodyni quod heſternâ nocte ſumpſerat, jam de novo eſſet irrequietior, Diacodii iterum Seſquiunciam extemplò ingeſſi, veſperi item tantundem, atque eandem doſin manè & ſerò ut aſſumeret quotidie conſulebam, donec omnino convaleſceret: Paruit æger; neque aliquod nos deinde ſymptoma exterruit, niſi quòd urina ei quandoque ſupprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat, Ptyaliſmum quod ſpectat, quantumvis ſalivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ doſi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum uſu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manuſque debito tempore pro votis intumeſcebant. Die decimo octavo è lecto ſurgebat, & tunc primùm juſculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum conſuetum redibat. Die viceſimo primo ſanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum ſanguinem æmulabatur, & puris ferè inſtar erat. Denique ad quatuor vices, ſpatio interpoſito, purgatus fuit.

Hoc ſubinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab Invaſione v. g. ſextum, undecimum, *&c.* nominaverim, non ita accipi id velim, quaſi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cùm ſatis ſciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maximè confluunt, ut puſtulæ non niſi poſt aliquod à die tertio temporis ſpatium ſe exerant. Eruptio autem ut plurimùm in diem tertium ab Invaſione incidit, & ut plurimùm, qui (ex. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii ſequenti puſtularum primitias in cute ſummâ deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ ſecundus, undecimus ille erit, periculi pleniſſimus, niſi interpoſuerit ſe Medicus.

Atque hîc iterum repeto Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere, quæ in genere diſtincto nullum prorſus uſum habent, nec ab illo ex-

exposcuntur. Et tam sibi quàm aliis imponunt, qui attollunt cristas quoties eos sanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimiùm incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

Verùm dissertatiunculam hancce non priùs finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræsentiarum Censor: quod mihi ideò faciendum duxi quo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Juvenis annorum quasi 27. *habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus est mense Junio,* Anno 1681. *Lingua erat sicca & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scorbiculo vicinam discruciabat, dorsum verò imprimis, (in quo jugiter desæviebat,) sanguinem subinde meiebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos densè insidebant. Die sexto accersitus Medicus, & ægrum de vitâ periclitari à nimiâ urinæ sanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscebant, obturanda dirigendas censebat.*

Præmissis itaque tum Venæ-sectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, se abstineret, seriò monuit, cùm à continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam ut in culcitrâ corio tectâ æger potiùs dormiret, supinus non nisi rarissimè jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatellâ,

oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

℞ *Fl. ros. rub.* ʒ vj. *cort. inter. Querc.* ℥ ß. *Sem. Plantag. parum contus.* ʒ iij. *Aq. Font.* ℔ ij. *Sp. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem: infundantur in vase clauso calore leni per quatuor vel sex horas. Colat. add. aq. Cinnam. hord.* ℥ iij. *Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de quâ sæpiusculè bibat die noctuque.*

Enema à lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur horâ à meridie secundâ: & horâ somni sequens Haustus propinabatur.

℞ *Aq. flor. Paralys. Plantag. Cinam. hord. an.* ℥ ß. *Aceti stillat.* ʒ ij. *Syr. de meconio* ʒ vj. *M.*

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, Enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

℞ *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒ ij. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒ i ß. *Amygd. dulc. excort. n.* iiij. *contundantur simul in Mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord.* ℔ i ß. *colat. add. sacchar. Crystall. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl.* xij. *quartâ quaque horâ.*

℞ *Aq. fl. Paralys. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ℥ ß. *Aceti stillat. Aq. Cinam. hord. an.* ʒ iij. *confect. de Hyacinth.* ʒ ß. *syr. de meconio* ℥ j. *M. f. Haustus horâ somni sumendus.*

Die octavo, cùm adhuc instaret Febris, sanguis Urinæ immistus copiosiùs exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate & acrimoniâ, oriri conjectans, sanguinem secundâ vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem priùs instillabatur, concessit: quam cùm fastidiret æger, Possetum è succo limonum & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam & saccharo involutam. Addebat & sequentia.

℞ *Cons.*

℞ Conſ. Lujul. Cynorrhod. an. ℥ ß. *confect. de Hyacinth.* ʒ iij. *Diaſcord.* ʒ i ß. *corall. rub. præparat. ſang. Dracon. Bol. Armen. an.* ℈ j. *Syr. è Symphyt. & Piloſell. an. q. ſ. ut f. Opiata, de quâ capiat quantit. Avellanæ ſextâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtulum ſeri lactis ſucco limonum facti & ſacch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.*

Hauſtus heſternâ nocte præſcriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒ x.

Nono die Petechiæ paulatim evaneſcebant, Urina minùs ſanguine ſcatebat, quique inerat ſanguis faciliùs ſeparabatur, & matulæ fundum libentiùs petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum uſu perſeveraret, & diebus aliquot elapſis ſequentia adjiciebat, ad eundem ſcopum collimantia.

℞ Conſ. Roſ. rub. per ſetaceum traject. & Vitriolat. ℥ iv. *balſam. Lucatel.* ℥ ij. *Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ʒ j. *Syr. è Coral. q. ſ. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moſchat. bis de Die, ſuperbibendo hauſtum Emulſionis ſequentis.*

℞ Sem. Lactuc. Portulac. an. ʒ iij. *Cydon.* ʒ i ß. *Papav. alb.* ℥ ß. *Amygd. dulc. excort. n.* v. *contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Plantag.* ℔ ij. *Aq. Cinam. Hord.* ℥ ij. *Colat. add. Sacch. q. ſ.*

His remediis, favente numine, æger intra ſeptimanas tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus ſymptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urinâ tum colorem naturalem tum conſiſtentiam recipiente, paulatim ad ſanitatem & vires priſtinas rediit.

Quamvis autem ſymptomata iſta jam dicta Febri continuæ accerſcerent, non verò illi morbo de quo nos ſuprà egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & ſanguinis nimiâ attenuatione, unde ſanguis per oſcula vaſorum quaſi vi exigitur, ſemper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ cauſarum paritate omnino ſit adhibenda, quantùm ſc. fert utriuſque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc ſubnectere.

nectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cùm tamen alienos mores è propriis æstimans, nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm sit fatale Febricitantibus sanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitiâ mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantissimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille est qui cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ sive indagandâ sive etiam excolendâ profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cùm perinde ferè sit improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cùm in tot annorum spatio quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs facto sibi permiserit. Quantum verò in eâ quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei concesserit, brevi satis elucescet; cùm Eruditioni haud vulgari quâ omnes Medicinæ tam Antiquæ quàm Modernæ tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine quâ nemo unquam Medicinam meritâ cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis, Bonus Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuere. Neque sanè capio quî fieri possit ut fallatur is qui cogitationes suas omnes merâ ac nudâ ejus sive Artis sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam & cum laude

laude exercendam propoſuit: aut è contrà quî poſſit fieri ut non tam in ipſo ſe quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam diſperdit, quæ cum Praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probuſve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque, quàm ad cauſas Fluxûs Refluxûſque maris ſpeculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philoſopho ſit digniſſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantùm negotii datum eſt ut navis non ſubmergatur,) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæteriſque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Hiſtoria pendet) indagandâ, atque in remediis eidem ad aptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & παρέργοις ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolùm in causâ eſt quòd genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potiùs ſit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum eſt, ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico ſemper eſt atque ancipiti, cùm primi iſti ſpeculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & ſervum pecus, de cerebroſis iſtis commentis bello quaſi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortaſſe omnium ipſam veritatem aſſequatur. Quamvis enim, ſi mentem ſeriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione ſuâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, ſemper latebit. Neque hoc mirum eſt, cùm

longè (imò ſupra omnem humanum captum longè credibilius ſit nos miſellos homunciones ab illuſtri vitæ luciſque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ uſus eſt ſapientiſſimus Artifex, capere nullatenus poſſe; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorſus & imperitum, neſcire quo pacto concinneur Automaton Horarum index, cujus ſtructura & motus exquiſitiſſimam artis elegantiam præ ſe ferunt. Sicuti de facto conſtat Cerebrum omnis tam Senſûs quàm Motûs fontem eſſe, tum etiam & Cogitationum & Memoriæ officinam, & tamen non eſt poſſibile à diligentiſſimâ ejus inſpectione contemplationéve mentem uſque adeò illuminari, ut intelligere poſſit quo pacto ſubſtantia ita craſſa & quaſi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, uſque adeò affabrè elaborati, uſui ita nobili & facultibus tam præcellentibus queat ſufficere; neque exinde aſſignare quis potis eſt, quâ ratione ex naturæ ejus vi & ſtructurâ partium, ſive hæc ſive altera iſta facultas neceſſariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus ſi addantur quæ in Hiſtoria Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, ſummam habes eorum quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentiſſimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expenſa.

Accingo me jam (quoniam tu id poſtulas, Vir Eruditiſſime) ad ea exponenda quæ de *Affectionibus Hyſtericis* hactenus obſervatione comperi. Quas quidem, perobſcuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnoſin habere, tum etiam ægriùs curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epiſtolæ convenit, brevitate; quam ſane à me exigit valetudo infirmior & quaſi vacillans, hâc præſertim anni tempeſtate, quâ mihi verendum eſt, ne ſi pertinaciùs cogitationibus indulſero, Podagræ mox paroxyſmum accerſam. Paucis itaque expediam quæ hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti ſoleo, inſiſtens; brevem ſc. morbi Hiſtoriam tradens ſecundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem ſubnectens quæ mihi optimè ceſſit; quamque non tam librorum lectio, quàm experientia

perientia propria, Magiſtra haudquaquam infida, jam olim ſuggeſſit.

Hic morbus, ſi recte calculum pono, Chronicorum omnium frequentiſſimè occurrit; & ſicuti Febres cum Appendicibus ſuis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos ſimul ſumptos ſi comparentur complent, ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſaltem qui eo nomine inſigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium aſſurgunt, hoc eſt, Chronicorum pars media ſunt: Fœminarum enim pauciſſimæ (qui ſexus Adultorum dimidia eſt pars) ab omni horum affectuum ſpecie prorſus liberæ ſunt, ſi iſtas excipias quæ laboribus aſſuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Ultero ſemper vitio verterit, ſi tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgò dictas, quas Splenis aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cum mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilius, quàm ſunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt Fœminas multò crebriùs hoc morbi genere corripi quàm ſolent Mares, non quòd ſe Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infra explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis quâ ſe oſtendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miſeri Mortales. Quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata, qualia ei competunt parti, ſtatim producit: Et niſi Medicus tam ſagaci quadam ſolertiâ & Δεινότητι, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque iſta ſymptomata à morbo aliquo eſſentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hyſtericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ ſimiliter *Hemiplegiâ* ſolvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corpo-

ris grandiores ſiderantur, & quæ ex eo naſcitur quòd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac ſcatente, Spirituum Animalium meatus ac ſemitæ intercludantur: à quâ quidem causâ, quæ fœminis Hyſtericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm eaſdem haud infrequens adoriatur confeſtim à partu, magnâ ſanguinis vi ſimul ejectâ, & vel partui laborioſiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spaſmos* horrendos gignit, *Epilepſiæ* perſimiles, Ventre & præcordiis guttur verſus intumeſcentibus, & nixus ità fortes edente agrâ, ut licèt aliàs mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adſtantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc ſpecies, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior eſt, temperamento ſunt ut plurimùm plus quàm ſolet ſanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particulâ quæ tranſverſo pollice contegi poſſit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc ſpecies *Clavus Hyſtericus* mihi eſt, iſtas præ cæteris fatigans, quæ *Choloroſi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *Vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, ſonitum Cordis in coſtas arietantis etiam ab adſtantibus omnino debere percipi. Hæc ſpecies eas maximè infeſtat quæ extenuato ſunt corpore, & craſi minùs firmâ, quæque Extabeſcentium penè formam præ ſe ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre albâ* palleſcentes.

Nonnunquam *Pulmones* obſidet, unde æger creberrimè tuſſit & ferè ſine intermiſſione, nihil prorſus expectorans: & quantumlibet hæc Tuſſis ſpecies non ita valido niſu thoracem concutiat atque illa quæ Convulſiva dicitur, Exploſiones tamen longè frequentiores ſunt, æger præterea non ita ſenſu valet. Hæc autem

Tuſſi-

Tussis Hystericæ species oppidò rara est, & fœminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon*, & regionem *Scrobiculo Cordis* subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Passioni* haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi *desperatio* quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quàm sive Dolor, sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis quæ Infantes grandiusculos, cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incursans, atrocissimo quem istic parit dolore, *Paroxysmum Nephriticum* omnino mentitur, idque non solùm doloris genere locoque quo sævit, sed & adscitis Vomitionibus immanioribus, tùm etiam nonnunquam ex eo quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignosci queat, utrùm hæc symptomata ab incluso Calculo, an verò ab affectu aliquo Hysterico enascantur, nisi fortè Casus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potiùs Hystericæ quàm Calculosæ tribuenda esse docuerint. Sed neque *Vesica* ab hoc Pseudo-symptomate atque ementito Affectu immunis est, cùm non tantùm ipsa ab eo doleat, sed & Urina supprimatur, perinde ac si Calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissimè autem cernitur po-

ſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita raro. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpe paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhœam*, quoties ſc. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum ſymptomatum ſequitur dolor, licèt in utroque perſæpè compareat dictus ille ſuccus viridis. Utraque hæc ſpecies iis familiaris eſt, quas frequentiores paroxyſmi Hyſterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes *Internas* infeſtat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque muſculoſam occupat, *maxillas* ſc. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias diſtendit tumor præ reliquis conſpicuus eſt. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc ſemper obſervari poſſint, ut tumor ſc. ſub veſperam ſe majorem exhibeat, tum etiam ut paſtæ inſtar madentis, veſtigium digiti fortiùs impreſſi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior eſt, nec digito cedit prementis, aut veſtigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero ſive magnitudinem ſpectes, ſive etiam ſuperficiem, Hydropicorum tumores ita ad amuſſim æmulatur, ut ægræ ſe haud facilè ab eâ quæ inſedit ſententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipſi *Dentes* (quod vix credas), ab hujuſce morbi inſultu ſe poſſunt defendere: licèt neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, ſaltem qui percipi queat, dolori ſive anſam præbuerit, ſive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior eſt, nec contractior, aut expugnatu facilior. Iſti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas ſupra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longâ paroxyſmorum Hyſtericorum ſerie

ac

ac impetu violento tantùm non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tam crebrò ingerit quàm *dolor* in *Dorso*; quem certo certiùs persentiscunt quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhæserant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non rarò notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti ferè, quâ rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *spirituum* dejectione sive *subsidentiâ* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hystericâ laborantes, nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nullâ προφάσει manifestâ sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium est atque ab eo ferè inseparabile, quòd sc. ægræ *urinam* subinde reddant planè *limpidam* ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quod quidem ego sigillatim percontando in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hystericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculsi, statim urinam, Crystallum

claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eò uſque ſe malè habentes donec urina priſtinum colorem induerit, & paroxyſmus ſimul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis, quibus ſcilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidoroſos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum ſapore referens, quoties in os aſcenderint; læsâ nempè utrobique concoctione, & ſuccis proinde à naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantùm nomine infelices ſunt, quòd corpus ita malè affectum & quaſi conquaſſatum, ad inſtar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiſcat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cùm enim deſperatio planè inſanabilis de hujuſce morbi naturâ ſit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de ſanitate recuperandâ ſpem injecerit; facilè interim credentes omnia ſe, quæcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpeſſuros; triſtiſſima quæque ſibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſiquæ atrociora ſunt animi pathemata, vel ex leviſſimâ, vel etiam nullâ prorſus datâ anſâ, arripientes, & ſinu foventes irrequieto anxióque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitiâ abhorrentes: quæ ſi fortè occurrant, quando hæ raræ aves ſunt, velociſſimè avolant, animum interim haud minùs vehementer exagitantia, quàm ſolent mœſtiora illa πάθη; ita ut nullubi mediocritatem ſervent, in unâ levitate conſtantes; nunc amant præter modum, mox odio eoſdem ſine causâ proſequuntur; nunc hoc illudve ſibi agendum proponunt, mox à propoſito reſiliunt, & quod cum eo pugnat aggrediuntur, ſed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente conſiſtere. Quodque de Superſtitioſis aſſerit Orator Romanus, noſtris hiſce Melancholis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium*

laborum

laborum & ſollicitudinum eſſe ſomnus, at ex eo ipſo plurimæ curæ, metuſque naſcuntur; dum funera tantùm in ſomniis, & denatorum Amicorum umbræ repræſentantur. Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quaſi hæc vita omnis Ignis eſſet Expurgatorius, in quo ſcelera alio in ſtatu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furioſis, quos dicimus, ſed etiam illis, qui, ſi hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & ſapientiâ orationis longè eos ſuperant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non ſine ratione obſervaverit Ariſtoteles, Melancholicos cæteris ingenio præſtare.

At verò tam horrendus animi ſtatus, qualem ſuprà delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu multúmque cum hoc morbo conflictati, tandemque ſubjugati quaſi victas manus dant: maximè ſi res adverſæ, animi mœrores, ſollicitudineſve, nimia in literarum ſtudio aſſiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diatheſi conſpirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, ſi omnia quæ Affectus Hyſtericos gravant ſymptomata enumerare velim; tam diversâ atque ad invicem contrariâ ſpecie variantia, quàm nec Proteus luſit unquam, nec coloratus ſpectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem ſubduxiſſe *Democritus* (quantumlibet in morbi cauſa hallucinaretur) ubi in Epiſtola ad Hippocratem miſsâ, diſertè aſſerit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem eſſe Uterum.* Neque tantùm multifaria ſunt iſta, ſed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi ſe contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen uſu venit, ſed quaſi farrago ſunt quædam *Φαινομένων* incompoſita atque inordinata, unde perarduùm eſt hujus morbi Hiſtoriam deſcribere.

Cauſæ autem hujus morbi *Procatarcticæ* ſeu externæ, vel ſunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo ſæpiùs, violenta quædam animi commotio à repen-

tine

tino aliquo, ſive iræ, ſive doloris, ſive etiam timoris, & ſimilium Pathematum inſultu. Quoties itaque me conſulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoſcendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tùm præcipuè fatigentur, cùm triſtitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod ſi annuerint, jam ſatis ſuperque mihi conſtat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu cenſendum; præſertim verò ſi diagnoſin id clariùs illuſtret, quod ſc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Cryſtalli æmulam, eamque copioſam ſimul excernant. His verò animi motibus, qui uſitatiores ſunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, ſive à ſanguine intemperanter effuſo, ſive ab Emetico, aut Cathartico cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, ſecundum vulgatiſſima ejus φαινόμενα depictam, proximo loco ejus *Cauſæ Efficientes internæ* ſive προηγούμεναι mihi veniunt penſitandæ, quantum eas, ex omnibus quas deſcripſimus Circumſtantiis ſimul junctis, expiſcari valeam. Pendent ergo Affectiones iſtæ, quas in fœminis Hyſtericas, in maribus Hypocondriacas inſignire libet, quantum ego judico, à ſpirituum Animalium ἀταξίᾳ unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ denſi nimiique feruntur, ſpaſmos uti & dolorem excitantes ubi in partes ſenſu exquiſito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod ſe ingerunt, tum iſtius à quo abſcedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hâc tam iniquâ partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adverſatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque *cauſa Antecedens*, eſt debilior dictorum Spirituum Craſis, ſive nativa ea fuerit, ſive etiam adventitia, unde quâvis προφάσει diſſipatu faciles ſunt & eorundem ſyſtema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam

Exterior

Exterior conſpicitur ex partibus ſenſui obviis compaginatus, ita proculdubio & *Interior* eſt quidam Homo è debitâ ſpirituum ſerie & quaſi Fabricâ conſtans, ſolo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus & quaſi unitus, tanto ægriùs faciliúſve de ſtatu ſuo dejicitur, quanto major eſt minorve ea, quam à natura ſortimur, Principiorum conſtituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quàm Maſculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet iſtas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis deſtinatas) blanda donavit; Mares autem toroſo corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repaſtinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliiſque ſimilibus, apti nati ſint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi cauſam eſſe, Phænomena jam deſcripta ſatis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notiſſimo illo Affectu Hyſterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hìc jam Spiritus, facto quaſi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, ſpaſmos excitant per omnem quam tranſeunt regionem, ventrem inflantes ad inſtar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud eſt quam partium ſpaſmo tentatarum convolutio & quaſi conglobatio quædam, quæ non niſi magnâ vi reprimi poteſt & coerceri. Partes interim externæ maſſaque carnea à ſpiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte deſtitutæ, eò uſque frigeſcunt perſæpè, non in hâc ſolâ Affectûs Hyſterici ſpecie, ſed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulſus interim qualis ſanarum eſt, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, niſi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici poteſt de violentiori iſto Affectu Hyſterico, qui externâ facie *Colicam Bilioſam*, vel etiam *Paſſionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpoſitâ, unà cum immani materiæ herbam colore referen-

tis,

tis, evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à vehementi spirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulsu, undè & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo quòd ista quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ad humoris alicujus acrimoniâ partem cui inhærent dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum censeamus. Etenim de facto constat ægritudinem illam quâ laborant Navigantes (à spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas, sive infantes iteratâ Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis quàm Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chymiæ* Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario,

tario, vel in Ollâ decoquuntur, tamen curiosorum περιεργία eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est & evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensâ, satis liquet dolorem immanissimum qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superiùs *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, unà cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multùm abludit ab istâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hâc inordinatâ Spirituum agitatione sanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprà notavimus, quòd nempe sæpenumerò *urinam* reddant *claram* limpidámque simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit æger, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, impraegnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus satis liquoris, maximè

ximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab eâ seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis succis infectum, ob moram justo breviorem.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multúmque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lætus ipse hilarisque cibum ex εὐπέπτοις aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplò ægrotans, Matulam deposceret, quàm urinâ limpidissimâ crystallum colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familiaris, cùm ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ formâ prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus quibus fœminæ Hystericæ nonnunquam profunduntur, qui non ab aliâ causâ fluunt, quàm à seri sanguinis diathesi, quâ in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in affectibus Hystericis, luce clarius est illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc illamve partem inserant: Nec est dubitandum quin tàm *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hystericæ, etiam nulla datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magnâ vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alteriùs Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio differentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; confidens itaque & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebrâ (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantùm non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à spirituum ἀταξίᾳ, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία necessariò exigebat, ortâ) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidivâ præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum, inanitioni tantùm deberi: ac proinde suadebam ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est. Ut

Ut tandem finiam, (cætera enim quæ in hoc morbo ſpectantur Phænomena jam miſſa facio) ab hac ipsâ Spirituum inordinatione naſcitur perturbatio illa, & varians ſubinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hyſtericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utriſque deſit ea ſpirituum firmitas, quæ in robuſtioribus atque iis quorum facultates jugi ſpirituum vegetorum ſubſidio actuantur, ſemper invenitur, impreſſiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre; ſed vel irâ vel dolore ſubitò perciti, perinde ſunt irritabiles atque illi quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum ſive ſeries, ſive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & conſtantia, quamdiu hoc corporis luto is incruſtatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem ſupremum in Scalâ materiæ gradum conſtituunt, in ipſo *Entis Immaterialis* confinio poſiti: Cúmque Animi compages, ſi fas eſt ita dicere, longè magis affabra ſit & delicata quàm eſt corporis ſtructura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præſtantiſſimarum & pene divinarum conſiſtat, ſi hujus σύστασις quoquomodo fuerit interrupta conturbataque, major inde ſequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquiſitum opificium, dum integrum perſtaret. Et hic quidem miſerorum quos depinximus, animoque fractorum ſtatus eſt; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoici Decretum, quàm ὀδονταλγίαν præcaveritis, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam conſtat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè diſpoſitos referri debere; nec à ſemine aut ſanguine menſtruo corruptis (quod aſſerunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à ſuccorum neſcio quâ perverſa depravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab iis quas modò aſſignavimus cauſis. Quod enim morbi fomes in materiâ non deliteſcat, unicâ hâc inſtantiâ ſa-

tis

tis elucescet. Fœmina v. gr. quæ rectissimâ semper valetudine uti solet, modò delicatula sit illa & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimiùm fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio vel Catharsis amoliretur magis quàm invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomiâ is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosiùs manaverit, uti & de exinanitione, & justo longiore à carnibus abstinentiâ; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potiùs facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cúmque harum pleræque *Organa* sint quasi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuisset, totaque poinde sanguinis massa depuratior facta, modò singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Húic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, ἀνορεξίαν, sive *Appetitûs prostrationem*; in Juvenculis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem *speciem* esse *Affectionis hystericæ* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Miseilæ quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia deplu-

entibus, ſuccreſcunt. Hujus farinæ eſt *Hydrops Teſtium* in fœminis quæ jam diutiùs affectu Hyſterico laboraverint, natus à ſuccis depravatis è ſanguinis maſsâ in Organa rejectis; unde perverſis eorundem facultatibus, primò ſteriles fiunt mulieres, & deſtruitur prorſus œconomia partium, indèque ſerum & ſanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Teſtium* inferciunt, ſed etiam in Tunicarum interſtitia ſe inſinuantia, Teſtes in molem ingentem elevant, quod in earum diſſectionibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diatheſis interim Hyſterica horum aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejuſdem cum illâ Proſapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana* quâ vel pancraticè valens quiſpiam corripietur, ſi modò duos treſve dies in locis paludoſis ac lacuſtribus egerit; primò, ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturniùs inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis ſuccos inquinat, alienâ prorſus indole eos imbuens; undè æger (maximè ſi ætate grandior fuerit ac in ſenium jam vergeat) Cachexiis aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis quibus rectiſſimè expurgantur hujuſmodi humores, ſed *Specificis* iis quæ abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus quæ nos hactenus congeſſimus abundè mihi conſtare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui & totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc ſpirituum ἀταξία (quod ſuprà fieri poſſe conceſſimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerint eoſdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Catharſi* priùs imminuere, modò ægræ vires permiſerint, quàm ad ſanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem Scopum vix aſſequi

poterimus,

poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones* & *Diarrhœæ* enormes ita nonnunquam efferescant, ut inducias non ferant usque quò primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab affectis consopiendis (missâ aliquantisper causâ) Curationis telo necessariò ordienda est; Exhibito sc. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cúmque experientia doceat permulta esse quæ fœtoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Venæ-sectio* & *Catharsis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenùs sunt detrahendi antequam primariæ Intentioni percommodè satisfacere queamus.

Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, *Remedium* aliquod Martiale seu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præscribo assumendum, quo non aliud certius hìc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur Spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quòd quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, sed vivida cerni &

ſanguine purpurata. Attamen hîc notandum, quòd non ſemper Venæ-ſectio & Cathartica Chalybis uſui ſint præmittenda, cùm viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractiſque omitti ea poſſint ac debeant, & cum Chalybe ſtatim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodiſſimè verò, aut ego fallor, in *ſubſtantiâ* exhibetur; atque ut nec obſervavi unquam ipſe, nec fando accepi, eum ita ſumptum cuivis nocuiſſe, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis ſubſtantiam & feliciùs & breviore temporis ſpatio curationem abſolvere, quàm ſi is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præſtiterit Chymicorum officioſa ſedulitas, non tantùm ut δραστικώτερα non ſint, ſed etiam à perversâ eorundem diligentiâ & operâ pluſquam otiosâ, magis evileſcant. Audivi etiam (quod ſi modò verum ſit, aſſertionem hanc noſtram fortiter ſuſtinebit) ipſam Mineram, prout à terræ viſceribus effoditur, crudam efficaciùs in morbis ſubjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam paſſum & fuſione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem ſit, me nondum experto, ſiccine ſe res habeat, an verò aliter. Id certò ſcio nullum Remedium præclarum atque ἐξαίρετον uſpiam gentium fuiſſe procuſum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν Χεῖρες, non verò Hominum, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præſtans & efficaciâ, mirandos edat effectus quâcunque demum formâ ingeratur, teſtes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam ſive *Opium* & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis ſeligendis appropriandiſque, quæ Natura, ſuo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum reſtat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem ſubſtantia, vel ſaltem vis & efficacia meliùs corporibus noſtris impertiri

tiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti ſumus plus quàm pares. Poſt Chalybis ſubſtantiam, ejuſdem *Syrupo* lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infusâ, uſque dum vinum ſatis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum ſacchari quantitate ſufficienti in Syrupi conſiſtentiam excoquendus eſt.

Nec mihi ſolenne eſt toto illo ſpatio quo ægra Chalybeata ſumit, Catharticum aliquod ſtatis intervallis exhibere. Cùm tam in genere Hyſterico quàm Hypochondriaco, Chylabis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium ſit, ut ſpiritus in ordinem redigam, atque eorum ſyſtema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo reſarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unicâ rurſus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa ſubruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in uſu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ ſunt participes, haud mihi dubium eſt eaſdem exinde minùs efficaces reddi. Non ſum neſcius quoſdam fuiſſe ſanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, ſed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobat, cùm, ſi ea omittantur, breviori temporis ſpatio Curatio ſuccedat.

Neque ſanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, ſive potiùs quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum eſt, quin Inteſtina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è maſsâ ſanguineâ humores noxios in eâ ſtabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum eſt, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimùm officiant; cùm ex hâc προφάσει ingens humorum colluvies in viſcera eliciatur, atque iis in partibus depoſita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus de-

inceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augeſcentes, quanto ſæpiùs æger purgetur. Atque id demùm accidit, ut iſtæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam ſub humorum onere quaſi obruti) defectu, *tabe* facilè afficiantur ac putreſcant. Quandoque etiam, Oeconomiâ viſcerum ob cauſas jam dictas penitùs eversâ, *Glandulæ* præternaturales, *Strumæ* ſoboles, & id genus ſimilia Meſenterio accreſcunt, & ad mortem viam ſternunt. His rationibus adductus tutiſſimum eſſe judico in *Infantibus* poſt evacuationes univerſales, eaſque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod *Vinum Hiſpanicum* vel ſolum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis eſt, modò manè & ſerò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Cùm verò quæ exteriùs admoventur, tenera Infantium corpora facilè penetrent, proindeque ſanguinem ipſum qualicunque virtute ſuâ penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus* qui ventrem eorum occupant, ſive *Scrophulis*, ſive *Rhachitidi veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti quæ ſanguinem ac viſcera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ℞ *Fol. Abſinth. vulg. Centuar. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, ſaxifrag. pratenſ. Hyperic. Virg. Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamcmel. Tanacet. Lilior. Conval. (omnium rec. collectorum & inciſorum) an. m. j. Axungiæ porcinæ* ℔ iiij. *ſevi ovini, & vini Clareti an.* ℔ ij. *Macerentur in ollâ fictili ſuper cineres calidos per horas* 12. *Deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut fiat unguentum; quo venter ac Hypochondria illinantur mane & ſerò per* 30 *vel* 40 *dies continuas, uti etiam Axillæ utræque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quòd in tumoribus iſtis qui ventres Infantium poſt longas *Intermittentes Febres* olim infeſtarent, veræ Rachitidi non multùm abludentes repetita Catharſis omnino videretur indicari; cùm ante uſum *Corticis Peruviani* iſtæ Febres in diuturnitatem longam

ſe

ſe extenderent, ac proinde ſedimentum deponerent, hujuſmodi Tumorum cauſam, quæ ideò non niſi purgatione repetitâ abigi poterat: Attamen in *Rachitide verâ* Cathartica locum non habent, niſi ut ſemel vel bis ad plurimum æger purgandus antequam uſum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus quo partes illinuntur, intus aſſumat vel vinum modò dictum; vel, ſi fieri poſſit, pro potu omni bibat Cereviſiam in quâ quantitas ſufficiens herbarum prædictarum, vel earum ſaltem aliquammultarum, unà in dolio incluſa fuerit. Denique hoc quòd innui diligenter advertendum volo, cùm non paucos Infantes atque pueros à Catharticis ſæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuiſſe ſatis ſciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, niſi æger ſubinde fuerit expurgatus, in viſceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere poſſe; reſpondeo primùm me nihil unquam tale in quoquam deprehendiſſe: deindè longè veriſimilius eſſe eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unà cum iſtis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adſtrictiones inſolitas, & Viſcerum torſiones contractioneſque afferunt; quâ quidem compreſſione, Chalybis particulæ viſcerum tunicis impactæ in iiſdem penitiùs defigi poſſunt.

Interea dum Chalybs adminiſtratur (ad confortandum ſc. ſanguinem & ſpiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hyſterica* in uſum quaſi obiter revocanda ſunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem ſi in formâ ſolidâ fuerint deglutitæ à minùs faſtidioſis, potentiùs longè ſpiritus in officio & loco ſuo retinebunt, quàm ſi in liquidâ hauriantur, hoc eſt, ſive Decocta, ſive Infuſa. Ipſa enim ſubſtantia ventriculum diutiùs ſapore ſua afficit, & corpus inficit penitiús.

In ſummâ, Indicationibus, quas ſuprà attigi, univerſis ſatisfacturus, paucula hæc & vulgaria præſcribere

ſoleo; quæ licèt nihil magnifici præ ſe ferant ut plurimùm tamen id præſtant quod volo.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥ viij.

℞ *Galban. in tincturâ Caſtor. ſolut. & colat.* ʒ iii. *Tacamahac.* ʒii. *f. Emplaſt. Umbilico admovendum.*

Sequenti manè aggrediatur uſum ſequentium Pilularum.

℞ *Pilul. Coch. maj.* ℈ ij. *Caſtor. pul. gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. horâ quintâ matutinâ ſuperdormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque ſingulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞ *Aq. Ceraſ. nigr. Rutæ, & Brion. comp. an.* ℥iij. *Caſtor. in nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒ ß. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium, de quo capiat cochlearia* iv *vel* v. *in omni languore; inſtillando prima doſi,* modo paroxyſmus urgeat, *ſpir. C. C. gutt.* xx.

Poſt Pilulas purgantes modo ſuprà deſcripto ſumptas, utatur & ſequentibus.

℞ *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. extracti Abſynth. f. Pilulæ n.* ij. *ſumat ſummo manè, repetanturque horâ quintâ pomeridianâ, per dies* xxx. *ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.*

Vel pro uſu quotidiano, ℞ *Limatur. Chalyb. & extract. Abſinth. an.* ℥ iiij. *mſ. aſſervetur pro uſu. Capiat, iiſdem temporibus gr.* xvj. *vel* ℈j. *in pilulas tres redact.*

Vel ſi forma *boli* magis arrideat, ℞ *Conſerv. Abſinth. Roman. & conſerv. flaved. Aurantior. an.* ℥ j. *Angelic. condit. Nucis moſchat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ℥ ß. *Zinzib. condit.* ʒ ij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞ *Electuarii præſcript.* ʒ i ß. *Limaturæ Chalybis probè triti gr.* viij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. bolus, ſumendus mane, & horâ quintâ pomeridianâ, ſuperbibendo hauſtum vini Abſinthitis.*

℞ *Myrrh. elect. & Galban. an.* ʒ i ß. *Caſtor. gr.* xv. *cum ſ. q. Balſami Peruv. f. Pilulæ, è ſingulis Drachmis* xii. *ſumat* iij. *ſingulis noctibus, ſuperbibendo Aq. Brion. comp. Cochlear.* iij. *vel* iv. *per totum decurſum hujus proceſſus.*

Sin

Sin autem Pilulæ ultimò præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur præ *Gummi* quæ insunt quandoque fit, tum sequentes substituantur.

℞ Castor. ℥ j. *sal. succini violatil.* ℥ ß. *cum s. q. extract. Rutæ f. Pilulæ exiguæ numero* xxiv. *cap.* iij. *singulis noctibus.*

Hìc autem observandum, quòd *Chalybeata* in quacunque forma aut dosi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, idque non solùm primis diebus (quod ferè omnibus solenne est) sed etiam per totum tempus quo illis utuntur; in hoc casu non statim Chalybis usus dictis temporibus interrumpendus, sed, quò meliùs eundem ferre poterint, *laudanum* aquâ aliquâ hystericâ mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videatur, (in minore sc. morbo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut suprà diximus: Dein *Pilulas Hystericas* alterantes præmemoratas *manè & serò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore raró à scopo aberrat. Imò Pilulæ istæ solæ, vel omissis Phlebotomiâ & Catharsi, sæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas fœminas *Idiosyncrasia* quadam, ab *Hystericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt & solatium) ita penitus abhorrere, ut non solùm non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: *Φύσεως γὰρ ἀντιπρατλούσης*, ut divinus Senex, *κενεὰ πάντα*. *Invitâ Minervâ* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idiosyncrasia* adeò insignis ac frequens est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solùm quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ non-

nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi è Meconio* usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod & dum hæc scriberem in Adolescentulâ Nobili observavi, cui Variolis laboranti cùm sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata priùs memorata singulâ exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cùm inposterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, facei tumore ac pustulis indies augescentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* ista, cum *inquietudine* quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi *paroxysmus Variolarum* solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hysterici Affectus* quoad plurimum sanantur, ut & pleræque *mulierum*, quas appellant, *obstructiones*, at præ cæteris *Chlorosis* seu *pallidi virginum colores*, uti etiam *mensium suppressiones* qualescunque. Attamen si sanguis usque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè spirituum ἀταξία, ut Chalybs præscriptâ methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aquæ Minerales* aliquæ Ferri minerâ saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigienses* aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata, tum ob insignem quantitatem quâ hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimiùs sanguini permiscetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Hoc autem præ cæteris inter bibendum observandum; si ægritudo quævis ad symptomata affectionis hystericæ referenda accidat, hoc in casu per diem unum alterumve æger aquis absistat donec symptoma illud transitum Aquarum aliàs impediturum, penitus abeat: Etenim tametsi hæ Aquæ humoribus agitandis ac proinde spiritibus confusioni inducendæ minùs aptæ natæ

sint,

ſint, quàm Cathartica vel leniſſima ex Officinis deprompta, aliquantulum tamen idem præſtant, quatenus ſc. diureticæ ſunt; ut taceam quòd ſæpe etiam ventrem movent. Quod ſi ipſæ Aquæ humores ac ſpiritus exagitando turbandoque aditum ſibimet ipſis præcludant quo minùs facilè tranſeant, videant illi quàm importunè agunt qui medicamenta *purgativa* per harum uſum imperant, ſemel aut bis in ſeptimana aſſumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipſis Aquis immiſcenda præcipiunt; Unde fit tam in his quàm in aliis aquis mineralibus ut non ſolùm non promptiùs, ſed & planè tardiùs ac difficiliùs eædem operentur.

Hìc mihi non reticendum, quòd tametſi his Aquis ferrum ineſſe in principiis ſolutis nonnullis videatur (quod idem planè eſt ac ſi *ferrum liquidum* ſupponamus) nullus tamen dubito quin eædem nonniſi ſimplices aquæ extant virtute mineræ per quam tranſeunt imprægnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquido conſtabit, ſi aquæ communis congiis aliquot ſatis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet ſcilicet aquam hanc cui pulvis *Gallarum*, *fol. Tea*, vel ſimilia fuerint immiſta, eodem planè colore infici, ac ſi aqua eſſet fontis Mineralis. Neque ſanè diverſos effectus hæ aquæ ſive artificiales ſive inartificiales (utrum enim mavult quis appellet) epotæ edent, modò tempore æſtivo, atque aere ſalubri aſſumantur.

Sed utut hoc ſit, ſi ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ ſunt *aquæ calidæ Sulphureæ* quales ſunt noſtræ *Bathonienſes*; atque æger, poſtquam tribus auroris continuis eas intus aſſumpſerit, ſequenti die *Balneum* ingrediatur, & poſtero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menſes integros. Etenim tam in his quàm aliis, cujuſcunque demùm generis ſint, hoc ſedulò notandum, quòd in earum uſu eouſque ægro perſiſtendum, donec non tantùm levamen aliquale ſentiat, ſed, quo minùs ſymptomata omnia brevi poſtliminiò revertant, donec omnino convaleſcat.

Theriaca

Theriaca Andromachi, vel ſola, ſi crebrò diuque uſurpetur, magnum eſt in hoc morbo Remedium: Neque verò in hoc ſolo, ſed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis ſive Digeſtionis defectu ortis, omnium fortè potentiſſimum, quæ hactenns nobis innotuere, utut à pleriſque faſtidiatur, quòd & pervulgata ſit, & à tot jam ſæculis cognita.

Vina Hiſpanica Gentianâ, Angelicâ, Abſinthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hiſpanici ſimplicis* liberalior hauſtus, horâ ſomni quot noctibus, meo ſuaſu propinatus Hyſtericis nonnullis perquàm ſalutaris fuit, cùm ex eo robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandaſque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandiſque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & ſerò* ad ſeptimanas aliquot deglutitum, ſanam firmamque corporis craſin (tam Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hyſtericis* Fœminis diu multúmque ægrotantibus, dejectâque jam quaſi corporis œconomiâ) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum Affectuum genere feliciùs ſuccedit, quàm in illo quo *Spaſmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos & pluſquam muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quòd hoc medicamentum non ita certò crebróque huic malo ſuccurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberiſque uſurpandum imperemus, quoties res poſtulet; ſunt tamen quibus haud minùs jam diſplicet, quòd tàm certò ſubitoque morbos expugnet, quàm olim diſplicebat, quòd non niſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præſtantiſſima

ma quæque ac δραστικώτατα Remedia ſemper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, ſeu Lydium Lapidem, indolem noſtram licet adductam experiri, atque exindè dignoſcere, Hominéſne boni ſimus, an verò probroſi; pro gradu ſc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quæ verò ex remediis ſuprà recenſitis minùs conveniant, quod temperamento bilioſo ac tenui præditis ſæpè accidit, tunc *Diæta Lactea* poſſit uſurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ ſtatim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus ſpreverant eluſerantque tandem Lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ ea ſpecie laborabant, quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ Fœminæ, dolore recrudeſcente ut primùm emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac, cùm ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minùs in coquendo negotium faceſſere, ſecùs ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti quódque perfectiſſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas, per ſe conſiderata, ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, ἀταξίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempè tum in ventricu-

lo

lo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandiſque minùs ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem ſpirituſque fovet firmatque, ac diu multúmque ſingulis ferè diebus *equo vehi*. Cùm enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſsâ ſtabulantibus, educendis à naturâ inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò efferveſcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaverſùm diſſipetur elimineturque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinentur exagitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetis, minùs accommoda ſit, utpote quæ à motu maximè in principio, poſſint lædi, Viris tamen eſt aptiſſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat.

Noſtrorum quidem *in Sacris Antiſtes*, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, poſtquam diu ſtudiis intemperantiùs incubuerat, omneſque animi, qui permagnus ei eſt atque excelſus, nervos ſeriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutiùs laceſſente, omnia Corporis Fermenta erant vitiata, Concoctioneſque penitus ſubverſæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus ſemel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharſi ſæpe repetitâ, fuerat expertus: Uti etiam Antiſcorbutica omnium generum, pulvereſque Teſtaceos quampluri-mos, ſanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantùm non fractus, Diarrhœâ Colliquativâ (quæ in Tabe, aliiſque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digeſtiones ſunt proſtratæ, mortem anteire ſolet) demùm corripiebatur. Ubi me tandem conſuleret, ſtatim mecum

reputavi

reputavi Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui,cùm tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprà memoratas ut statim se Equo vehendum curandumque traderet, modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi judicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidiè in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatio gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatorés qui iter longiusculum negotii alicujus gratiâ susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longè melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat; quo temporis spatio plura Miliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus. Neque magis Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus, quàm Tabidis Phthisicisque, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cum certò sciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in Tabe tantùm non deploratâ, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat Diarrhœa ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit & audiat, utpote quâ intereunt duo ferè Trientes eorum quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sanctè assero, quòd neque *Mercurius* in *Lue Venereâ*, neque *Cor-*

tex

tex Peruvianus in *Intermittentibus* efficaciores extent, quàm in *Phthiſi* curandâ *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina lecti probè fuerint arefacta, atque etiam ut ſatis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quòd vitæ ἀκμὴν prætergreſſis multo diutiùs in hoc exercitio perſiſtendum, quàm infra iſtam ætatem poſitis. Atque hoc multiplici experientiâ, quæ vix me fefellit unquam, dedici: Et licèt equo vehi Phthiſicis præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos ſanè effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propoſitum revertar. Hæc eſt Generalis hujuſce morbi curandi ratio, qua cauſæ originariæ, quæ eſt debellior ſanguinis craſis, occurritur; ac proinde extra Paroxyſmum tantùm locum habet. Quoties verò Paroxyſmus invaſerit adjuncto quolibet ex prædictis ſymptomate, ſi tale aut tantum ſit malum ut inducias ferre nolit, donec, ſanguine & ſpiritibus corroboratis, quaſi per ambages ſanari poſſit, confeſtim ad Remedia Hyſterica iſta confugiendum eſt quæ odore viroſo ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac deſertores, in proprias ſtationes remandant, ſive intra corpus ſumantur, ſive naribus admoveantur odoranda, ſive exterius applicentur; cujuſmodi ſunt Aſafœtida, Galbanum Caſtoreum, Spiritus ſalis Armoniaci, & quicquid eſt denique quod odorem tetrum admodum ingratumque ſpirat.

Hìc enim quod res eſt dicam. Quæcunque fœtent ea omnia Intentioni huic apprimè inſerviunt, ſive natura, ſive etiam ars ea putrido odore donavit. Atque, ni fallor, Spiritus C. C. Sanguinis humani, Urinæ, Oſſium ac ſimilium, inde præcipuas ſuas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quaſi eſſentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune, ſingulæ Animalium ſubſtantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui ſi importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condenſatus is in liquores iſtos abit ac convertitur, qui Spirituum Volatilium nomine inſigniuntur, qui-

quique facultates eas facilè reportant quæ ſubjectis ſuis haud primitus inerant: utpote qui Ignis ſolummodò Creaturæ exiſtunt, & ſinguli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciſcuntur, ex quâcunque demum ſubſtantiâ (modò Animalis ea ſit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum eſt; quòd ſi paroxyſmum comitetur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitio enormior, aut etiam Diarrhœa, tunc præter Hyſterica jam laudata, Laudanum in uſum revocari debet, quod ſolum vires habet his ſymptomatis cohibendis prorſus pares.

At verò in iis doloribus ſedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum eſt ſedulò, ne illi ſive Laudano, ſive alio Paregorico mitigentur, non præmiſſis debitis Evacuationibus, niſi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam ſanguinis & humorum copia eſt aggeſta (maximè in Fœminis ſanguineo, & Maſculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficaciſſimi, ejuſque ſæpius repetiti, operationem valeat ſufflaminare. Unde in talibus ſanguis è brachii venis neceſſariò eſt extrahendus, & Catharticum eis propinandum eſt, antequam ad Laudani uſum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ doſi exhibitum, nihil proficiebat, jam in doſi mediocri ſcopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti ſumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano aſſueverit, non præmiſſâ evacuatione debitâ, neceſſe habuit, ob dolorem mox ab evaneſcente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rurſus ingerere, idque quotidiè ad annos aliquot continuos, doſi ſubinde per gradus auctâ; ita ut nul'ò modo jam à Laudano abſtinere queat, licèt omnes ab illo digeſtiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non ſentiam Laudani uſum ſive Cerebro, ſive Nervis, ſive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v. gr. Virginibus & fœminis in quibus ſanguis prædominatur,

 Vena

Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujusmodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minùs, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive Theriacæ Andromachi, sive Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cùm paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jam pridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit ne si Emeticis ulteriùs sollicitetur, in furorem agantur spiritus & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu Laudanum sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cùm semel post evacuationes justas & necessarias, Laudano uti cœperimus, eâ dosi, atque illâ toties repetitâ sumendum est istud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut quid prior præstiterit antè noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem postliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, suprà memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam & sæpissimè repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œsophagum, quàm opis aliquid

afferer

afferre queat, niſi poſt ſingulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potiſſimum ſolidâ; aut ſi in liquidâ detur, vehiculum ita parcum eſſe debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materiæ inopiâ ab illo ſurſum evehi nequeat, v. gr. Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut ſimilis. Monenda interim eſt ægra ut ſtatim ab aſſumpto Laudano conquieſcat, ac caput præſertim quantum fieri poteſt immotum teneat; quando vel leviſſimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam ceſſante & quaſi perdomitâ Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & ſerò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem poſt dolorem Hyſtericum Narcotico ſedatum, aut Diarrhœam, omnino obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni ſymptomaticis mederi in promptu eſt; à quibus, cum aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuſlibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam. V. gr. in iſtâ Hyſtericæ Affectionis ſpecie jam deſcriptâ quæ Paroxyſmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta ſit paritas morbi utriuſque & ſimilitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen à cauſis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? Si enim ſive Calculus, ſive Arenulæ Renum ſubſtantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium conſenſu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens Cauſæ Antecedentis per Phlebotomiam revulſio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus eſt, Enematis Emollientibus ſæpenumerò repetitis, aliiſque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda ſunt. Jam ſi dicta ſymptomata

à Calculo nullatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimiâ copiâ Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, post primas Evacuationes, sine periculo injicitur) in quanto vitæ discrimine versetur infelix ista de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de affectu illo Hysterico qui Colicam Biliosam, vel Iliacam Passionem simulat. Hîc ubi pro concesso habeatur Affectum istum (licèt indolis omnino sit diversæ, imò contrariæ) Colicam Biliosam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per sedem expulsâ, Medicum incautiorem & cogitationibus minùs assuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incrassantium ope humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus: inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si affectus qui Colica Biliosa censetur, re ipsâ Hystericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cùm clamet experientia, quod post primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit ἀταξία jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendæ dicantur) nihil jam restat nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen affirmo

firmo Evacuationes ſæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non ſolùm non compeſcere, ſed irritare magis, ſpirituum ſc. perturbationem, quæ vera horum ſymptomatum cauſa eſt, promovendo. Tandemque malum ad menſes aliquot prolongatum, metatheſi derepentè in cerebrum factâ, deſinit in Spaſmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi poſt alias evacuationes diutiùs repetitas, ſuadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt ne Symptomata Fœminis Hyſtericis familiaria ab aliis quos ſæpe æmulantur morbis, Diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quòd præter errores jam recenſitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minùs funeſto dictis Affectibus multantur eâ tempeſtate, quâ hic morbus, licèt ſuâ naturâ non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac ſubſequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia fœliciter & ſecundum naturam cedunt: Obſtetrix, ſive rudis & imperita, ſive jactabunda, & quàm præclarè ſuo illa munere functa ſit palam oſtentans, ſuadet ut Puerpera paucis à partu diebus ſurgat, & ſe à lecto aliquandiu abſtineat; hæc morem gerens, ſtatim à primo corporis motu Affectione Hyſtericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugeſcit, Lochia primum imminuuntur, deinde ſiſtuntur penitus; quorum ſuppreſſionem præmaturam longa ſymptomatum ſeries excipit: quæ, niſi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phreneſi laborant ex hac occaſione, quæ indies efferatior reddita ſpaſmos primum, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum inſaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam poſt Lochiorum ſuppreſſionem in Febrem incidunt, quæ vel in earum, quæ tum graſ-

 ſantur,

ſantur, Epidemicarum caſtra tranſit, vel ab eâ ſolâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hyſterici, quibus Lochiorum ſuppreſſio imprimis debetur, jam magis ſæviunt, tanquam ex ſe denuò nati. Diu eſt à quo mihi ſubiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modeſtè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui neceſſariæ eam defecerint, vel ex doloribus partem laborioſiorem comitantibus ; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxyſmis Hyſtericis, à quibus cum ſiſtantur Lochia, mox ingens ineluctabilium ſymptomatum turba ingruit. Quamobrem iſtis quæ me audiunt ubique Author ſum, ut ad diem ſaltem Decimum uſque in lecto ſe contineant, ſi modò naturâ paulo debiliores ſint, præcipuè ſi Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd iſta, quâ in lecto fruuntur, quies, à malis jam toties commemoratis eas immunes præſtat, non interruptus lecti calor ſpititus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc caſu ſolennibus exhauſtos fractoſque ; quinimò & naturæ ſuppetias fert, atque omnes, quas geſtationis tempore mulier congeſſerat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, ſi ab admiſſo hoc errore quodvis è dictis ſymptomatis ſupervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi ſedentur, & ut Lochia rurſus fluant, quandoquidem eorundem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent, ſi votis ea non reſpondeant, religioſè ab iiſdem temperandum eſt ; cùm neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè proſtratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm Lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit fœminam è veſtigio lecto addicere, mox Emplaſtrum Hyſtericum umbili-

co

co admovere, atque quamprimùm *Electuarium* sequens propinandum imperare. Ut ℞ *Conserv. absynth. Roman.* & *rutæ an.* ℥ j. *trochisc. è myrrha* ʒij. *castor. croci Angl. sal. volatil. salis Armoniaci,* & *assæ fœtidæ an.* ʒ ß. *cum s. q. syr. de* 5 *radicibus f. Electuarium. Cap. ad magnitudinem nucis moschatæ majoris tertiâ quâque horâ, superbibendo seq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ℞ *aq. rutæ, bryon. com. an.* ℥ iij. *sacchari Cand. q. s. ms. f. Julap.* Atque hæc, si statim à primo suppressionis indicio exhibeantur, hoc malum plerunque devincent. Sin autem dictis Remediis eousque continuatis donec tota quantitas assumpta fuerit, Lochia adhuc supprimantur, hoc in casu *Laudanum,* unâ saltem vice, tentandum. Hîc Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cùm tamen spirituum perturbationem, à quâ solennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimùm juvare, &, *Emmenagogis* nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminiò revocare possit. Commodissimè verò Narcotica unà cum *Hystericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* xiv. *in Aquâ Bryoniæ compositâ*; vel *Laudani in formâ solidâ granum unum semis cum scrupulo dimidio Assæ Fœtidæ in Pilulas duas redactum.* Sedulò interim animadvertendum est, quòd si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur Lochia, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hîc Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Verum enim verò si & hoc minùs succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud præstiterit) ad medicamenta iterum Ἐμμηναγωγὰ Hystericis permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lacte saccharato* injectionem. Verùm quod de *Opio* suprà, hîc de *Enematis* dicendum est; nisi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cùm unum humores leniter sollicitando, ut fluant Lochia efficere possit, plura verò eadem aliò divertant.

His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præstolari; cùm singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & si ægra *Vicesimum diem* superaverit jam ferè in vado est. Etenim cùm à morbo, quisquis is fuerint, jam diuturniori fœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptissima videbitur isto malo averruncando quod à Lochiorum suppressione accreverat: quando remedia obstinatiùs ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum ipsum morbum, tum etiam spirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere possint, quod sedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat huic: ex modò dictâ occasione statim à partu paroxysmis Hystericis affectæ, Lochia penitus defacerant. Conabar medicamentis suprà memoratis eadem proritare; at frustrà, Affectione Hystericâ vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cùm ita demum eam salvam fore prævidерem si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridiè fuerat, deprehendi: Post hunc melierculæ adstantes, quas hactenus à noxa illi sub officii specie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine marâ sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hysterici adeò invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu posteâ, arumnarum requies, Mors.

Et

Et si fas mihi sit liberè quæ sentio effari; jamdiu in eâ Hæresi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hâc illâve, quâ uti placet, methodo certò insecuturam polliceri nequeam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejus habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ assequi possum. Cùm si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficaciâ nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret: at proinde dies qualibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certius morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm veleamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectu Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam, hîc recensere libet, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosiorem maximè

maximè infestat, & longâ symptomatum hystericorum catervâ stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solùm ingruit ac urget, ita etiam brevi se proripere solet. Etenim si victus paulò incrassans, instituatur facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* ℔ j. *Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchari albiss. Cujus, cum frigescat, capiat.* ℔ ß. *bis vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum*, at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur. ℞ *Galbani & assæ fœtid. an.* ʒ ii. *Castor.* ℈iß. *sal. succini volatilis* ℈ß. *misc. f. nodulus.* Vel ℞ *spir. salis Armoniac* ʒij. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulo ante tempus illud quo sponte suâ omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modo temporius fluere inceperant, circa autem 50. si seriùs in vita priùs prorumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptæ deflagratæque, quæ subitò flammam edit insigniorem, mox penitùs disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem qui continuo excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hîc licèt *Hystericâ* tam interna quàm externa obiter usurpanda (fortiora devitando ne fluxum ulteriùs ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥ viij. Seq. manè exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertiâ quâque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥ j.

℞ Con-

℞ Conserv. rosar. siccar. ℥ ij. *trochisc. de terrâ Lemn.* ʒ iß. *Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an.* ℈ ij. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈ j. *cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. mane & quintâ pomerid. superbibendo seq. Julapii Cochl.* vj.

℞ Aq. germin. quercus & plantag. an. ℥ iij. *aq. Cinnamom. hord. & syr. de rosis siccis an* ℥ j. *spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

℞ Fol. plantag. & urticæ an. q. s. contundantur simul mortario marmor. & succus exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl. vj. *frigidè ter vel quater in die.* Post primam purgationem applicetur *Emplastr. seq.* regioni lumborum. *℞ Emplastr. Diapalm. & ad Herniam. an. part. æqual. ms. extendatur super Alutam. & f. Emplastr.*

Diæta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quòd è re erit semel vel bis in die Vini Clareti haustulum Ægræ indulgere, quod etsi minùs conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprimè proficua sit, ita eadem iis, quibus *Abortûs* periculum imminet, non minùs confert. Atque Cathartica & Succi hîc omittantur.

Est & alia, etsi minùs frequens, affectuum hystericorum causa. Nempè post partum laboriosiorem *Uteri procedentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo sanatur. *℞ Cort. quercus* ℥ ij. *Coq. aq. font.* ℔ iiij. *ad* ℔ ij. *sub finem addendo Cort. granator. contus.* ℥ j. *rosar. rubr. flor. granator. an. M.* ij. *deinde adde Vini rubri* ℔ ß. *Colatura sit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti*

parti affectæ admoveatur manè horis duabus antequam è lecto assurgat, & nocte post decubitum donec symptomata penitùs evanuerint. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissimè Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccaverim, ista minùs quàm oportuit accuratè describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti, quos eâ mentis præstantiâ naturâ effinxit ut grati esse nôrint, perpauci sunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.* Quo non obstante pergo adhuc, imò & pergam, in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviorem aut bullâ, atque umbrâ insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidiè quæstum facere, & majorem Auri Argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospiciunt; &, si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non est capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non

non eum ſibi vitæ ſcopum proponunt ut proſint quamplurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro ſagaci & eruditiſſimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihique amiciſſimo; utpote cui debeam quòd tuum in me ita propenſum animum reſciverim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor quantum in me eſt, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui ſim jure meritoque, Vir Digniſſime,

Tibi Devinctiſſimus, Tuique ſemper Studioſiſſimus,

Londini
Jan. 20. $168\frac{1}{2}$.

THO. SYDENHAM.

FINIS.

TRACTATUS
DE
Podagra
ET
HYDROPE.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

LONDINI, 1705.

Doctissimo Viro

THOMÆ SHORT, M. D.

Coll. Med. Lond. Soc.

EN tibi, *Humanissime Vir, Tractatulum de Podagrâ & Hydrope, loco spissioris voluminis quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maximè circa quos mea Praxis potissimùm versata est. Cùm verò omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plùs satis intendendo, atrociorem podagræ paroxysmum mihi accersiverim quàm quo aliâs, ut puto, fueram mulctandus; res ipsa monebat ut has lucubrationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipse consulerem, hos tantùm morbos duos quadantenùs expedivisse contentus. Quoties enim ad hæc studia me recipiebam, totiès & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demùm id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimùm de causis dicandum censeo. Primùm quòd earum, quas jam olim in publicum dedi, Observationum, à quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantùm me coram atque in os, sed etiam coram aliis agnoscere atque asserere nullus dubitaveris.*

bitaveris. Deindè quòd ex aliqua consuetudine quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quòdque tametsi doctrinâ omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potiùs subtilitates determinaverit quæ è praxi nascuntur, quàm ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quàm Sapientum res seriæ ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis disterminantur: Et fortassè (nisi me fallit observatio mea) perraró in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versùs omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facilè tuebitur. Si quæ heic disserui neque tibi cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multùm alios morabor, qui nullâ aliâ de causâ mihi infensissimi sunt, nisi quòd aliter tàm de ipsis morbis quàm de eorum Curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ità non fieret penes me nullo modo fuit, quando sic à naturâ factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam; neque

tàm

tàm quæram, an alii eâdem mecum asserant, quàm utrum quæ ego trado cum veritate consentiant: utpotè qui rumores & vulgi plausum haud magni faciam. Et sanè quid tanti est, si officio Civis Boni strenuè perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamên exinde gloriam reportem? Cùm, si rem rectè perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si Non-enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur qui non magìs aliquam mei Ideam animo possint effingere, quàm ego jam queam concipere qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantiâ ac vicissitudine. At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovendâ & morborum & eorundem Curationum scientiâ aliquantulum promeritus fuerim, haud diù istâ laude fruar: Atque è diverso, si cui minùs placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio sanitatis meæ ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò vel in hoc Tractatulo quem jam edo, cùm manus tremula calamum rege-

regere nequiret, operam mihi commodatam ab Amicissimo viro D. Johanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud* Cantabrigienses, *gradus agnoscere debeo: Quem quidem virum & nativus morum Candor & vitæ Integritas amicum perquam exoptabilem; Animi verò dotes tàm à natura subministratæ, quàm studio excultæ Humano generi utilem admodum reddent & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ità probè callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quàm ex illo honore & obsequio quibus te meritò atque ex animo prosequitur*

Tibi addictissimus

Londini Tuique observantissimus
Maii 21. 1683.

THO. SYDENHAM.

DE

DE

PODAGRA.

PRoculdubiò æſtimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac ferè incomprehenſibilem eſſe, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardiſſimi ac prorsùs hebetis, cùm meæ tàm de ipſo morbo, quàm de ejus curatione obſervationes ità parùm votis reſpondeant. Utut tamèn ſe res habeat, ego bonâ ſaltèm fide tradam quæ hactenùs reſcivi omnia; difficultates ſalebráſque, ſive rationem morbi ipſius, ſive curationis methodum ſpectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandáſque relinquens.

Podagra eos plerunque ſenes invadit, qui poſtquam meliores vitæ dies molliùs ac delicaciùs tranſegerint, Epulis lautioribus, vino, aliiſque liquoribus ſpirituoſis liberaliùs indulgentes, tandèm ob pigritiam ætatis ingraveſcentis ſemper comitem, ea corporis exercitia penitùs omiſère, quibus juvenes aſſueverant. Ad hæc, iſti, qui huic morbo ſunt obnoxii, Crania habent grandiuſcula, Habitu corporis ut plurimùm ſunt pleniori, humido, & laxo; & Conſtitutionem habent omnes luxuriantem viroſamque, ditiſſima atque optima vitæ ſtamina.

Non quòd Podagra eos ſolùm adoriatur, qui craſſo & corpulento habitu donantur, cùm aliquando etiam, etſi rariùs, graciles ac macilentos invadat: neque quòd hic morbus in omnibus ſenium præſtoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties ſcilicet infœlicia morbi ſemina à parentibus, quaſi ex traduce acceperint; vel ſi hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturiùs indulſerint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus utebantur;

tur; edaciores insuper fuerint & liquores spirituosos immoderatiùs hauserint, posteà derepentè ad liquores tenues & refrigerantes se contulerint.

Si quem non nisi jàm senio confectum primùm adoriatur, nunquam posteà vel tam statas habet periodos, vel tàm immaniter sævit, quàm si juniorem occupaverit; tùm quod vita ut plurimùm elabitur antequam morbus naturalibus Symptomatis stipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tùm etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ità jugiter, nec vehementer in Articulos displodi potest. At si quem maturiùs lacessat, quamvìs nec sedem adhuc figat, nec eum ità malè tractet, sed incertâ periodo pro datâ ansâ ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nullâ methodo invadens recedénsque; sensìm tamèn castra metatur, legem sibi ponens, typúmque præformans, tàm quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxysmi durationem: ad hæc, ferociùs quàm primo insultu debacchatur.

De hoc morbo dùm ità regulam typúmque servat, libet primò disserere: posteà de ejusdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quotiès scilicet vel præpostero inidoneorum Medicamentorum usu, de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem & languorem, ad propria & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè & nullâ ferè præsentione antecedente ingruit, nisi quòd ventriculi cruditate atque ἀπεψίᾳ ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentiâ quasi ventosâ & gravitate, quæ indiès augetur donèc tandèm detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor & quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμοειδεῖ, tùm etiàm pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamèn naturalis. Sanus lecto somnóque committitur, Horâ verò secundâ post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimùm occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum

refert

refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantùm non frigidæ partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remissior gradatim intenditur, (& pari passu Rigor atque Horror recedunt) ídque in singulas horas, donèc tandèm sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum Tarsi & Metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbellè accommodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram & coarctationem exprimens: adhæc, ità vivum exquisitúmque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat. Atque hinc fit ut nox non tantùm in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequietâ partis affectæ hâc illâc rotatione, & mutatione sitûs quasi perpetuâ. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quæ semper Paroxysmum, maximè verò accedentem, comitatur, quàm torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, sitûs tum ipsius corporis, tum membri affecti mutatione assiduâ, doloris sedationem incassum exambiunt: quæ tamèn non contingit ante horam secundam tertiámve matutinam, (decurso scilicèt Nycthemeri spatio à primo appulsu Paroxysmi) quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem & dissiationem aliqualem, subitò à dolore respirat; licèt hanc ille liberationem isti membri affecti positure, quâ postremò usus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit; à quo evigilans, dolore multùm imminuto, partem affectam tumore recentèr occupatam cernit; cùm solùm antehâc (quod in omnibus Podagricorum Paroxysmis solenne est) insignior intumescentia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequente die, fortè etiam ad biduum triduúmve, si materia Podagræ generandæ apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs die jam advesperascente, le-

vatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit; vel si prior iste jam dolore desierit, debilitas quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tàm viribus quàm integrâ sanitate isti pedi statim restitutis perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferociùs lancinet. Nihilominùs easdem hìc excitat Tragœdias quas priùs in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quàm durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cùm materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementiâ fatigat: sed ut plurimùm pedes successivè, uti diximus, aggreditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur Paroxysmi abnormes sunt, tùm quoad tempus invasionis, tùm etiam quoad durationem; hoc tamèn ubique servant, quòd dolor noctu recrudescat, manè verò remittatur. Atque ex serie horum *Paroxysmulorum* (sit verbo venia) constat Paroxysmus qui dicitur Podagræ, diuturnior breviórve pro ægri ætate. Neque enim censendum est quoties quis cum hoc morbo ad menses duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxysmum fuisse, sed seriem potiùs & catenam Paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materiâ peccante prorsùs absumptâ æger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, & iis quos Podagra rariùs invasit, diebus sæpe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis quos sæpiùs afflixit, duobus mensibus; iis verò qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non priùs valedicit quàm ætas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimùm nisi tertiam Potulentorum quæ assumpsit partem per Vesicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies constipata est. Appetitûs prostratio, Rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas & molesta sensatio integrum

grum Paroxyſmum comitantur. Recedentem Paroxyſmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipſi quaſi ab epoto Veneno deſquamantur. Morbo jam diſcuſſo, ægri tum ἐυεξἰα, tum Appetitus redeunt pro ratâ doloris quo ſæviebat Paroxyſmus nuper elapſus, & in eâdem proportione ſervatâ vel acceleratur vel differtur ſequens Paroxyſmus. Nam ſi hic ultimus ægrum peſſimè multaverit, ſequens Paroxyſmus non niſi anno ad idem punctum revertente denuò accedet.

Atque hoc ſe habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriiſque ſe oſtendens. Cùm verò vel ab indebitâ medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, neque par eſt natura eidem, methodo conſuetâ, eliminando, Phænomena multùm ſunt diverſa à jam deſcriptis. Nam cùm hactenùs dolor pedibus tantùm fuerit infeſtus, (qui peccantis materiæ ſedes ſunt genuina, quæ cùm alias quaſlibet partes occupat certiſſimum eſt vel morbi methodum inverſam eſſe, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliaſque regiones occupat, ea jàm, ſicut pedes olim ſolebat, diſcrucians. Quandoque enim unum pluréſve digitos diſtorquens, faſciculo *radicum Paſtinacæ* ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandémque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipſámque cutem deſtruens, nudos *tophos*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, aciculâ eruendos, exhibet conſpectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem ſubalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem, quæ ſensìm inflammatur cum rubore. Eſt ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo tranſacto lectulo affixum nè latum pilum à loco in quo eſt ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ità

familiarem, vel urgente necessario aliquo vitæ officio, æger aliorum operâ est movendus, omni cautelâ opus est nè fortè vel minima motûs contrarietas dolorem accersat, qui eo tantùm nomine potest tolerari quòd confestim evanescat. Quæ quidem corporis latio ita cautè & delicatè peraganda, haud exigua pars est ærumnarum quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxysmum extenditur, si modò pars affecta omnino quiescat.

Cùm Podagra antehàc non nisi exeunte hyeme soleret invadere, post duos trésve menses pro more recessura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus mensibus calidioribus atque æstivis. Et quod insuper est observandum, quemadmodum *Paroxysmus* major sive *Generalis* jam protractior quàm olim fuerat, inveniatur, ità etiam *Paroxysmi* isti *particulares* ex quibus Generalior componitur, singuli diutius sæviunt: cùm enim antehac particulares isti non ultra unum alterúmve diem excruciarent; jam ubicunque sedem figant, maximè si pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum castra movent: Primo ad hæc, aut secundo post appulsum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque simul omnimodam Appetitûs prostrationem.

Postremò, cùm antequam malum usque adeò incruduerat, æger non solùm longioribus frueretur Paroxysmorum intervallis, sed etiam durante istâ intermissione rectè valeret tam artubus quàm reliquo corpore, facultatibus singulis naturalibus officio suo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undiquaque contractos atque impeditos, ità ut quamlibet stare possit, fortè etiam aliquantisper procedere, gressu tamen ita claudicante ac permolesto prorepit, ut etiam cùm ambulet quiescere videatur: & si ultra vires ambulare perstiterit quo pedibus rectiùs valeat, quanto magis ipsos ambulando confirmat & dolori excipiendo minùs obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè dissipatus, visceribus periculosiùs imminet, cùm in pedes ità liberè nequeat effundi; qui hoc

hoc morbi tempore vix unquam doloris sunt expertes, sed sensatione aliquâ plus minúsve molestâ perpetuò tentantur.

Quinetiam multis aliis symptomatis infestatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroso cibi jam manducati & in Ventriculo putrescentis gustum referente, quoties vel aliquid è Dyspeptis assumpserit, vel eam tantùm cibi quantitatem quæ sano competit. Appetitus languet uti & totum corpus præ inopiâ spirituum. Denique ideo tantùm vivit ut calamitosus sit & miser, non ut vitæ dulcedine vel minimùm fruatur. Urina, quam priùs coloratiorem, maximè in Paroxysmis & in pauca quantitate solebat reddere, jam illam tam colore imitatur quam copiâ quæ in *Diabete* excernitur. Dorsum aliæque partes molestè pruriunt maximè sub horam somni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior est, incommodi accidit, quod ab Oscitatione, imprimis verò matutinâ ligamenta ossium Metatarsi vehementer convelluntur, cum sensu quasi coarctationis vel compressionis fortissimæ à manu validâ. Quandoque etiam nullâ Oscitatione præcedente, æger jam se somno committens ictum quasi clavæ Metatarsum confringentis derepente persentiscit, unde cum ejulatu expergiscitur. Tendines Musculorum quæ tibias suffulciunt subinde spasmo corripiuntur ita acri & violento, ut dolor quem excitat, si vel tantisper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vincerétque.

Post multos dirósque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus missionis quam mors jam in propinquo stans mox est datura, Paroxysmi subsequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (naturâ partim ab onere materiæ peccantis oppressâ, partim ob senium, eandem in corporis extremitates jugiter ac strenuè relegare non ampliùs valente) at loco doloris consueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoque etiam propensio ad Diarrhœam superveniunt. Hæc symptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evanescunt

quoties articulos dolor fatigat: atque ità nunc dolore, nunc ægritudine quasi alternatim lacessente, Paroxysmus longas moras nectit. Animadvertendum est enim quòd ubi quis ad multos annos Podagrâ laboraverit, dolor singulis Paroxysmis gradatim imminuitur, tandémque ægritudine potiùs conficitur quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet sint productiores, vix ad decimam partem ejus assurgit doloris quem pati solebat cùm viribus esset magis integris. Nihilominus hæc ipsa morbi inclementia pensabatur ut plurimùm longiore intercapedine quæ paroxysmos intercedebat, tum sanitate quâ interea satis commodâ utebatur. Namque hoc in morbo dolor amarissimum est naturæ pharmacum, qui quo vehementior est, eo citiùs præterlabitur Paroxysmus, atque insuper & longior erit intermissio & magis perfecta; & vice versâ.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliáque symptomata jam descripta, hujusce morbi tragœdiam absolvunt: *Calculum* insuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo quòd æger diù supinus recumbat, tum etiam quòd ferientur Organa secretoria à debitis sibi functionibus; sive etiam quòd Calculus ejusdem materiæ morbificæ in genere portio quædam sit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò sit hujus mali origo, nonnunqum ægri animum mœstissima interpellit contemplatio, Calculúsne an Podagra immitior sit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Vesicam transitum impediens, ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud ampliùs expectantem.

Nec satis est ægrum ità miseris modis dilaniari, ut nec sui jam fuerit compos, alienæ opis prorsus indigens; sed & hic accedit miseriarum cumulus, quòd durante Paroxysmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo usque corpori compatitur, ut haud facile sit dictu utro horum æger calamitosiùs doleat. Non enim rectiùs Podagræ, quàm iracundiæ, Paroxysmus omnis dici potest; cùm mens & ratio usque adeò ab infirmato

mato corpore enerventur, ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipſi ſibi quàm aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet, ſollicitudiníque, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evaneſcente, animus quoque priſtinâ tranquillitate receptâ unà convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus à Materiæ peccantis incubatu complexúque ita læſis, ut Secretionis organa non ampliùs ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo & fæculentiis refèrtus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur atque rejicitur; tandem inquam ὁ τρὶς-ἄθλιος vitam afflictiſſimam & jam diù non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi aliíſque, licèt tam fortunæ quàm ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ità vixerunt atque ità tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum Claſſiúmque Duces, Philoſophi, aliíque his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit quàm pauperes, plures ſapientes quàm fatuos; Naturâ quaſi digito monſtrante, quam parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quàm Partibus non ſtudeat; cùm eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare ſoleat; profuſiorem verò erga alios munificentiam æquâ malorum parte admixtâ diluat & contemperet. Adeò ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio, fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprimè conducit.

Podagra Fœminas perrarò infeſtat, eáſque non niſi jam Vetulas, & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum

bitum æmulantes. Graciliores quæ vel in adolescentia vel constanti ætate symptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipsa vel affectibus Hystericis, vel Rheumatismo quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non satis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagrá verâ atque genuinâ vexatos hactenus observavi: Nonnulli tamen mihi noti sunt qui priusquam eam ætatem attigissent, leviculam aliquam quasi velitationem præsenserant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cùm iis generandis operam darent. Atque hîc explicit morbi hujus Historia.

Omnes animi nervos variis hujusce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum Ἀπεψίᾳ seu labefactæ, tam in partibus quàm succis corporis universis Concoctioni ortum debere existimo. In istis enim qui huic morbo sunt obnoxii, cùm jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænatâ morum licentiâ senectutem præmaturiùs accersiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratiâ, præpropero nimióque Veneris usu, insanis improbissimisque laboribus quibus ardenter atque indefessè voluptatibus inserviunt, & his similibus. Accessit etiam sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assueverant, intermissio vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partium tonus firmior & constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non ampliùs rectè promoventur; è contra verò, succorum corporis recrementa quæ talium exercitiorum ope priùs excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam & studium seu Meditatio de re quapiam seriâ ac diuturnâ malum auxit, quo scilicèt spiritus defæcatiores & magis volatiles à concoctionum penso quod debuerant absolvere nimiùm avocantur. Adde quòd huic morbo obnoxii non solùm ciborum in genere ferè sunt appetentiores, sed & eorum maximè qui difficillimè ventriculo cedunt;

quos

quos cùm haud parciùs devorent quàm tum solerent cùm exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingestio ità frequenter (licèt id haud raro contigerit) Podagræ viam stravit, ac vesana & immoderatior vini Compotatio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, præcipitantur ipsæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copiâ subjugantur dispergunturque. Jam verò cùm uno eodémque tempore & Spirituum (qui Coctionis instrumenta sunt) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est ut singulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ità obruuntur singula Viscera, unde Spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: Nam si a sola spirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cùm ferè virosissimos quosque adoriatur, & robustissimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur donec caloris & Spirituum Naturalium defectum sive declinationem, humorum quoque congestio excipiat, à quibus simul junctis Concoctiones vitiatæ perveruntur.

Porrò ut Causarum, quas enumeravimus, singulæ Indigestionem promoverant, ità earum pleræque laxitati Habitûs & Musculorum corporis procurandæ nonnihil contulerant, unde porta crudis indigestísque humoribus intromittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulantes tam mole quàm pravâ diathesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; & cùm non amplius à natura regi possint, prorumpunt in speciem, & in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis membranísque ossa contegentibus excitantes; quæ vel à senio, vel luxu atque intemperantiâ labefactata laxatáque facilè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmum constituit, serius ocyúsve contingit,

prout

prout anſa hujuſmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod ſpectat: (ut primò quæ ſunt omittenda ſubinnuam) licèt, ſi humores reſpiciamus atque indigeſtionem unde iſti trahunt originem, primâ fronte videri poſſit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum ſuccreſcentium aggeſtio poſſit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales quibus in pleriſque aliis morbis Humoralibus ſatisfaciendum eſt: in Podagra nihilominus Naturæ quaſi prærogativa eſt materiam peccantem ſuo modo exterminare, & in Articulos deponere, per inſenſilem tranſpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi] quibus cauſam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ-ſectio ſcilicet Catharſis, ac Diaphoreſis per ſudorem: nulla verò ex his methodus ſcopum attingit unquam.

Imprimis Venæ-ſectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus qui in procinctu ſtant & quaſi deſcenſum mediantes, tum in iſtis qui jamjam Articulos obſiderunt, evacuandis; manifeſtò tamen pugnat cum indicatione illâ quam Cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimítque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum qui timetur, vel ad iſtum qui jam adeſt mitigandum, in iis nempe qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem ut plurimum referat, attamen Venæſectio haud minùs inſigniter in hoc morbo officere ægro, quàm in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Etenim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt nè à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt & ſymptomatis enormioribus ſtipandus, ſanguinis robore & vigore,

vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem ſtrenuè ac conſtanter excutere debuerat, exinde retuſis. Atque hoc incommodi toties etiam accerſitur, quoties ineunte Paroxyſmo vena pertunditur. Si mox à Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt nè natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt & nondum priſtinas vires à morbo ſucciſas redintegraverit, ejuſmodi vulnere importunè inflicto uſque adeò infirmetur & ſuccumbat ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit & ab immodicâ potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi; ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvene inveteraſcet, & intra paucos annos latiùs imperium ſeu potiùs tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuiſſet.

Deinde, Catharſin quod attinet, ſivè ἄνω ſivè κάτω, animadvertendum eſt, quòd cùm naturæ lex ſit inviolabilis atque ipſi hujuſce morbi eſſentiæ intertexta innexáque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuò revocetur; undè accidit ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribu fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo priùs diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud rarò obſervatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, quâ, upote ſecuriſſimâ optimâque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intrò verſus inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymiâ, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miſeri quaſi enecantur.

Ego

Ego certè persuasissimus sum, à jugi & sæpè iteratâ experientiâ edoctus, Catharsin omnem tam per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis destinantur, plurimùm nocere; sive in Paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxysmo occurratur, Purgatio in usum revocetur. Etenim tam mei ipsius quàm aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam, ità parum votis respondisse, ut malum quod debuerat averruncare atque evertere, accerseret. Primùm itaque Purgatio sæviente adhuc Paroxysmo adhibitâ, naturæ, in materiâ morbifica separandâ & in Articulos deponendâ occupatæ, negotium facessens, magnam spirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantùm Poroxysmus magis invalescebat, sed & æger in vitæ discrimen haud obscurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxysmi usurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egêre ut recens Paroxysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ità æger spe falsâ lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpessus nisi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, artis medicæ opem præposterè implorans ad exturbandas, ut mihi vi debatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integrâ sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam atque ei aditus præcludatur; etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum est nè nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto cùm æger nondum ἔξω βέλους omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, ídque ob causas suprà memoratas; quo malo si fortè ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat, quantumlibet constanter & debitis intervallis Cathartica hæc illáve assumpserit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios qui Catharsi non solùm Vere & Autumno, sed & singulis mensibus

ſibus, imò & ſeptimanis continuis, celebratâ, ſanitati litabant, neque tamen horum quiſquam Podagram effugit: quæ exhinc crudeliùs plerunque & immanioribus ſymptomatis eos impetebat quàm ſi ab omni medicatione ſibi temperaſſent. Licèt enim jam dicta Purgatio Cauſæ continentis partem aliquam poſſit educere, cùm tamen Concoctioni roborandæ (à quo tantum abeſt, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam ſubruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodo cauſæ opponitur, & morbi curationi impares prorſus habet vires.

Ad hæc annotandum eſt, ab eodem illo ſpirituum defectu quo Coctiones in iis vitiantur qui Podagrâ ſolent laborare, eorundem Spirituum Animalium *σύςασιν* minùs firmam vegetámque reddi, unde mox disjicitur & interturbatur à quavis causâ quæ vel animum vel corpus paulò violentiùs concutit exagitátque; ac proinde jam fugax ac diſſipabilis eſt admodum, prout iis qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hyſtericæ obnoxii vivunt, perſæpe accidit. A quâ etiam Spirituum ad *ἀταξίαν* propenſione fit ut Podagra vel leviſſimam quamlibet evacuationem ferè ſubſequatur. Diſſoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dùm in vigore ſuo perſiſtunt, ritè compactum vegetúmque ſervat, materia peccans quaſi diſruptis repagulis jam ſui juris eſt, atque ab hac plagâ corpori inflictâ Paroxyſmus ſtatim exoritur.

At verò hæc ipſa Methodus utut pernicioſa ac nocens, nihilominùs Empiricis quibuſdam, qui Catharticum quo utebantur medicamentum aſtutè omnes celârunt, haud mediocrem exiſtimationem conciliavit. Obſervandum eſt enim quòd Purgatione currente, æger vel non omnino vel remiſsè admodum dolet; & ſi Catharſis ad plures dies produci queat, nullo ſuperveniente Paroxyſmo recenti, æger confeſtim ab eo, quo jam tenetur, convaleſcet: verum enimverò pœnas imposterum pendet diriſſimas ab *ἀταξίᾳ* in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licèt prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quamvìs enim morbi fomitem non retrahat in viſcera, ſed è contra in corporis habitum propellat, attamen his ſaltem nominibus obeſt. Primò quidem quòd extra Paroxyſmum humores adhuc crudos & nondum ità ſubactos ut ritè ſeparari debeant, quaſi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxyſmum ante diem, & vel invitâ naturâ ſollicitat. Deindè quod ſudoris provocatio in ipſo paroxyſmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigátque, dolorem ſimul adducens haud tolerandum; & ſi major ſit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgaſmus interea atque ingens tàm ſanguinis quàm cæterorum humorum ebullitio ſive exæſtuatio; ſi verò corpus colluvie ſeroſâ Podagræ generandæ aptâ admodum ſcateat, metuendum eſt ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus in quibus ſudores Artis ope ſollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculoſiſſimum eſt eoſdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum ad quem humores evacuandi ſuâ ſponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iſte Hippocratis Aphoriſmus, *Cocta non Cruda ſunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis quàm in ſubducendâ Alvo locum habet. Quod quidem liquidò conſtat ex ſudore illo quo Paroxyſmus Febrium Intermittentium claudi ſolet, qui, ſi modicus fuerit & materiæ Febrilis à precedente Paroxyſmo concoctæ quantitati aptè reſpondens, ægrum inſigniter juvat levátque; ſi verò altra naturæ modum ſudatio promoveatur, ex eo quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua ſubnaſcitur, & recens, focus ſuccenditur, cùm iſte qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagrâ etiam lenis ille mador qui utplurimum manè ſuâ ſponte oritur poſt minorum Paroxyſmorum, è quibus majorem Paroxyſmum

conſtare

conſtare docui, ſingulos, tam dolorem quàm inquietudinem quibuſcum æger totâ nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, ſiquando levis hicce mador & ſuapte naturâ fugax, diutiùs & vehementiùs proritetur quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxyſmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quàm in aliis morbis quibuſcunque quos mihi videre contigit, demptâ ſolâ Peſte, ſudores prolicere non tam Medici, quàm Naturæ provincia eſt: cùm nullo modo aſſequi poſſimus, quanta materiæ pars ejuſcemodi ſeparationi obeundæ jamjam eſt parata, nec per conſequens quem in provocando ſudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat non ſolùm Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incaſſùm peti, sed & eadem ποδαγρῶσι noxam adferre, reſtat ut exquiramus ad quem alium ſcopum Curativæ indicationes ſunt dirigendæ. Ego quidem ex accuratâ φαινομένων prædictorum omnium penſitatione & diligenti examine colligo, duabus potiſſimùm cauſis in hujuſce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris & ſpirituum Naturalium defectu orta. Altera eſt cauſa Continens, ſive eorundem humorum calor & exæſtuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti ſunt à morâ in corpore quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione ſuprà memoratâ pendet. Hæ cauſæ ita toto cœlo, quod aiunt, à ſe invicem diſcrepant, ut quæ huic proſunt remedia, alteri obſint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus, periculum eſt ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverſo, dum ſive Diœtâ, ſive Remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, ἀπεψίαν accerſimus, labefactato ſcilicet calore naturali. [At verò hîc Cauſam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos obſidens Paroxyſmum format, ſed eam inſuper quæ adhuc in ſanguine deli-

tescens separationi hactenus est inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxysmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorsus in corpore reliquiæ sint, eodem jam elapso. Ac proindè utriusque hujus causæ tam extra Paroxysmum quàm eo vigente ratio habenda est. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus est, suâ ipsius methodo peragendum; cúmque nihil interea temporis, ad humores calidos acrésque leniendos, absque damno digestionibus illato, possit tentari, nisi ut exulent ac evitentur victus medicamentáque calidiora à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigestionibus sublatis, consulatur, de quá jam agam: ita tamen ut in Dissertationis serie ea etiam attingam Remedia, prout ansa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere possint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus suis ritè fungendis, sive Ventriculum confortando ut alimenta rectè coquat, sive sanguinem ad debitam chyli in illum invecti assimilationem, sive partes solidas corroborando, quo meliùs succos earundem nutritioni atque augmento destinatas in propriam substantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo statu conservant ut singularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujusmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digestiva* appellantur, sive Pharmaca ea fuerint, sive ratio victûs, sive exercitatio, sive alia ex istis quælibet, quæ *sex res non-naturales* indigitantur.

Hujusmodi Medicamenta sunt in genere quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo sunt pergrata, sanguini medentur, & cæteras partes fovent confortántque; qualia sunt, verbi gratiâ, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Absinthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Chamæpityos, *&c.* Addi possunt etiam Anti-scorbutica

ca vulgò dicta, ut Radices Raphani rusticani, Folia Cochleariæ Hortensis, Nasturtii aquatici, *&c.* Cùm autem herbæ istæ acres ac pungentes, utut stomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvandâ, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant & augeant calorem, parciùs usurpandæ veniunt, præ aliis istis quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magìs vitalem.

Eorum species aliquot affabrè permistæ humoribus concoquendis rectiùs, ut mihi videtur, quàm simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum. Quamlibet enim quoties specificâ medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, Regula tenet, *Quo simplicius eo melius*; tamen cùm id habemus propositi ut huic illíve indicationi satisfaciendo ægrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt: atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentiùs medicamentum operabitur: E prædictis itaque & reliquâ ejusdem farinæ materiâ medicâ, variæ Remediorum formulæ ad hunc scopum tendentes concinnari possunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præstantissimam, eò quòd mutua simplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quasi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum est virium in pari quantitate quàm in eorum quolibet. Verùm tam delectum ejusmodi ingredientium quàm formulas quibus exhibenda sunt prudenti Medico lubens relinquo; cùm nunquam mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, at potiùs veras indicationes notare ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cùm minùs observetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est ut se Artis medicæ Principes jactent.

Veruntamen Tyronum gratiâ, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, ℞ *Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Absinth. vulg. Centaur. min. Marrub.*

alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratenſ. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthæ, Salviæ, Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamæmel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlaſp. Cochlear. hortenſ. Carui, Bacc. Junip. ſingulorum quantitatem ſufficientem. Legantur ſingulæ Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in Papyraceis ſacculis aſſerventur dum in pulverem tenuiſſimum redigantur. Singulorum Unciæ ſex ſimul probè miſtæ excipiantur ſ. q. mellis opt. deſpumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ conſiſtentiæ conficiantur ſ. a. Sumat Drachmas duas mane & ſerò. Vel hujus defectu, ſequenti utatur. ℞ *Conſ. Cochlear. hortenſ.* ℥iſs. *Abſinth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. an.* ℥ſs. *Theriac. Androm.* ʒiij. *Pulv. Ari comp.* ʒij. *cum ſ. q. Syrupi Arantiorum fiat Electuarium.* Capiat Drachmas duas bis in die, ſuperbibendo ſequent. Aquæ cochlear. v. vel vj. ℞ *Rad. Raphan. ruſt. inciſ.* ℥iij. *Cochlear. hortenſ. manip.* xij. *Naſturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. ana manip.* iiij. *Cortic. Aurantior. no* vj. *Nuc. Moſchat. contuſ. no* ij. *Cereviſiæ Brunſwic.* ℔ xij. *Diſtillentur organis communibus, donec ſolummodo libræ ſex Aquæ eliciantur pro uſu.*

E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cùm tamen plures in ſe ſpecies contineat quæ plus ſatis calefaciant, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodiùs parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum eſt interim ut ea ſimplicia eligantur quæ ad ægri guſtum magis faciant; cùm enim diu admodum, ſcil. ad omnem ferè ætatem, in ejus uſu perſeverandum ſit, omnino convenit ut palato minùs ſit ingratum. Inter ſimplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cùm ſanguinem corroboret vegetúmque reddat, ſi ejus grana aliquot mane & ſerò aſſumantur.

Et ſanè uti in hoc Affectu de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis pleriſque, hæc & huic ſimilia remedia

media quæ ſanguinem corroborant, vegetúmque reddunt (ſi modò eorundem calor, propter cauſas poſtea adferendas, in ſpiritibus vinoſis non conſiſtat) præ cæteris juvant; quandoquidem ſinguli hujus generis morbi ad unam eandémque cauſam univerſalem, humorum ſcilicet *Indigeſtionem*, ſi rectè conjicio, referri debeant.

Nihil eſt autem ex quo hoc certiùs evinci poterit ac probari, quàm ſi ob oculos ponamus differentiam quæ inter morbos *Acutos & Chronicos* intercedit; quam ob cauſam æquus Lector boni conſulet ſi pauliſper ab eo, quod jam præ manibus eſt, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur qui citò vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur iſti qui vel non omninò vel tardè admodum & longâ temporis morâ ad eandem Coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipſa rei natura, quàm verba quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò cauſa hujus differentiæ quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altiùs latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi ſi aliquantiſper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cùm harum rerum notitia clara ac diſtincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viſcera, ſi ita loqui fas eſt, varias ſubeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: ſive inficiatur Atmoſphæra omnis, ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœleſtium quorumlibet Conjunctio: res ita ſe habet, ut ad hoc illúdve tempus aer particulis referciatur quæ humani corporis œconomiæ adverſentur; uti etiam alio tempore iſtiuſmodi particulis imprægnatur quæ cum corporibus ſpeciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujuſmodi noxia & naturæ inimica *μιάσματα* in nudum ſanguinem inſpiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata ſunt, Natura *Febrem* accerſit, ſolennem nempe ſibi Machinam ad

ſanguinem à materiâ aliquâ hoſtili & contrariâ intus ſtabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti ſunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At verò præter hos morbos à causâ externâ excitatos, ſunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illâ peculiari ſanguinis inflammatione nati, quæ non à causâ aliqua generaliori ab aere pendente, ſed à particulari particularium corporum Anomaliâ vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & ſporadicum idcirco vocito, quòd annis ferè quibuſlibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ad his diverſum: quamvis enim aer minùs ſalubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent ſuum, ſed ut plurimùm communi omnium horum Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata ac protrita, ſive à ſenectâ, ſive à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potúque; vel ſi Organa Secretoria eo uſque fuerint debilitata, ut jam functionibus ſuis ad defæcandum ſanguinem & ejus ſuperfluitates eliminandas deſtinatis, prorſus fuerint imparia: his in caſibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quàm cui digerendo hominis vires ſufficiant, dicti humores morâ diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandémque in *ſpeciem* erumpunt, & varias morborum ſpecies edunt pro depravationum varietate. Et prout hi ſucci depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illámve partem dilabuntur quæ iiſdem excipiendis aptiſſima eſt; atque ibi ſenſim longam illam ſymptomatum ſeriem explicant, quæ partim à talium ſuccorum naturâ, partim ab ἀταξίᾳ iſtis partibus illata, ſolent exoriri: quæ duo ſimul juncta iſtam naturæ ἀνωμαλίαν conſtituunt quæ morbi alicujus nomine inſignitur.

Jam quod ejuſmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum cauſa

causa sit præcipua, facilè liquebit, si animadvertamus Senes, quorum Coctiones sunt læsæ, & spiritus, earum instrumenta, absumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hisce Affectibus magis esse obnoxios quàm sunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat; & quorum Organa Secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massâ depurandâ peragendis neutiquam deficiant, nisi insuper premantur & quasi suffocentur à nimiâ humorum copiâ. Adhæc talem humorum indigestionem plurium Morborum Chronicorum causam esse ex eo constat, quòd Hyems ad istiusmodi morbos gignendos longè magis faciat quàm Æstas. Licèt nonnulli ex his morbis non actu exerantur nisi sub Brumæ exitum; attamen iste humorum proventus à quo illi pendent per omnem Hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore & effœto languore naturam debilitante, quo minùs valeat in administrandâ corporis œconomiâ. Unde fit ut qui in Æstate satis bene habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant ad quos magis sunt proclives, *Podagram*, verbi gratiâ, *Asthma*, *Tusses*, *&c.* Atque hinc etiam ratio deducenda est quare peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causâ jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quasi stupendo ac incredibili emolumento quod ii morbis Chronicis plerisque, præcipuè verò *Phthisi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digestiones singulas invigorat firmátque, dum à continuâ corporis succussione calor naturalis re-accenditur, & Organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis ritè fungendo promoventur: unde necesse esse ut sequatur Digestionum deperditarum quasi renovatio quædam, & è consequenti totius corporis Crasis optima.

Quocirca è rationibus jam allegatis satis elucescit, quod non in Podagra tantùm, sed & in aliis quoque

Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifestum contra-indicat, *Herbas* ejusmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cùm sanguini æstatis calorem vel mediâ hyeme concilient: quamvis si æstivo tempore earum usui assuescamus, meliùs præcavebunt mala ista quæ adversa tempestas solet apportare. Et perfectò si ad hyemis usque appulsum deferantur quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est nè serò nimis ad hoc Asylum confugiamus, & quod dici solet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut suprà fusiùs disserui, Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantùm non juvetur, sed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ-sectio quoties opus fuerit repetita, & Purgatio antè sunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus & Digestivis hîc à me laudatis opera danda est: ubi verò se æger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc est firmiter retinendum, quòd quoties cujuscunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum qui asseram Medicamenta Digestiva jam memorata cæteris quibuscunque præstare: at verò dico eum qui Remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longè majora in sanandis Morbis Chronicis præstare posse, quàm ipse se posse existimaverit.

Istud verò iis omnibus quæ de Podagrâ sanandâ dicturus sum, præmittendum est, & maximopere præ cæteris observandum, nempe quòd *Digestiva* Remedia quæcunque, sive Medicamentorum apparatu, sive Diætâ, sive Exercitatione ea constant, haud obiter instituenda sint, verùm constanter atque omni adhibitâ diligentiâ assiduè usurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum, & novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem sanguini atque humoribus à quolibet sive remedii sive victûs genere superinductam, cura-

urationis ſcopum poſſe attingere; at verò corporis habitus omnis alio traducendus eſt, atque homo integer deinceps quaſi novâ incude refingendus. Neque enim hîc ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comeſſationibus, Compotationibúſque intemperantiùs indulgendo, ſolita exercitia intermittendo, deſidiâ atque pigritiâ intabeſcendo, vel etiam nimio ſtudio atque irremiſsâ animi intentione, aliiſque vitæ erroribus, id egit tandem quaſi deditâ operâ ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur ſpiritus Animales (qui Coctionis inſtrumenta ſunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cùm jam ad ſummum gradum exaltati fuerint, ac ſtragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper-inducitur, priſtinâ & naturali corporis œconomiâ eversâ funditùs & deletâ: Cùm iſti Paroxyſmi, qui hominum incautorum ac minùs perſpicacium oculos animóſque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorſus aliud ſint quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab illâ methodo pendentium, quâ uti ſolet Natura in materiâ morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quiſquis hoc illóve ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cùm verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum & in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac conſtet, utrique malo occurrendum eſt; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet ac reſtaurari, pro modulo ſcil. priſtinæ ac conſuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò iſtud plenè perfectéque fieri non poſſe videatur, non eo ſolùm nomine, quòd Habitus quicunque non niſi ægerrimè in ſibi contrarios

tranſ-

transmittantur, sed etiam quòd ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes est & socia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique sinent, tentanda est curatio, & prout æger propiùs ad hanc metam accedet, vel recedet longiùs, Podagræ tyrannidem magis minúsve effugiet.

Atque porrò animadvertendum est, quòd Remedia πεπτικὰ vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæteticam, in Paroxysmorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt; ídque quàm longissimè fieri potest à Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magnâ temporis morâ & pertinaci Remediorum usu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantáque firmitas quantam expetunt tum sanguis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò prosint hæc aliáque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissimè voto frustrabitur is qui in hoc alióve morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primùm itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur: neque è contra, nimiâ abstinentiâ partes eâ proportione defraudentur, quâ earundem robur & vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipso quàm in aliis haud semel expertus sum. Adhæc, ciborum qualitatem quod spectat, licèt Ἔυπεπτα per se considerata δυσπέπτοις præferenda sint, attamen ægri palato est consulendum: quandoquidem observandum est, quòd sæpenumerò id quòd ventriculus vehementer appetit, licèt difficiliùs coquatur, citiùs tamen à naturâ vincitur quàm quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parciùs sunt comedenda. Unicâ etiam ciborum specie singulis

lis pastibus vescendum arbitror, cùm varia carnium genera simul ingesta plus ventriculo molestiæ facessunt quàm unicum quod omnia ista quantitate exæquet. De cæteris, demptâ carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis; quæ licèt coctionem non lædant, nocent tàmen quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non cœnent itaque qui Podagræ sunt obnoxii; haustum tamen Cerevisiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives ferè sint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hausto multùm impeditur, refrigeratis scilicet ab eo Renibus prolutísque.

Γαλακτοποσία, seu Diæta è solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus cæteris omnibus, nisi quòd panis aliquid semel fortè in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cæteris hujusce morbi præsidiis, quamdiu ne latum unguem ab eâ discesserint. Quamprimùm verò ad sanorum diætam, utut lenem mitémque, sese receperit qui huic insueverat, Podagra confestim reversa ægrum pejus longè quàm antehac vexavit: labefactatis enim hâc methodo naturæ principiis, æger jàm morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculosiùs infestat & diuturniùs. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primùm seriò secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eâdem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantùm sine offensione sed & cum summâ voluptate; (quo tempore quotidiè semel aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propensione, & ventriculo tandem ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli verò Hypochon-

driaci,

driaci, craſſo corporis habitu, vel qui aliàs liquoribus ſpirituoſis diù multúmque aſſuevere, lactis uſum nullatenus ferre poſſunt. Intereà emolumentum illud perbreve ac fugax quod ex hâc diætâ percipiunt illi quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quòd non tantùm diæta ſit ſimpliciſſima (unde nullus dubito quin juſculum Avenaceum, modò ventriculus illud ferat, idem præſtare poſſit,) ſed etiam ſanguinem dulciorem mitiorémque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque inſuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus ſit Adultis prorſus impar, iſtam humorum turgeſcentiam ſive viroſitatem reprimit cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos iſtos quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præſtat quamdiu eo ſolo veſcuntur, nec juvat ulteriùs. Cùm enim Podagræ cauſæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè magis hâc ratione obeſt quàm alterâ prodeſt. Quod cùm minùs perſpectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos & plane exitiabiles inciderunt; dum morbi cauſæ Continenti, humorum ſcil. calori & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones peſſundederunt, & Functiones naturales proſtraverint omnes.

Liquores quod ſpectat; ii, me judice, optimi ſunt qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cereviſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſive non lupulata; cùm extrema ab utraq; parte noceant. Primùm de Vino, licèt Proverbio jactetur, Vinum potans Podagrâ laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagrâ; extra controverſiam tamen eſt & variis ποδαγριώντων experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licèt enim prodeſſe credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamen Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendum eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes accendendo exagitandóque. Sed neque damus Vinum pro potu ordinario uſurpatum

ſurpatum Coctiones promovere, at potiùs ſubvertere dicimus, niſi in diu Vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales atque fugari: unde eſt, ſi bene conjicio, quòd Bibaces atque Nepotes iſti malè feriati, *Podagrâ*, *Paralyſi*, *Hydrope* aliiſque morbis frigidis ferè permittuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus ad inſtar corporum Feminarum emollit laxátque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus ſemper aſſuevere, Podagram ferè neſciunt. Notandum eſt inſuper quòd huic morbo maximè obnoxii Viri ſunt, qui licèt imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam ſanguinis luxuriâ plus ſatis nutriunt, & incrementum ſumunt ex materiâ quadam indigeſtâ loco ſubſtantiæ ſanioris & ritè compactæ. Hanc ſanguinis luxuriam Ὀινοποσία adauget magis, ac proindè tum novam materiæ ſaburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repoſitum quaſi ſubditâ face actu in morbum provocat. Huic accedat ſtrui, quòd cùm Podagricorum ſanguis iſti qui è Pleuriticorum, aliorúmque morbis inflammatoriis laborantium pertuſis venis extrahitur, perſimilis ſit, inſanorum eſſet ſanguinem jam ὀργιῶντα ulteriùs ſpirituoſis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutiùs ex adverſo liquores nimiùm refrigerantes in uſum revocantur cùm hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcil. ut Vinum, ſed ipſam adeò mortem: prout experientia docet in iis qui ad ſenium uſque vino liberaliùs indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ità diù pòſt vitam cum morte commutârunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maximâ copiâ aſſumpti inebriare poſſunt, neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujuſmodi eſt, ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras, & in aliis regionibus confici pote-

rit

rit ex multâ aquâ cum pauco vino permixtâ. Aquam puram crudamque & periculosam existimo, & expertus sum meo damno. Attamen satis commodè ab ineunte ætate potatur Aqua; quâ hodiéque longè major hominum pars sitim levat: inopiâ suâ feliciores sunt illi quàm nos nostrâ copiâ & luxu. Testes appello ingens morborum agmen quo corpora nostra hoc nomine discruciantur, Podagram sc. Calculum, Apoplexiam, Paralysin, *&c.* tum & vim animis illatam quâ à nativâ rectitudine transvorsùm aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus Animalibus cogitationi formandæ inservientibus complicati, mentem nimiùm volatilisando perturbant, vana ac futilia loco rerum solidarum atque alicujus momenti subingerentes: atque ita demum ingeniosè Lepidos ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit atque est inter Substantiam & prorsus Nihil. Sed de his satis.

Jam verò quamvis sufficiat ei qui Podagrâ mitiùs at tantùm per intervalla laborat, vel Cerevesiâ tenui uti, vel Vino dilutiori, cùm is morbi gradus tanti non sit ut severiori regimini se subjiciat; attamen cùm universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minùs quàm exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abstinet: cùm hi omnes spiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cerevisiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque *Diæteticus* ex ingredientibus vulgo notis & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modò non sit justo fortior, quo haud multo minùs periculosè accendentur humores quàm ipso vino; nec è contrà aquosior justo, naturales functiones nimiâ refrigeratione prosternens. Hujuscemodi Potus si ritè paretur selectis Ingredientibus istis quæ ægro minùs sunt ingrata, licèt ad septimanam unam alterámve

ve non ſine aliquali faſtidio ita jugiter aſſumatur, poſtea tamen perinde gratus & acceptus eſt ac ſunt alii liquores quibus quis maximè aſſueverit. Atque ab hoc potûs genere non tantùm non imminuetur Appetitus, ſed & augebitur: magis inſuper naturalis & genuinus evadet quàm cùm liquoribus fermentatis uti ſoleret. Hoc inſuper commodi accedet, quòd qui hujuſmodi Potum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cætero victu ſibi poſſint indulgere, quàm cùm Cereviſiam biberent, aut Vinum: cùm errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene ſupra humanam ſortem eſt) hoc pacto aliquatenus corrigantur compenſentúrque. Quod verò omnium primum eſt, æger hoc modo ſibi à Calculo præcavebit qui Podagra ferè individuus eſt comes; cùm liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor ſequens, utpote qui guſtu ac colore jucundo eſt, mihi maximè arridet. ℞ *Sarſaparil.* ℥vj. *Lign. Saſſaphr. Chinæ, & raſ. c. c. an* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥i. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deindè ſtent clausè ſuper cineres calidos per horas* 12. *poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi* ℥ß. *Poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.*

Hic liquor tum primùm commodiſſimè in uſum trahetur ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxyſmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatisfactum eſt ſæviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cùm in ejuſmodi ἀταξίᾳ & motu inordinato natura vix ferre queat ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxyſmorum inſultibus quàm extra eos quotidiè eſt devorandum. Hujus calor Po-

tûs

tûs Diætetici aquositatem quadantenus pensabit, sanguini & visceribus debitum caloris gradum concilians, sine istâ agitatione quæ excitari solet ab æstu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem esse in quâ omnimoda tùm à Vino tùm ab aliis liquoribus fermentatis abstinentia observatur; respondeo perpendendum esse an non longè miserius sit ac minùs tolerabile diris inveterascentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc postulo) quotidiè excarnificari, quàm huic soli liquori se adstringere; cujus usu continuato in cæteris esculentis fermè omnibus animo obsequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cætera omnia) dulcescet consuetudine. Certè qui hunc morbum expertus est, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget in quam partem debeat concedere.

Quo non obstante, si æger vel à longo ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimiâ debilitate, cibos absque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinus ac derepentè à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque, si me audit, Apozema Diæteticum suprà præscriptum abdicet, vel, si eodem uti statuerit, ei sensim assuescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquod sibi indulgens, quasi Remedii loco potiùs quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaserit. *Vinum* autem *Hispanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum est; quæ posteriora, licèt ventriculo pergrata sint, tamen ex acerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde quòd cùm æque ferè cruda sint & vix magis concocta quàm est nostrum Pomaceum, non perinde cardiaca sunt atque calida ac res postulat. Atque hæc de Cibo Potúque ποδαγριώντων dicta sunto.

Est & aliud, quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tam in digerendo morbi fomite, Paroxysmo adhuc vigente, quam ad prohibendam ejusdem

dem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæ-ſectionem & Catharſin nihil æquè naturæ vires ſubruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſeriò animadverterit quanto alacrior vegetiórque exurgit quoties ſe lecto temporiùs commiſerit, quàm verò enervis eſt ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citiùs feriúſve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *horâ nonâ* cubitum eat & *quintâ* ſurgat, vel *undecimâ* cubitum eat & ſurgat *ſeptimâ*; multùm tamen intereſt, ídque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimùm rationem. Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minùs rectè valentibus ita ſunt infirmi ac debiles ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cùm noctis appulſus œconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat quæ diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur, lecti calor, brumâ præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Mane verò ſpiritibus tam à prægreſſæ noctis quiete quàm à lectuli calore refocillatis invigoratíſque, præterquam quod dies ſuperveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licèt horam unam alterámve à ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem iſtis qui Podagræ ſunt obnoxii Author ego ſim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum ſe committant; & diluculo exurgant, quantumvis ſomnus juſto brevior ſuadeat ut diutiùs cubantes eundem adhuc venentur. Cùm ſomnus qui ita diluculo capitur ſecuturæ noctis ſomno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illatâ, ſpretóque ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perverſus pro nocte.

Quinimò *animi tranquillitas* omni ope ſtabilienda eſt; cùm perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant. ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum

instrumenta, systasin, ac proinde ad Podagræ incrementum multùm faciant. Prudenter itaque secum meditetur æger mortalitatis suæ conditionem, nec se earum quæ eam sequuntur molestiarum exortem stultus opinetur: sive enim sui ipsius, sive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes ac vana mens sposponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis specimen tandem edit, immeritò se brevi vitæ fructu spolians, Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia & res serias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgò dicta comes semper adhæreat, qui ei sunt obnoxii, spiritus Animales diu multúmque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare solent atque obruere, hoc ipsum ita valdè ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra ampliùs conservari nequeat: Quam ob causam ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Insipientes (me excipiat qui volet) occupavit unquam.

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigestionem (quam ego primariam Podagræ causam constitui) & ad sanguinem iccirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandum faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum est autem, uti suprà monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertiâ atque indulgentiâ jam languescentis & effœminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiu ab eâ desueverat. Hoc verò exercitium vehemens non sit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ subjecta sunt magis usitata.

ſitata. Motus enim coporis juſto vehementior ſpiritus nimium diſſipat, & è conſequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata ac perſeverans eoſdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter ſenium & corporis ad motum ineptitudinem, & ſocordiam huic præſertim malo quaſi connaturalem, dolore inſuper mactatur, tamen ſi hoc omittatur nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet. Utque Paroxyſmorum intervalla ſine jugi corporis exercitio magna eſſe non poſſint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs quàm ipſa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet (materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter aſſerant nonnulli horum tophorum materiam nil aliud eſſe quàm ſanguinis *Tartarum* ad articulos tranſmiſſum, facilè tamen conſtabit cuilibet rem paulò attentiùs perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quoſdam depluit, & partes vicinas diutiùs, tumidas reddit, tandem accidit ut partim harum virtus aſſimulativa ſufflamminetur, partim à ſuffocante obſtructione quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloréque articuli in hujuſmodi ſubſtantiam cogitur; atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad inſtar *Cretæ, Ocul. Cancr.* aut ſimilis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit, uti ipſemet expertus ſum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, ſed etiam tophos veteres & induratos ſolvit, modò non eouſque invaluerint ut cutim extimam in ſuam ſubſtantiam mutaverint.

Exercitii genus quod ſpectat, ***Equitatio***, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longè præferenda eſt. Et ſanè diu multúmque mecum reputavi, quòd ſi cui innoteſceret Medicamentum, quod & celare vellet, æquè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis pleriſque, ac eſt Equitatio conſtans & aſſidua, opes ille exinde ampliſſimas facilè accumulare poſſet. Hâc ſi uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc ſaltem Podagrâ laborantibus pleriſque bene eſt, quòd opes quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currûs habendi ſubminiſtrent, quo hác ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm alterâ frui nequeant.

Obſervandum eſt autem, quòd Exercitatio in aere ſalubri longè ea præſtantior quæ in minùs ſalubri peragitur : ruri ſcilicet potiùs quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus eſt repletus, & ædificiorum denſitate conſtipatus ; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe, quantum certò ſcimus, omnium quæ in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſimâ. Quantùm verò interſit an quis ruri, an in urbe ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet.

Quod *Venerem* attinet, is qui tam Podagra quàm ſenectâ laborat (quandoquidem jamjam eâ ſpirituum copiâ deſtitutus eſt quâ Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens abſque hac clade adventitiâ articulos & reliquas partes adjacentes plus ſatis laxatas habet & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret ſi ejus lenociniis indulgeret, atque ille qui cùm longum iter emetiendum ſuſceperit, Viaticum omne prius abliguriret quàm ſe viæ committeret. Quinimò præter malum quod ſibi acceſſit, languidiora ævi jam fatiſcentis deſideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod ſpeciali atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, ſe abdicat ; qui jam in ultimâ vitæ ſcenâ ab eorum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quaſi laniabant, tandem aliquando ſunt emancipati : cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malo-

malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequebatur, pensaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ tam Diætam quàm cæterum regimen spectantes, si ab homine Podagræ obnoxio religiosè observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus præservare queant, atque istam sanguini & partibus solidis firmitatem conciliare, quæ ab illâ malorum Iliade unde morbus non solùm suprà humanæ patientiæ vires, sed & funestus tandem redditur, eundem immunem præstare possit; non tamen efficient ut non post quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagrâ, quandoque tentetur. Licèt enim æstivo tempore dum tonus vigórque sanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in statu conservatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto successit, omnino oportet ut coctiones longè melius quàm hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente brumâ & sanguinis robur fuerit imminutum, & perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est ut ingens materiæ indigestæ colluvies sit accumulata, quæ tandem diuturnâ morâ in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis & Paroxysmum inducens, quamprimùm vel ab humorum motu ab accessu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut aliâ causâ evidenti quacunque ansa detur.

Ex jam dictis liquet eum qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quantum per ætatem & reliquas circumstantias fieri possit: quod in Paroxysmorum interstitiis, non in ipsis Paroxysmis annitendum est. Cùm enim morbi fomes non solùm generatus, sed & in articulos jam ablegatus fuerit, serò nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non aliâ methodo foràs ejiciendus sit, quàm eâ quam natura præmonstrat, cui soli permittendus omnino est. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxysmis usu venit, quas ob eandem causam remediis non oppugnamus nisi æstu priùs consopito. Nec

 absur-

absurdiùs quis in extinguendis harum febrium, calore scil. siti, inquietudine, aliisque symptomatis, anxiè operam locaverit, quàm existimaverit alius se Podagram sanare, cum in Podagræ symptomatis tantùm coercendis laboret; quum tantum hoc tempore à curatione morbi abscedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantóque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulsioni officit. Adde quòd quanto paroxysmi furor ac acies retunditur, non solùm tanto diutiùs affliget, sed & brevius erit spatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu symptomatum quibus hic morbus funestetur. Quod nemo inficiabitur qui diligenter trutinaverit quæ suprà in hujusce morbi historiâ edisserui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxysmo* tentandum sit, nisi quòd istis symptomatis occurrendum est, quæ falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen cùm omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copiâ & exuberanti plenitudine nasci, ægro fortasse conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abstinere, & harum loco simplici jusculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem subministrabit, quâ eandem ocyùs digerat. Cùm verò ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam à carne non ferentibus, statim verò ab eâ spirituum animalium ἀταξία, animi deliquio, aliisque symptomatis qualia fœminis Hystericâ Affectione laborantibus accidere solent, correptis; istos non tantùm non juvabit, sed & lædet, si diutiùs à carnibus abstineant quàm ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimùm non excedit primum aut secundum diem eorum Paroxysmorum particularium, qui omnes simul juncti integrum Paroxysmum, ut suprà innui, constituunt. At verò sive tardiùs sive ocyùs quis carne vescatur, seriò cavendum est nè urgente morbo ma-

jore

jore copiâ utatur, quàm quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore curâ opus eſt in aſſignandâ victûs qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipuè Paroxyſmo jam præſente, æger ſummopere curare debet nè quid vel in quantiate vel qualitate ſive potûs, ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſiùs egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licèt tam dolor quàm magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſible videatur ut lationem in currum, multò minùs ejus motum ferre queat, attamen ſi id tentaverit, non ita diu poſt ſentiet ſe minùs à tali motu dolere, quàm cùm ſe in cathedrâ domi contineret. Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quàm poſt meridiem in curru vectus fuerit, quòd cùm domi toto diè ſederet noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagrâ laborantem eouſque delaſſet ut in ſomnum dilabatur. Adde quòd eadem exercitatio Calculum, quem vita deſes ac iners ut plurimum accerſit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, à jugi ac pertinaci exercitio occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit poſt Paroxyſmum unum alterúmve diuturniorem, contractis ſive poplitum, ſive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulſerint (maximè crura nolentes extendere quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis quàm in ipſis Paroxyſmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus quorum Concoctiones admodum vitiatæ ſunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam quaſi in Podagram habent converſam, nihil minùs ſperandum eſt quàm ut morbus ſine exercitio ad dige-

 ſtionem

ſtionem perducatur unquam: cùm enim morbus naturam viribus ſuperet, ſæpe moriuntur à languore atque ægritudine quæ fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materià inconcoctili, quæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obſtantibus iis quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimiâ Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſultu quaſi proſtratus fuerit, (quod iſtis ferè uſu venit in quibus Podagra jam ἀκμὴν ſuam attigit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt) hoc in caſu ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus ſupplebit; cùm ejus uſus continuus materiam morbificam potentiùs digerat paucis diebus quàm excubatio aliquammultis, maximè incipiente morbo; ſi modò æger abſque leipothymiâ aliiſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, Cereviſiâ tenui & cæteris ejuſmodi contentus. Veruntamen haud omittendum eſt, quòd ſi Podagra jam inveterata fuerit, atque æger an animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliáque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugulatus, ſi non exercitio utatur, ídque in aere liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceratio eoſdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato conceſſiſſent ſi moleſtiam vectationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiſſimi, ægritudine, aliiſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem bene nobiſcum agitur quòd quoties dolor ita vehemens eſt ut æger motum tolerare non valeat, ne-

que

que eo admodum opus habeat; ipſo dolore, quòd amariſſimum eſt naturæ remedium, ægro de vitâ proſpiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum eſt à quibus æger in *Paroxyſmo* de vitâ periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu; quod iis accidit qui vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt; vel iis qui licèt non ita diu eâdem laborantes, hoc tamen mali invitârunt præproperè, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus & multùm refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliáque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil verò æquè votis reſpondit ac *Vini Canarenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens, ex retroceſſu materiæ Podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino neque exercitio ſuprà laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modò non caput, at partes vel naturales vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. Epidemicæ immiſtæ propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quòd ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Criſis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum

(eſt

eſt) non obſtante, alvus nihilominus diutiùs fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus; unicum, quod ſcio, remedium eſt, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic uſui deſtinatis: quod ſi fiat ad biduum triduúmve mane & veſperi, per duas tréſve horas continuas, ſiſtetur ut plurimùm Diarrhœa, & morbi fomes magnâ vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ conſului, poſtquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; ídque poſteaquam Cardiacorum & Adſtringentium varii generis opem fruſtrâ imploraveram.

Eſt & aliud ſymptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipſe vidi, Metaſtaſis ſcilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tuſſis Brumalis à frigore tempore Paroxyſmi ſuſcepto, materiam ſenſim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob tranſlationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in caſu Intentio Curativa non ad ipſam Podagram dirigenda eſt, at verò hoc ſymptoma pari modo tractandum eſt quo Peripneumonia abſoluta; Venæ-ſectione ſcilicet repetitâ, cum diætâ & remediis refrigerantibus ac incraſſantibus, cùm ſanguis, in hoc ſymptomate præcipuè, extractus Pleuriticorum ſanguinem prorſus referat. Purgandus eſt inſuper æger inter Venæ-ſectiones Potionibus lenientibus quibus hæc colluvies in Pulmones illapſa poſſit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite ſuper Artus deturbando, hîc tamen non tantùm non prodeſt, ſed & obeſt, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abſceſſuli*, & tandem ægri mors certiſſima ſubſequitur.

Hîc porrò notandum, quòd *Podagrici* ferè omnes, poſtquam cum hoc morbo diu conflixere, *calculo renum* ſint obnoxii, proindeque vel ſtatu vel declinatione ſæpius, paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idque cum magno ægrorum non tan-

tùm

tùm cruciatu ſed & virium diſpendio, cùm jam plus ſatis attritæ fractæque eæ fuerint. Hoc in caſu poſthabitis quibuſvis aliis remediis, *liquoris poſſetici, cui rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citiſſime devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ & lilior. an.* ℨj. *fol. malvæ, parietar. branc. Urſin. & flor. Chamæmel. an. M. j. ſem. lin. & fœnug. an.* ℥ß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℔iß. *Colaturâ diſſolv. ſacchari Culinaris & ſyr. dialthææ an.* ℥ij. *Mſ. f. Enema.* Quamprimùm per vomitionem æger totum reddiderit quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi.* gr. xv.

Remedia *Externa* ſi quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita ſunt (licèt plurima tùm in meipſo, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia & Repellentia; quorum uſum jam ſuprà docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multâ & longâ obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum qui Podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo quàm ſubleſtâ atque indebitâ medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat, eadem ſub declinatione Paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potiùs ſub initio Paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur quàm ficulneum ſit illud auxilium, quàm vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Quâ de causâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulticula ex pane ſimiligineo cùm Croco in lacte cocto, addito poſteà Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit; quæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo donec is aliquantiſper remiſerit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit

erit *Laudani* pauxillum vesperi sumere, si dolor patientiam multùm vincat; aliter meliùs omittetur.

At verò cùm in externis hujusmodi Remediis jam sim, omnino aliquid mihi dicendum est de Musco quodam indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, si nempe pars affecta eâdem accensâ leviter ustuletur. Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* universìm omnibus pro incognito habeatur, attamen constabit antiquioris id esse ævi etiam apud nos, illi qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit consulere. In præstantissimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect. quintâ*, *pag.* mihi 524. de *Ischiade* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον, &c. i. e. *Quòd si in uno aliquo loco firmiter constiterit dolor, neque Medicamentis expellatur; quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo post de *Podagrâ* verba faciens: ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, &c. i. e. *Huic eadem quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus est & gravis, minimè tamen lethalis. Quòd si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo supra articulum inurito; ustio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem posse existimare eam esse differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc musco Indico excitatam, ut hæc illâ in sanatione Podagræ plus valeat, non magis quàm reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accensum majus aliquid præstare posse illo qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ ustulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque possit) ad doloris commitigationem, evocatâ sc. fomitis morbifici parte subtilissimâ ac maximè spirituosâ, in articulum jam depositâ. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cùm Indigestionem, quæ Podagræ causa est Antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet ac breve. Neque opus est ut dicam illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim sive à morbi diuturnitate, sive ab importuno atque indebito Medicamentorum usu, Podagra, ut subinde fit, ad partes internas fuerit conversa,

verſa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujuſmodi ſymptomatum agmine, potiùs quàm dolore ægrum multaverit, nemo ſanus igne utendum eſſe arbitrabitur.

En vobis omnia quæ mihi hactenus comperta ſunt in hujus morbi Curatione. Siquis objiciat multa eſſe Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea neſcire lubens fateor: & vereor nè Promiſſores iſti perinde ſint ignari ac ſum ego. Et ſanè dolendum eſt Medicinam (Artem nobiliſſimam) hujuſmodi nugis, quæ, ſive ab inſcitiâ, ſive à pravitate Scriptorum, credulis objiciuntur, uſque adeò deturpari; cùm in omni ferè morborum genere hujuſmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore. Et, quod eſt magis mirandum, quòd non tantùm in morbis typo indutis hujuſmodi deliramenta obtineant, ſed & in minimè formatis qui ab Organorum læſione aliquâ, aut προφάσει externâ producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc ſatis evincunt *Specifica in Contuſionibus* vulgò prædicata, qualia ſunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantùm præſtant ut Methodum qua tractari debuerat hic affectus divertant: prout illi ſatis conſtabit qui experiri voluerit, quanto tutiùs atque ocyùs ſanabitur is qui *Venæ-ſectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis* uſque dum bene habuerit; neglectis prorſus levidenſibus iſtis quæ pro more poſt ſanguinem ſemel eductum ſæpe exhibentur, atque etiam eâ ſudorum ſollicitatione quæ pari paſſu cum eorum uſu ſolet procedere: à quâ partium jamdiu ad inflammationem propenſarum excalefactione æger ſine causâ in vitæ periculum adducitur.

Quòd ſi nihil proficientibus his quæ attuli omnibus, adhuc minùs ſagax videar, & minùs copioſus in Medicamentis eruendis enumerandíſque; Univerſa illa proponam quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρᾳ jam pleniùs collegit, è quibus tam externa quàm interna qui volet eligat: quæ forſan haud minùs efficacia ſentiet quàm ſunt eorum plurima quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Perſona ita iſtos alloquitur,

tur, qui Secreta quædam Remedia se habere jactabant, quibus is morbus possit expugnari.

Τίς τὴν ἀνικητόν, *&c.* i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium ?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effusus sanguis aras ad incensas ;
Non templum divitiarum undique suspensis ornatum donariis :
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum ;
Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.
Postquam enim enatum est primùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miscentes semper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum ; & sylvestrem Portulacam ;
Alii Marrubium ; alii Potamogeitonem ;
Alii Urticas terunt ; alii Symphytum ;
Alii Lentes afferunt ex palustribus lectas ;
Alii Pastinacam coctam ; alii folia Persicorum,
Hyoscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Punici Cortices,
Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinem, Collamphacum,
Cyperissinam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Asii lapidis ;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum est mortalibus ?
Quis non succus ? Qualis non arborum lachryma ?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles.
Adeps, sanguis, medulla, stercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum :

Alii

Alii octono: sed septeno plures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impostorum deluditur:
Judæus alium stultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hæc atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis vero qui cogitant nihil adversum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilísque fio.

Nullus dubito prudentissimos quosque eorum qui cum hoc morbo diu conflixere de omnimodâ Curatione desperantes, Choro qui istius Dramatis Catastrophen facit, suffragaturos.

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium-celebrata afferas (nobis) dolorem ô Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud sævientem,
Tolerabilem, facilè-desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.
Multi sunt modi miserorum:
Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque æquo animo, ô Complices, oblivisciminí
Dolorum. Si ea quæ placent non fiunt,
Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire solet Deus.
Quivis sustineat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam. Methodus quam hîc trado φαινομένων prædictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quàm in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia *Radicalis* & usquequaque perfecta, quâ quis etiam à diathesi ad hunc morbum foret liberatus

liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ ſinu reconditur, neſcio quandò, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominùs me hoc ſcripto humano generi commodi aliquid contuliſſe, ſi iſtos ſcopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipſemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque inſuper optimam quæ hactenus innoteſcit methodum præmonſtraverim. Non his majora promitto; quamvis à longâ cogitationum ſerie quas huic rei impendere tantùm non ſum coactus, inducar credere ejuſmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod ſi unquam acciderit, inſcitiam ſuam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quàm inſigniter tam in dignoſcendis morborum eſſentiis, quàm in medicamentis quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum ſatis luculentum habemus in repertione ſummi illius ad *Febres Intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani.* Per quot jam ſæcula homines quique ſolertiſſimi ingenia exercuerant in inveſtigandis harum Febrium cauſis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à ſe excogitatæ optime reſpondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis conſtat quorum adhuc recens eſt memoria; in quibus varias Intermittentium ſpecies in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum iſtorum alterationem atque evacuationem dirigere ſolebant. At quam inauſpicatò id egerunt eorum in his conaminum fruſtratio, præcipuè verò hujus *Corticis* uſus felicior, palàm faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujuſmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque ſuſque deque habentes, ac nihil niſi methodum pulveri exhibendo debitam obſervantes, ſcopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam niſi ægrum lecto ſine ullâ neceſſitate addicimus, dum in ejus uſu eſt: Tanta tamen eſt hujus remedii vis, ut non obſtante eo incommodi, quòd ſcilicet Febris à lecti calore plus quàm erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad ſanitatem ut plurimùm reducat. Intereà donec hæc Podagræ

Curatio

Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite: Quod si minùs eveniat, hominum mores ita probè perspectos habeo ut non multùm fallar; & officii mei rationem ita calleo ut animo neutiquam cadam. Et si sævissimi isti cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem sum perpessus, (unà cum damno rei familiaris quod sustinui, Medicinâ faciendâ toties adversâ valetudine avocatus) aliis quietem & *ἀναλγησίαν* possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vitâ toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

DE
HYDROPE.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infeſtatur. Fœminæ tamen huic morbo magis ſunt obnoxiæ quàm Viri : verùm hos ætate præſertim ingraveſcente adoritur, illas ubi jam parere deſierint : Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore, ſub noctem imprimis conſpicuæ, manè verò evaneſcentes, primum hujuſce mali indicium dant ; quod non perinde certum eſt Hydropis ingruentis ſignum in Fœminis atque eſt in Maribus ; cùm & prægnantes, & aliæ quibus Catamenia quávis de causâ ſiſtuntur, haud raró idem patiantur. Neque tamen in Viris ejuſmodi tumor Hydropem certò indicat : etenim cùm ſenex quiſpiam, habitu corporis paulo pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, ídque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor muſculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quàm Æſtate, tempeſtate magis pluviâ quàm ſerenâ, pariter invaleſcet ; & tamen ſine quovis incommodo inſigniori, eundem ad Libitinam uſque comitabitur. Quo non obſtante, ſi generaliter loquamur, ſuræ & tibiæ intumeſcentes, etiam in Viris, pro ſigno ſupervenientis Hydropis habendæ ſunt ; maximè ſi ita affecti ſpirituum ægriùs ducant : qui quidem tumor tam copiâ quàm mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam reſpuentibus, crura tentantur, ac poſtea abdomen ipſum ; quod quidem ſero è ſanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis ſuæ limen diſtenditur ; adeò ut

ſæpè

ſæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes quandoque Exomphalon conſtituunt.

Tria interim hunc morbum ſtipant Symptomata, *Dyſpnœa, Urinæ paucitas,* & *ſitis intenſa.* Spirandi difficultas oritur ab aquâ Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus ſufflamminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia ſanguinis ſerum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis eſt à putredine colluviei ſeroſæ quæ à morâ in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus ſemper laborat, & memoratâ ſiti.

Pro ratâ quâ æger in partibus quas morbus obſidet, mole augetur, in reliquis magis magíſque indies emaciatur, & gracileſcit: tandémque cùm tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulteriùs nequeat, impetu in Viſcera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa hujuſce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt, unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiù in exiguâ quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quaſdem fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritonæo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimùm commodabant vel nimia ejus per Venæ-ſectionem aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituoſos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & diſſipantur ſpiritus. Hinc eſt quod bibaciſſimi quique Helluones ſæpiùs cum hoc morbo, frigido licèt, quàm cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis qui generoſis liquoribus diu aſſueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis vero, quod notandum eſt, alia quædam & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nempe in teſticulorum alterutro ſaburra ſeu obſtructio quæ ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit; unde in dicto teſticulo repoſitâ primùm morbi minerâ, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur; quâ jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo Veſiculas quaſdam ſuggerit, quarum tandem ſive unâ aliquâ, ſive etiam pluribus diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata, quæ in Hydrope quàm ſuprà depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima eſt carnium in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minùs conſpicuam attollit, quàm ſolet incluſa aqua. Altera ſpecies flatibus ortum debet; qui non tumorem tantùm, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt. Hæc Viduas ut plurimùm exercet, vel etiam mulieres quæ non niſi provectiores ætate nupſerant: atque hæ tam ſuo ipſarum, quàm Obſtetricum judicio, quarum Oracula hâc ipsâ de re conſuluere, motum Infantis jam à tempore conſueto uſque ad legitimum tempus pariendi perſentiſcentes, quin & ad eundem modum quo gravidæ ſolent, ſubinde ægrotantes, ſororiantibus inſuper mammillis, & lacte extillante, de faſciis haud rarò cæteriſque ad excipiendum infantem neceſſariis ſibi profpexerunt; donec tandem venter pari quo increverat gradu, ſenſim detumeſcens, ſpem vanam eluſerit. Neutra verò harum ad eum de quo agimus morbum eſt referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænomenis naturaliter quaſi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæteriſque partibus contentarum evacuationem, vel ad inſtaurandum ſanguinis robur quo novus earundem proventus præcaveri poſſit, omnino dirigendæ ſunt.

Seri

Seri evacuationem quod ſpectat, magni refert ut diligenter obſervemus in omnibus Hydropicis ea Cathartica quæ vel ſegniùs vel minùs potenter operantur, officere magis quàm prodeſſe: cùm enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ ſint inimica, quo nomine Catharſeôs munere funguntur, ſanguinem aliquatenus debilitant lædúntque; unde niſi corpus celeriter pervadant & citiſſimè expellantur, Camerinam eam moventia quam ſecum abducere nequeunt, & ſanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus ſatis liquet in eorum pedibus quibus alvus ita leniter ac blandè ſollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio inſtituatur, ſcire oportet utrùm ægri corpus facilè, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cùm in hoc cardine Curationis omnis, ſive nullo, ſive non niſi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum eſt, ſollicitè ad facilitatem vel difficultatem qua ægri corpus Catharſin ferre ſolebat, reſpicere omnino convenit: quod non aliâ viâ ullâ certiùs dignoſci poteſt quàm ex diligenti inquiſitione quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo uſurpata, opus deſtinatum peregerint. Cùm enim in corporibus Idioſyncraſia quædam inveniatur quoad facilem difficilémve Catharticorum operationem, ægrum ſæpiſſimè in vitæ diſcrimen conjiciet is qui ſenſibile corporis temperamentum, modum ſibi ac normam ſtatuerit: quando non ita rarò uſu veniat ut qui habitu ſunt fermè Athletico mediocribus Catharticis facilè pareant; cùm qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortiſſimis ægrè cedant. Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuſlibet Catharticis locum habere debet. Etenim ſæpenumero obſervavi Hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quòd ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facilè, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cùm Hydrops, quod ſuperiùs

 dixi,

dixi, præ cæteris morbis quibuslibet Catharsin & validissimam postulet & maximè celerem; cúmque in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν, quæ in nonnullis aliis prodest, nullatenus admitti debeat, (cùm hujus generis Catharsis non tantùm non imminuat tumorem sed & adaugeat:) Hanc inquam ob causam, expurgatio paulo fortior & nimia, justo debiliori est præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non destituamur, certissimo ad Hypercatharsin istiusmodi subitò domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum sanationi dicatis, id diligenter est observandum, ut aquæ eâ maximâ celeritate exhauriantur quam ægri vires ferre queant; utpote qui singulis diebus expurgari debeat: nisi quod sive ob nimiam debilitatem corporis, sive propter Cathartici præcedentis operationem plus satis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari possit. Etenim si non nisi post longa intervalla repetatur Purgatio, quamlibet copiosa Catharsis præcesserit, aquis denuo affatim colligendis ansam præbebimus; atque ex hâc induciarum occasione, quasi victoriâ jam partâ uti nescientes, tandem loco pulsi, re infectâ turpiter fugabimur. Adde quod periculum est ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quâdam suâ inquinet ac inficiat. Atque insuper, quod parvi ducendum non est, istæ aquæ à prægressis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propensiores sunt quàm ubi quiescerent. Tam ob hanc itaque causam quàm ob alias suprà memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem serosam intùs clausam respicit, quàm velocissimè satisfaciendum est; neque ab eâ nisi urgente necessitate est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porrò notandum venit, quòd cùm è Praxi constet Hydragoga ferè omnia, genio quodam sibi peculari, si sola exhibeantur, iis qui ægrè purgantur parùm admodum votis respondere: quin & largiorem eorundem dosin, non tam Catharsin quàm sanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor,

mor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non alium obtinent usum, in hujusmodi corporibus, quàm ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis qui purgatu sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in istis qui Catharsi promptè cedunt *Syrupus de Spinâ Cervinâ*, etiam solus, Aquas sat copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè solas, eásque in magnâ quantitate educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem sitim provocet. Quòd si idem vel in summâ dosi aliis propinetur qui ægrè expurgantur, neque multæ sequentur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cùm tunc primùm ad Hydropem curandum invitarer) me annis abhinc 27 aut circiter ad Matronam quandam piam & honestam, nomine *Saltmarsh*, *Westmonasterii* commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix potest quàm magnam aquarum vim per sedem deturbavit, ídque nullo excitato tumultu, absque ullâ virium ægræ jacturâ: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum alterúmve intercalari paterer, siquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis sensim eductis, venter indies detumuit, ipsáque prorsus convaluit. Ego fiduciâ planè juvenili atque hominis inexperti, credebam me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropes quoscunque possem debellare: verùm hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar. Cùm enim non ita diu post ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem qui Febri Quartanæ diuturniori supervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi; quo sæpiùs repetito, & dosi grada-

tim aucto, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem fruſtra tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ægra, atque alterius Medici ope qui remedia efficaciora adhibuit, ſi bene memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit ægrum eo eſſe corporis habitu ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bonâ euphoriâ opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quòd licèt Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permiſta, efficaciſſima omnino ſunt. In hujuſmodi corporibus, exempli gratiâ, ſequentem Potionem cùm ſucceſſu ſæpenumero præſcripſi. ℞ *Tamarind.* ℥ ſs. *Fol. Senn.* ʒ ij. *Rhei* ʒ iſs. *Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad* ℥ iij. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an.* ℥ j. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ ſs. *Elect. è ſucc. Roſar.* ʒ ij. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio non niſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cætera id præſtare nequiverint; quod multiplici experientiâ ipſus probavi. Vel ℞ *Vini alb.* ℥ iiij. *Zalap. ſubtiliſs. pul.* ʒ j. *Zinzib. pul.* ℈ ſs. *ſyr. de ſpin. cervin.* ℥ j. *m. f. potio, ſumenda ſummo manè, repetendaque ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi ſatis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret. *ex. g.* ℞ *Rad. Jalap. contuſ. Hermodactyl. an.* ℥ ſs. *Scammon. crud.* ʒ iij. *fol. Senn.* ℥ ij. *Glycirrhiz. raſ. ſem. Aniſ. Carui an.* ℥ ſs. *Summit. Abſinth. fol. Salv. an. m. j. Infunde frigide in* ℔ iij. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo uſûs tempore. Cap. cochlear.* j. *horâ ſomni, &* ij. *mane ſequenti.* Augendo vel minuendo doſin pro ratione operationis.

Reſtant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis qui non niſi ægrè purgantur, cæteris quæ vel ſuprà enumeravi, vel adhuc comperta habeo δραστικώτερα. *Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metallorum.*

lorum. *Elaterium* ſive *Fæcula Cucumeris agreſtis* potenter in permodicâ quantitate vires ſuas exerit in conturbandâ alvo, & fæcibus cum ſeroſis & aquoſis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo pleriſque, in genere loquendo, corporibus doſis aptiſſima ſunt. Ego permiſcere ſoleo *Pil. ex Duobus* ℈j, quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac manè ſumendas impero.

Infuſionem Croci quod ſpectat; ejus ℥iß. (vel purgatu difficillimis ℥ij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet primâ facie haud aliud prmittat quam colluviem in ventriculo ſtabulantem egerere, tandem tamen efficiet ut abdomen ab aquarum ſuper-incumbentium onere liberetur. Præterquam enim quòd ceſſante Vomitione, in Catharſin τὴν κάτω ſolet deſinere, neceſſe eſt omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio concuſſióque tam Ventriculi quàm viſcerum, à tam inſigni aquarum corrivatione quaſi circumceptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud ſatis patentes, conatum ita vehementem inſequatur. Veruntamen ſi prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Roſarum, quàm Syrupum de Spinâ cervinâ* ſoleo poſt tertiam aut quartam doſin meræ infuſionis Croci Metallorum quandoque, licèt rariùs, adjicere. Ex. gr. ℞ *Aq. Card. Ben.* ℥iij. *Infuſ. Croc. Metallor.* ℥iß. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ß. *Elect. de Succ. Roſar.* ʒij. *m. f. Potio.*

Quòd verò dentur ejuſmodi cæci meatus per quos aquæ ex abdominis cavitate ad inteſtina transferantur, de facto liquet; cùm quotidiè obſervemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine incluſarum vim per ſeceſſum educere, perinde acſi primitùs in ipſis inteſtinis continerentur. Cui tam duro nodo cùm parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium ſæculorum judicio ſapientiſſimi optimíque, *Hippocratis* ſcilicet, qui in libro de Priſcâ Medicinæ hæc habet. Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν ἰητρι-

κὴν

κὴν εἰδέναι, ὅςις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐςιν ἄνθρωπος, ᾗ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, ᾗ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τίνι εἴρηται σοφιςῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τεχνῇ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidem & Sophistæ dicunt, quòd impossible est eum medicinam cognoscere qui non novit quid sit Homo, & quomodo primùm factus & compactus sit. Ego verò ea quæ ab aliquo Sophistâ aut Medico de Naturâ dicta, aut scripta sunt, minùs censeo ad Artem Medicam spectare quàm ad Pictoriam.*

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ suæ patrocinium quærant) apertè dicam, me quantum attentissimâ cogitatione, eâque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relatâ assequi valeam, utcunque existimare, quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probè calleat, quo rectiùs veras ideas & naturæ, & caussarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat. Neque enim fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuúmque exinde ad Vesicam tendentium, conjicere possit unde oriantur Symptomata illa quæ à *calculo* vel in pelvim, vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minùs Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quò meliùs inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *Sceleton* dictam, curiosè inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*, quòd aiunt, more pugnabit, aut sine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porrò hæc scientia & cito & facilè acquiritur, cùm id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quòd *αὐτοψία* in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiscatur, ídque nullo ferè negotio, etiam ab iis qui mente ac judicio minùs valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet,

bet, quod genus plus quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porrò in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὶ Θεῖον inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à speculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum dissectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potiùs quàm ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium* & *Lædentium* diligenti observatione, promoveri possit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac sugillare.

Et profectò Virum tantum támque sapientem nullo modo potuit latere humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non posse. Licèt enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione ac scrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus suis utitur, in conspectum veniant, vasáque itidem nonnulla per quæ succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motûs sit origo & causa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microscopium quodvis vel exquisitissimè elaboratum exiles istos meatus per quos Chylus, ex. gr. ex intestinis in vasa Chylifera transcoletur, vel per quos ductus sanguinis per Arterias derivatus in Venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere. Quinimò sunt & alii ferè innumeri, iique magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hâc mirandâ hominis compage, quos nemo hominum ne per somnium quidem vidit; cùm rudis & indocta, (sit verbo venia) Cognitio nostra in rerum cortice omnis fermè versetur, ac ad τὸ ὅτι, sive quòd res hoc modo se habeat, ferè tantùm assurgens, τὸ διότι, sive rerum causas nullatenus attingat. Utut se res habeat, haud difficili investigatione scire possumus quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) sufficit in eorum Curatione morborum qui hujusmodi peritiam, quod suprà dixi, sibi vendicant; maximè verò quantum nos impellat

pellat ad Divinum Artificem summâ animi demissione adorandum, dum stupendum ejus artificium contemplamur in iis quorum ratio nobis innotescit, tum illud longè excellentissimum in cæteris ad quæ prorsus cæcutimus.

Et sicuti *Hippocrates* eos reprehendit qui huic in humanis corporibus speculandis curiositati & περιεργίᾳ plus dant quàm observationibus practicis, ac proinde quàm ipsius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quispiam in hoc nostro seculo eos culpare possit, qui existimant, Artem Medicam nullâ re aliâ magis promoveri posse quàm novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorsus animi esset non libenter agnoscere id emolumenti quod Chymiæ acceptum debemus, eo quòd utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus satisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipsum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis suppeditaverit; atque eam ob causam si intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars est satis quidem laudabilis: attamen nec illi culpâ, aut saltem errore vacant, qui cerebrum sibi eousque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc præsertim deficere, quòd Remediis magnis atque efficacibus à solâ *Chymicorum* præparatione atque operâ nobis subministrandis, indigeat. Cùm ei qui rem rectè perpenderit, satis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti quòd nesciamus quo pacto huic aut illi Intentioni satisfacere debeamus, sed quòd non satis sciamus quænam sit illa Intentio cui satisfaciendum est. Cùm vel rudissimus quispiam Pharmacopolæ servulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æstuantem; at verò in palæstrâ medicâ probè exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat ubi hoc vel illud remediorum genus in usum revocare debeam per omnem morborum ac Curationum circuitum.

Et

Et quidem certiſſimus ſum nihil æquè ad judicium hac in re ritè formandum conferre atque obſervationem exactiſſimam φαινομένων naturalium & morborum, & pariter eorum quæ in Praxi cernuntur à *Juvantibus* & *Lædentibus* derivata, poſt ea ſive Remedia uſurpata, ſive etiam Medendi methodum iſtam, quibus morbos depellere ſatagimus. Hæc ſi diligenter inter ſe collata fuerint mihi oſtendent & morbi naturam, & inſuper undenam Curativæ Indicationes deſumendæ ſint longè meliùs certiúſque, quàm ſi ad ſpeculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ac *Cynoſuram* curſum dirigam. Etenim vel exquiſitiſſimæ hujus generis Diſſertationes nihil aliud ſunt quàm Metaphora bellè deducta exornatáque: quæ etiam ad eorum inſtar omnium quæ in ſcenâ imaginationis, non verò in ipsâ rerum naturâ fundamentum habent, dies delebit ac proteret; cùm *Naturæ judicia* rerum veritati ſuperſtructa, non niſi cùm ipsâ naturâ interciderint.

Quamvis autem *Hypotheſes* ſpeculationibus Philoſophicis innixæ futiles ſint prorſus, cum nemo hominum ſcientiâ intuitivâ præditus ſit, quâ fretus Principia queat ſubſternere, quibus mox ſuperſtruat; attamen ſi *Hypotheſes* ab ipſis rebus factis fluant, ex eis tantùm obſervationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia ſuggerunt, ſtabiles manent & inconcuſſæ: ità ut licèt Praxis Medica, ſi ſcribendi ordinem reſpicias, ex Hypotheſibus orta videatur; nihilominus ipſæ Hypotheſes, ſi modò ſolidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratiâ, in *Affectione Hyſtericâ* non ideò Chalybeatis utor, cæteriſque ſanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (niſi ſcilicet in ſtatis quibuſdam circumſtantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro conceſſo habui hunc morbum à debilitatis fractíſque ſpiritibus Animalibus pendere: verùm cùm φαινομένων Practicorum conſtans obſervatio me docuiſſet Cathartica exhibita morbi ſymptomata ſemper auxiſſe, his verò contraria eadem ſymptomata conſopire ſolere; ex hac, aliiſque φαινομένων naturalium obſervationibus

vationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut Philosophus Empirico hìc famularetur. Quòd si ab Hypothesi cœpissem, eâ planè ratione insanirem atque ille qui tabulata tignaque domûs superiora priùs velit erigere quàm fundamentum jecerit: quod quidem istis tantùm convenit qui in Aere *Castella*, quod aiuut, solent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutrâ extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicunque demum sint meatus isti per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina deducitur, certissimus sum Vomitionem à dicto Emetico excitatam easdem potenter evacuare, ídque non solùm deorsum per sedem, sed & sursum per ipsum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim post duas vel tres evomendi vices, aquæ non tam medicamenti vi secretoria elici videntur, quàm ruptis quasi repagulis & claustris reseratis; pleno alveo effundi: quod satis constat ex earundem eruptione atque impetu sæpe facto inter ipsa vomendi spatia, sive intervalla.

Mense Augusto postremùm elapso, Paupercula quædam annos habens 55 aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat inclusa ferè per triennium, à frigore multum passa erat, venter denique ad tantam molem increverat ut ei parem nunquam hactenus viderim: Ego ℥ iss *Infusionis Croci Metallorum* singulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, usque dum doses omnino sex hauserat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus supprimebatur, quam postea quandoque per intervalla reddebat, sed raró admodùm: quo frequentiùs Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam solebat rejicere, ídque sub finem tam per os quàm per sedem. Verùm post tertiam dosin tumor subsidere atque imminui cœpit, & post quatuordecim dies filo, quo crassitiem corporis inflati jussu meo fuerat dimensa, judice ac teste, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, supputatione ex iis quæ mihi ipsa narravit factâ, ἄνω καὶ κάτω egesserat. Ita ut quæ

priùs

priùs in lecto non nisi erecta dormiebat, nè decumbens ab aquarum pondere suffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato secura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio se movere potuerit. Cùm verò dicta Emetica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eam gradum excitarent, ut iisdem diutiùs morbum lacessere tutum non foret, & tamen tam ex residuâ adhuc ventris mole quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat quoties se in alterutrum latus convertebat, & vestigiis insuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus satis liqueret multum aquæ adhuc in corpore restare: ob causam jam dictam, reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar absolvere. Posthac igitur vel Potionem Purgantem suprà dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præscripsi; ídque vel rariùs vel sæpiùs prout vires ejus ferrent, aut Vapores minùs infestarent. Etenim & Catharsis per inferiora Affectus Hystericos aliquatenus invitabat, licèt non ita graves & violentos ac solebant Emetica. Atque in hâc methodo persistebam donec prorsus convaluisse videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè observanda occurrebant: Primò quòd iis diebus quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per sedem excernebat, atque etiam sub finem per meatus urinarios, vel ad Congii mensuram; quamlibet non ultra ℔iss. vel ℔ij. Potûs pro singulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundò notatu dignum erat quòd curatione ferè absolutâ siquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter, maximè versus superiora, intumescebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non posse sciebam, cùm ita parcè bibisset; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos perperit ἀταξία ista à Catharticis provocata, tantùm oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licèt enim vel Congium aquæ eo die quo purgabatur ejecisset, mox tamen cœpit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens, & dyspnœâ affligens, donec corpus à Purgan-

Purgantium molestiâ liberatum, statum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera symptomata derepente evanescebant, donec à succedente Catharsi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cùm præfata Fœmina annum agens quinquagesimum quintum, fluxum Menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen Menses magno quasi flumine erumpebant denuò; qui sanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægressis additus ingens Affectuum Hystericorum agmen adducebat, dolorem scil. in dorso & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Adhæc tametsi post tam insignem Aquæ quantitatem per os, sedem, & urinas eliminatam omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minùs protuberabat quàm nullâ adhuc evacuatione tentatâ solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam à postremâ purgatione negotium facessebant; coactus sum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iss propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quòd si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles dum Emetici operationem agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob causam nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Est & aliud Medicamentum satis vulgare ac simplex quod Hydropem pari ratione quâ illud de quo modò egimus, expugnat. Nempe manipuli iij *Corticis interioris Sambuci* à ligno derasi in ℔ ij aquæ & lactis simul mistorum, ad ℔j incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera serò quotidie assumatur donec æger convalescat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharsin, pariter ac Crocus Metallorum, ac proinde

de eodem modo morbum depellit, non vi aliquâ specificâ: quocirca si neutram harum operationum præstet, vel si mediocriter ac parcè, ne hilum prodest quidem: ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò si utramque, mirè ad hunc morbum debellandum confert.

At sanè, quod seriò animadvertendum est haud rarò accidit ut aqua non solùm in crura ac tibias deturbetur, sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis sive ἄνω sive κάτω ducentibus, omnino elicienda non est. Verbi gratiâ, quoties hujusmodi tumor vel Phthisin diuturnam excipit; vel à viscerum alicujus labe ac putredine nascitur; vel à sanguinis tono, si ita loqui fas est, non tantum relaxato sed & deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis; vel à longâ Fistularum in partibus carnosis morâ, quæ copiosam saniem egesserunt; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm spirituum quas advocavit sive salivatio, sive sudatio, sive etiam Purgatio justo intensior, & Diæta tenuis quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis quàm res postulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis, æger non tantùm non juvabitur à Catharsi, sed imminuto adhuc ampliùs sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita stantibus, omnis Curationis Cardo in sanguine ac visceribus omni ope corroborandis firmandísque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certissimo Experimento edoctus sum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè respondisse; spiritubus scil. quasi novâ vitâ hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad pensum sibi debitum denuò revocatis.

Est etiam ubi absque omni istiusmodi προφάσει, Intentioni isti quæ aquas evacuandas respicit, nec Catharticis, nec Emeticis satisfaciendum est: quoties enim vel æger constitutione est infirmiore, vel Fœmina Va-

peribus atque ataxiis ſpirituum animalium admodum obnoxia; fieri non poteſt ut Catharticis, & multo minùs ut Emeticis res geratur. Hîc itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda eſt. E quorum familia, licèt quamplurima in Medicorum ſcriptis magni ſint nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam ſola) mihi videntur ea quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Geniſtâ* ſit parabilius & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimùm *cinerum* ejus ℔j. *in Vini Rhenani* ℔iiij. frigidè infundi jubeo, addendo *foliorum Abſinthii vulgaris* pugillum unum alterúmve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij manè, horâ quintâ pomeridianâ, & ſerò, ægro jugiter hauriendas impero, uſque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi, in iis quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus) quæ ſunt proxima cauſa morbi, jam penitus evacuatis, non niſi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum eſt, niſi ſanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & aſſiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* uſu, unde novus aquarum proventus præcaveri poſſit. Quamvis enim in junioribus ſæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis ſine alio quovis præſidio convaleſcant, cùm eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac preſſurâ liberatus, dictorum Remediorum vices ſupplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis qui aliàs minùs ſano corporis habitu ſunt præditi, omnino neceſſe eſt, ut ſtatim ab aquarum eductione jam abſolutâ, ad eorum ſimplicium uſum quæ ſanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea quæ ego jam ſuperiùs in *Podagrâ* curandâ laudavi, ſive ipſa Remedia ſpectent, ſive *ſex Res non-naturales*, præter illa quæ jam dicentur, locum habere poſſint: (niſi quod *Vinum* à quo in Podagra prorſus eſt abſtinendum, non tantùm non noceat Hydro-

Hydropicis, ſed & proſit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriuſque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quòd cùm tam ex manifeſtis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti ſimus tum hos, tum alios plures *morbos Chronicos* ſanguinis debilitati atque *indigeſtioni* ortum debere, nec ulteriùs progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in eſſentiales eorundem differentias, & ſpecificas Humorum depravationes ab iſtiuſmodi Indigeſtionibus prognatas, (quæ quidem ἀπεψία communis omnium ſtirps eſt) quimus penetrare. Uti neque varias illas ſpecificationes quæ in morbis Acutis ab unâ eadémque causâ, ſanguinis nempe *inflammatione*, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quàm in Chronicis morbis, cùm *Specificis* careamus, Curationem non ad Eſſentialem morborum naturam, ſed ad cauſam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum ſubinde variantes, vel pro indicio naturæ ſpontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potiſſimùm Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, filum ſecuti.

Porrò ad hanc, de quâ jam agimus, Intentionem implendam nempe ut ſanguis corroboretur; ſive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, ſive per Catharſin, vel etiam Vomitionem procuretur ut ſuprà, omnino neceſſe eſt ut æger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur dum in curando eſt, (modò nè priùs incipiat οἰνοποσίαν quàm meatus quadantenus recluſi fuerint, & porta aquis data) vel ſaltem loco vini Cereviſiam aliquam è generoſioribus: cùm liquores tenues ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant qui ferè ſemper in hoc morbo ſiticuloſus eſt, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obſtetricentur: raró itaque, aut nunquam hi ſunt concedendi.

Atque è diverſo liquores generoſi, modò non ſint ſpiritus per diſtillationem eliciti, uſque adeò ſanitatem promovent, ut vel ſoli aliquando amiſſam revocaverint;

Hh 2 uti

utique in morbi initio, nondum multâ aquâ distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint impregnati. In pauperibus, verbi gratiâ, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis,* in quâ quantitas sufficiens *Radic. Raphan. Rustic. fol. Absinth. vulgaris, Cochlear. hortens. Salviæ. Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter imprægnari, cujus haustulus bis térve de die inter Medicamenta suprà memorata deglutiendus est. Vel si id palato minùs allubescat, *Vinum Absinthites* vice ejus substituatur, de quo æger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tractat. de Podagrâ* descript.) ℨij, horis medicinalibus, *i. e.* manè, quarta pomeridianâ, & nocte, devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hîc vero magni momenti est quòd æger parcè admodum bibat liquores istos qui minùs generosi sunt; quandoquidem omnes, qualescunque demùm sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinentia à potu nonnullos sanavit: atque ob eam causam si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinentia adaugeat, è re erit ut æger sæpiusculè aquâ frigidâ *Spiritu Vitrioli* acidulatâ os colluat, aut *Tamarindos* in ore subinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, præ eorum frigiditate quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia, Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando, calefaciendóque. Quam ob causam & *Allium* hîc adeò conducit; cùm eo solo, missis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præscripto, non meo, depulsum noverim.

Est

Eſt enim obſervandum, eum Hydropem qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, ſed modicè, non ſtatim Curationem per Emetica & Catharica ſibi depoſcere ; ſed hujuſmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris ſeriò animavertendum eſt, quòd quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus eſt ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera : evertet enim Catharticum quicquid Corroborans ſubſtruxerit ; quod vel invitus agnoſcat oportet qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametſi cùm Intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit etiam Corroborantia ſubinde exhibere ; tamen cùm tota res in iſto ſolùm cardine vertitur ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt ut à Catharticis abſtineamus.

Notandum eſt autem ægrum non ſemper ſanari, quamvis utrique Indicationi ſatisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congeſtæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia poſtea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non rarò contingit ut *Aſcites* ad multos annos perdurans, diuturnâ aquarum in viſcera incubatione eorum ſubſtantiam perverterit, & quaſi ſemi-coxerit ; & tam ipſa viſcera quàm partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Veſiculas ſanie turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quaſi quandam convertens : prout in eorum cadaveribus qui ab Aſcite inveterato ſunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis ſubſidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici eſt, cùm certò ſcire nequeat quantum adhuc noxæ viſceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus quàm Corroborantibus : & neque animo ipſus cadere, neque ægro ut cadat autor eſſe debet.

bet. Cui rei ob hanc potiſſimùm cauſam danda eſt opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitùs exantlato, Natura, quæ noctes atque dies noſtris rebus invigilat conſulítque, ſponte ſuà mirum in modum machinatur quo ægrum à perniciofis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Aſcites quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funeſtam cladem viſceribus intulerit, haud alio modo tractari poteſt, quàm ſi nunc primùm occœperit.

Topica ſive Remedia *Externa*, quantum ego obſervare potui, nihil egregium in hoc morbo præſtiterunt unquam. Ea minùs ſaltem nocuere quæ in formâ ſive Cataplaſmatis, ſive Linimenti abdomini ad tumorem diſcutiendum fuerint applicata: Neque tamen video quo pacto aquæ poſſint diſcuti. Verùm & alia ſunt à nonnullis Remediorum loco præſcripta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimùm: Hujuſmodi ſunt *Unguenta è Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Veſicatoria* item cruribus & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum: cùm à primo vis ſimplicium Cathartica ita penitùs nonnunquam muſculis ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis, nullâ Remediorum ope unquam ſiſtenda. *Veſicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrænam* (plus ſatis in hoc caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt: quoniam ipſa carnium ſubſtantia his in partibus uſque adeò irrigua eſt & ſcatens latice, ut datâ quâcunque porta, continuo curſu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore diſcrimine adminiſtrantur, me judice, ſive *Paracenteſis*, ſive *Acu-puncturæ* à nonnullis celebratæ, quàm Veſicatoria.

Ut

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Asciten* evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit quòd si dicto modo tractetur, æquè certò potest subjugari (modò viscera à corruptione sint libera) ac alii permulti qui non ita funesti vulgò æstimantur.

At si quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote simplicissima & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores; si dum ringatur alios hujusmodi simplicibus Medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando ægrotaverint, vel velissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quòd fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ:* etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam in Formularum concinnitate & elegantiâ, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt quæ de his duobus morbis dicenda habui: & nisi fallor alios haud attingam unquam. Verùm ista quod spectat quæ hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantùm perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse: Quod si eadem sæpius relegere voluerit, & altâ mente reponere, nullus dubito quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laboribus quos ego in istis observationibus faciendis componendísque locavi, aliquatenus respondeat. Quæ quidem quàm bonâ fide fuerint traditæ, haud aliter sciet, quàm si in earum Praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens ac curiosus Explorator atque Ego priùs fueram. At si in paucis iis quæ scripsi, Naturam, me quasi manu ducentem, omninò secutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuscunque is demum sit, opinationibus me addicens, pro certo habeo sapientes quotquot sunt, veniam mihi saltem daturos; quos & latere non potest duo esse hominum genera qui profectum omnem in Arte Medicâ ex æquo prohibent, sufflaminántque: Primum ii sunt, qui nullum prorsus symbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent qui vel mi-

nimum conferre videantur; defectus interim ſuos atque ſocordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem diſcedere audent, deberi contendunt, ſpecie prætexentes. Quorſum verò reliquas artes omnes, quæ homines minùs tangunt juvántque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur, etiam ſine ullâ priſcorum hominum injuriâ, ſolam autem Medicam undique perfectam exiſtimemus? An non cettioris iſtius quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticæ* uſum, qui ita feliciter cedit, tentare potuerint, niſi primos ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum conſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, priùs contempſerint? Aut accuratior illa ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugnâ regendarum, Ars, quâ hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant quæ olim *Actii* deprœliabantur? Aut *Auguſtum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & claſſium Rectores, ignominiâ afficit? Adhæc innumera ferè ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum, quæ Antiquioris ſeculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim referre cenſendi ſunt, quàm is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtriâ ac ſolertiâ ſuâ auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes moleſtè ingerunt; Medicis non tam viam præmonſtrantes, quam ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illâ doctè Nugari queant; at prudentiam non dedit, quâ intelligant ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientiâ Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens, intra anguſtos cognitionis, quam à quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus

hilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* verò, ſaltem pro auguſtiori hujus Nominis Majeſtate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in Expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iiſque Remediis adhibendis quæ, *experientiâ* Indice ac Magiſtrâ, eoſdem valent depellere, tota ſtat; obſervatâ tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſtſcriptum.

LEctor mihi veniam concedat, ſi unum haud parvi tam in dignoſcendis quàm curandis Febribus momenti hîc adjiciam, quod niſi memoriæ mihi exciderat, loco magis ſuo dicendum fuerat. Obſervavi quòd ſingulis annis ab hyeme ingruenti uſque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad Symptomata quam curationem à *Stationariâ*, ſive Febre Epidemicâ Conſtitutionis generalis quæ tam obtinet planè diſcrepat, proindeque in febrium, quas *Intercurrentes* appello, claſſem recenſenda eſt. Frigiditati aeris unà cum craſſitie ac humiditate ejuſdem illa originem ſuam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & ſanguis ob impeditam tranſpirationem colluvie ſeroſâ oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore morâ putreſcens, facilè vel à ſuſcepto frigore, vel à levi aliquâ occaſione febrem accendit. Si materia morbum committens copioſa admodum fuerit, ea febris emergit, quam ſub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de morbis Acutis, Sectione ſextâ, Capite quarto* deſcripſi. Sin autem humor iſte minùs ſcateat, ea ſolummodo ſymptomata producit quæ jam deſcripturus. Æger per diem unum vel alterum poſt primum febris inſultum nunc incaleſcit, nunc friget: de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lin-

gua alba apparet: pulſus ſanorum pulſui non admodum abſimilis: urina turbida eſt & intensè rubet: ſanguis ei detractus Pleuriticorum ſanguinem æmulatur: Tuſſis fermè adeſt; ſed reſpirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tuſſiendum quaſi idem diſſiliret, dictæ tuſſi, (ſicut in *Peripneumoniâ nothâ* ſolent) ſe non adjungunt, proindeque cùm notis inſignioribus peripneumonicis hæc febris haud ſtipuletur, licet à dicto morbo non niſi gradu diſſideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etſi primo ejus inſultu ſymptomata ſolummodo à frigore ſuſcepto orta, præ ſe ferat, ſi tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam poſt ſe trahit, quæ tandem mortem ipſam accerſunt. Etenim cùm Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis neſcio quibus ad ſudorem eliciendum, ac proindè ad febrim ſolvendam (quod tamen raró proficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulſus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes ſæpè ſæpiùs hanc febrim comitantur. Hæc itaque hujuſmodi ſymptomata, etſi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei malè geſtæ ſunt adſcribenda. Cùm enim hæc febris ſuapte naturâ plus ſatis inflammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lectuli uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos inconditóſque adiguntur, atq; materiâ morbificâ in cerebrum impulsâ in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illum pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam venæ-ſectione revellam, & repetitâ Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primum acceſſor, ſanguinem è brachio dextrò ad ℥ix vel x mitti jubeo. Die ſequente blandam illam potionem purgativam, mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut ℞ *thamarind.* ℥ß. *fol. ſennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℥iij. *Colaturâ diſſolve mannæ & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥j. *mſ. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem

per

per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſymptomata omnia citiùs non diſparuerint. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale*, & *Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, ſyr. Capill. Veneris & violarum* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnoperè æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo; utut *Julapium ſeq.* ℞ *Aq. Nymph. Portulac. & lactuc. an.* ℥iiij. *ſyr. de limonibus* ℥iſs. *ſyr. viol.* ℥j. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum juſculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubindè aſſumendum concedo. Verùm hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitet; hoc in caſu tam venæ-ſectio, quàm Catharſis eouſque debitis intervallis ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitùs evanuerint, & æger eo modo quem Capite dicto deſcripſimus, ſedulò tractandus. At non niſi perquam rarò febris de qua jam agimus, ad eam ſævitiem aſſurgit, ut poſt unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc ſatis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minùs errante diagnoſi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, ſive febre Epidemica generalis cujuſvis Conſtitutionis habeatur, cùm ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periiſſe certò ſciam.

FINIS.

SCHEDULA MONITORIA DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

PER

THO. SYDENHAM, M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, ſed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

LONDINI, 1705.

VIRO
Tam Virtute quam Eruditione undique consummato
CAROLO GOODALL, M.D.
Coll. Med. Lond. Socio.

CUM ea quæ de Febre præsentis hujusce Constitutionis nuper observaram, in publicum edere statuerem, Tibi, præ cæteris, Vir Ornatissime, opellam hanc meam dicandam esse censui; idque ob duas potissimùm rationes mihi faciendum videbatur. Primùm quòd cùm amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper hæsisti, meque tuo juvasti patrocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant. Quod non tam mei ipsius gratiâ præstabas, quàm ex incocto generoso Pectori honesto, hoc est, ex magno proboque Animo, qui tibi Author fuit ut Veritati à te cognitæ compertæque assentiri haud dubitares, etiam cùm omnes fere omnium qui rem Medicam tractabant linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sane) quandoquidem cum tot nequam Medicastri cerebrosa sua somnia & figmenta venditantes, quo famam sui latiùs spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio & judicio præditi, non statim

tim & ſine examine ea admitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plurimum adverſantia in medium protuleram. Quo non obſtante cùm nihilo tibi minus debeam, mearum partium eſſe duxi gratum animi mei in te affectum omnibus teſtatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectûs ultimas metas evectam, hâc deceat magis. Nam ſicuti Reges eos quibus favent, titulis & honorum inſignibus illuſtrare, atque aliis ſpectabiliores reddere ſatagunt; ita natura quoties hunc vel illum humili turbâ ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, ceu excelſioris Genii notam ac characterem ſolet imprimere. Altera Ratio cur hæc tibi potiſſimùm inſcribam hæc eſt: quod ſc. pro familiari illa & quaſi quotidianâ conſuetudine quam jam per multos annos invicem habuimus, tibi, imprimis, pluſquam cuiquam mortalium, notum eſſe oporteat quanto cum labore Notitias illas, quantulaſcunque, tam Hiſtoriæ quàm Curationis Morborum de quibus palam diſſerui, indeptus fuerim. Quæ omnia non ſimul & ſemel evulgavi, ſed interpoſito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Iſtas verò Obſervationes meas ita mancas & imperfectas eſſe judico, ut me magis earum pudeat, quàm ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut ſe res habeat, illud ſaltem in mei excuſationem poteſt adferri, quòd licet 30 annorum, & quod excurrit, ſpatium, quibus ego non indiligenter in morborum obſervatione verſabar, ſufficere poſſe videatur ad majorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temerè affirmo, quòd licet hoc temporis ſpatium plus quam ſufficiat ad Cerebrum Theorematis & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non

magis

magis ad morborum Curationem faciunt, quàm Pingendi Ars ad Artem navigandi) plane obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istûc contuli ut Observationes quàm accuratissimas colligerem, quas sine morâ prælo mandandas curavi, ut siquid utile haberent, id statim Publico cederet. Quâ in re cùm meo munere, pro virili, defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porrò sollicitus quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantùm addo quòd sicuti si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam. Obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc æqui bonique consulas, quo testatum esse volui quanto te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes quibus longè minùs quàm mihi perspecta est virtus tua. Neque jure merito existimare quis potest, me qui tui nullatenus indigeo, tibi assentari, cùm palam profitear. Quòd sicuti in ea quam exerces Arte, nemini secundus sis (ut modestè loquar,) ita morum integritate, honestateque undique absolutissimâ, omnes ferè quorum ego consuetudine unquam usus fuerim, superes. Diu vivas post mea fata, & in Iatricâ palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos (quæ quidem ratio, si cùm sequente conferatur, animam fere Brutorum redolet) quàm ut seculo tandem aliquando detegas, quibus modis istæ in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hactenus gemit & succumbit, vinci queant. Quod dum moliris,

liris, istis quæ ego primus jeci fundamentis, si modò libet, possis superstruere. Ita tamen ut errata in quæ ego fortè inciderim, pro more humano, in meis Observationibus sive Historiam sive Curationem hujus illiusve morbi attinentibus, ubi ab annosâ & repetitâ Experientiâ melius fueris edoctus, liberè ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cum esset nihil prius habuit quàm ut Ars Medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum naturâ commendationibus, (quibus ad nauseam & fastidium usque jamdiu explemur) quàm certâ fidâque eorundem Curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi semper Addictissimum

THO. SYDENHAM.

Excellenti

Excellenti & in re Medicâ Admirabili Viro
D. Thomæ Sydenham, M.D.

O Qui capacem nobilis artifex
Eludis Orcum; quò tamen ibimus
Cuncti, quot humanæ Parentes
Et decimæ tulit ordo Lunæ;
Præsens fugacem sistere Spiritum,
Præsens maligno tollere de toro
Mortale Corpus, & propinquum
Exequiis removere Morbum:
Quem Nos honorem, quas statuas Tibi
Ponemus, O cui non alium parem
In arte Phœbus, se remoto,
Aut oriens videt aut recumbens?
Quo Febris audax cunque movet pedem,
Te Mater omnis, Te lachrymabilis
Accurrit Uxor, nè caducum
Orba virum pueròsque ploret:
Seu Confluentes fortè timet notas
Decora Virgo; Tu faciem eripis
Periclitantem protegísque
Perniciem juvenum futuram.
Atqui odit artes & Tua poculâ
Hæres profusus, quem simul extulit
Ad spem implicatus vel Febrili
Igne Pater, vel Hydropis Undâ.
Mirè paratam, Te Medico, Senex
Protelat Urnam, non sine gloriâ
Phœbi Tuâque, qui fugasti
Pollicitum sibi magna morbum.
Sic Te scientem non faciunt Libri
Et Dogma pulchrum; sed Sapientiâ
Enata rebus; mensque facti
Experiens, animúsque felix.

Non Mille Plantæ & multa domi Vitra,
Ignesque Centum aut Hypothesis placens
Prosunt Medenti vel Coercent
Sæva Luis mala, sæva Febris;
Ni pectus adsit consilii potens;
Ni plena rugis Experientia
Usúsque naturam secutus,
Quid faceret moneant in aurem.
Hæc Praxis olim grande decus Sacræ
Adduxit Arti; Sic Veterum stetit
Secura fama; sic præivit
Hippocrates, *meruítque Cœlum.*
At non eandem sorte pari viam
Pressit Galenus; *Non* Arabes *Virum*
Æquè sequuti; non Falernâ
Usque madens Paracelsus *uvâ.*
Primus relictæ Tu genium asseris
Fidemque normæ: En Diva Tibi Salus
Applaudit & ridens Juventus,
Vitaque non metuens Sepulchri,
Ex quo vagantem scripta manu Tuâ
Correxit Orbem Pagina nobilis:
Longum Illa Morbosis, Tibíque
Perpetuum patefecit ævum.
Jam siqua restant, Eja frequentibus
Concede votis; Nos Juvenilium
Vulgus Medentûm, Nos avarâ
Quælibet excipiemus aure.
Fortè & futuro tempore quispiam
Poeta, Musis charior, ætheri
Te sidus addet, Te salubre
Sidus, & in Crisibus benignum.
Me destinantem talia Chymicæ
Curæ reposcunt: Me Medicus labor
Et Spes locatæ non vacare
Pieriis patiuntur undis.

ED. HANNES.

Ex Æde Christi, *OX:*

SCHE-

SCHEDULA MONITORIA

DE

Novæ Febris Ingreſſu.

TAmetſi ingraveſcens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, miſſionem à Cogitandi penſo, Meditationéque intenſiori vel eo nomine ſibi jure poſtulare videatur; attamen non mihi tempero quin vel propriæ ſanitatis diſpendio, alienam curare ſatagam: populares ſcilicet meos admonens de ſubingreſſu Novæ cujuſdam Conſtitutionis, à qua pendet Febris Nova ſpecies à nuper graſſantibus multùm abludens.

Memoriâ recolendum eſt, quòd in Autumno, *An.* 1677. Febres Intermittentes ſe primùm exerebant, quæ quotannis increbreſcentes, & Ἐπιδημικώτεραι factæ donec ad ſuum ſtatum ſive ἀκμὴν pervenerint, poſtmodum ſenſim decreſcebant; & poſtremis hujus Conſtitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, aut nè vix quidem haberi potuerint: Quâ de re pariter animadvertendum eſt, poſteriores duos Conſtitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidiſſimâ fuiſſe infeſtatos; penultimum maximè, nempè *Annum* 1683. in quo ità enormi Brumâ intemperies deſæviebat, ut nemo quiſquam viventium illi parem, vel intenſiſſimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit unquam. Quippe quo *Thameſis*, Nobilis fluvius, ità prævalido gelu compaginabatur, ut

Curruum circumcurſitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numeroſiſſimam hominum frequentiam, ſolidi inſtar pavimenti, facilè ſuſtentaret. Subſequens *Annus* 1684. licet nec intenſo frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique ceſſit. At cùm primùm exolveretur gelu *Anno* $168\frac{4}{5}$. menſe *Februario*, exorta eſt Febris iſta de qua jam agere inſtitui; quam quidem ego novam Febris ſpeciem eſſe arbitror, atq; Febri quæ per octennium ultimò prægreſſum invaluit, eſſe prorſus diſſimilem.

An hujuſce Conſtitutionis mutatio mutationi manifeſtarum aeris qualitatum, quæ per binas has hyemes ſucceſſit, tribuenda ſit, ego non ſatis ſcio; quum pro comperto habeam alterationes quoàd ſenſibiles Annorum qualitates, utcunque diſpares, morborum Epidemicorum ſpecies non protuliſſe; & certam annorum ſeriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento diſcrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum ſpecie producendâ conveniſſe. Quod cùm ſeriò animadverterim, opinari mihi ſubiit, prout à me aliàs dictum fuit, Conſtitutionis mutationem à ſecretâ aliqua abditaque alteratione in terræ viſceribus Atmoſphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœleſtium influxu aliquo maximè pendere. Tametſi hîc eſt notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoriâ, ſicciſſimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia conſtrinxerat; nec quicquam remiſit, donec menſis *Martius* adoleſceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiſcente gelu terra ſolveretur, mox Febris Peſtilentialis, poſtmodum ipſa Peſtis graſſari cœperunt. Utut verò hoc ſe habeat, Febris quam nunc tractamus, jam dicto tempore primùm ſe oſtendit, nempè *Februario* menſe $168\frac{4}{5}$. & tam præcedente anno quàm eo qui jam agitur, per omnes *Angliæ* regiones latiùs vagata eſt; longè magis & Ἐπιδημικωτέρως aliis in locis, quàm hic *Londini* deſæviens.

Ubi

Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino existimabam illam non ex eo genere Febrium fuisse quas ego Stationarias appello; sed potiùs ex Intercurrentium familiâ, quæ singulis ferè annis promiscuè adoriuntur. Non aliud sc. morbi genus esse rebar quàm Peripneumoniam illam Notham, quàm Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hâc intercedente discriminis notâ, quòd in hac Febre subindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia sunt Tussis vehementior, Cephalalgia inter tussiendum sævissima, & quasi Caput diffringens, Vertigo à motu quolibet, & Dyspnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur. Cùm itaque Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore sollicitaret, visum est conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam sentio, in formâ *Postscripti* publico dare; in quem quidem errorem me induxit ingens consensus quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculentèr conveniebat, quæ nullâ non hyeme subinde occurrit. At cùm æstate superveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas solebat fugare, hæc nihilominus perseveraret, statim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redigendam omnino censui.

Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehensa, hæc fere sunt, & olim fuere. Æger per vices calore & frigore tentatur; sæpenumero & caput, & artus dolore queritur; pulsus sanorum pulsui non absimilis est; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum sanguinem haud raro æmulatur; Æger ut plurimùm laborat Tussi, quæ quidem quanto ab hyeme longiùs invadit morbus, tanto citiùs, unà cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic verò levior quàm in Angina) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris tametsi prorsus continua sit, sæpe tamen Exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret Tertiana, sive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quan-

tumlibet leviſſimè ſtragulis coopertus ſit, non ſine magno ſuo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum versâ vel in *Coma*, vel in *Phreneſin* facilè incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis eſt in hoc morbo ad Phreneſin lapſus, ut perſæpe ſuâ ſponte, nullâ ejuſmodi datâ anſâ, illico ſubrepat. At non eo excandeſcentiæ & furoris aſcendit Phrenitis in hâc Febre, atque illâ quâ Variolis atque aliis Febribus correpti laborant; quinimo æger potius tranquillè delirat, incongrua ſubinde effutiens. Ab intempeſtivo Cardiacorum uſu, & regimine paulo calidiore Petechiæ ſæpius efflоreſcunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certiſſimum ſummæ Inflammationis indicium, tam in hoc, quàm in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoq; eruptiones Miliares, quas vocant, in ſuperficiem corporis ſe diſpergunt, Morbillis haud multùm abſimiles, niſi quod rubent magis, & quando recedunt, ſquammulas iſtas furfuraceas quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licèt hæ ſponte ſuâ nonnunquam ingruant, ſæpiùs tamen lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida eſt, vel ſicca. Ubi inaruerit, fuſci eſt coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. Ubi verò humida eſt Lingua, omni ex parte alba eſt, pelliculâ item ſcabrâ & albâ veſtita; Nam ſi æger ab adhibito regimine plus juſto incaleſcat, lingua ferè eſt fuſca & arida; ſin minùs, humida eſt, & alba. Idem de ſudore dicendum eſt, qui pro ratione diverſi regiminis præfati dimanat. Nam ſi calidiùs tractetur æger, ferme viſcoſus effluit, è capitis præſertim regione. Quantumvis autem ſudor copioſè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis ſentit æger; unde liquet ejuſmodi ſudores ſymptomaticos tantùm eſſe, criticos non eſſe. Primis morbi diebus ſudoris ex arte provocatio, materiam morbificam ſi non in caput, ſaltem in artus ſolebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phreneſis ſemel invaluit, nulla reſtant Febris indicia, niſi quòd pulſus nunc citatior eſt, nunc

nunc tardior; tandem verò, cùm ex re malè geſtâ ſpiritus in confuſionem omnimodam adigantur, pulſus inordinatus cum ſubſultu membrorum ſubingreditur, quem non ita diu pòſt mors excipit.

Curationem quod ſpectat; iſta Peripneumoniæ ſigna quæ hanc Febrem comitabantur *Februario* illo anni poſtremi quo primùm emergebat, ſtatim ab hyemis exitu fidem, utì dixi, mihi fecêre, eam prorſus in Peripneumonicarum familia cenſendam eſſe. Ac proinde me ſtatim contuli ad uſum Methodi iſtius quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario ſuprà memorato. Quæ quidem Methodus ſatis felicitèr ceſſit, tum mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adverſam valetudinem meam vix ſufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aſpernabantur. Quicquid verò id demum fuerit quod hanc mihi Methodum ſuaderet; jam mihi ſatis compertum eſt, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni qui binas rigidiſſimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyemis præſertim, ſi modo Hyems dici poſſit quæ nullum frigus notabile ſecum adduxit;) mihi inquam conſtat, hanc Febrem nihil eſſe aliud quàm ſimplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas eſſe.

Hunc itaque ductum ſequens, primo loco ſanguinem è brachio dextro ad ℥x educi volo. Neque ſanè Febris hæc (utut ſanguis emiſſus ſæpiſſime Pleuriticorum ſanguinem emulatur) reiteratam Phlebotomiam facilè tolerat. Sin autem reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, *&c.* malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitent; hoc in caſu tam venæ-ſectio quàm catharſis eouſque ſunt iterandæ donec ſymptomata omnia penitus evanuerint; prout *Capite de Peripneumonia* tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo.

Veſperi

Vesperi *Epispasticum* seu Vesicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurorâ, lenitivam hanc Potionem exhibeo.

℞ *Tamarind.* ℥ß. *fol. senn.* ʒij. *Rhabarb.* ʒiß. *Coq. s. q. aq. ad* ℥iij. *in Colat. dissolv. Mann. & syr. Rosar. solutiv. an.* ℥j. *Ms. F. Potio, sumenda summo mane.*

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præscribo, donec tertiam vicem expleverit. Horâ somni post Catharsin, toties quoties, Paregoricum hoc, vel simile injungo.

℞ *Aq. Paralyseos* ℥ij. *syr. de Meconio* ℥j. *succi Limon. recentèr extracti cochl.* ij. *Ms. F. Haustus.*

Id sc. cavens, nè fortè ab agitatione & tumultu, quem in Febricitantium sanguine & humoribus Purgantia sæpe excitant, æger ex spirituum Animalium confusione, Comatosus fiat. Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contrà facere videatur, procul amolitur. Qua de causa ego in Febre Comatosa Anni 1673. Catharticum propinare non ausus, in Clysterum usu subsistebam, certò sciens Remedia Purgantia eo tempore usurpata, illico Comata adduxisse. Quod forteàn aliter evenire potuisset, si Paregoricum usurpatum fuisse post talem Catharsin mihi in mentem venisset. Ubi verò Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum horâ somni nullatenus est concedendum; nè sc. Cathartici postridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri solet quantumvis serò assumatur illud) sufflaminet, vel si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut aliâ quavis Febre Epidemicâ, statutum mihi est alvum non turbare in principio statuve morbi, nisi Venæ-sectione præmissâ. Quæ quidem praxeos Regula susque deque habita aut violata quamplurimos Orco addixit, infantes maxumè, prout aliàs in cautelam monui.

Observandum est autem, quod licèt utplurimùm Evacuationem omnes præfatæ in hujus Febris curatione usurpari debeant; sæpe tamen æger, maximè si Juvenis aut Infans fuerit, post eductum sanguinem unâ Catharsi defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus

gandus eſt, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnatâ. E contra verò nonnunquam opus eſt ut alvus ad plures quàm ſupra diximus vices ſollicitetur. Quandoque enim, licèt id rarò evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudeſcentia materiæ Febrilis poſt dies aliquot morbum poſtliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vice repetita mox eliminat. Tametſi in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit niſi ab *Apthis* quæ ſub exitu Febris præcedentis ſupervenere, & jam ad ſtatum auctæ eam denuò revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum eſt, & *Singultum* per intervalla redeuntem ſæpenumero poſt ſe trahit, qui etiam ſublatâ Febre per dies aliquot perſeverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium ſponte tandem evaneſcit. Quod eſt diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu ſub finem hujuſce Febris accedente nihil ægro periculi eſt, niſi officiosè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia; quod ſi fiat, Mors pro Medico eſt. Veruntamen tam Aphthæ quàm Singultus, vel horum utervis, ſi non ſponte faceſſat, ſed in longum tempus decurrat, facilè fugantur uſu *Pul. Corticis Peruviani*; nempè ℥j. *Corticis cum ſyr. Papaver. Rhœad. q. ſ.* in formâ Electuarii, vel Pilularum redactâ, eaque methodo aſſumptâ quam olim tradebam Epiſtolâ ad D. D. *Brady*, ſuperbibendo hauſtum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certiùs in hoc caſu ſcopum attingere, quàm aliud quodvis etiam è celebratiſſimis modò non fruſtrentur ejus vires (quod fieri aſſolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis ſequentia vel his ſimilia nonnunquam præſcribo.

℞ *Conſerv. Lujulæ & Cynosbati an.* ℥j. *Conſerv. Berberum* ℥ß. *Cremoris Tartar.* ʒj. *cum ſ. q. ſyr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moſchat. ter in die ſuperbibendo ſeq. Julap. cochl.* vj.

℞ *Aq. Portulac. Lactuc. & Paralyſ. an.* ℥iij. *ſyr. de Limon.* ℥iß. *ſyr. Violar.* ℥j. *Mſ. F. Julapium.*

Vel

Vel ℞ *Aq. Font.* ℔j. *Aq. Rosarum, Succ. Limon. Sacch. albiss. an.* ℥iiij. *Coq. lento igne dum despumaverint. cap.* ℥iij. *ad libitum.*

Verùm in his omnibus *spirituum Vetrioli,* etsi summè refrigerantem, semper devito, utpote qui, cùm egregiè stypticus sit, minùs convenit morbis omnibus quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritûs naturam haud memorem.

Sæpenumero hîc accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hâc Methodo tractetur, noctè subindè sudore sponte prorumpente diffluat; a quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cùm hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris quam Purgationes præcedentes quadantenus subjugaverant, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud quo particulæ Febriles Coctione debitâ præparatæ, prorsus difflantur; qui post insequuntur Sudores non ad aliud faciunt quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licèt sudores isti qui sponte manabant Critici fortasse fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus quæ expulsioni jam parata est, eliminationem: alii tamen qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantùm esse possunt, atque adeò officere magis, quàm prodesse. Verbo dicam: Hujusmodi sudoribus noctu sponte suâ prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula nec plura, nec densiora illis quibus sanus assueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur Medicamenta quævis excalefacientia: lectulo tantùm indulgeat æger aliquantulum solito diutius manè subsequente: & postea pergat in suprà descriptâ medendi methodo.

Diæta ex pulticula avenacea est, vel jusculo hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex Pullo Gallinacco. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nul-

latenus

latenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. usti in aq. communis ℔iij. cocti, & postea sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut similibus Eupeptis ægro interdicere, cùm hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi si ali viæ insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem, modò Febris aliquantulum deflagraverit & Intermittentis Typum nondum prorsus induerit, Vini Canarini cochl. tria vel quatuor manè & serò, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citiùs instaurentur, & Febriles avertantur accessus.

Cùm autem hæc Febris species præ cæteris quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari: ægros meos sollicitè moneo nè se nudos lectulo, nisi noctu tantùm committant: Quòd si usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino ut focus sit luculentior in cubiculo, quàm cui æger tunc cùm sanus erat, assueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hâc Febre correptis (si fœminas in primis Puerperii diebus decumbentes excipias; ità necessariò est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen justo calidus, *Phrenesis*, *Petechiæ*, aut *Purpureæ Maculæ* obsederunt, aut alia quævis efferatæ Inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis levitèr tegatur corpus, quicunque demùm liquores Refrigerantes ingerantur, non priùs sedabitur Febris, quam æger se lectulo interdiu abstinuerit: Cùm calor circumambientis aeris inter stragula conclusi, sanguinem plus satis exagitet, & procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hìc ubi

Phrenesis

Phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetitâ ultra limites præscriptos vel Phlebotomia vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi; tandem verò suo tempore suâque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovens, sed Pileolum tantùm quod ablatum rasurâ Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput à frigore externo muniat. Hâc Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, ita ut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de *Comate* etiam huic Febri supervenienti dicta sunto, in quo ut in dictâ Phrenitide materia Febrilis in Caput sursum fertur, ac proinde, linguæ albedinem excipias, nulla adsunt Febris signa, at æger Apyrexiâ prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, Sudorifera, Vesicatoria atque id genus alia, non tantùm nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortem sæpius quàm symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæsectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, tota res naturæ & tempori committenda est. Licet enim stupore æger diu laborârit, post aliquammultos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modò lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, & sub affectûs finem Vini Canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusiùs egi *in sectione Quintâ & Capite secundo lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni Febrim Constitutionis illius comitante disserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri

corpore

corpore perſentiſcat, dum pulſus tangitur; quandoquidem in quibuſdam generis Nervoſi Affectibus tam Venæ-ſectio quàm Purgatio, etiam ſæpiùs repetitæ non tantùm non nocent, ſed & neceſſariò ſunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quâdam Convulſionis ſpecie quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur, quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & ſanavi ipſemet, & Venæ-ſectionibus, & Purgationibus, per intervalla celebratis. De quo morbi genere cùm & mihi opportunè occurrat, & eorum quæ jam aſſero, veritati ita luculentèr aſtipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulſionis eſt ſpecies, quæ ut plurimum pueros puellâſve à decimo ætatis anno, ad pubertatem uſque invadit; primò ſe prodit claudicatione quadam vel potiùs inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; poſtea in manu ejuſdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto poteſt continere in eodem ſitu vel horæ momento, ſed in alium ſitum, aliumque locum convulſione quadam diſtorquebitur, quicquid æger contrà nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, Circulatorum inſtar, exhibebit; cùm enim poculum rectâ lineâ ori admovere nequeat, deductâ à ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiu verſat donec tandem forte fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miſellus id tantum ageret ut deditâ operâ ſpectantibus riſum moveret. Cùm Affectus iſte ab humore aliquo in nervos irruente quorum irritatione iſtiuſmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam Venæ-ſectione, quàm Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervoſum omnino dirigendas cenſebam. Quem in finem hâc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die ſequente vel dimidiam

partem

partem, vel quiddam ampliùs (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad subeundam Catharsin apitudine) Potionis Purgantis Communis suprà descriptæ ex *Tammarind. Fol Senn. &c.* exhibeo. Vesperi haustulum seq. propino.

℞ *Aq. Cerasor. Nigr.* ℥j. *Aq. Epilept. Langii* ʒiij. *Theriac. Androm. vet.* ℈j. *Laudani liquid. gutt.* viij. *F. Haust.*

Potionem istam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præscribo, & Haustum Paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo, dein ut ad Catharsin, uti priùs, æger revertatur. Atque ità alternatim sanguinem mitto, & subduco alvum donec ægro vena ter quatérve fuerit incisa, & post singulas Venæ-sectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre posse viderentur: eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil indè periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, sequentia præscribo.

℞ *Conserv. Absinth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an.* ℥j. *conserv. Anthos* ℥ß. *Theriac. Androm. veteris, & Nucis Moschat. condit. an.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒj. *syr. è succ. Citri q. s. f. Elect. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moschat. manè & horâ quintâ vespertinâ, superbibendo Vini sequentis cochl.* v.

℞ *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an.* ℥j. *fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & summitat. Centaur. minor. an. m.* 1. *Buccar. juniper.* ʒvj. *Cort. duorum Aurantior. Incidantur & infundantur fridigè in Vini Canarini* ℔vj. *Coletur tantummodò tempore usûs.*

℞ *Aq. Rutæ* ℥iv. *aq. Epilept. Langii & Bryon. compos. an.* ℥j. *syr. Pæoniæ* ʒvj. *ms. f. Julap. cap. cochl.* iv. *sing. noctibus cubitum iturus, instillando spir. C. C. gutt.* viij.

Applicetur plantis pedum Emplastrum è Carannâ.

Quanto magis convalescit æger, tanto minus pedem ducit, tanto pariter & diutiùs, & constantiùs manum in eodem situ continet, & Scyphum ori magis directâ

viâ

viâ admovet: quæ certissima sunt indicia quantum profecerit in sanitate redintegrandâ. Ad quam quidem consummatiùs perficiendam, licèt author non sim ut plus ter quatérve ut plurimùm sanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eousque in usum sunt revocanda donec rectissimè tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo semel laboravit, facilè recidivam pati possit, è re fore existimo, ut & pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel eâ ipsâ tempestate anni sequentis, vel paulò antequam Morbus primò invasit. Sanè haud multum abest quin huic Methodo *Epilepsiam Adultorum* cedere posse autumem, modò Remedia præscripta ætati, eorum ritè adæquentur; tametsi, cùm non nisi perquam raro hic Morbus mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter.

In Fœminis affectionibus Hystericis obnoxiis quandoque accidit, quòd ubi Curatio Evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post Venæ-sectionem & Purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc casu Febris, quæ jam urget spirituum commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus planè debet, ac proinde jam aliis omnibus posthabitis Indicationes Curativæ, modò signa Peripneumoniæ & inflammationis circa partes vitales absint, ad quietem spiritibus inducendum & eorum orgasmum sedandum omnino sunt dirigendæ. Quem in finem singulis noctibus Paregoricum,quod vigiliis debellandis par sit exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hysterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulæ ex *Galbano, Assâ fœtidâ, Castoreo* & similibus, & Julapia ejusdem indolis in cap. de affect. Hyster. descripta. Insuper ad vires instaurandas & vapores, quos dicunt, supprimendos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapso, tùm maximè hoc ipso qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidiè adducere, Pa-

roxysmo Febris Intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi qui usu didicerant omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (sæpè etiam quæ nè intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An.* 1677. ad initium *An.* 1685. à Cortice Peruviano certissimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licèt judicio Rationis suffragante tentarent, non tamen æquè felicitèr illis cessit, atque prioribus istis annis plerumque cesserat. Mihi enim quantùm potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rarissimè ægrum à morbo liberâsse. Idque ità perrarò, ut quoties restitueretur æger pristinæ sanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ità penitus Cortex descivit ab illâ sanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo quâcum nobis impræsentiarum res est quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi vero Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodie atque olim ægris opitulatur. Unde liquidò constat hanc Febrem ab istis Constitutionis prioris toto cœlo distare. Cùm nè hilum quidem Corticis usu hîc proficiamus; cùmque hæc à Vino & Cardiacis, aliisque Calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum Corticis usu olim satis conveniebat, quin & cum ipsa Febre.

Porrò notandum est, quòd grassante hâc Febre, per æstatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbus persæpe non tam Pathognomonicis Febris signis, calore, sc. inquietudine, *&c.* quàm *ventris Torminibus*, nunc siccis nunc dejectionibus, se ostendebat. Cùm nihilominus sub hac larvâ ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis Inflammatoriæ, non pro more solito, in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per Arterias Mesentericas in viscera inferioris ventris, sive Intestina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem

dem exhalationes Vomituritionem excitare solent, præcipuè statim ab ingestione sive potûs sive nutrimenti cujusvis solidioris: Quamvis autem hæc Febris sub dictorum Symptomatum specie ac formâ delitescat, omnino tamen genuinâ illâ Methodo, quam suprà dedimus, expugnanda est, perindè ac si usitatâ hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ-sectionis, quam repetitæ catharseôs. Nisi quod hîc animadvertendum sit, quod quoties Febris eò usque Ventriculum infestet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ℈ij. exhibitæ nunquam non per viscera sibi exitum parant) loco Potionis leniter purgantis substitui possint. Devorentur verò Pilulæ horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger superdormiat. Tum etiam Hypnoticum dosi paulò largiore est concedendum, *v.g. Laudani solidi Londinensis gr.* jß. cum simili quantitate *Mastiches* in duas Pilulas redacta eadem nocte diglutiantur; vel etiam *Laudani liquidi gutt.* 18, vel 20 in ℥j. *Aq. Cinamom. Hordeat.* aut alio quovis Vehiculo generosiore; quò Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minùs insurgat. At si quovis modo Potio purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio suo fungantur, corpore minùs quàm à Pilulis excalefacto.

Cùm autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hîc mihi sunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti observatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris torminibus quibuslibet, vel Diarrhœâ, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel suspicari possimus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam subtili & spirituoso morbi genere ac Febris extat, ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum quæ Febrem ex more usitato comitantur, Accidentia prorsus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu sæpéque observâsse memini.

Illud interim omnino obſervandum eſt, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quòd non obſtantibus iis quæ ſuprà jam tradidimus, quotieſcunque prædicta ventris Tormina ad *Dyſenteriam* uſque *confirmatam* (in quâ præter iſta Tormina Materia quædam mucoſa unà cum ſanguine per ſedem excernitur) promoventur; hîc mihi periculoſiſſimum eſſe conſtat morbum aggredi protractiore illâ Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres iſtos humores eſſe docet (ut de Remediis Aſtringentibus varii generis, & variante formâ intrò aſſumptis, tùm & Clyſteribus nunc abſtringentibus, nunc conſolidantibus ſubinde injectis nihil dicam ;) cùm experientiâ didicerim Dyſenteriam & certiſſimè & celerrimè curari, ſi miſſis ambagibus, Fluxus Laudano confeſtim ſiſtatur. Ita enim atrox & vehemens eſt hicce morbus, ut, ſi Dyſenteriâ jam confirmatâ adhuc purgare ſatagas, perquam metuendum ſit, ne Dyſenteria ſumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te poſtea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ ſpoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. *Laudani liquidi* in *Aq. Epidemicâ* vel *Aq. Mirabili*, vel aliâ ſimili protinus exhibeo, bis intra horas 24 repetendas ; vel etiam hoc ſæpiùs ſtatis intervallis, ſi nempe Doſis jam præſcripta, manè ac ſerò tantùm uſurpata, tam torminibus Ventris, quàm Dejectionibus cruentis, ritè compeſcendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incraſſatis, vel jam magis conſiſtentibus (quod primum ſanitatis mox recuperandæ indicium eſt) & fugatis Symptomatis, tutiſſimum arbitror, ut æger aliquantiſper in uſu prædicti Remedii manè & ſerò capiendi perſeveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo ampliùs non fuerit opus. Animadvertendum autem eſt diligenter, quod ægrum ab uſu Paregorici lectulo diutiùs affigendum curo, cùm ſitus quilibet paulo erectior cerebrum facilè conturbet niſi æger ſomnos poſt in lecto ſatis longos captaverit. Diætam quod attinet ; ſi æger vino priùs aſſueverat, Canarenſe concedo,

do, probè tamen aquâ dilutum, in qua panis crustulum fuerat decoctum; & quam frigidam in hunc usum in lagenâ asservandam jubeo, ut in promptu sit ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album, è Cornu Cervi usto in Aquâ fontanâ, hic etiam affatim epotum prodest. Pro victu jusculum Hordeaceum, vel è pullorum carnibus elixis; ovum sine testâ coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies sufficiet. Deinceps verò tum ad liquores magis generosos, tum ad alimentum uberius solidiusque paulatim ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas sive exinanitio, vel morbum à quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio solet parere, denuò reducat. Veruntamen hoc est adnotandum, quod licet in constitutione jam regnante, Laudanum solitarium suo Marte Dysenterias subjugabat; in istis tamen Annis, in quibus Dysenteriæ Epidemicè grassantur, & cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit illas primùm Evacuationes quas in Capite de Dysenteriâ olim descripsi in usum revocare.

Et sicuti in radicatâ illâ Dysenteriâ modò dictâ, ità etiam in hoc qui sequitur casu, fieri non potest, ut Curatio Methodo illâ quæ Febri unde primitùs ortum duxit, debetur, illicò possit expediri. Verbi gratiâ. Nonnunquam usu venit ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore & frigore per vices alternantibus, quæ sunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viscerum torminibus, à materiæ febrilis irruptione ac insultu gravissimè discruciatur. Æger cùm venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad normam suprascriptam, ad Medicamenta nescio quæ calefacientia, tam intrò assumenda, quàm extrà applicanda se confert: eo sc. animo ut flatus, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat; donec tandem augescente dolore & visceribus diuturniori morâ quasi impacto, motus Intestinorum Peristalticus quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere debent, inverti occipit, & inclusa omnia sursum tendunt, unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur

ad Vomitionem, malo jam in *Iliaca Paſſione* deſinente. Hìc in Medendi ratione quam Febris quæ hujuſce Symptomatis Cauſa erat Antecedens, ſibi poſtulabat, ulteriùs procedere nequit Medicus, quàm ut ſanguinem ex ægri brachio ſemel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea ſtatim Emetica fieri, atque ita ſurſum inverſum viſcerum motum magis promovere ſolent; cùm utplurimùm vix fortiſſima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars inteſtina permeare valeant, ac ſedem petere. Rebus ſic ſtantibus conſultiſſimum eſſe arbitror brachii venam primùm pertundere; mox interjectâ horâ unâ alterâve, *Clyſterem* aliquem ex iis qui potentiùs operantur injicere; ego *fumum Nicotianæ* ſive *Tabaci*, ex tubulo inverſo, per veſicam majuſculam, in inteſtina validiſſimè inſufflatum, Enema omnium quæ mihi innoteſcunt hactenus efficaciſſimum eſſe duco. Qui etiam poſt moram aliquam reiterari poteſt niſi prior immiſſus, ſolutâ alvo meatus deorſum verſus reſeraverat. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino neceſſe eſt ut Catharticum paulò fortius ac *δραστικώτερον* in uſum veniat, utut difficilè fuerit exinde viam facere. Ut,

℞ *Pil. ex duobus gr.* xxxv. *Merçurii dulc.* ℈j. *cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. n.* iiij. *cap. è çochl. uno Syr. violar.* nullum inſuper liquorem aſſumendo nè minùs retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hâc methodo procedendum. *Laudani liq. gutt.* xxv. *Aquæ Cinnam. fortis* ℥iß *inſtillatæ ſtatim propinetnur*; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cùm verò horum uſu vomituritio ac ventris dolores remiſerint, tunc Catharticum priùs dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem ſub Laudani tutelâ aſſumptum retinebitur, ac ſuo tandem defungetur munere. Verùm ſi Anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore reſtitante; in hoc caſu, ex dejectionibus per inferiora ſpe omni impræſentiarum abjectâ, ad uſum Paregorici ſuprà deſcripti revertendum,

dum, idemque eousque repetendum quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse dum hæc scriberem in Generoso quodam Ileo sævissimo laborante expertus sum; cui tamen postea ex nimis longâ tam humorum morbum committentium, quàm acrium Catharticorum retentione, *Aphthæ* supervenere, sed quæ satis facilè debellarentur usu Corticis Peruviani suprà descripto; ut & os sæpè colluendo cum sequente *Gargarismate.*

℞ *Succi Pomorum agrestium* ℔ß *syr. de Rubo Idæo* ℥j. *f. Gargarisma.*

At cùm jam ductus isti pro naturæ lege, denuo pateant, ægro liberum est ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus, omnino resederit; quod temporis spatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandisque satis commodè impertiri potest. Quo facto Catharsi alternis diebus, ut suprà, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si *Infans* hâc Febre laboret, tum *Hirudines* quæ utrinque pone aures applicentur.

Dein *Emplastrum Epispasticum* posteriori cervici admoveatur.

Cum Cerevisiâ qua *Rhabarbarum* fuerit infusum purgetur.

Si post Catharsin Febris intermittere videatur, tum *Julapium* cum *Cort. Peruv.* (in *cap. de Febre Intermittenti*, pro Infantibus descriptum) exhibeatur.

Hoc in loco insuper est animadvertendum, quòd licèt *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, nisi quod pro ratione ætatis, minor sanguinis quan-

titas eſt detrahenda, ac Catharſis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rariùs celebranda (ſæpè enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel ſecundo ſaltem Cathartico prædominabitur;) nihilominus ſeriò advertendum eſt, an quæ hoc modo tractatur Febris, pro certo hujuſce conſtitutionis fuerit, non verò alterius ſpeciei, quod diligenter perquiri debet in Febribus iis quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuſcunque annorum Conſtitutionibus. Vulgo enim notiſſimum eſt Infantes à doloribus ex dentitione ortis, ſæpiùs in Febres agi, quæ haud ità facilè ab alterius generis Febribus internoſcuntur. In harum ego Curatione diu multúmque angebar, nec niſi nuperis his annis, certò mihi perſuadere potui quemlibet ex illis qui meæ curæ concrediti ad ſanitatem reſtituti fuerunt, tam Arte quàm Caſu convaluiſſe, donec tandem de felici ſucceſſu Remedii haud ità celebris, imò ab tritum ejus uſum planè contempti, frequenter admonitus, illud ipſe quoque præſcriberem; quod etiamnum præ cæteris quæ mihi innoteſcunt medicamentis optimè votis hîc reſpondet. Ejuſmodi verùm eſt Guttæ duæ, tres, vel quatuor *ſpiritus C. C.* pro ratione ætatis, in cochleari uno vel altero Aq. Ceraſor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quartâ quaque horâ ad vices quatuor, vel ſex.

Eſt & Symptoma aliud Infantibus permoleſtum longè diverſum & à Febribus variarum Annorum Conſtitutionum, & ab illâ proximè memoratâ. Eſt verò *Hecticæ ſpecies* Infantes diu affligens, quâ infeſtati ſine inſigni aliquo calore languent, cum appetitûs dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simpliciſſima quâ hîc utor methodo, talis eſt. *Rhei* electi taleolatim inciſi ℥ij. in lagenam vitream duarum librarum Cereviſiæ tenuis capacem, ſubere mox probè obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore quo pro potu ordinario uti ſolet infans;) quam Cereviſiam ita medicatam Infanti tam noctu quàm interdiu, & cum & ſine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabar-

baro

baro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertiâ vice substituo; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo utplurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi catharticâ saturatiùs impregnata, justo vehementiùs alvum cieat, cautiùs agimus, si librâ unâ epotâ alteram statim adjiciamus: post verò, recentem Cerevisiam non affundemus, nisi exhaustâ eâ omni quæ priùs fuerat lagenæ inclusâ.

Sed ut ad Febrem de quâ nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur. Hoc sedulò observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpius ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ità insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi effœtæ Febris Reliquiæ aliquantisper etiam expirante jam morbo, perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies; si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam quam ægri à consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quæ omnia cùm in corpora jam à morbis infirmata & pænè confecta vim fecerint, *Vapores,* quos dicunt, haud aliter elevantur quàm in fœminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi disjectum fractúmque Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant, evacuationes, Prudentis Medici est ab importunâ earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere quid *Tempus,* Medicorum sæpe Felicissimus Optimúsque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit; quæ quidem sæpenumero, prout multoties repetitâ observatione comperi, à Pa-

regorico

regorico duabus vel tribus noctubus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris quas expertus sum omnibus, in hujusce Febris curatione facilè antecellit. Si quando verò Febrim non prorsus tollat, id saltem agit ut intermittere cogatur; ac proinde *Peruviano Cortici*, qui hîc nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharsis istic imperata Curationi hujus Febris obesse nonnullis fortè videatur, pro comperto affirmo, nihil ità certo atque ità potenter ægrum refrigerare atque Catharsin, post venæ-sectionem (quæ ubique permittenda est) celebratam. Tametsi enim Medicamentum Purgans eo ipso quo sumitur die, atque adeò inter operandum majorem impræsentiarum & in sanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde subsecuturo plus satis pensatur. Testatur enim experientia, Catharsin, modò post eductum sanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis felicius certiúsque Febrem perdomare; tum quatenus fœdam illam Humorum illuviem è corpore exigat, à quibus ut à causâ antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalefacti, & à Febris ardore quasi cocti & constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multùm faciunt; tum etiam quatenus Anodyno viam sternit, quod tutius longè certiusque officio suo fungitur, quàm si humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuissent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At è contra sicuti Methodus illa quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, minus habet certitudinis, ita plus habet & fastidii, & moræ, utpote quâ morbus sæpius ad septimanas aliquot producitur. Cùm æger hoc modo primùm in ipso sepulchri margine (si fortè Libitinam evitet tandem) constituatur; & per longum illum Febris decursum, denso Remediorum agmine infestetur, quibus ea expugnantur symptomata quæ imperita morbi tractatio advexit; dum

Regimine

Regimine & Medicamentis calidiſſimis tentatur Curatio ejuſmodi affectus, qui pro genio ſuo, utraque horum frigidiſſima omnino depoſcit. Atque ità dum maleſani homines Artis falsò dictæ regulis ſe mancipant, etiam ſpreto ſenſuum illis reclamantium judicio, morbum ex ſua natura brevem facilémque in diuturnum, & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & metu conturbantes, & fluctus, quod aiunt, excitantes in ſimpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm eſt Nauclero, ut dum in mari libero navim poſſit agere, eandem inter cautes & brevia inſerat; unde licèt majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciſcatur, ſervato in tantâ deſperatione navigio, viri Prudentis ſaltem nomen amittet.

Has itaque ob cauſas, & prudenti, utì ſpero, fiduciâ affirmare lubet, quòd dicta Methodus curationis per Venæ-ſectionem & Purgationem expediendæ, plus aliâ quâvis præſtabit in Febribus quamplurimarum ſpecierum expugnandis. Licèt enim Diaphoreſis, proprie loquendo, naturæ ipſius ſit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maximè genuina ſit, & accommodatiſſima, quoties natura ſuo relicta arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein ritè coctam per corporis habitum blandè expellat, (quem felicem Naturæ eventum Febres per ſudores abigentis cùm Medici Practici ſæpe animadvertiſſent, hinc anſam arripiebant Δογματικώτεροι fidenter ſtatuendi, Febres univerſas hac tantùm Methodo, non verò aliâ quavis, profligare poſſe ac debere ;) Quo tamen dato & conceſſo, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ ſe ferat, id ſaltem ſibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per ſudores certò exigendis par ſit. Primò enim neſcit Ars quo pacto materia peccans ad expulſionem ſubeundam rite præparanda ſit; nec ſi hoc ſciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujuſmodi debitâ præparatione poſſit moneri; unde etiam & tempus ciendo ſudori opportuniſſimum ignorari neceſſe eſt. Temerariam verò ſudoris, nondum peractâ Coctione, provocationem, longè periculoſiſſimam

mam esse, nemo opinor nisi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens, oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta non Cruda sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quàm Diaphoresin ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quam multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicastris, præpostero hoc Sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut siquis de rigore, & capitis atque ossium dolore (quæ utplurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis potuerat evanescere, ut è contra magis accensa vehementiùs exardescat, & in morbum jam radicatum confirmatúmque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores isti qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici: ità etiam qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt quàm solent alteri illi Symptomatici ità præmaturè suâ sponte manantes, hoc est ut plurimùm, nè hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis quâ sudores eliciendi fuerint, ità pariter nescia est quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si Diaphoresis ultra debitum tempus, quo sc. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandúsque erat, absumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento ministrabit. Constat itaque quam in lubrico res hîc vertatur; cùm è contra penes Medicum sit alteram illam methodum quâ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharsin eliminantur, pro arbitrio suo moderari. Adde quòd hoc

hoc etiam nomine hæc illi alteri anteponenda est, quòd scilicet si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui præter solitum morem aliquandiu se addixit, (ut Cardiaca quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulsivos artuum motus, aliáque Symptomata prorsus Anomala adfert. Quæ sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt (quod in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit) sed à superaddito tumultu & confusione oriuntur, quibus sæpe opprimitur natura, quoties curationem Morbi hâc Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive Verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsâ *Pyrii Pulveris* inventione lethalior fuit. Cùm enim eæ Febres præsertim Malignæ dicantur in quibus intensioris præ cæteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expellant quod somniant *Venenum* (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quàm illud quod potest intelligi, seriò proponere ;) ex quo factum est ut Regimen calidissimum Methodúmque huic parem iis morbis adaptaverint quæ frigidissima tum Remedia tum Regimen præ cæteris sibi postulabant. Quod quidem satìs arguitur tum in Variolarum, qui ex calidissimis in rerum naturâ Affectibus est, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu Petechiarum Macularum purpurearum, & cæterorum in genus φαινομένων. Quæ tamen omnia in plerisque subjectis, Inflammationi, ægri sanguini jamdiù plus satis à Febre accenso superinductæ, omnino debentur. Utpote quæ raro sponte suâ efflorescunt, præterquam sub adventu Pestis ipsius, atque in initio invasionis

invasionis istarum Variolarum Confluentium quæ summæ Inflammationis participes sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus unà cum Pustulis primùm erumpentibus, comparent; atque æger eodem tempore sanguinis excretione vel per meatus urinarios, vel cum Tussi per Pulmones, fatigabitur; cùm ità validâ exagitatione, atque orgasmo ab inflammatione orto, sanguis ferociat, ut diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat. Et licèt Maculæ istæ purpureæ in hac Febre non à tam intenso sanguinis calore, qualis is est qui istiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione sed gradu remissiori producuntur; & quoties ista sanguinis excretio non accedit, Refrigeranti regimini facilè cedunt. Quod si Malignitatis præsentiam non tantùm è Maculis Purpureis colligunt, sed etiam ex eo quòd observaverint, Febris Symptomata subinde fuisse mitiora quàm quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus occisum fuisse, quàm pro ratione temporis à quo cœpit ægrotare; Respondeo omnia hæc exinde tantùm procedere, quòd Natura a primo morbi impetu quasi oppressa, devictáque, non satis valida est, ut Symptomata regularia & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phænomena prorsus sunt anomala. Etenim perturbatâ Oeconomiâ animali & quasi dejectâ, Febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam ad quem accersebar. Quamvis enim fermè animum agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ità ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negato, quasi strangularetur) se explicare & ostendere palam nequibat: quod si venam inciderent, Febrem illicò satis violentam statim animadverterent. Apertâ venâ, & sanguine paulo copiosiùs educto emicuit Febris, quâ vehementiorem mihi nondum

dum videre contigit; quæ non nisi tertiæ quartæve demum Phlebotomiæ cessit.

Quod si rationes à me allatæ tanti non sint, ut certò ac necessariò evincant rem ità se habere atque ego statui; attamen si suffragante experientiâ deprehendero hancce Febrim evacuationibus per Diaphoresin factis haud libenter cedere, habeo quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, sed potius Experientia docere poterit, quænam Febrium species Diaphoreticis, quænam verò aliusmodi evacuationibus sanari possint ac debeant. Et profectò nemo sapiens cui tam hominum quàm rerum natura satis est perspecta, in iis quæ meræ speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis Mortalis verba, quantuscunque is demum fuerit, facilè juraverit: cùm idem animadvertisse debeat, *Momenta Rationis* ità prorsus varia, itáque subtilia esse, ut cùm aliquis Theoriam quamlibet proposuerit, ità validis rationibus suffultam, ut adstantium, quotquot sunt, omnium assensum extorqueat; hunc mox alius insignioribus fortè naturæ dotibus præditus, excipit, qui sententiam istam, quæ ità pulchrè stabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi, nihil illud esse aliud quàm Cerebri commentum, cujus nulla prorsus in naturâ vestigia reperiuntur, palam ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit Hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, & magìs affabrè concinnatam; quod tamen posterius Figmentum, pari cum superiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se objecerit, qui Secundum istum tantum ingenio vincat, quantum ille sibi præcedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* consummaverit. Quàm verò difficile sit hunc hominem investigare & à cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeò desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo, cùm jure merito suspicari liceat, esse naturas in Orbibus illustrioribus, per Universi expansum hinc illinc sparsis, pene infinitas, quæ præ-

cellentiori

cellentiori longè intellectûs vi pollent quàm nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeat à Natura ità efformatum, ut non tam quid sit absolutè verum, quàm quid maximè conveniens, ac suis Naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis qui in Medicina faciendâ potiùs speculationibus vanis, quàm experientiæ solido sensuum testimonio innixæ fidem adhibent, dicta sunto.

Quod siquis hîc regerat, Annon igitur de facto experimur hanc Febrem Methodo huic quam tradis, prorsus contrariâ persæpe fugari? Respondeo toto, quod aiunt, Cœlo distare Curationem Morbi eâ Methodo cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio, adstipulatur; & ejusdem Curationem, istâ Praxeos Methodo, cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam Phænomena practica omnia quæ in eodem curando incidunt, pariter astipulantur. Exempli gratiâ: in Variolis, Multi ex iis qui diro calidorum & regiminis & remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem, & iis pariter feliciter cedet, quorum Curatio methodo planè contrariâ tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus, Quænam Methodus est præferenda? Hoc planè modo certissimè dijudicabimus. Nempe si in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magìs ægrum excalefacio, tanto magìs Febrem, Inquietudinem, Delirium cæteráque Symptomata intendere ac promovere; è contra verò deprehendero, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto sedatiori temperamento esse, tantóque minùs tam à Febre quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo quod servatâ debitâ illâ carnis musculosæ temperie, quæ pustularum tum augmento tum maturationi maximè competit; & grandiores sunt pustulæ & liberaliùs implentur, quàm si æger nimio suffocaretur calore. Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbitror quam potius Praxeos Methodum sequi debeamus. Pariter in illâ, de qua nunc agimus, Febre, si comperiar ægrum quo magis calefit, eo magis non tantùm Phrenesi, Maculis

ulis Purpureis, Petechiis, *&c.* obnoxium esse; sed & Febrim insuper symptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde stipari. E contra verò si alium ægrum eâ quam jam proponimus Methodo tractatum ab his symptomatis prorsus liberum observaverim, ratio dictat posteriorem hunc Praxeos modum, longè alteri præstare, tametsi uterque æger ità diversimodè curati ad sanitatem revertantur. Quod si plures hâc viâ quàm aliâ istâ mortem effugiant, eò faciliùs solvitur Controversiæ nodus; quâ de re non est mearum partium judicium ferre, ne mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris specie. Quousque illa durabit non hariolor. Neque satis scio annon sit initium aliquod spirituosius ac subtile, & quasi primordium *Febris* istius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam insecuta est immanissima illa Pestis. Sunt profectò Phænomena quædam quæ me ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantùm Febres Intermittentes propriè dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparsæ adhuc restant; verùm etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maximè Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam Exacerbationes in hac Febre suprà memoratas, eorum Paroxysmorum qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tum etiam quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensi. Quâ de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris Depuratoria se primùm extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. I. Cap. III. his verbis subindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram.*

De Febre Putridâ Variolis Confluentibus supervenient.

CUM vel ætas jam provectior & in occasum ruens, vel adversa quacum jamdiu conflictor Valetudo, opportunum fortè spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes à me (tametsi nimis serò in vitâ meâ) factas, circa *Febrim Secundariam* Variolis Confluentibus supervenientem, in publicum edam; veniam dabit Lector, opinor, si paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis à morbo quem superiùs tractavimus satìs abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu aliàs demonstravi quantùm intersit inter variolas generis Distincti, & Confluentis: in hoc scilicet quòd qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, sponte suâ, & naturæ vi convalescet; nisi fortè ab initio Diaphoresi in lectulo continuò indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat æger, cùm satis promptè sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Adstantium opinionem propiùs accedat:) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *Octavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subitò suâque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger

ger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Quando idem ille sine ullo vitæ periculo à morbo convaluisset, si naturæ rem committens, nulli se prorsus regimini subjecisset.

At in *Variolarum Confluentium* genere longè aliter se res habet: Licèt enim hæ (nisi sanguinis sive per Pulmones, sive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in discrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus ægrum maximè periclitari jam olim monui, ità derepentè ad incitas redigitur æger ut an Vita, an Mors insequatur, pariter incertum sit. In horum numero *Undecimum* pono (si à primo morbi insultu computes) sc. in minimè crudo, at maximè vulgari Confluentium genere; *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ passim obviæ sunt, genere crudissimo. Tametsi æger nonnunquam sed rariùs, non ante *Diem Vicesimum primum* fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ità incrustatis exsiccatísque, & in carnes quasi impactis, maximè in ipsa facie, ut ad separationem nullâ arte queant perduci. At verò Undecimo die æger, utplurimum primùm periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliísque symptomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo esse denunciant; à quâ æger, nisi Ars medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quod si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo per spatium illud omne quod inter Undecimum & Decimum Septimum interjacet, appetente vesperâ, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidiè vexatur; & mors quasi vi, & armis protelatur. Porrò ostendi hanc causam esse majoris minorísve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quòd scilicet in *genere Discreto* cùm Phlegmonæ sive

umores cum inflammatione (cujusmodi sunt pustulæ omnes ubi primùm elevantur) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua Puris quantitas in sanguinem per Circulationis legis foret regerenda, ubi illæ jam cœperint maturescere; nullus ex hâc parte metus est nè Febris nimiùm insurgat, cùm Natura impressionibus in sanguinem factis à tantillo Puris, cohibendis facilè par sit. Cùm verò in *genere Confluentium*, ubi corpus ferè universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem facessunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ, duce Naturâ, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem ut plurimum obtinent) per venas in sanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie, in sanguinem subrepit, ut Febris ex hac occasione excitata, naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeo à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat ratio, vel etiam sensus omnibus communis, periti Medici esse ità non materiam Variolosam, sub principio morbi, Regimine & Cardiacis calidioribus vehementer propellere (unde nimia fit Assimilatio materiæ Morbificæ in sanguine contentæ, totáque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit,) ut omnem potius operam in reprimendâ tam enormi & subtili Inflammatione collocare debeat. Nempe educto ante omnia è brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive à florente ægri ætate, sive ex eo quòd sanguinem liquoribus Generosis accenderit, sive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpessus, sive denique ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium speciem referendas; postea verò propinato *Emetico*, ad eundem scopum collimabit. Cùm verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam materiæ Variolosæ assimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto

decubitus;

decubitus; ego illum ab uſu lectuli interdiu ſemper arceo uſque ad *Sextam diem* à primâ morbi invaſione, ſive ab eruptione puſtularum *Quartam*, quo tempore omne puſtularum agmen jam in conſpectu eſt. Poſthac eundem lectulo committo uſque ad morbi finem: at non pluribus denſioribúſve ſtragulis co-opertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti ſino, quàm quibus ſanus cùm eſſet ſolebat uti. Interim Cereviſiæ tenuioris aliórumque liquorum Refrigerantium qui ægro ſunt acceptiſſimi uſum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obſtante vel temperatiſſimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria, & moleſtas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præſcribo ſingulis noctibus, ſed paulò temporiùs quàm pro recepto more, ſumendum; quoniam in hoc morbo quaſi Paroxyſmus quidam, ſive exacerbatio caloris & inquietudinis quotidie ſub veſperam ferè reperitur. Quæ hic traditur Methodus & ad præcavendum juſto uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut ſuprà docui,) & ad conciliandum tum incrementum Puſtulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam poſtea maturationem, accommodatiſſima eſt.

Attamen (quod ſanè dolendum eſt, cùm florentiſſima hominum ætas hâc ferè ſtrage deleatur) tum his quæ præcepimus, tum aliis omnibus quæ hactenus invenit Ars Medica præſidiis nihil proficientibus; ſæpenumerò æger, licèt uſque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod uſu venit die, vel alio aliquo iſtorum quos variis ſpeciebus Variolarum Confluentium ceu *magìs fatales* aſſignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum ſuffocatione & jactatione inquietiſſimâ, & de tanta ſpe decidens ſubitò moritur, attonitis & ſtupentibus amicis, qui ad hoc uſque punctum ægro bene ominabantur. In frangendo improviſo hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit quibus præcaveri potuerat, maximoperè deſudabit Medicus. Quem in finem feriò perpendendum eſt, Febrem illam adventitiam, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum eſſe tam ab ipſis Variolis, quàm

ab iſtâ Febre quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Phlegmonarum inflammatione gignitur, prorſus diverſum. Nihil enim eſt aliud quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putreſcentibus, & à Puſtulis jam adeptis maturitatem ſuàm inquinatis, in ſanguinem, uti dixi, reſorptis ortum debens, quarum noxiâ & naturæ inimicâ qualitate æger eodem tempore, & peſſimâ Febre, & Veneno laceſſitur. Quamobrem ea ſola in remediis huic malo cedere poſſe Prudens quiſpiam exiſtimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficaciùs præſtat quàm copioſa ſanguinis eductio, quo pacto vitiatæ illæ particulæ quæ morbi ſunt fomes, confeſtim è ſanguine exulant. Neque huic Praxi, ſi quid ego judico, Variolæ in quo jam ſunt ſtatu, vel minimum intercedunt: Jam enim puſtulæ nullo modo introrſum agi poſſunt; adeò ut ſi æger hoc morbi tempore Fatis cederet & cadaver in terram frigidam exponeretur, attamen Puſtulæ jam in duritiem incruſtatæ, nec intra cutim ſe recipere, nec minimam molis ſuæ partem amittere poterint. Nec ſanè cum Variolis jam nobis res eſt, ſed cum alio prorſus morbo, nempe *Febre Putridâ*. Has ob cauſas ſequente Methodo, à quo poſtremas de Variolis obſervationes in publicum edidi mihi compertâ, feliciter uſus ſum; quam ſi omittas nec aliam video, nec conjecturâ aſſequi poſſum quo pacto æger ità certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inuſitatâ ſymptomatum immanitate, ſtatim animam acturus videatur, niſi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præſentiſſimam opem adferat; in hoc inquam caſu, ſive undecimus jam dies illuceſcat, ſive alius quis iſto poſterior, ſanguinis ℥x vel xij eo brachio in quo puſtulæ rariores ſitu majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimùm ſunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omiſsâ venæ-ſectione, Orgaſmo vel Paroxyſmo, cum nocte utplurimum ingruenti, debellando queant ſufficere; attamen per hos dies Febris

bris Secundariæ, nulli alteri adminiculo ſecurè fidatur niſi copioſæ ſanguinis detractioni, quâ ſolâ orgaſmus per id temporis deſæviens tutò ſedatur. Veſperi Anodynum, uti priùs, largâ doſi exhibendum eſt (ad quod jam tanquam ad ſacram Anchoram confugimus ;) atque ita deinceps tam manè quàm ſerò, alicubi etiam & hoc ſæpiùs. Eſt enim diligenter obſervandum, quòd in quibuſdam Orgaſmus ità ſupra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici doſis ejuſdem impetum uſque ad 12 horarum ſpatium ſubjugare vel ſiſtere nequeat ; quo in caſu omnino neceſſe eſt ut dicta doſis, octavâ, vel etiam ſextâ quaque horâ repetatur.

Cùm verò ſub ultimis morbi diebus haud raro accidat, ægri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem planè depoſcebat Medendi ratio, ita conſtipatam eſſe ut tum ferè ſuffocetur ille, tum Febris ad eum gradum aſcenderit, ut jam de ægro pæne conclamatum videatur ; duro huic nodo durus Cuneus aptandus eſt ; & rebus ſic ſtantibus longè minus ægro periculi erit ab aſſumpto *Cathartico Leniente*, quàm à Febre eò vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione provectâ. Hìc Ego ſatìs feliciter *Electuarii Linitivi.* ℥jß *in Aq. ſtillatitiæ tenuioris*, (*ex. gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.*) ℥iv. *ſolut. propinavi.* Qui quidem Hauſtus licèt tum ob alvi conſtrictionem huic Affectui ſolennem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum uſum haud ità ſubitò ventrem exolvat, plerumque tamen ſi manè deglutiatur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod ſi minùs præſtare valeat, attamen Paregoricum veſperi aſſumendum eſt, itò & citiùs, non obſtante Cathartico nuper aſſumpto, ſi modò inquietudo ingens aut ægritudo aliqua inſignis periculum minitetur, nè æger hoc præſidio deſtitutus, dum dejectiones nos præſtolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, ſi nihil prorſus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non reſpondeat, iteretur proximè ſequenti ; quæ ſecunda doſis priori in ſuppetias data, rariſſimè Medici o-

pem frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ quantum satìs in præsens est, subduxisse Medico videatur, atque æger exindè melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hâc ratione tam Venæ-sectio quàm Catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probè notari velim, (nè injecta ejus rei mentio longè plus damni quàm emolumenti apportet) ægrum non esse purgandum nisi facessente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo qui illum sequuntur; nec per istos etiam dies, nisi sanguis à quo secundaria Febris invasit fuerat imminutas.

Sed ut quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula de *Sputo sanguinis*, ut & de *Mictu sanguineo* Variolis supervenientibus, in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, sub morbi initio contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maximè confluentes adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit; maculæ interim purpureæ hìc illuc superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verùm tametsi debitâ sanguinis contemperatione maculæ hujusmodi auferantur, attamen tam mictus sanguinis quàm violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare solerent. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam possit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim cùm hæc symptomata intensæ sanguinis inflammationi, ac proinde summæ ejusdem tenuitati originem suam debeant; Remedia ista, quæ sanguinem contemperant, ac pariter quæ vi, quâ pollent, astringendi incrassandique eum minùs fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hisce apprimè succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu eductionem *Paregoricum* exhibeatur. Ut

℞ *Aq.*

℞ *Aq. papav. rhœad.* ℥ij *Laud. liq. gut.* xiv. *Aceti diſtillat.* ʒiij. *Syr. de Mecon.* ℥ß *miſ. f. Hauſtus.*

Deinde ſequentia, vel his ſimilia præſcribantur donec Hæmorrhagia prorſus evanuerit.

℞ *Trochiſc. de Terrâ Lemn. & boli Armenæ ana* ʒj. *Terræ ſigill. Lapid. hæmatit. Sang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana* ʒß *Maſtich. & gum. Arab. ana* ℈j *mſ. f. Pulv. ſubtiliſſ. cujus cap.* ʒß *tertiâ quâque horâ ex cochl. uno Syr. de Symphyto, ſuperbibendo cochl.* iv *vel* v *Julap. ſequentis.*

℞ *Aq. Plantag. & germin. Quercûs ana* ℥iij *Aq. Cinnam. hordeat.* ℥ij *Syr. de Roſ. ſiccis* ℥j *Spirit. Vitrioli q. ſ. ad levem aciditatem.*

Interim ſingulis noctibus Paregoricum præſcriptum propinetur.

Emulſiones item ex 4. *ſem. frig. maj.* cum *ſem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Ceſſante verò Hæmorrhagiâ, reliqua per decurſum morbi agantur prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi uſurpandas præſcribo, *Laudanum* meæ deſcriptionis intelligo, cujus formula in noſtro noſtro *de Morbis Acutis*,capite de *Dyſenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ℥xiv *Capitum Papaveris albi* benè ſiccatorum, & (poſt macerationem in Aquæ font. ℔viij ad horas 24) probè coctorum, dein expreſſorum quàm fortiſſimè; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv, & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in ſuo genere efficaciſſimas eſſe judico: præſertim *Syrupum de Meconio*, cujus ℥j plus præſtat quàm ℥ij alterius iſtius, in quo Papaverum capita humidiora uſurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rhæados* quæ paululum virtutis habent, partem ità magnam ſuppeditant. Quoties itaque non ſatis mihi conſtat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinenſis ſolidi* ſeſquigranum, vel etiam *gr.* ij ſoleo præſcribere in Aqua appropriatâ ſoluta; quo pacto ab omni errore & mihi & ægro meo caveo.

De Mictu Sanguineo à Calculo Renibus impacto.

QUamvis hominis minùs cauti & prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in seipso tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret me, qui tamdiu tantaque à *Mictu Sanguineo*, à Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate & miseratione erga Sodales in quo hoc malo meos commotum; iis qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare quæ mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda forte videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxysmo tum immaniore tum diuturniore, quàm priùs unquam, miserum affligens; cùm ex hac causâ æstivo tempore vel intra, vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sub finem Paroxysmi, dolorem hebetem & obtusum maximè in sinistro Rene, nonnunquam, licet rariùs, & in dextro, cœpi persentiscere. A Podagra convalescenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per Ureterum ductus vesicam versus tendens, tum Vomitio enormis) vel semel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam me Calculum, mole insigniorem, in Renum Pelvi gestare; qui cùm major esset quàm ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi posset, prædicta symptomata non intulit. Quâ in re, post annos multos elapsos me hallucinatum non fuisse certò comperi. Etenim cùm Brumâ Anni 1676, statim à soluto rigidissimo gelu, diu multúmque obambulassem, urinam mox reddidi sanguine permistam; ídque toties mihi usu venit, quoties vel multum itineris pedibus confice-

conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum greſſu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non ſtratam, licet quàm longiſſimè, curru vectarer. Urina quam tunc excernebam, tametſi terribili ſanguinis tantùm non ſinceri ſpecie prodiret, non ità diù pòſt ſanguine in fundo ſeorſim grumeſcente, in ſummitate limpida & ſui ſimilis conſpiciebatur. In hujuſce mali remedium ſanguinem ſatis copioſum è brachio mitti curabam, & poſt Purgationes Univerſales, medicamenta Refrigerantia & Incraſſantia, varii generis, in uſum revocabam; Diætam interea his conſentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes ſollicitè devitans. Cùm autem neque iſta, neque alia permulta, quæ numerare longum eſſet, quicquam prodeſſent; & metuens calculum, quem grandiorem eſſe ſuſpicabar quàm ut expelli poſſit, Aquis Chalybeatis ad exitum ſollicitare, tandem ſpem rei bene gerendæ prorſus amiſi; ídque eo potiſſimùm nomine, quod obſervâram ſenes aliquot mihi notos, ſibi mortem accerſiſſe, dum hujuſmodi remediis incaſſum morbi curationem molirentur. Stetit itaque ſententia non amplius tentare, at vitato tantùm quàm potui maximè corporis motu, ab hoc affectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent ſeminis *Fraxini* vim Lithontripticam, ſubiit cogitare quòd ſi ſemen ejuſmodi virtute polleret, omnino veriſimile eſſet *Mannam* Fraxini adhuc plus poſſe. Cùm Manna quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Dno *Joh. Ray* poſt alios Scriptores, neque Mel Aereum eſt, nec Ros aliquis Cœleſtis, ſed liquor potiùs, tam è foliis, quàm è trunco & ramis Fraxinorum in *Calabriâ* naſcentium, exudans; de cujus rei veritate idem dum in *Italia* peregrinaretur certior factus eſt ab eruditiſſimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo à ſe curiosè contectis Mannam (qui eſt ſuccus ità concretus ut dixi) ſæpiùs collegit. *Vid. Joh. Ray Catologum plantarum Angliæ.* Experimentum itaque facturus, Mannæ ℥ijß in ſeri lactis ℔ij ſolutæ hauſi, pauxillum ſucci limonum

ſubindè,

ſubindè, dum purgarer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod ſegniùs operari ſolet, & ventriculo minùs ingratum rederem. Ab hujuſce remedii uſu vix dici queat quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licèt enim anteà non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cùm ità felicitèr mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam; & poſt ſingulas Catharſeos vices melius me habuiſſe planè ſum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currûs conquaſſationem ferre potuerim; ab hoc ſymptomate prorſus liberatus uſque ad Veris tempus jam proximè elapſum. Quo appetente, cùm per prægreſſam hyemem ferè omnem Podagrâ laboráſſem, & præ nimiâ corporis ad motum inhabilitate, quieti & ἀκινησίᾳ magìs quam aliàs ſolebam, indulſiſſem, rediit denuo ſanguinis mictus. Hìc ego an ad Catharſin me iterum reciperem hærebam dubius; quoniam nuperis hiſce annis omni corporis ſubſtantiâ in Podagræ ſedem & fomitem quaſi perversâ, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxyſmum certò certius accerſebat. Tandem animo ſuccurrebat quòd ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem, quo tumultus à Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ℔ij diſſolutas manè hauſi, & ſerò guttas xvj *Laudani liquidi* in Cereviſiâ tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea verò Mannâ ſemel in ſeptimanâ tantùm uterer; humorum illuvie jam ità copiosè à Cathartico ſubductâ, ut à Podagrâ minùs metuendum erat. Cùm tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliquâ, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontripticâ, fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, validè aſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam

ac

ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi Hypnoticum miſſum facere, cùm jam ſemel tantùm in ſeptimana alvum ſolverem. In quâ Methodo jam ad menſes aliquot perſtiterim, eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more, ex quacunque datâ anſâ dimoveri paterer. Licèt à primâ remedii hujus doſi dolor qui in dorſo erat, remittebat, uti priùs, tamen non ità diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc Viſceribus bellum cœpit indicere; at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repreſſit: Cùm hæc mihi Medendi Ratio hactenus bene verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judicabam, tam ad præcavendum mictûs ſanguinis recurſum, quàm ad imminuendum aliquantulùm caculi fomitem. Quod tandem votis reſpondit, Hæmorrhagiâ iſtâ ex quo Tractatulum hunc primùm edidi, prorſus evaneſcente, proindeque Mannâ in totum abjectâ. Purgationem itaque quod attinet (modò ſanguinis mictus urgeat, & ſolùm Cathartico hoc lenitivo, Mannâ ſc. & ſecundum Methodum ſuprà à me traditam, ſubducatur alvus) jam retractanda mihi eſt ſententia illa mea quam in Scripto de Podagrâ olim evulgaveram; nempe Podagrâ affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxyſmorum intervalla purgentur.

—— Nec ſi miſerum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxyſmum quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito ſub noctem Hypnotico prohiberi potuiſſe. Nihilominus ſi Podagram ſolùm reſpiciamus, Evacuationes qualeſcunque plurimùm nocent, ac proinde nequaquam ſunt admittendæ, niſi ſymptoma dictum earundem uſum omnino poſtulaverit.

De *Regimine* & *Victûs* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum prætcrire velim quæ iſtis uſui eſſe

poterint

poterint qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Mane lecto exsurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterúmve exicco; dein curru ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto *medicè* (id enim ante omnia semper, & diligenti cum curâ tenendum est) me reficio; statim à prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quartâ parte Libræ (seu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Arthritidem à visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rhedâ vector, & quoties per occupationes meas non distineor, Rus peto, aeris salubrioris inspirandi gratiâ, ad milliaria duo vel tria. Cerevisiæ tenuioris haustus mihi pro cœna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus; ídque eo fine ut hoc Julapio succos acres calidósque in renibus stabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego verò & hîc & inter prandendum Cerevisiam tenuem lupulatam, Cerevisiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui ac miti, præferendam censeo. Licèt enim non Lupulata, mollitie ac lubricitate quâ pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem quam impertiunt Lupuli, minùs facit ad sabuli vel materiæ calculosæ generationem, quàm facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & luculentior. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporiùs petam: quo nihil magis confert ad Concoctiones rectè perficiendas, & ad conservandum pariter tenorem illum atque ordinem qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverso, Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunque conflictantium, tum Concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim (Gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distan-

distantiam, per vias lapidibus non stratas minimè officit mihi) non priùs rhedam ingredior quàm haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero; quem pariter itero ante regressum domum versus, si fortè alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi à mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram, hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non-naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricæ accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu Congium unum Liquoris posSetici, vel Cerevisiæ tenuis devoro, & quamprimùm totum per vomitionem rejecerim, Vini Canarini haustulum, cui instillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. xviij, ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hâc methodo meipsum ab imminenti morte aliquoties liberavi.

Etsi verò haud quenquam fortasse deceat (cum maximè quem sive salvum, sive mortuum esse Hominum vix intersit) ita crebram sui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis quorum vita salusque majoris fortasse ponderis & momenti sunt, queant prodesse.

Hìc postremò subindicandum est ingens discrimen in quod nonnulli se conjiciunt, tam Calculo, quàm Podagrâ laborantes quoties Mannam in *Aquis Mineralibus Catharticis* solutam inconsultò capiunt. Quamvis enim hoc modo assumpta, & celeriùs vim Catharticam edat, & minori nauseâ Ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam aliàs ab aquis illatam pensare non valent. Etenim si calculus Renibus inclusus ità magnæ molis sit, ut per Ureterum ductus in Vesicam propelli nequeat, istæ Aquæ Paroxysmum utplurimùm excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Chalybeatis Aquis* æger se tutò committet, nisi priùs certò sciat calculum majorem non

esse

esse quàm ut per Ureteres viam possit sive invenire sive facere: Quod hoc tantùm modo quantum ego conjicio, certò dignoscere potest; si nempe jam anteà Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet sævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque ita Paroxysmum hunc invitat, qui fere non desinit nisi calculo in Vesicam detruso. Cùm res ità se habeat, nullum est magis efficax Remedium, sive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, sive ad eosdem è Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Chalybeatarum* Potatio liberalior, per singulas æstates jugiter repetenda.

Cùm verò sæpe accidat, ut *Paroxysmo Nephritito* quis corripiatur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præsto sint, vel etiam tempestas Anni adsit, quæ earundem potationi minùs faveat; hâc itaque compendiosâ Methodo, sine ulteriore Remediorum apparatu, insistendum. Si æger temperamento sanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondenti, ad ℥x extrahatur; deinde *Liquoris Posseticí, cui Rad. Althææ* ℥ij *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citissimè devoretur, & sequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥j *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Ursin. & Flor. Chamæmel. an. M.* 1. *Sem. Lin. & Fœnugr. ana* ℥ß. *Coq. s. q. Aq. ad* ℔iß. *Colaturâ dissolve Sacchari culinaris & Syr. Dialthææ an.* ℥ij. *Mſ. f. Enema.*

Quamprimùm per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* satis magna dosis propinetur, *viz.* ad gutt. xxv, vel *Pil. Matthæi*, gr. xv, vel xvj.

In Senibus verò, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis (præcipuè si sub initium Paroxysmi Urinam eæ reddant nigram

ac fabulosam,) Venæ-sectio omittatur: At quoad reliqua, eâdem, quæ jam dicta fuit, viâ omnino procedendum.

Sed ut ad Calculum, qui hujus loci est, grandiorem revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam major sit calculus quàm ut ex Pelvi possit elabi: non solùm nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, sed etiam ob jam dictas rationes, non sine præsenti periculo sumentur. Neque minùs malè quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium usus, modò senes fuerint (ut sunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo usque sunt imminutæ ac succisæ, ut omnino metuendum sit, ne tantâ copiâ aquarum penitus obruantur ac succumbant. Sive verò hoc in causâ sit noxæ quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quasi confecta fuerant, hisce Aquis interemptos diem suum obiisse.

Atque hæc eorum ferè summa est, quæ mihi in Morborum curatione hactenus innotescunt, ad diem quo hæc scribo *Septembris sc. Vicesimum & nonum, Anno Domini*, 1686.

FINIS.

INDEX

Totius Operis Alphabeticus.

A:

C.

Corro-

D.

F.

In

Chalybis

Formu-

I.

L.

Narcotica

N.

O.

P.

R.

S.

FINIS.

